

Departementschefen

Med hänsyn till storleken av motorfordonsbeståndet vid avdelningen i Malmö föreslår jag, att medel ställes till statspolisintendentens förfogande för att möjliggöra anställande av ett garagebiträde mot arvode motsvarande löneklass 7. Jag föreslår jämväl att de arvoden som f. n. utgår till garagebiträden i Stockholm och Göteborg beräknas på enahanda sätt.

Vad beträffar förslagen om utökning av antalet kontorsbiträden och lönereglering för vissa kontorsbiträden förordar jag inrättande av en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 och tre tjänster som kontorsbiträde vid ordningsstatspolisen samt två tjänster som kanslibiträde vid kriminalstatspolisen.

Jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången bör fyra kontorsbiträden uppföras på ordinarie stat.

Övriga av statspolisintendenten framlagda för slag till personalförstärkningar eller löneregleringar anser jag mig icke kunna biträda.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen för personalförstärkningar m. m. med 82 200 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftstegringen för löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg m. m. med 161 800 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med (82 200 + 161 800) 244 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (1 498 000 + 244 000) 1 742 000 kronor. Härav torde ett belopp av 570 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anført och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statspolisintendenten m. fl., som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statspolisintendenten m. fl., att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till statspolisintendenten samt kostnader för hans pensionering, <i>förslagsvis</i>	58 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	285 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 006 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	368 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	25 000

Summa kronor 1 742 000;

c) till *Statspolisintendenten m. fl.*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 742 000 kronor, därav 570 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[153] 2. *Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 311 000	1 246 495
1960/61 (statsliggaren s. 1192)	1 554 000	
1961/62 (förslag)	1 958 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 1 196 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns å anslaget en reservation av 189 500 kronor. Av reservationen hänförde sig 171 000 kronor till inköp av motorfordon och 18 500 kronor till inköp av ridhästar.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 132 000 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Inköp av motorfordon.....	1 530 000	2 662 000	+ 1 132 000
2. Inköp av ridhästar och dessas transport till stationsorten.....	21 000	22 000	+ 1 000
3. Inköp av polishundar.....	3 000	2 000	— 1 000
			+ 1 132 000

Motiv

Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1961/62 har hänsyn icke tagits till reserverade medel till inköp av motorfordon, vilka i sin helhet åtgår till betalning av under budgetåret 1959/60 gjorda beställningar.

1. För att uppnå proportionen en bil för 3 polismän vid *ordningsstatspolisen* erfordras en utökning av motorfordonsbeståndet med sammanlagt 44 bilar. Av dessa bör 14 vara av större och 30 av medelstor typ. Inköpskostnaden beräknas till $(14 \times 22\,000 + 30 \times 17\,000)$ 818 000 kronor.

Statspolisens *motorcykelbestånd* uppgår f. n. till 164 motorcyklar, vartill kommer 30 övnings- och reservmotorcyklar. Behov föreligger av ytterligare 40 motorcyklar. Kostnaderna för inköp av dessa beräknas till $(40 \times 6\,300)$ 252 000 kronor.

Inom *kriminalstatspolisen* fordras som regel minst två bilar för varje antal av fem kriminalpolismän. Denna proportion är f. n. uppnådd endast vid ungefär hälften av kriminalpolissektionerna. För nästa budgetår föreslås anskaffning av 5 bilar till en kostnad av $(5 \times 12\,300)$ 61 500 kronor.

Under nästa budgetår torde *utbyte* böra ske av 75 bilar för ordnings-

27 — *Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 1. Bil. 13*

statspolisen och 15 bilar för kriminalstatspolisen. Nettoutgiften för inköp av dessa bilar — 25 av större, 50 av medelstor och 15 av mindre typ — beräknas till 1 356 500 kronor. Av motorcyklarna beräknas 30 behöva utbytas, däribland ett visst antal övningsmotorcyklar. Nettoutgiften beräknas till 174 000 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda för förnyelse av statspolisens motorfordonsbestånd 1 530 500 kronor.

För inköp av motorfordon — utökning och förnyelse — skulle sålunda erfordras (818 000 + 252 000 + 61 500 + 1 530 500) 2 662 000 kronor.

2. För utbyte av åtta hästar bör beräknas 22 000 kronor.

3. Då de för innevarande budgetår anvisade medlen med viss marginal torde komma att förslå för inköp av hundar föreslås en sänkning av posten till 2 000 kronor.

Departementschefen

Med utgångspunkt från vad jag i det följande förordar i fråga om ytterligare utbyggnad av ordningsstatspolisen tillstyrker jag att för utökning av ordningsstatspolisens motorfordonspark beräknas ett belopp av 340 000 kronor, motsvarande inköpskostnaden för 20 medelstora bilar.

Vidare föreslår jag, att för nästa budgetår medel beräknas för anskaffande av 25 motorcyklar till en kostnad av 157 000 kronor.

Vad angår kriminalstatspolisens fordonsbestånd föreslår jag inköp av 3 mindre bilar. Kostnaden härför uppskattar jag till 37 000 kronor.

För förnyelse av bilar och motorcyklar beräknar jag ett belopp av i runt tal 1 400 000 kronor. Jag har därvid i vad avser förnyelse av ordningsstatspolisens bilar ansett utbyte böra ske till företrädesvis medelstora fordon.

I enlighet med det anförda skulle för inköp av motorfordon åtgå (340 000 + 157 000 + 37 000 + 1 400 000) 1 934 000 (+ 404 000) kronor.

För inköp av ridhästar m. m. och av polishundar bör i enlighet med statspolisintendentens förslag anvisas 22 000 (+ 1 000) resp. 2 000 (— 1 000) kronor.

Vid bifall till nu framlagda förslag skulle anslaget för nästa budgetår upptagas till (1 934 000 + 22 000 + 2 000) 1 958 000 (+ 404 000) kronor. Härav torde 1 758 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Inköp av motorfordon m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 1 958 000 kronor, därav 1 758 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[154] 3. Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expeditionskostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 306 000	2 966 020
1960/61 (statsliggaren s. 1192)	3 634 000	
1961/62 (förslag)	3 950 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 2 524 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 1 229 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Underhåll och vård av vissa av statspolisens hästar.....	34 375	35 000	40 000 +	5 000
2. Polishundorganisationen.....	26 456	33 000	29 000 —	4 000
3. Underhåll och drift av motorfordon m.m.	2 135 800	2 800 000	3 179 000 +	379 000
4. Underhåll och vård av statspolisens rörliga radioanläggningar.....	—	100 000	190 000 +	90 000
5. Statspolismännens utbildning i motorfordonskunskap.....	22 103	35 000	55 000 +	20 000
6. Expeditionskostnader, inköp av diverse materiel och löpande utgifter i övrigt.	525 901	625 000	1 362 000 +	737 000
7. Sjukvård.....	6 583	3 000	5 000 +	2 000
				+ 1 229 000

Motiv

1. Anslagsposten föreslås uppräknad på grund av inträdda kostnadsstegringar.

2. Då någon kurs för hundförare icke planeras för nästa budgetår bör anslagsposten nedräknas med 4 000 kronor.

3. Genomsnittskostnaderna för bensin, olja, reparationer m. m. samt skatt och försäkring uppskattas till 9 120 kronor per ordningspolisbil, 4 000 kronor per kriminalpolisbil och 1 750 kronor per motorcykel. Med utgångspunkt härifrån torde för nästa budgetår böra beräknas för ordningspolisbilar ($9\,120 \times 262$) 2 389 440 kronor, för kriminalpolisbilar ($4\,000 \times 95$) 380 000 och för motorcyklar ($1\,750 \times 234$) 409 500 kronor eller sammanlagt avrundat 3 179 000 kronor.

4. För överflyttning av 90 radioapparater från utrangerade bilar till nya erfordras ett belopp av 31 500 kronor. För underhåll av befintliga och föreslagna nya radioapparater beräknas 158 725 kronor. Sammanlagt bör alltså anvisas ($31\,500 + 158\,725$) i runt tal 190 000 kronor.

5. Medel har beräknats för 3 motorcykelkurser, 4 besiktningskurser, 3 kurser i körning under vinterförhållanden samt för utbildning vid resp. avdelning. Vid planläggningen har hänsyn bl. a. tagits till föreslagen utökning av motorcykelbeståndet.

6. För budgetåret 1960/61 har för löpande utgifter beräknats 290 000 kronor. Med hänsyn till bl. a. föreslagen utökning av statspolispersonalen torde för ändamålet böra upptagas 300 000 kronor.

För nyanskaffning och utbyte av kontorsmaskiner föreslås en medelsanvisning av 95 000 kronor.

I anslutning till inflyttning i nya lokaler och med hänsyn till föreslagna personalökningar erfordras möbler och annan utrustning för tillhoppa 40 200 kronor. För komplettering av äldre möbler beräknas dessutom 20 000 kronor. Sammanlagt bör för nämnda ändamål alltså anvisas i runt tal 60 000 kronor.

Kostnaderna för komplettering av fotografisk utrustning uppskattas till 103 000 kronor, varav i runt tal 85 000 kronor för inköp av robotkameror.

För anskaffning av diverse materiel i samband med den fortsatta upprustningen av ordnings- och kriminalstatspolisen beräknas utgifterna för nästa budgetår till i runt tal 768 000 kronor, varav 316 000 kronor för trafikövervakningsmateriel, 220 000 kronor för utrustning av motorfordon och garage, 214 000 kronor för personlig utrustning, 16 000 kronor för kriminalteknisk utrustning och 2 000 kronor för skottsäkra västar.

För trafikövervakning med flygplan bör anvisas 21 500 kronor. För utprovning av ny materiel och för försöksverksamhet bör härutöver anvisas 10 000 kronor.

För underhåll och besiktning av statspolisens vapen bör med hänsyn till föreslagna personalökningar beräknas 4 000 kronor.

Sammanlagt bör sålunda för expeditjonskostnader, inköp av diverse materiel och löpande utgifter i övrigt anvisas (300 000 + 95 000 + 60 000 + 103 000 + 768 000 + 21 500 + 10 000 + 4 000) i runt tal 1 362 000 kronor.

7. Anslagsposten föreslås uppräknad på grund av belastningen.

Departementschefen

Anslagsposten till underhåll och vård av vissa av statspolisens hästar m. m. upptager jag i likhet med statspolisintendenten till 40 000 (+ 5 000) kronor.

Då någon hundförarkurs icke kommer att hållas nästa budgetår, torde anslagsposten till polishundorganisationen böra nedräknas med 4 000 kronor. Å andra sidan har statspolisintendenten i särskild skrivelse den 6 december 1960 anmält att höjning av hundförararvodena medför ökat medelsbehov under anslagsposten med i runt tal 8 000 kronor. På grund härav bör anslagposten uppräknas med 4 000 kronor.

Till underhåll och drift av motorfordon m. m. beräknar jag 2 960 000 (+ 160 000) kronor.

Anslagsposten till underhåll och vård av statspolisens rörliga radioanläggningar torde böra uppräknas med 70 000 kronor.

Till statspolismännens utbildning i motorfordonskunskap beräknar jag oförändrat 35 000 kronor.

Under anslagsposten till expeditionskostnader m. m. upptager jag för löpande utgifter 295 000 kronor. I detta belopp har jag medräknat vissa kostnader för underhåll och vård av apparatur m. m. Vidare beräknar jag för kontorsmaskiner 35 000 kronor, för möbler 30 000 kronor, för fotografisk utrustning 25 000 kronor, för kriminalteknisk utrustning 10 000 kronor, för skottsäkra västar 1 000 kronor, för underhåll av vapen 4 000 kronor samt för trafikövervakning från flygplan och viss försöksverksamhet 10 000 kronor. Med hänsyn till att jag tidigare förordat en i förhållande till statspolisintendentens förslag begränsad utökning av antalet motorfordon torde medelsanvisningen för inköp av övrig materiel till ordnings- och kriminalstatspolisen kunna begränsas till 290 000 kronor.

Anslagsposten till expeditionskostnader bör i enlighet med det anförda uppföras med (295 000 + 35 000 + 30 000 + 25 000 + 10 000 + 1 000 + 4 000 + 10 000 + 290 000) 700 000 (+ 75 000) kronor.

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör med hänsyn till belastningen uppräknas med 2 000 kronor.

Vid bifall till mina förslag bör anslaget bestämmas till (3 634 000 + 5 000 + 4 000 + 160 000 + 70 000 + 75 000 + 2 000) 3 950 000 (+ 316 000) kronor. Härav torde ett belopp av 3 260 000 kronor bära avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Underhålls-, drift- och expeditionskostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 950 000 kronor, därav 3 260 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[155] 4. Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	21 237 000	23 974 392
1960/61 (statsliggaren s. 1193)	22 000 000	
1961/62 (förslag)	25 105 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 14 225 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 013 000 kronor.

1. Ordningsstatspolisen	Ökning
a) 7 förste polisassistenter och 73 förste poliskonstaplar eller poliskonstaplar	1 240 543
b) Särskilda ersättningar och tillägg för personer under a)	124 054
c) Ökade pensionskostnader	356 349
d) 3 poliskommissarietjänster Ao 21 i st. f. Ao 19 samt 4 förste polisassistenttjänster Ao 17 i st. f. Ao 15	22 523
e) Omräkning	1 521 159
2. Kriminalstatspolisen	
Omräkning	580 983
3. Hyra för stall och garage	
a) Ökade kostnader i anledning av beviljade och föreslagna personalutökningar..	27 600
b) Omräkning	5 500
4. Kostnader för underhåll och vård av statspolisens hästar	3 700
5. Expeditionslokaler, telefon, diverse kostnader	
a) Ökade kostnader i anledning av beviljade och föreslagna personalutökningar..	25 200
b) Omräkning	105 100
6. Avrundning	289
	4 013 000

Motiv

Från och med den 1 juli 1960 består ordningsstatspolisen av 1 biträdande polisintendent, 24 poliskommissarier, 76 förste polisassistenter, 378 förste poliskonstaplar och 269 poliskonstaplar eller tillhopa 748 man. Av kommissarierna är 19 gemensamma för ordnings- och kriminalstatspolisen. Från samma tidpunkt består kriminalstatspolisen av 6 kommissarier, 145 förste kriminalassistenter och 93 kriminalassistenter, d. v. s. tillhopa 244 man.

1 a) I anslagsäskandena för budgetåret 1959/60 redovisades en femårsplan för utbyggnad av ordningsstatspolisen. Föredragande departementschefen ansåg sig dock icke kunna biträda förslag om fastställande av ifrågavarande femårsplan. Då behovet av utökning inom ordningsstatspolisen kvarstod oförändrat fick planen i stället tjäna som underlag för en beräkning av vad som oundgängligen erfordrades i utökning under budgetåret 1960/61. Därvid bedömdes ytterligare 100 polismän vara minimibehov för att kunna fullfölja en något så när tillfredsställande trafikövervakning. Av den föreslagna utökningen beviljades 20 polismän för budgetåret 1960/61. Då behovet av de återstående 80 polismännen med hänsyn till den starkt stigande trafikintensiteten numera gör sig ännu starkare gällande begäres en utökning av ordningsstatspolisen med 7 förste polisassistenter och 73 förste poliskonstaplar eller poliskonstaplar.

1 b) Hithörande kostnader har beräknats till 10 procent av lönekostnaderna. Häri ingår även ersättning för folkpensionsavgifter.

1 c) Kostnaderna för polismännens pensionering har uträknats i enlighet med grunderna i normalpensionsreglementet för arbetstagare hos kommuner, anslutna till svenska stadsförbundet.

1 d) Poliskommissarietjänsterna vid statspolisavdelningarna i Falun, Sundsvall och Luleå bör med hänsyn bl. a. till avdelningarnas storlek i förhållande till de kommunala avdelningarna uppflyttas till lönegrad 21. Såsom lokal chef för vardera av statspolisens ordningspolissektioner i Norrköping och Borås tjänstgör f. n. en förste polisassistent i lönegrad 15. Med

hänsyn till bl. a. dessa polismäns kvalificerade arbetsuppgifter bör löneställningen höjas. Vid vardera av statspolisavdelningarna i Jönköping och Sundsvall fungerar en förste polisassistent i lönegrad 15 såsom ställföreträdare för poliskommissarien. Då det är av stor betydelse att ställföreträdaren är ett befäl med goda kvalifikationer bör tjänsterna uppflyttas till lönegrad 17.

1 e) Kostnaderna för oförändrat antal tjänster beräknas till 16 244 341 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats allenast 14 723 182 kronor, bör posten uppräknas med 1 521 159 kronor.

För hållande av ordningspolispersonal bör sålunda för budgetåret 1961/62 beräknas (1 240 543 + 124 054 + 356 349 + 22 523 + 1 521 159 + 14 723 182) 17 987 810 (+ 3 264 628) kronor.

2. Kostnaderna för oförändrat antal tjänster beräknas till 6 266 413 kronor. Då för innevarande budgetår anvisats 5 685 430 kronor, bör posten uppräknas med 580 983 kronor.

För hållande av kriminalpolispersonal under budgetåret 1961/62 bör sålunda beräknas en kostnad av (5 685 430 + 580 983) 6 266 413 kronor.

3 a) Med hänsyn till föreslagen utökning av statspolisens fordonsbestand bör för nästa budgetår beräknas en merkostnad av 27 600 kronor.

4. För innevarande budgetår har härför anvisats 235 300 kronor. Då statsbidragsrekvisitioner för år 1959 uppgår till i runt tal 239 000 kronor, bör anslagsposten uppräknas med 3 700 kronor.

5 a) Den ökade kostnaden sammanhänger med den föreslagna fortsatta utökningen av statspolisen.

Yttranden

Statens trafiksäkerhetsråd anför.

Den mycket snabba stegringen av antalet motorfordon har medfört en motsvarande höjning av trafikintensiteten på våra vägar och gator. Detta förhållande har medfört ett stegrat behov av trafikövervakning. Härtill bidrager den omständigheten, att en stor del av vårt vägnät — trots stora investeringar under framför allt senare år — ur säkerhetssynpunkt ännu lämnar åtskilligt övrigt att önska. Övervakningen erfordras ej enbart för att förhindra överträdelse av gällande trafikförfattningar; den är många gånger nödvändig eller önskvärd även för att öka framkomligheten på vägarna.

I syfte att höja trafiksäkerheten har tid efter annan genomförts olika tillägg till eller ändringar i de författningar som reglerar trafiken. Ändringarna eller tilläggen har ofta inneburit skärpningar av förut gällande regler eller införande av nya skyldigheter för trafikanterna. Dessa skyldigheter har ofta straffsanktionerats. Trafiksäkerhetsrådet har i åtskilliga fall framhållit vikten av att de nya bestämmelserna övervakas, och i många fall har rådet ställt sig avvisande till i viss mån beaktansvärda förslag, enbart därför att de föreslagna bestämmelserna bl. a. på grund av knappheten på övervakningspersonal ej skulle kunna effektivt övervakas. Rådet har i dessa sammanhang uttalat, att en straffsanktionerad skyldighet, som ej över-

vakas, är ägnad att minska respekten för gällande författningar och därmed också för trafiksäkerhetens krav.

Trafiksäkerhetsrådet vill med skärpa understryka den stora betydelse trafikövervakningen har, då det gäller att öka trafiksäkerheten. Härför har av rådet företagna undersökningar givit klart belägg. Åtskilliga reformer förutsätter större intensitet hos övervakningen, och många redan gällande regler fyller endast bristfälligt sin funktion, därför att de nonchaleras av trafikanterna, som är alltför väl medvetna om bristerna i övervakningen.

Beträffande utökningen av antalet motorfordon inom statspolisorganisationen vill rådet, utöver det förut anförda, endast understryka de avsevärda vinster i fråga om ett effektivt utnyttjande av personalen, som står att vinna genom en utökning. Även om de personella resurserna skulle ökas i mindre mån än som yrkats, kan en effektivare trafikövervakning uppenbarligen vinnas genom en ökning av antalet motorfordon till övervakningsstyrkornas disposition.

Utöver vad här anförts vill rådet hänvisa till sitt föregående år avgivna yttrande i motsvarande ärende och i övrigt uttala sin anslutning till de synpunkter statspolisintendenten anfört. Trafiksäkerhetsrådet finner sålunda statspolisintendentens förslag till anslagsäskanden i nu förevarande del välgrundade.

Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande anser att statspolisintendentens förslag måste betraktas som mycket rimliga med hänsyn till att en förstärkt polisövervakning påverkar trafiksäkerheten i klart positiv riktning.

Statskontoret anför bl. a.

Den hastiga tillväxt av motorfordonsbeståndet, som främst sammanhänger med ökningen av antalet personbilar, medför en snabb stegring av trafikintensiteten och därmed även ett ökat behov av effektiv trafikövervakning. På grund härav synes en viss ytterligare förstärkning av ordningsstatspolisen erforderlig. I sammanhanget torde emellertid även böra beaktas de rekryteringssvårigheter, som förefinnas inom polisväsendet. Verkingarna av dessa visa sig bl. a. däri, att ett förhållandevis stort antal polis-tjänster under de senaste åren stått obesatta. Enligt uppgift från polisväsendets organisationsnämnd uppgick sammanlagda antalet vakanta polis-tjänster inom landet till 764 den 1 maj 1958, till 581 den 1 maj 1959 samt till 564 den 1 maj 1960. Motsvarande antal vakanser var per den 1 juli nämnda tre år 780, 581 respektive 583. Vakansläget under det senaste året kan således i stort sett sägas ha stabiliserat sig på 1959 års nivå. Statskontoret vill mot bakgrunden av vad ovan anförts beträffande trafikutvecklingen samt vakanserna inom polisväsendet för sin del föreslå att medel anvisas för inrättande av ytterligare 25 tjänster.

Departementschefen

Under åren 1958 och 1959 har antalet personbilar ökat med mer än 11 procent per år. Den hastiga tillväxten av motorfordonsbeståndet medför en kraftig stegring av trafikintensiteten, och antalet trafikolyckor har icke visat någon tendens till nedgång. Jag vill här endast erinra om att enbart under november månad föregående år 123 människor dödats i samband med trafikolyckor. Mot bakgrunden härav framstår det som mycket angeläget, att ytterligare åtgärder vidtages för främjande av ökad trafiksäkerhet.

Ordningsstatspolisen saknar alltjämt tillräckliga resurser för en effektiv övervakning av den ständigt växande trafiken. Det är synnerligen angeläget att en ytterligare utbyggnad av ordningsstatspolisen kan ske även under nästa budgetår. Härvid bör hänsyn emellertid tagas till i vad mån de under innevarande budgetår inrättade tjänsterna, till antalet 20, kunnat rekryteras. Enligt vad jag inhämtat hade vid utgången av november 1960 sammanlagt 16 tjänster tillsatts, medan de återstående tjänsterna kommer att tillsättas inom den närmaste tiden. Denna rekrytering har enligt min mening varit tillfredsställande. Jag föreslår, att utökningen för nästa budgetår bestämmes till 40 man, varav 4 förste polisassistenter och 36 förste polis-konstaplar och konstaplar. Med sikte på att i första hand förbättra trafikövervakningen vid riksvägarna 1, 2 och 4 förordar jag, att de föreslagna tjänsterna fördelas på ordningssektionerna i Nyköping, Linköping, Norrköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Kristianstad, Malmö, Halmstad, Borås och Luleå. Det bör emellertid vara möjligt att, för den händelse den fortsatta utvecklingen ger anledning härtill, lägga förstärkningen på andra förlägningsstäder. Det definitiva beslutet härom torde få ankomma på Kungl. Maj:t.

Utgiftsökningen under nästa budgetår i anledning av denna förstärkning beräknar jag till i runt tal 860 000 kronor.

Statspolisintendentens förslag om uppflyttning av vissa poliskommissarie- och förste polisassistenttjänster kan jag biträda i så måtto att jag föreslår dels att en poliskommissarietjänst i Ao 19 vid statspolisavdelningen i Luleå uppflyttas till Ao 21, dels ock att en förste polisassistenttjänst i Ao 15 vid statspolisavdelningen i Jönköping uppflyttas till Ao 17. Härav föranledd kostnadsökning beräknar jag till 6 500 kronor.

Den totala utgiftsökningen för hyra för stall och garage samt för expeditionslokaler m. m. uppskattar jag till 19 500 resp. 113 000 kronor.

Emot statspolisintendentens beräkning av kostnaderna för underhåll och vård av statspolisens hästar har jag intet att erinra.

Såsom automatisk ökning på anslaget tillkommer enligt statspolisintendentens beräkning ett belopp av i runt tal 2 102 000 kronor.

Jag förordar slutligen att nu gällande bestämmelser för beräkning av ersättning för pensioneringskostnad åt stad, som har att tillhandahålla statspolis, förlänges att gälla även för år 1962.

Hela medelsbehovet för nästa budgetår skulle i enlighet med det anförda uppgå till (22 000 000 + 860 000 + 6 500 + 19 500 + 113 000 + 3 700 + 2 102 000) avrundat 25 105 000 (+ 3 105 000) kronor. Härav torde 16 548 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statspolisorganisationen: Gottgörelse till polisdistrikten* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 25 105 000 kronor, därav 16 548 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[156] 5. Statspolisorganisationen: Polisradioväsendet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	282 000	124 942
1960/61 (statsliggaren s. 1196)	200 000	
1961/62 (förslag)	337 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 161 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 356 800 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Inköp av rörliga polisradioanläggningar m. m.	197 200	529 000	331 800
2. Uppförande av fast radiostation i Storlien.	—	25 000	25 000
			356 800

Motiv

Från föregående budgetår har överförs en reservation å 193 218 kronor, som torde åtgå till betalning av beställd materiel.

1. Under nästa budgetår bör under anslaget D 2 äskade 49 bilar och 40 motorcyklar utrustas med radioanläggningar. För fortsatt successiv utrustning av kriminalstatspolisens bilar föreslås inköp av 5 bilradioanläggningar. Härtill kommer utbyte av 15 äldre bilradioanläggningar samt 25 föråldrade motorcykelradiostationer. En bilradioanläggning beräknas kosta 3 500 kronor och en motorcykelanläggning omkring 3 400 kronor.

Under senare år har statspolisen alltmer börjat använda bilar av mindre storlek vid ordningsavdelningarna. Radioapparaturen måste därvid monteras i bagageutrymmet, vilket medför behov av fjärrmanövreringsapparat. För ombyggnad och montering av sådan apparatur i 90 bilar beräknas kostnaderna till (90 × 400) 36 000 kronor.

Statspolisens motorcykelförare är vid användningen av nuvarande mikrofonanläggningar på motorcyklarna tvungna att släppa sitt grepp med ena handen om styrstången för att fatta mikrofonen. Detta är uppenbart förenat med risker ur trafiksäkerhetssynpunkt. För att öka säkerheten vid dylika tillfällen har en strupmikrotelefon konstruerats. För nästa budgetår föreslås inköp av 50 strupmikrotelefoner för en sammanlagd kostnad av (50 × 500) 25 000 kronor.

För effektivt utnyttjande av flygplan för trafikövervakning bör finnas en radiostation med större kapacitet än de vanliga bilradiostationerna. En sådan station kostar omkring 5 500 kronor.

För inköp av rörliga polisradioanläggningar beräknas sålunda sammanlagt (69 × 3 500 + 65 × 3 400 + 36 000 + 25 000 + 5 500) 529 000 kronor.

2. Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1958, 1959 och 1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 158, 154 resp. 151).

Departementschefen

Under anslagsposten till inköp av rörliga polisradioanläggningar m. m. upptager jag medel dels för inköp av 23 bil- och 25 mc-radioanläggningar till de fordon, vilka jag tidigare föreslagit skall anskaffas under nästa budgetår, dels för inköp av 5 radioanläggningar till bilar tilldelade kriminalstatspolisen och utbyte av 6 bil- och 13 mc-radioanläggningar, dels för montering av fjärrmanövreringsapparat i 90 bilar, dels ock för inköp av 50 strupmikrofoner. Jag uppskattar medelsbehovet under anslagsposten till 309 200 (+ 112 000) kronor.

Jag anser mig vidare böra biträda statspolisintendentens förslag om uppförande av en fast radiostation i Storlien. Kostnaderna härför beräknar jag till 25 000 kronor.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit bör anslaget beräknas till (200 000 + 112 000 + 25 000) 337 000 (+ 137 000) kronor. Härav torde ett belopp av 309 000 kronor böra avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statspolisorganisationen: Polisradioväsendet för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 337 000 kronor, därav 309 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[157] 6. Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdragande av spioneri m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	9 140 000	10 325 303
1960/61 (statsliggaren s. 1211) ..	9 560 000	
1961/62 (förslag)	10 435 000	

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 1/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 748 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 10 435 000 (+ 875 000) kronor. Därvid har jag på framställning av länsstyrelsen i Norrbottens län även beräknat medel för vissa särskilda uppgifter inom länet. I övrigt hänför sig ökningen huvudsakligen till kostnader av automatisk natur. På Kungl. Maj:t torde böra ankomma att vidtaga sådana jämkningar i den avsedda organisationen, som må finnas påkallade.

En redogörelse för innebörden av förslagen bör med hänsyn till ärendets

natur icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t ville föreslå riksdagen

att till *Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 435 000 kronor.

[158] 7. Norrbottens statliga poliskår: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	649 000	484 512
1960/61 (statsliggaren s. 1196)	684 000	
1961/62 (förslag)	773 000	

Yrkande

Polischefen i Boden (skr. 25/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 134 500 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. <i>Personalförstärkning</i>	
a) Ett skrivbiträde Af 1.	+ 9 426
b) Avgår enligt a) arvode till ett deltidsanställt skrivbiträde.	— 4 500
2. <i>Lönereglering</i>	
En förste polisassistent Ao 15 i st. f. polisassistent Ao 13.	+ 2 185
3. <i>Omräkning</i>	+ 172 289
4. <i>Minskat medelsbehov på grund av avtal med Bodens stad</i>	— 44 900
	+ 134 500

Motiv

1 a—b) För betjänande av televäxeln i det nya polishuset i Boden erfordras ett heltidsanställt biträde i reglerad befordringsgång.

2. Efter sammanslagning av Töre och Nederkalix polisdistrikt har arbetsgruppen i Morjärv underställt landsfiskalen i Kalix och därvarande polisassistent, vilken är placerad i lönegrad 13. Ifrågavarande polisassistenttjänst bör ändras till förste polisassistenttjänst i lönegrad 15.

Departementschefen

Polischefens förslag till personalförstärkning och lönereglering, vilka innebär en ökning av anslaget med 7 200 kronor, föranleder icke någon erinran från min sida.

Därjämte föreslår jag med anledning av en av polischefen i Boden i skrivelse den 14 oktober 1960 gjord framställning, att en förste poliskonstapels-tjänst i Ao 12 vid ordningsavdelningen utbytes mot en förste polisassistenttjänst i Ao 15. Detta medför ökat medelsbehov med 2 700 kronor.

Den automatiska utgiftsstegringen för löneklassuppflyttningar, rörligt tillägg m. m. beräknar jag till 124 000 kronor.

Såsom ersättning från Bodens stad räknar jag med ett belopp av 410 400

kronor, vilket medför ett minskat medelsbehov för nästa budgetår av 44 900 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (684 000 + 7 200 + 2 700 + 124 000 — 44 900) 773 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas de ändringar, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga de ändringar i personalförteckningen för Norrbottens statliga poliskår, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för Norrbottens statliga poliskår, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	658 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	254 000
3. Rörligt tillägg, förslagsvis	252 400
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	19 000
Summa kronor	1 183 400

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning från Bodens stad	410 400
Summa kronor	773 000;

c) till Norrbottens statliga poliskår: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 773 000 kronor.

[159] 8. Norrbottens statliga poliskår: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	204 000	195 645
1960/61 (statsliggaren s. 1198)	311 000	
1961/62 (förslag)	267 000	

Yrkande

Polischefen i Boden (skr. 25/8 1960) föreslår, att anslaget minskas med 23 500 kronor.

	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga utgifter			
a) Inköp av bilar och cyklar.....	40 000	20 000	— 20 000
b) Inköp och underhåll av uniformer.....	7 000	2 500	— 4 500
c) Inköp av tjänstehundar.....	—	1 000	+ 1 000
			— 23 500

Motiv

1 a) Under nästa budgetår bör utbyte ske av två bilar, vilka disponeras av kriminalavdelningen resp. bevakningssektionen. Nettoutgiften uppskattas till sammanlagt 19 000 kronor. För inköp av cyklar beräknas 1 000 kronor.

1 b) Medelsförbrukningen uppgick under budgetåret 1959/60 till 1 138 kronor. Med hänsyn härtill bör posten nedräknas med 4 500 kronor.

1 c) För inköp av två hundar erfordras 1 000 kronor.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser, som för innevarande budgetår upptagits till 180 000 kronor, bör för nästa budgetår nedräknas med 20 000 kronor till 160 000 kronor. Jag har därvid beräknat 20 000 kronor till kostnader för telegram, telefon och annonsering samt 16 500 kronor för inköp och underhåll av möbler m. m.

För utbyte av två bilar samt inköp av cyklar beräknar jag 20 000 (— 20 000) kronor.

Delposten till inköp och underhåll av uniformer bör med hänsyn till den låga belastningen under det senast förflutna budgetåret nedräknas med 5 000 kronor.

För inköp av tjänstehundar beräknar jag 1 000 (+ 1 000) kronor.

På grund av det anförda bör anslaget bestämmas till (311 000 — 20 000 — 20 000 — 5 000 + 1 000) 267 000 (— 44 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Norrbottnens statliga poliskår: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 267 000 kronor.

[160] 9. Statens polis-skola: Avlöningar. I gällande riksstat har under polisväsendet upptagits bl. a. följande anslag.

Anslag	Anvisat belopp
Statens polis-skola:	
Avlöningar.....	1 080 000
Omkostnader.....	315 000
Utbildningsarvoden.....	100 000
Polisväsendets organisationsnämnd.....	261 000
Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbyggden m. m.....	24 000 000
Bidrag till främjande av rekryteringen i vissa polisdistrikt.....	50 000

Sedan polisverksamhetsutredningen den 19 september 1960 avgivit förslag om rekrytering och grundläggande utbildning av polispersonal m. m. (stencilerat) har ifrågavarande betänkande varit föremål för remissbehandling i sedvanlig ordning. Då beredningen inom departementet av nämnda reformförslag ännu icke är avslutad, torde anslagen i riksstatsförslaget för

nästa budgetår böra uppföras med endast preliminärt beräknade belopp. Jag uppskattar härvid medelsbehovet under elfte huvudtitelns berörda anslag till sammanlagt 30 753 000 kronor. Härvid har dock förutsatts, att anslagen till Statens polisskola: Utbildningsarvoden och till Bidrag till främjande av rekryteringen i vissa polisdistrikt skall utgå ur riksstaten.

Under förevarande punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens polisskola: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 1 305 000 kronor, därav 170 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[161] 10. Statens polisskola: Omkostnader. Under åberopande av vad jag under föregående punkt anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statens polisskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 354 000 kronor, därav 46 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[162] 11. Statens kriminaltekniska anstalt: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 124 000	1 075 140
1960/61 (statsliggaren s. 1203)	1 173 000	
1961/62 (förslag)	1 338 000	

Yrkande

Styrelsen för statens kriminaltekniska anstalt (skr. 16/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 208 176 kronor.

A. Nya tjänster	Ökning
1. <i>Kansliet</i>	
1 kontorist Ae 9	13 806
2. <i>Laboratorieavdelningen</i>	
a) 1 laboratoriebiträde Ae 7 (kemiska laboratoriet)	12 449
b) 1 förste assistent Ae 21 (skrifttekniska laboratoriet)	25 646
B. Löneregleringar	
1. 1 tryckeriförman Ae 12 i st. f. 1 tryckare Ag 9	1 576
2. 1 förste byråingenjör Ao 21 i st. f. 1 byråingenjör Ao 19 (brandtekniska laboratoriet)	1 435
C. Omräkning	153 264
	208 176

Motiv

A. Nya tjänster

1. För översättning till och från främmande språk av telegram, telexmeddelanden, skrivelser och rapporter disponeras f. n. en kontorist vid re-

gistraturavdelningens expedition. Denna befattningshavare biträdades i mindre omfattning av en kansliskrivare å anstaltens kansli. På grund av betydande balanser och eftersläpningar bör en särskild skrivcentral, bestående av förenämnda två befattningshavare, inrättas för de utländska ärendena. För att möjliggöra detta bör kansliskrivaren frigöras från nuvarande arbetsuppgifter, vilka bör överflyttas å en ny kontoristtjänst.

2 a) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1957—1960 års statsverkspropositioner (XI ht, p. 170, 166, 162 resp. 159).

2 b) Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 159).

B. Löneregleringar

1. Tryckeriarbetet vid utgivandet av tidningen Polisunderrättelser ledes av en tryckare i Ag 9. Åliggandena för denne är ansvarsfulla och mycket omfattande.

2. Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 159).

Departementschefen

Förslaget om inrättande av en kontoristtjänst biträder jag i så måtto att jag föreslår anvisande av 10 000 kronor för anställande av biträdeshjälp.

Under återopande av vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag, att en byråingenjör i Ao 19 vid brandtekniska laboratoriet uppflyttas till förste byråingenjör i Ao 21.

I övrigt har jag ej funnit mig kunna biträda framförda förslag om nya tjänster eller tjänsteförändringar.

De av mig framlagda förslagen påkallar en ökning av medelsanvisningen med 11 500 kronor. Härtill kommer den automatiska utgiftsstegringen för rörligt tillägg m. m. med 153 500 kronor. På grund härav bör anslaget uppräknas med $(11\,500 + 153\,500)$ 165 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till $(1\,173\,000 + 165\,000)$ 1 338 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat. I personalförteckningen bör vidtagas den ändring, som påkallas av vad jag i det föregående anfört och föreslagit.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t vidtaga den ändring i personalförteckningen för statens kriminaltekniska anstalt, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens kriminaltekniska anstalt, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsvis	295 000
2. Arvoden till styrelsens ledamöter, förslagsvis	700
3. Ersättningar till experter, förslagsvis	5 000
4. Avlöningar till icke-ordinarie personal	734 000
5. Rörligt tillägg, förslagsvis	282 300
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	21 000

Summa kronor 1 338 000;

c) till *Statens kriminaltekniska anstalt*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 338 000 kronor.

[163] 12. Statens kriminaltekniska anstalt: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	688 000	602 010
1960/61 (statsliggaren s. 1204)	703 000	
1961/62 (förslag)	736 000	

Yrkande

Styrelsen för statens kriminaltekniska anstalt (skr. 16/7 1960) hemställer, att anslaget höjes med 53 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Övriga expenser för eget behov.....	154 286	247 000	280 000	+ 33 000
2. Expenser för annat än eget behov....	175 680	200 000	208 000	+ 8 000
3. Publikationstryck.....	185 121	208 500	232 500	+ 24 000
4. Övriga utgifter.....	9 001	52 000	40 000	— 12 000
				+ 53 000

Motiv

1. Styrelsen beräknar 7 000 kronor i ökade kostnader för städningsarbete och 1 000 kronor i ökade kostnader för skrivmateriel m. m. För upprätthållande av anstaltens trafik med utlandet beräknas ett belopp av 22 000 kronor, vilket innebär en ökning med 2 000 kronor. För fortsatt utbyggnad av fjärrskriftnätet med 10 anläggningar avses ytterligare 20 600 kronor. Styrelsen beräknar för telefonkostnader ett belopp av 28 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 400 kronor. Medelsanvisningen för bokinköp m. m. bör uppräknas med 1 000 kronor. Delposten beräknas sålunda till (247 000 + 7 000 + 1 000 + 2 000 + 20 600 + 1 400 + 1 000) 280 000 kronor.

2. Årsomsättningen av pass utgör i runt tal 175 000. Med hänsyn till höjda framställningskostnader och behovet av viss reserv beräknar styrelsen delposten till 208 000 kronor.

3. Med utgångspunkt från att trycknings- och papperskostnaderna beräknas öka uppskattas kostnaderna för publikationstryck till 232 500 kronor.

4. Oaktat behov av ytterligare teknisk utrustning för laboratorieavdelningen föreligger, anser styrelsen sig böra begränsa anskaffningen för nästa budgetår till komplettering av nuvarande apparatur. Styrelsen beräknar medelsbehovet härför till 40 000 kronor.

Departementschefen

För nästa budgetår föreslår jag en fortsatt utbyggnad av fjärrskriftnätet med 6 anläggningar. För därav föranledda inträdes- och abonnemangskostnader bör beräknas en ytterligare medelsanvisning av 7 600 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma de orter, i vilka utbyggnaden av fjärrskriftnätet bör ske. Övriga under delposten till övriga expenser för eget behov gjorda yrkanden föranleder icke någon erinran från min sida. Ifrågavarande delpost bör således ökas med (7 000 + 1 000 + 2 000 + 7 600 + 1 400 + 1 000) 20 000 kronor.

Delposten till expenser för annat än eget behov bör uppräknas till föreslaget belopp, 208 000 (+ 8 000) kronor.

Anslagsposten till publikationstryck bör uppräknas med 20 000 kronor.

Under anslagsposten till övriga utgifter beräknar jag 27 000 kronor för komplettering av viss apparatur samt oförändrat 10 000 kronor för förbrukningsmateriel. Anslagsposten bör med hänsyn härtill uppföras med 37 000 (— 15 000) kronor.

De särskilda uppbördsmedel, som inflyter under anslaget och som för innevarande budgetår beräknats till 15 000 kronor, uppskattar jag till oförändrat belopp.

I enlighet med det anförda bör anslaget i sin helhet uppföras med (703 000 + 20 000 + 8 000 + 20 000 — 15 000) 736 000 (+ 33 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens kriminaltekniska anstalt: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 736 000 kronor.

[164] 13. Polisväsendets organisationsnämnd. Under åberopande av vad jag anfört under punkten 160, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Polisväsendets organisationsnämnd* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 394 000 kronor.

[165] 14. Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 400 000	1 364 521
1960/61 (statsliggaren s. 1198)	1 450 000	
1961/62 (förslag)	1 450 000	

Yrkande

Statspolisintendenten (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

De faktiska kostnaderna för reservpolisorganisationen under kalenderåret 1959 utgjorde i runt tal 1 277 000 kronor. Vid oförändrad numerär torde ersättningsbeloppet komma att uppgå till i runt tal 1 180 000 kronor. Härtill kommer kostnaderna för ytterligare reservpolismän till följd av ökat invånarantal i vissa städer. Sammanlagt uppkommer härigenom en kostnadsökning av i runt tal 2 000 kronor. Ersättning för tjänstgöringskostnad samt för hållande av reservpolishästar torde böra uppskattas till i runt tal 266 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna beräknas alltså till (1 180 000 + 2 000 + 266 000) i runt tal 1 450 000 kronor.

Departementschefen

Anslaget torde i enlighet med statspolisintendentens förslag böra bestämmas till 1 450 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

[166] 15. Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.

Under åberopande av vad jag anfört under punkten 160, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett förslagsanslag av 28 700 000 kronor.

[167] 16. Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polismännen i dess helhet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	900 000	1 188 030
1960/61 (statsliggaren s. 1204)	1 100 000	
1961/62 (förslag)	1 100 000	

Länsstyrelsen i Stockholms län hemställer i skrivelse den 30 augusti 1960 om anvisande av medel för upprättande av en passkontroll- och bevakningsorganisation på Arlanda flygplats. Enligt förslaget bör organisationen omfatta 8 polismän, anställda jämlikt 4 § polislagen, samt biträdespersonal. Ett genomförande av förslaget har beräknats föranleda en kostnadsökning för statsverket med lägst 162 000 kronor per år. Över framställningen har yttranden avgivits av statskontoret, statspolisintendenten och polisväsendets organisationsnämnd. Statskontoret har icke något i och för sig att erinra mot förslaget, men ifrågasätter om icke innan proposition framlägges säkrare material för bedömningen av trafikintensiteten bör avvaktas. Statspolisintendenten anser att man i avbidan på överväganden rörande huvudmannaskapet för polisväsendet tillsvidare bör åtnöjas med en provisorisk lösning av passkontrollorganisationen på Arlanda. Enligt polisväsendets organisationsnämnd bör nämnda organisation, bl. a. med hänsyn till det förhållandet att trafikens blivande omfattning är svår att nu beräkna, byggas upp under iakttagande av en viss försiktighet. Enligt nämnden bör organisationen träda i tillämpning från den 1 juli 1961, men oklarheten beträffande trafikens blivande omfattning gör det motiverat att från början tillskapa endast grundorganisationen.

För egen del anser jag mig med hänsyn till vad remissmyndigheterna anfört icke f. n. kunna tillstyrka en fast passkontroll- och bevakningsorganisation på Arlanda. Länsstyrelsen i Stockholms län torde tillsvidare — i likhet med vad som hittills skett — bemyndigas att jämlikt 7 § 1 mom. länsstyrelseinstruktionen förordna extra polismän för ombesörjande av ifrågavarande passkontroll. Därest utvecklingen skulle medföra ett oundgängligt behov av permanenta tjänster för ifrågavarande verksamhet, förutsätter jag att Kungl. Maj:t i förekommande fall skall äga besluta om inrättande av vissa polismanstjänster jämlikt 4 § polislagen.

Vad angår storleken av medelsanvisningen för nästa budgetår föreslår jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 100 000 kronor.

[168] 17. Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	550 000	642 480
1960/61 (statsliggaren s. 1205)	650 000	
1961/62 (förslag)	650 000	

För inköp av pistolammunition för polisväsendets behov beräknar jag i enlighet med ett av statspolisintendenten avgivet förslag 79 000 (— 11 000) kronor.

Då fjällräddningstjänstens kostnader beräknas till samma belopp som för innevarande budgetår, torde anslaget med hänsyn till belastningen böra uppföras med oförändrat belopp.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

[169] 18. Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	7 500 000	7 895 887
1960/61 (statsliggaren s. 1210)	8 000 000	
1961/62 (förslag)	8 000 000	

Av anslaget för innevarande budgetår skall ett belopp av 1 439 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 8 000 000 kronor, därav 1 439 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[170] 19. Länsstyrelsernas kostnader för fängtransport

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	625 000	577 365
1960/61 (statsliggaren s. 1212)	625 000	
1961/62 (förslag)	600 000	

Efter uttalande av 1956 års riksdag (statsutskottets utlåtande nr 2, riksdagens skrivelse nr 2) om önskvärdheten av att nedbringa kostnaderna för ifrågavarande fängtransporter uppdrog Kungl. Maj:t den 21 december 1956 åt polisväsendets organisationsnämnd att utreda vilka åtgärder, som kunde vidtagas för att förbilliga förpassningsresorna, och till Kungl. Maj:t inkomma med de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning. Utredningsarbetet, som enligt vad jag inhämtat i huvudsak är slutfört, har bl. a. på grund av den på nämndens kansli rådande arbetsbelastningen ej kunnat

redovisas inom beräknad tid. Förslag torde dock komma att avgivas under första halvåret 1961. För nästa budgetår beräknar jag med hänsyn till belastningen ett till 600 000 kronor nedräknat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.*

E. Civilförsvaret m. m.

Statsmakternas beslut år 1959 att civilförsvaret skall förstärkas och givas en ny organisation nödvändiggör betydligt ökade anslag. I propositionen nr 114 till 1959 års riksdag angavs kostnaderna för den nya organisationen till i runt tal 76 miljoner kronor årligen under en tioårsperiod. På grund av civilförsvarets stora betydelse i det totala försvaret uttalade sig riksdagen för att frågan om utgifterna för civilförsvaret borde övervägas i samband med att kostnadsramen för det militära försvaret omprövades för tiden efter budgetåret 1960/61. I avvaktan härpå har anslagen till civilförsvaret starkt begränsats under budgetåren 1959/60 och 1960/61. För sistnämnda budgetår uppgår anslagen på driftbudgeten till i runt tal 27,4 miljoner kronor.

Inom ramen för sålunda anvisade medel har verksamheten under de två nämnda budgetåren i huvudsak inriktats på åtgärder för att omorganisera civilförsvarsstyrelsen och civilförsvarssektionerna i länsstyrelserna samt för uppbyggnad av utbildningsorganisationen. Därigenom har förberedelserna för övergången till den nya organisationen förts fram så långt, att anskaffning av materiel samt utbildningsverksamhet nu kan påbörjas enligt de nya riktlinjerna. Civilförsvarsstyrelsen har i sina anslagsäskanden för nästa budgetår beräknat kostnaderna för civilförsvaret till i runt tal 78 miljoner kronor på driftbudgeten.

I betänkande i december 1960 har 1960 års försvarskommitté avgivit förslag angående bl. a. kostnadsram för civilförsvaret under budgetåret 1961/62. Kommittén har under framhållande av att civilförsvaret är en väsentlig del i totalförsvaret funnit det angeläget, att organisationen får sådana resurser att den kan fylla de uppgifter, som tilldelats den. Medelsbehoven för de närmaste budgetåren bedömes vara avsevärda, av civilförsvarsstyrelsen beräknade till drygt 93 miljoner kronor årligen under tiden den 1 juli 1960—den 1 juli 1970. Enligt försvarskommitténs mening är det inte möjligt att anvisa anslag av den storlek styrelsen angivit för de närmaste budgetåren.

Försvarskommittén framhåller vidare, att prövningen av utgifterna för det militära försvaret och för civilförsvaret bör ske med utgångspunkt i en enhetlig målsättning för totalförsvaret. Beträffande civilförsvarets medelsbehov gäller det ej endast att vidmakthålla och vidareutveckla en redan bestående organisation utan att också beakta de medelsbehov, som följer av att denna del av totalförsvaret står inför ett uppbyggnadsskede. De nu i riksstaten uppförda anslagen svarar ej mot de behov, som uppkommer under en sådan period. Kommittén finner icke några påtagliga fördelar av att införa en gemensam ramhushållning för krigsmakten och civilförsvaret — i varje

fall ej för närvarande — men anser att från mera allmänna utgångspunkter en bedömning bör göras av i vilken omfattning behoven för det militära försvaret och civilförsvaret bör tillgodoses, om de sammanlagda behoven av statsfinansiella skäl icke kan tillgodoses i sin helhet. Med denna utgångspunkt har kommittén funnit det befogat, att under den närmaste tiden en viss förskjutning sker från krigsmakten till civilförsvaret. För att möjliggöra en medelsförstärkning till civilförsvaret föreslår kommittén, att omkring 20 miljoner kronor tages i anspråk för budgetåret 1961/62 av ett till 35 miljoner kronor uppgående belopp, varmed de militära anslagen reduceras för detta budgetår. Med hänsyn till medelsbehovet för civilförsvaret och osäkerheten i bedömningen av luftförsvarets framtida utformning föreslår kommittén vidare, att för budgetåret 1962/63 den militära anslagsramen minskas med 50 miljoner kronor.

Jag anser mig böra förorda den av försvarskommittén föreslagna medelsökningen för nästa budgetår och räknar därvid med att det för de närmast följande budgetåren skall bli möjligt att successivt öka anslagen, så att uppbyggnaden av den nya civilförsvarsorganisationen kan fullföljas inom rimlig tid. Den ökning av medelstillelningen som sålunda föreslås för nästa budgetår innebär ett betydelsefullt steg mot en successiv uppbyggnad i planenlig omfattning av den nya organisationen. Den förordade ramen möjliggör bl. a. materielanskaffning i ökad omfattning och en i stort sett planenlig utbildningsverksamhet. Skyddsrumshbyggandet kan också fortgå enligt de av statsmakterna uppdragna riktlinjerna fastän i en starkt begränsad omfattning.

[171] 1. Civilförsvarsstyrelsen: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	2 858 000	2 656 674
1960/61 (statsliggaren s. 1213)	2 977 000	
1961/62 (förslag)	3 258 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 333 000 kronor.

	Ökning
1. Vissa lönegradshöjningar	
a) En tjänst Ao 10 ändras till Ao 12	1 860
b) Tre tjänster Ao 9 ändras till Ao 10	2 484
c) Tre tjänster Ao 7 ändras till Ao 9	3 048
d) Fyra tjänster Ae 7 ändras till Ae 9	4 470
2. Ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga	50 000
3. Omräkning	271 138
	333 000

1. Tjänsten i lönegrad A 10 avser registratören hos styrelsen. Förekomsten av ett relativt stort antal hemliga handlingar talar för en placering i högre lönegrad. Av samma skäl bör ett kanslibiträde i lönegrad A 7 med placering hos registratören uppflyttas i högre lönegrad.

De tre kontoristtjänsterna i lönegrad A 9 avser generaldirektörens handsekreterare och två tjänster på den administrativa resp. kamerala sektionen å administrativa byrån. Handsekreteraren åvilar förutom självständig korrespondens på engelska och tyska även handhavande och vård av styrelsens bibliotek och register. Tjänsten å administrativa sektionen är förenad med självständiga arbetsuppgifter. Till tjänsten å kamerala sektionen hör granskning av reseräkningar och räkningar avseende upphandling, sjukvårdskostnader m. m.

Övriga tjänster i lönegrad A 7 innehas av handsekreterare till byråcheferna i styrelsen och till riksbrandinspektören.

2. Den nya organisationen för styrelsen, som började tillämpas den 1 juli 1959, har nu prövats under mer än ett år. Trots att arbetsmängden ännu icke nått sitt maximum, har organisationen endast med svårighet kunnat hinna med de absolut nödvändigaste arbetsuppgifterna. Under närmast följande år kommer kravet på publikationer, planering av materielupphandling samt uppbyggnad av utbildningsverksamheten att starkt öka den arbetsmängd, som blir normal efter genomförd uppbyggnad och för vilken den nuvarande organisationen är anpassad. Styrelsen anser det därför angeläget, att sakkunnigposten temporärt höjes.

Antalet kontorsbiträdestjänster å personalförteckningen för styrelsen kan minskas med tio.

Departementschefen

I enlighet med civilförsvarsstyrelsens förslag bör 10 kontorsbiträdestjänster i Ao 5 avföras från personalförteckningen.

Styrelsens förslag om höjning av vissa tjänster till högre lönegrad anser jag mig icke kunna biträda.

Delposten till ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga föreslår jag uppräknad med 10 000 kronor.

På grund av automatiska utgiftsstegringar bör anslaget uppräknas med i runt tal 271 000 kronor.

Avlöningsanslaget i dess helhet beräknar jag till (2 977 000 + 281 000) 3 258 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga den ändring i personalförteckningen för civilförsvarsstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för civilförsvarsstyrelsen att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	629 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	42 000
3. Vissa pensionskostnader, <i>förslagsvis</i>	5 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 852 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	680 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	50 000
Summa kronor 3 258 000;	

c) till *Civildéforsvarsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 258 000 kronor.

[172] 2. *Civildéforsvarsstyrelsen*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	715 000	406 856
1960/61 (statsliggaren s. 1215)	760 000	
1961/62 (förslag)	587 000	

Yrkande

Civildéforsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) föreslår, att anslaget sänkes med 173 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Minskning
1. Övriga expenser för eget behov	208 542	240 000	217 000	23 000
2. Publikationstryck	47 194	280 000	130 000	150 000
				173 000

Motiv

1. För innevarande budgetår har anvisats 240 000 kronor till övriga expenser för eget behov. Härvid har förutsatts, att viss engångsanskaffning av inventarier skulle ske. Sedan denna anskaffning genomförts, kan anslaget minskas.

2. Av det för innevarande budgetår under anslagsposten anvisade beloppet är 200 000 kronor tillsammans med tidigare anvisade 200 000 kronor avsedda såsom en engångsutgift för tryckning av publikationen »Om kriget kommer». Under nästa budgetår beräknas den övriga publikationsverksamheten komma att avsevärt öka. Sedan statsmakterna beslutat om den framtida organisationen och verksamheten, pågår inom styrelsen ett intensivt arbete med att fastställa riktlinjer och direktiv för uppbyggnadsarbetet. Nya reglementen och instruktioner kommer att behöva utges. Medelsbehovet för publikationsverksamheten beräknas till 130 000 kronor.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser anser jag böra upptagas med 217 000 (— 23 000) kronor.

Vad styrelsen yrkat beträffande medelsanvisningen till publikationstryck finner jag mig kunna biträda och föreslår, att anslagsposten upptages med 130 000 (— 150 000) kronor.

Anslaget bör alltså bestämmas till (760 000 — 23 000 — 150 000) 587 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Civildéforsvarsstyrelsen*: *Omkostnader* för budget-
året 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 587 000 kronor.

[173] 3. Utbildnings- och övningsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	5 760 000	2 690 365
1960/61 (statsliggaren s. 1216)	7 100 000	
1961/62 (förslag)	10 800 000	

Yrkande

Civildéforsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, *dels* att anslaget höjes med 7 631 000 kronor, *dels* att 130 000 kronor anvisas under särskilt anslag till ersättningar till reservofficerare och värnpliktiga underofficerare.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Utbildning vid statens civilförsvarsskola	671 364	3 175 000	5 968 500	+ 2 793 500
2. Utbildning vid regionala fältskolor....	—	2 000 000	4 071 960	+ 2 071 960
3. Lokal utbildning och lokala övningar inom länen.....	1 502 552	1 200 000	4 064 800	+ 2 864 800
4. Övningar anordnade av civilförsvarsstyrelsen.....	35 296	100 000	—	— 100 000
5. Ersättningar till reservofficerare och värnpliktiga underofficerare	—	—	130 000	+ 130 000
6. Avrundning.....				+ 740
				+ 7 761 000

Motiv

1. Styrelsen räknar med att utbildningen vid den nya civilförsvarsskolan i Rosersberg skall kunna bedrivas i halv omfattning från den 1 juli 1961 vid den egentliga befälsskolan (A-avdelningen) och i full utsträckning från samma tid vid avdelningen för utbildning av undsättningskårerna (B-avdelningen). Viss provisorisk verksamhet avseende befälsutbildningen beräknas fortgå, tills förutsättningar för överflyttningen till den nya skolan helt föreligger. Med utgångspunkt härifrån äskar styrelsen medel till avlöningar till lärarpersonal och övriga anställda vid skolan samt till anskaffning av inventarier och driftkostnader.

Utöver den *personal*, som får anställas redan innevarande budgetår vid skolan, erfordras vid A-avdelningen ett kanslibitråde samt vid B-avdelningen en lärare i lönegrad 21, fyra lärare i lönegrad 19, sex lärare i lönegrad 13, en assistent i lönegrad 15, en hantverkare i lönegrad 8 och ett kontorsbiträde. Härjämte beräknas till anställning av tillfälligt anlitade lärare ett belopp av 82 000 kronor.

I fråga om förvaltningspersonalen vid skolan har arbetsuppgifter och ansvarsförhållanden ytterligare klarnat under de förarbeten för skolans organisation, som bedrivits sistlidna vinter.

Förvaltningsuppgifterna bör omhänderhas av en särskild förvaltningsavdelning. Omfånget av förvaltningsuppgifterna samt avdelningens självständiga ställning medför behov av en kvalificerad förvaltningschef, intendent, i lönegrad 21. Dennes arbetsuppgifter och arbetsansvar torde i stort sett motsvara intendentens, kasernofficerens och tygofficerens vid den nuvarande infanteriskjutskolan. För förrådsverksamheten och skötseln av utbildningsanordningar och motorverkstad erfordras en förvaltare i 17:e, en förrådsmästare i 13:e, en förrådsförmän i 9:e, tre förrådsmän i 7:e, en verkmästare i 13:e, fyra reparatörer i 10:e och två chaufförer i 7:e lönegraden. Kökspersonalen bör utgöras av en husmor i 13:e, två biträdande husmödrar i 10:e samt tre ekonomibiträden i 5:e, två i 4:e och sex i 2:a lönegraden. För fastighetsvården torde böra finnas en verkmästare i 13:e, en maskinist i 11:e, två hantverkare och två reparatörer i 8:e samt två gårdskarlar och två eldare i 7:e lönegraden. Vid förvaltningsavdelningen bör vidare finnas en expedition och skrivcentral med en kontorist, tre kanslibiträden (varav ett till förvaltarens förfogande), ett kontorsbiträde och en expeditionsvakt. Slutligen bör vid skolan finnas en sjuksköterska med placering i lönegrad 10.

På sätt 1953 års utredning om civilförsvarsutbildningen framhöll krävs att kontroll utövas från skolans sida av den regionala och lokala utbildningen. Med den organisation, som avses för de regionala fältskolorna, behöver den centrala kontrollen över dessa ej särskilt organiseras. Ifråga om den lokala utbildningen däremot synes det nödvändigt, att en central handledning sker av instruktörernas verksamhet i pedagogiskt hänseende. Den lokala utbildningen kommer att pågå under cirka 40 veckor och ledas av omkring 400 instruktörer. Den centrala ledningen av utbildningen kommer att kräva en kontinuerlig handledning av dessa 400 instruktörers verksamhet. Sådan handledning måste ske genom personlig kontakt mellan handledarna och instruktörerna. En genomsnittlig besöksfrekvens uppgående till ett besök per instruktör och år torde vara nödvändig för att den centrala pedagogiska ledningen av den lokala utbildningen skall kunna upprätthållas. Teoretiskt erfordras minst tre utbildningsledare för att genomföra handledningen. Styrelsen begränsar sig till att för nästa budgetår begära två utbildningsledare i lönegraden 23.

De totala kostnaderna för den föreslagna personalen vid civilförsvars-skolan beräknas för nästa budgetår till i runt tal 1 065 000 kronor.

Kostnaderna för anskaffning av *inventarier m. m.* till den nya skolan beräknas till 3 879 000 kronor, varav 573 000 kronor för inventarier och utbildningsmateriel vid A-avdelningen, 1 662 000 kronor för motsvarande utrustning av B-avdelningen, 1 232 000 kronor för inköp av motorfordon och utrustning av motorverkstad samt 412 000 kronor för inventarier vid förvaltningsavdelningen, anläggning av övningsfält m. m. För innevarande budgetår har för de nämnda ändamålen anvisats 1 675 000 kronor. För nästa budgetår beräknas medelsbehovet till (3 879 000 — 1 675 000) 2 204 000 kronor. Härutöver redovisas beräknade kostnader för vissa utbildningsanordningar med 250 000 kronor.

Driftkostnaderna för civilförvarsskolan i Rosersberg beräknas för nästa budgetår till 2 700 000 kronor. Häri ligger kostnader för elever, underhåll av fastigheter, inventarier och utbildningsanordningar samt expenser, rese-ersättningar m. m.

De totala kostnaderna för utbildning vid statens civilförvarsskola beräknas alltså till (1 065 000 + 2 204 000 + 2 700 000) 5 969 000 kronor.

2. För den regionala utbildningen inrättas fyra fältskolor. Verksamheten vid dessa bedrivs under ledning av statens civilförvarsskola. Administrationen kommer i största möjliga utsträckning att handhas av den länsstyrelse, i vars län skolan är belägen. Av de fyra fältskolorna placeras en i södra delen av landet, en i västra, en i mellersta och en i norra. Varje skola dimensioneras för en samtidig utbildning av 60 elever under 30 veckor, uppehåll för helger och semestrar ej inräknade. Varje skolas maxikapacitet utgör sålunda ($60 \times 30 \times 7$) 12 600 elevdagar. Beräkningen av kostnaderna för nästa budgetår har bl. a. gjorts med utgångspunkt från att de fyra fältskolornas kapacitet helt skall utnyttjas under budgetåret.

Till avlöning av *lärare och övrig personal* vid fältskolorna beräknas ($4 \times 123\,750$) 495 000 kronor.

Driftkostnaderna har beräknats till ($4 \times 832\,240$) i runt tal 3 329 000 kronor. Häri ligger kostnader för inackordering och resor m. m., ersättning för mistad arbetsinkomst åt elever samt expenser m. m.

Kostnaderna för *inventarier m. m.* beräknas för varje fältskola till 225 000 kronor, varav 120 000 kronor till fasta utbildningsanordningar, 43 000 kronor till uppförande och inredning av demonstrationssal m. m. och 62 000 kronor till lektions- och utbildningsmateriel m. m. För fyra fältskolor erfordras alltså 900 000 kronor. Av medel, som anvisats för drivandet av fältskolor innevarande budgetår, beräknas 652 000 kronor kunna användas för förevarande ändamål. Alltså återstår ett medelsbehov av 248 000 kronor.

Sammanlagt blir utgifterna för fältskolorna (495 000 + 3 329 000 + 248 000) 4 072 000 kronor.

3. Den lokala utbildningen avses så långt möjligt att bedrivas så att

speciella, kostnadskrävande *utbildningsanordningar* inte erfordras. För viss utbildning kommer emellertid särskilda övnings- eller räddningsfält att behövas. Styrelsen anser, att övningsfält måste anskaffas för den lokala utbildningen i Stockholms, Göteborgs och Malmö civilförvarsområden. Kostnaderna för tre övningsfält uppskattas till 360 000 kronor. Härjämte behövs för tio andra orter mindre påkostade övningsfält och för ytterligare fem orter räddningsfält. Kostnaden för ett mindre övningsfält beräknas till 80 000 kronor och för ett räddningsfält till 10 000 kronor. Anordnandet av dessa övnings- och räddningsfält skulle alltså kosta 850 000 kronor. Utbyggnaden bör emellertid kunna ske etappvis. För nästa budgetår äskas 250 000 kronor. Sammanlagt erfordras således till utbildningsanordningar för den lokala utbildningen (360 000 + 250 000) 610 000 kronor.

Driftkostnaderna för den lokala utbildningen av inskriven personal beräknas för nästa budgetår till 1 120 000 kronor.

För utbildning av 18-åriga kvinnor, omfattande cirka 20 000 personer årligen, erfordras 264 000 kronor.

Till lokala övningar inom länen beräknar styrelsen för nästa budgetår 2 070 800 kronor, varav 600 000 kronor till utrymningsövningar.

Sammanlagt erfordras alltså under denna anslagspost (610 000 + 1 120 000 + 264 000 + 2 070 800) i runt tal 4 065 000 kronor.

4. Anslagsposten till övningar anordnade av civilförvarsstyrelsen avses för kostnader för civilt deltagande i totalförvarsövningar, vilkas samordning i civilt hänseende uppdragits åt civilförvarsstyrelsens chef. Någon sådan övning planeras inte under nästa budgetår, varför medel under anslagsposten ej behöver beräknas.

5. I proposition nr 114/1959 förordade departementschefen, att civilförsvaret tillföres reservofficers- och underofficersutbildad personal till ett antal av cirka 750 man av vardera kategorien eller tillhopa cirka 1 500 man. Häremot gjorde riksdagen inte någon erinran. Överförandet kommer att medföra vissa kostnader för civilförsvaret. Ifråga om *reservofficerare* uppstår kostnader för avlöning, reservbefälstraktamenten och premier enligt de grunder, som angivits i proposition nr 109/1960, samt kostnader för in- och utryckningsresor. För *underofficerare* skall utgå avlöning och familjebidrag samt ersättning för in- och utryckningsresor. Under budgetåret 1961/62 beräknas en tiondel av personalen komma att överföras. Kostnaderna för budgetåret uppskattas till 130 000 kronor.

Departementschefen

Verksamheten på utbildningsområdet har under innevarande budgetår främst inriktats på uppbyggnaden av den nya utbildningsorganisationen. Bl. a. pågår byggnadsarbetena vid den centrala civilförvarsskolan i Rosersberg med sikte på att utbildningen skall kunna komma i gång där successivt efter den 1 juli 1961. Intill dess skolan helt kan tagas i anspråk måste en del av verksamheten alltså bedrivas i provisoriska former. Jämsides

med förberedelserna för den centralt anordnade utbildningen planeras f. n. den utbildning, som skall äga rum vid regionala fältskolor, liksom den lokalt anordnade utbildningen. Under nästa budgetår måste utbildningsverksamheten anpassas till ramen för civilförsvarets verksamhet i stort under budgetåret och den successiva uppbyggnad av organisationen som är möjlig. Med hänsyn härtill föreslår jag, att kostnadsökningarna för utbildnings- och övningsverksamheten begränsas något och att verksamheten sålunda inte ges full omfattning under nästa budgetår. Bl. a. bör den regionala utbildningen endast pågå vid tre av de vid oavkortad verksamhet erforderliga fyra skolorna. Även utbildningen i övrigt liksom övningsverksamheten torde tills vidare få bedrivas i en något begränsad omfattning.

Enligt beslut av 1960 års riksdag skall vid Rosersbergsskolans A-avdelning för utbildning av befäl i den lokala civilförsvarsorganisationen finnas en civilförsvarslärare, som samtidigt fungerar som ställföreträdare för rektorn vid skolan, och ytterligare tre heltidsanställda civilförsvarslärare samt partiellt tjänstgörande lärare och timlärare. Därigenom har lärarbehovet blivit tillgodosett vid denna avdelning.

Under nästa budgetår påbörjas utbildningen av undsättningskårernas personal vid B-avdelningen. Utöver den tjänst som civilförsvarslärare och föreståndare för avdelningen i lönegrad Ae 23, som enligt riksdagens beslut må inrättas under innevarande budgetår, torde för utbildningen ifråga erfordras en lärare i 21:a, fyra lärare i 19:e och sex lärare i 13:e lönegraden samt en assistent i 15:e lönegraden. Jag förordar att dessa tjänster inrättas. Två av lärarna i 19:e och fyra i 13:e lönegraden samt assistenten bör tills vidare erhålla extra anställning, medan i övrigt personalen bör erhålla extra ordinarie tjänst.

Beträffande förvaltningsuppgifterna vid skolan finner jag dem vara av sådan omfattning, att en särskild förvaltningsavdelning bör finnas. Chefen för denna bör vara en intendent i lönegrad Ae 19. Med hänsyn till önskemålet att tillgodogöra erfarenheter av verksamheten under skolans första tid torde endast en del av den övriga personalen böra fast anställas under nästa budgetår. Jag föreslår, att följande tjänster inrättas, nämligen en biträdande ingenjör i 13:e, en köksföreståndare och en översköterska i 12:e, en förste maskinist i 11:e, en biträdande köksföreståndare i 10:e, en reparatör och en förrådsförman i 9:e, en reparatör i 8:e, två förrådsmän, en bilförare och en vaktmästare i 7:e, tre ekonomibiträden i 5:e och tre i 4:e lönegraden samt sex ekonomibiträden i lönegrad 2/3. För skriv- och expeditionsgöromål finns vid skolan under innevarande budgetår en tjänst som expeditionsvakt och en tjänst som kontorsbiträde. För uppgifterna ifråga erfordras ytterligare en tjänst som kanslibiträde i lönegrad 7 och två tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Ett ekonomibiträde i 5:e och ett i 4:e lönegraden, tre ekonomibiträden i lönegrad 2/3 samt en av förrådsmännen bör tills vidare erhålla extra anställning. I övrigt bör personalen i fråga erhålla extra ordinarie tjänst. För anställning av ytter-

ligare för utbildningens ledning och bedrivande erforderlig personal bör medel ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att efter behov tagas i anspråk efter framställning av civilförsvarsstyrelsen. Jag beräknar för sistnämnda ändamål 275 000 kronor. Personalkostnaderna för statens civilförvarsskola i Rosersberg uppskattar jag till sammanlagt i runt tal 950 000 kronor, innebärande en ökning för nästa budgetår med omkring 550 000 kronor.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att — därest riksdagen icke har något att erinra häremot — förordna om inrättandet av här föreslagen lärartjänst i Ae 21.

Kostnaderna för inventarier m. m. anser jag böra beräknas till 1 200 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma för vilka ändamål ifrågakvarande medel må användas.

Driftkostnaderna för Rosersbergsskolan uppskattar jag till 2 000 000 kronor.

I enlighet med det anförda bör till utbildning vid statens civilförvarsskola för nästa budgetår anvisas (950 000 + 1 200 000 + 2 000 000) 4 150 000 (+ 975 000) kronor.

Kostnaderna för utbildning vid de regionala fältskolorna torde böra beräknas till sammanlagt 3 393 000 (+ 1 393 000) kronor.

Medelsbehovet för lokal utbildning och för övningar inom länen uppskattar jag till 2 427 000 (+ 1 227 000) kronor.

Kostnaderna för instruktörsarvoden m. m. vid utbildningen i olycksfallsvård och brandskydd i de allmänna skolorna bör, enligt vad jag inhämtat, beräknas till 175 000 (+ 75 000) kronor under nästa budgetår. Jag finner delposten böra upptagas med angivna belopp.

I övrigt har jag icke något att erinra mot de av styrelsen gjorda beräkningarna.

I enlighet med det anförda skulle anslaget för nästa budgetår uppföras med (7 100 000 + 975 000 + 1 393 000 + 1 227 000 + 75 000 — 100 000 + 130 000) 10 800 000 (+ 3 700 000) kronor. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t i förekommande fall skall äga företaga om disposition mellan de olika anslagsposterna.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbildnings- och övningsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 800 000 kronor.

[174] 4. Inspelning av instruktionsfilm

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 000	31 556
1960/61 (statsliggaren s. 1218)	100 000	
1961/62 (förslag)	100 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Enligt uppgjord plan för filmverksamheten för tiden 1960/63 avser styrelsen bl. a. att inspela instruktionsfilmer om verksamheten i olika kårer samt upplysningsfilmer rörande utrymning m. m.

Departementschefen

För fortsatt inspelning av filmer för utbildningsändamål m. m. anser jag i likhet med civilförsvarsstyrelsen, att anslaget för nästa budgetår bör upptagas med samma belopp som i gällande riksstat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inspelning av instruktionsfilm* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kronor.

[175] 5. Försöksverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	400 000	280 081
1960/61 (statsliggaren s. 1218)	400 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Uppbyggnaden av civilförsvaret kommer att ställa stora krav på forsknings- och försöksverksamheten under de närmaste åren. En rullande plan för verksamheten har gjorts upp för tiden 1960—1963. Enligt planen erfordras 400 000 kronor för nästa budgetår, varav 20 000 kronor till allmänna utredningar, 318 500 kronor till forskning, 9 000 kronor till teknisk försöksverksamhet, 28 000 kronor till organisationsförsök och 8 000 kronor till taktisk försöksverksamhet.

Departementschefen

För fortsättande av redan igångsatt forsknings- och försöksverksamhet samt för påbörjande av vissa nya angelägna forsknings- och försöksuppgifter anser jag i likhet med civilförsvarsstyrelsen, att anslaget bör upptagas med samma belopp som för innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försöksverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[176] 6. Engångsanskaffning av materiel

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	3 606 859
1960/61 (statsliggaren s. 1219)	3 500 000	
1961/62 (förslag)	17 700 000	

Yrkande

Civildéfarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 34 083 000 kronor.

	Förslag
1. Ledningskärer, gemensam utrustning	6 104 000
2. Räddningskärer, ” ” 	5 697 000
3. Brandkärer, ” ” 	9 874 000
4. Sjukvårdskärer, ” ” 	2 845 000
5. Skyddskärer, ” ” 	215 000
6. Bevakningskärer, ” ” 	325 000
7. Undsättningskärer, ” ” 	2 509 000
” , personlig utrustning	758 000
8. Alarmeringsmateriel	1 627 000
9. Radiakinstrument	2 803 000
10. Skyddsmasker, personlig utrustning	3 600 000
11. Prototyper till radiostationer	1 150 000
12. Omsättning av viss lagerhållen materiel	28 000
13. Motorfordon	48 000
	37 583 000

Motiv

Reservationen på anslaget den 30 juni 1960 utgjorde 11 923 648 kronor, varav 5 669 500 kronor bundits genom beställningar. De vid samma tidpunkt disponibla medlen uppgick således till 6 254 148 kronor. Häri ingick besparingar och influtna försäljningsmedel med cirka 1 885 000 kronor.

1953 års civildéfarsutredning uppskattade kostnaderna för materielanskaffning till i runt tal 280 000 000 kronor. Beloppet var framräknat efter priserna den 1 september 1958. Därefter till den 1 mars 1960 har partiprisindex ökat fem procent, vilket på nyssnämnda belopp gör 14 000 000 kronor. Med hänsyn till anvisade medel för budgetåren 1959/60 och 1960/61 om tillhoppa 5 000 000 kronor samt förefintliga besparingar blir medelsbehovet i 1960 års priser i runt tal 288 000 000 kronor. Hårtill kommer omsättningsskatt.

Utredningens beräkningar grundades på en av utredningen föreslagen organisation. Vissa ändringar har emellertid vidtagits i organisationen enligt statsmakternas beslut. Inom styrelsen verkställda utredningar utvisar vidare ytterligare behov av medel i förhållande till utredningens förslag särskilt i vad gäller anskaffning av skyddsmask för civilbefolkningen och den aktiva personalen samt beklädnadsutrustning och förläggningmateriel för civildéfarspersonal. Allt som allt skulle medelsbehovet uppgå till i runt tal 522 000 000 kronor, vartill kommer omsättningsskatt.

Då dessa beräkningar inte är slutgiltiga, bör emellertid medelsbehovet

för nästa budgetår basera sig på de beräkningar, som 1953 års civilförsvarsutredning framlagt. Omräknat i dagens siffror innebär det vid en nioårig uppbyggnadstid 32 000 000 kronor per år plus omsättningsskatt, tillsammans i runt tal 33 400 000 kronor. Härjämte erfordras medel för viss ytterligare anskaffning av brandmateriel, varför det slutliga beloppet uppgår till 37 583 000 kronor.

1. Kostnaderna för ledningsmateriel beräknas av civilförsvarsutredningen till 15 471 000 kronor. Med prisfördyringar per den 1 mars 1960 och omsättningsskatt uppgår beloppet till i runt tal 17 000 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 6 104 000 kronor, varav 2 328 000 kronor till fälttelefonutrustning, 2 591 000 kronor till materiel till underhållsgrupper, fältstaber och basstationer samt 1 185 000 kronor till fordonsutrustning, utrymningsmateriel m. m.

2. Kostnaderna för räddningskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 55 227 000 kronor. En annan organisation har emellertid fastställts, som kostnadsberäknats till 46 400 000 kronor enligt prisläget den 1 mars 1960. För nästa budgetår bör anvisas 5 697 000 kronor, varav 218 000 kronor till räddningsplutonstaber, 3 393 000 kronor till framskjutna räddningsgrupper och 2 086 000 kronor till tunga räddningsgrupper.

3. Kostnaderna för brandkårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 49 791 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 54 500 000 kronor. För nästa budgetår äskas 9 874 000 kronor, varav 174 000 kronor till brandplutonstaber, 3 000 000 kronor till inköp av motorsprutor och 6 700 000 kronor till brandslang med tillbehör.

4. Kostnaderna för sjukvårdskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 24 212 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 26 271 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 2 845 000 kronor, varav 171 000 kronor till materiel för förstärkning av bårupphängningsanordningar, 1 680 000 kronor till förbandsplatsgrupper, 167 000 kronor till autoklaver och 827 000 kronor till brännskadeförband.

5. Uppsättandet av skyddskårer ingick ej i civilförsvarsutredningens förslag. Utredningen avsåg, att de föreslagna utrymningskårerna skulle fullgöra vissa av de uppgifter, som nu åligger skyddskårerna. I utredningens förslag beräknades kostnaderna för materiel åt utrymningskårerna till 12 882 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 14 100 000 kronor. Styrelsen har beräknat materielkostnaderna för skyddskårerna till 22 000 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 215 000 kronor.

6. Kostnaderna för bevakningskårernas materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 10 281 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 11 294 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 325 000 kronor för anskaffning av bärbara högtalare.

7. Kostnaderna för undsättningskårens materiel beräknades av civilförsvarsutredningen till 76 687 000 kronor, vilket belopp enligt prisläget den 1 mars 1960 uppgår till 84 000 000 kronor. Styrelsen beräknar materielkostnaden för varje kår till 1 507 000 kronor. För nästa budgetår bör anvisas 3 267 000 kronor. För detta belopp kan anskaffas materiel till två kårer samt viss ytterligare materiel för återstående 18 kårer.

8. Civilförsvarsutredningen upptog ej särskilda kostnader för alarmeringsanordningar. En inom styrelsen gjord utredning utvisar ett medelsbehov av 13 184 000 kronor, vartill kommer kostnader för reservmateriel. För nästa budgetår bör anvisas 1 627 000 kronor, varav 532 000 kronor till anläggningar för utomhusalarmering, 478 000 kronor till modifiering av äldre anläggningar, 124 000 kronor till manöverutrustning, 268 000 kronor till komplettering av telefonlarmutrustning på automatiska telefonstationer och 225 000 kronor till reservmateriel.

9. Sedan underlag numera framtagits för bedömning av medelsbehovet till anskaffning av radiakinstrument, har de totala kostnaderna för inköp av dylika instrument beräknats till 23 700 000 kronor. Under nästa budgetår bör anskaffas 1 700 lågintensitetsmätare, 660 detonationspunktvisare, 440 bombstyrkemätare, 100 intensitetsmätare för flygplan och 9 000 radiakräkneskivor. Medelsbehovet för denna anskaffning beräknar styrelsen till 2 803 000 kronor.

10. En särskild utredning rörande behovet av skyddsmasker har i samråd med försvarsstaben och försvarets forskningsanstalt gjorts inom civilförsvarsstyrelsen. Av utredningen framgår bl. a., att behov föreligger av nya skyddsmasker för civilförsvarspersonal ävensom av viss förbättring av befintliga sådana skyddsmasker. De totala kostnaderna för skyddsmasker till civilförsvarspersonal uppskattas till 17 905 000 kronor, vilket belopp med omsättningsskatt blir 18 657 000 kronor. Under nästa budgetår bör anskaffas 10 000 ansiktsskydd till skyddsmask 51 jämte tillbehör, 2 085 000 filter till skyddsmask 51, skarvstycken och ventiler till gasmask A samt imskyddspasta. Styrelsen beräknar kostnaderna till 3 600 000 kronor.

11. Utredning har pågått om nya typer av radiomateriel för civilförsvarets behov. Meningen är nu att ta fram prototyper i enlighet med de teoretiska utredningsresultaten för att på grundval av prototyperna och de erfarenheter, som vunnits vid deras framställning, få underlag för tillverkning i större skala. Totalt erfordras åtta olika stationstyper eller frekvensenheter. Av dessa är emellertid fyra snarlika i tekniskt hänseende, varför fem prototyper behöver framtagas. Under nästa budgetår önskar styrelsen konstruera tre prototyper. Kostnaden beräknas till 1 150 000 kronor.

12. För utbyte av däck, slangar och startbatterier till vissa motorsprutor erfordras 28 000 kronor.

13. För utbyte av vissa fordon för förrådsverksamheten bör anvisas 48 000 kronor.

Departementschefen

Såsom jag inledningsvis anført kan jag biträda det förslag beträffande kostnaderna för civilförsvaret under nästa budgetår, som framlagts av 1960 års försvarskommitté. Av den totala anslagsförstärkningen på cirka 20 miljoner kronor bör enligt min mening större delen läggas på anslaget till anskaffning av materiel. Jag finner detta vara från beredskapssynpunkt lämpligt och i överensstämmelse med det i annat sammanhang uttalade önskemålet, att förutsättningar för en långsiktspianering av materielanskaffningen skapas så långt det är möjligt inom ramen för kostnadsökningarna under nästa budgetår. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår upptages med 17 700 000 (+ 14 200 000) kronor. Liksom för innevarande budgetår torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma, för vilka ändamål de för nästa budgetår anvisade medlen må användas. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Engångsanskaffning av materiel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 17 700 000 kronor.

[177] 7. Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 500 000	4 233 222
1960/61 (statsliggaren s. 1219)	4 500 000	
1961/62 (förslag)	4 798 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 656 000 kronor.

	Anvisat 1960/61	Förslag	Ökning
1. Lokalhyror.....	880 000	1 000 000	120 000
2. Avlöning av fast anställd förrådspersonal.....	1 250 000	1 378 000	128 000
3. Ersättning till tillfällig personal.....	150 000	235 000	85 000
4. Underhåll och reparation.....	1 225 000	1 500 000	275 000
5. Övriga utgifter.....	500 000	548 000	48 000
			656 000

Motiv

Övergången till den nya civilförsvarsorganisationen medför i huvudsak icke några förändringar i den hittillsvarande förrådsorganisationen. På vissa områden måste dock viss omdaning ske. Sålunda nödvändiggör kravet på en hög beredskap hos snabbutrymningsorganisationen och de framskjutna räddningsenheterna, att materiel för deras verksamhet förrådshålles på de platser, där verksamheten skall bedrivas. För att öka beredskapen hos den skadeavhjälpande organisationen är det vidare angeläget, att den påbörjade utbyggnaden av kombinerade mobiliseringsförråd och

förläggningsplatser för civilförsvarspersonalen i anslutning till de största städerna får fullföljas.

Värdet av förrådshållen materiel uppgick den 30 juni 1960 till i runt tal 202 000 000 kronor. Vid samma tidpunkt var materiel till ett värde av 6 800 000 kronor under leverans. Förråden beräknas bli tillförda materiel till ett värde av 6 800 000 kronor under innevarande och nästa budgetår, motsvarande en förrådsyta av cirka 4 000 m². Medel till utökade förrådsutrymmen för nylevererad materiel äskas inte för nästa budgetår i avvaktan på att full klarhet vinnes om vilken materiel som blir övertalig i den gamla civilförsvarsorganisationen. Utredning härom pågår och beräknas kunna slutföras under innevarande budgetår.

1. Enligt länsstyrelsernas beräkningar erfordras till lokalhyror för nästa budgetår 907 500 kronor. Civilförsvarsstyrelsen beräknar medelsbehovet till 955 000 kronor, vilket är en höjning med 100 000 kronor i förhållande till innevarande budgetår. Höjningen föranledes av att förråden behöver decentraliseras för att öka beredskapen hos snabbutrymningsorganisationen och de framskjutna räddningsenheterna.

För styrelsens eget behov beräknas ett ökat medelsbehov av 20 000 kronor till hyres- och uppvärmningskostnader för förrådet i Södertälje.

Styrelsen äskar således en uppräknings av delposten med (100 000 + 20 000) 120 000 kronor.

2. Till avlöning av fast anställd förrådspersonal är för innevarande budgetår anvisat 1 250 000 kronor. Avtalsmässiga lönehöjningar medför för nästa budgetår ett ökat medelsbehov med 128 000 kronor.

3. För innevarande budgetår har till tillfälligt anställd förrådspersonal anvisats 150 000 kronor. Avtalsmässiga lönehöjningar medför för nästa budgetår en höjning med 15 000 kronor. Övergången till en mer decentraliserad förrådshållning i snabbutrymningsorterna kräver dessutom en extra förstärkning av arbetskraften i de ifrågavarande länen med tio man under ett halvt år. Kostnaderna härför beräknas till 70 000 kronor. Sammanlagt erfordras således en uppräknings av denna delpost med 85 000 kronor.

4. Civilförsvarsstyrelsens resp. länsstyrelsernas medelsbehov för den löpande underhålls- och reparationsverksamheten beräknas av civilförsvarsstyrelsen för nästa budgetår till 350 000 resp. 400 000 eller sammanlagt 750 000 kronor. För länsstyrelsernas del innebär detta en uppräknings med 25 000 kronor på grund av allmänna prisökningar.

För fortsatt upprustning av förrådsbeståndet äskar styrelsen 750 000 kronor, vilket innebär en ökning med 250 000 kronor. I första hand har styrelsen sökt att inom ramen för hittills anvisade medel få till stånd en upprustning av förrådsbeståndet omkring de största städerna, Stockholm, Göteborg och Malmö. Enligt styrelsens bedömande måste nämligen förråden framförallt i de största befolkningscentra i landet få en sådan belägenhet, att de möjliggör en snabb mobilisering av civilförsvarsenheterna. Att genom

förhyrning få lämpligt belägna förråd är av naturliga skäl svårt. De med anvisade medel uppförda förråden har lagts inom enheternas grupperingsområden och tjänar därigenom det dubbla syftet att vara både förråd och förläggningsplats. Efter samma principer har förrådsbeståndet kunnat i andra hand förstärkas för vissa andra större städer. I tredje hand har styrelsen räknat med att förråd uppföres även för mindre orter i de fall förrådsläget blivit prekärt till följd av direkt olämpliga lokaler, uppsägning till avflyttning m. m. Styrelsen anser, att sålunda angivna riktlinjer för nybyggnad av förrådsbaracker bör följas även under nästa budgetår. För den närmaste framtiden bör den påbörjade upprustningen inom Stockholmsområdet fortsätta. Därefter torde Göteborgs- och Malmöområdena, Linköping-Norrköpingsområdet samt området kring Örebro stå närmast i tur. Allt som allt erfordras för nästa budgetår fem nya förråd med en yta av 500 m² för varje förråd. Kostnaden för dessa har beräknats till 550 000 kronor.

De fem förrådsenheterna bör försöksvis uppföras i sådan konstruktion, att ett godtagbart radiakskydd kan anordnas för de enheter, som skall ha sin uppehållsplats där i krig. Detta innebär, att byggnadens tak- och väggkonstruktion förstärkes och att byggnaden nedsänkes under marknivån cirka en halv meter. Förrådsenheter utan radiakskydd kostar i runt tal 110 000 kronor för cirka 500 m², d. v. s. 220 kronor per m². Om anordningar för radiakskydd utföres på föreslaget sätt, blir kostnaden i stället 150 000 kronor eller 300 kronor per m². Härtill kommer viss mindre kostnad för att påföra skyddande massa och isolering. För fem förrådsbaracker beräknas merkostnaderna till sammanlagt 200 000 kronor. Styrelsen anser, att denna merkostnad bör godtagas såsom en skälig investering med hänsyn till den höjning av civilförsvarets beredskap som ernås därigenom.

Totalt erfordras alltså under denna delpost (750 000 + 750 000) 1 500 000 kronor.

5. Civilförsvarsstyrelsens och länsstyrelsernas medelsbehov för här avsett ändamål beräknas av civilförsvarsstyrelsen till 110 000 resp. 438 000 eller sammanlagt 548 000 kronor, d. v. s. en uppräknings med 48 000 kronor. Höjningen hänför sig till beräknad engångskostnad för transport och uppläggning av materiel i decentraliserade förråd (38 000 kronor) samt ökade fraktkostnader (10 000 kronor).

Departementschefen

Övergången till den nya civilförsvarsorganisationen i enlighet med riksdagens beslut år 1959 medför i princip icke några förändringar i den hittillsvarande förrådsorganisationen. Såsom civilförsvarsstyrelsen framhåller, måste uppläggnings av materiel anpassas till den nya planläggningen och materielen förvaras på sådant sätt, att den är snabbt tillgänglig i samband med att krigsorganisering skall ske. Bl. a. torde härvidlag beredskapen

hos utrymningsorganisationen få uppmärksammas. Enligt min mening bör dock icke detta föranleda, att anslaget till förrådshållningen uppräknas för nästa budgetår.

Civildéfarsvarsstyrelsens och lánsstyrelsernas kostnader för lokalhyror för nästa budgetår beráknar jag till 900 000 (+ 20 000) kronor.

Anslagsposten till avlöning av fast anstálld förrádspersonal torde för nästa budgetår böra uppföras med 1 378 000 (+ 128 000) kronor.

För ersättning till tillfállig personal torde böra upptagas 165 000 (+ 15 000) kronor.

Beträffande uppförandet av nya förrádsbyggnader kan jag i princip biträda styrelsens förslag att förráden inrättas på sådant sätt, att de i vissa fall kan utnyttjas såsom förlággningssplatser för civilförsvarspersonal vid beredskap. Delposten till underhåll och reparation av civilförsvarsmateriel torde med hänsyn hártill och på grund av ökade kostnader i övrigt böra uppföras med 1 350 000 (+ 125 000) kronor.

Under delposten till övriga utgifter förordar jag en höjning med 10 000 kronor till 510 000 kronor.

Anslaget torde alltså uppföras med (4 500 000 + 20 000 + 128 000 + 15 000 + 125 000 + 10 000) 4 798 000 kronor.

Jag hemstállar, att Kungl. Maj:t måtte föreslá riksdagen

att till *Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 798 000 kronor.

[178] 8. Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	620 000	755 766
1960/61 (statsliggaren s. 1220)	620 000	
1961/62 (förslag)	620 000	

Yrkande

Civildéfarsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemstállar, att anslaget höjes med 322 000 kronor.

	Anvisat 1960/61	Förslag	Ökn. el minskn.
1. Ersättning till ägare av fastighet, vari allmänt skyddsrum anordnats, för intrång i skyddsrummets fredsmässiga utnyttjande.....	12 500	10 000	— 2 500
2. Statsbidrag till AB Stockholms spárvágar för anordnande av skyddsrum.....	275 500	600 000	+ 324 500
			+ 322 000

1. Lánsstyrelserna har för nästa budgetår beráknat kostnaderna till 11 650 kronor. Styrelsen föreslá, att posten upptages med 10 000 kronor.

2. Spárvágsbolaget har beträffande utbyggnaden av skyddsrum vid tun-

nelbanestationerna anmält, att tre nya anläggningar beräknas komma till utförande vid stationerna i Västertorp, Fruängen och Farsta gård. Kostnaden har preliminärt angivits till 700 000 kronor, varav 466 000 kronor i statsbidragsmedel. Civilförsvarsstyrelsen hemställer, att 300 000 kronor anvisas för nästa budgetår. Till statsbidrag till tidigare anmälda anläggningar beräknar styrelsen 300 000 kronor. Sammanlagt äskar styrelsen således 600 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

Med hänsyn till att utgifterna för statsbidrag till nya skyddsrum vid tunnelbanestationerna i Stockholm endast delvis förväntas utfalla till betalning under nästa budgetår föreslår jag, att anslaget upptages med samma belopp som i gällande riksstat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförsvarsområdena* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 620 000 kronor.

[179] 9. Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	316 100
1960/61 (statsliggaren s. 1220)	1 000 000	
1961/62 (förslag)	500 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

Det årliga behovet av statsmedel för utbyggnaden av branddammar för civilförsvarsändamål beräknas till i runt tal 4 750 000 kronor under en nioårsperiod. Styrelsen avser att efter samråd med vederbörande kommuner göra upp en plan för utbyggnaden. I avbidan på att en sådan plan föreligger hemställer styrelsen, att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget i avvaktan på att plan för utbyggnaden av branddammar upprättas för nästa budgetår upptages med 500 000 (— 500 000) kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförsvarsändamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 500 000 kronor.

[180] 10. Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 100 000	7 595 551
1960/61 (statsliggaren s. 1221)	4 525 000	
1961/62 (förslag)	6 500 000	

Yrkanden

I. *Civilförsvarsstyrelsen* (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 072 500 kronor.

	Anvisat 1960/61	Förslag	Ökn. el. minskn.
1. Bergfasta ledningscentraler.....	3 100 000	5 100 000	+ 2 000 000
2. Bergfasta befolkningsskyddsrum.....	—	2 000 000	+ 2 000 000
3. Komplettering av äldre bergfasta anläggningar....	385 000	2 860 000	+ 2 475 000
4. Allmänna skyddsrum i normalskyddsrumsutförande.	—	1 100 000	+ 1 100 000
5. Skyddsanordningar vid kommunala tekniska verk..	1 040 000	—	— 1 040 000
6. Skyddsrum m. m. vid observationsplatser.....	—	470 000	+ 470 000
7. Fundament till vissa instrument.....	—	67 500	+ 67 500
			+ 7 072 000

II. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 1 februari 1957 har dåvarande chefen för inrikesdepartementet tillkallat överingenjören i arbetsmarknadsstyrelsen S. A. S. Tånneryd för att efter utredning framlägga förslag till program för det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum. Utredningsmannen har den 30 december 1959 avgivit betänkande med förslag i ämnet (stencilerat).

Motiv

I. (Civilförsvarsstyrelsens anslagsframställning.)

1. Anslagen 1948/49—1960/61 uppgår till 36 790 000 kronor.

Till fullföljande av utbyggnaden i en andra etapp av tre bergfasta ledningscentraler beräknar civilförsvarsstyrelsen ett medelsbehov av 1 400 000 kronor. Under nästa budgetår bör anläggningsarbetet för sju bergfasta ledningscentraler påbörjas. Kostnaden för första byggnadsetappen av sex av dessa anläggningar samt fullt färdigställande av en anläggning beräknas till 2 300 000 kronor. För ytterligare en anläggning har beräknats 400 000 kronor.

För täckning av merkostnader på grund av under åren 1956—1958 uppkommen ökning av byggnadskostnadsindex begär styrelsen 1 000 000 kronor.

2. Anslagen till befolkningsskyddsrum för budgetåren 1950/51—1956/57 uppgår till 46 560 000 kronor. Statsbidragsbeloppet till redan beslutade anläggningar beräknas till 42 927 000 kronor. Enär statsmakterna ännu icke tagit ställning till det av särskilt tillkallad utredningsman framlagda förslaget till program för det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum, anser sig styrelsen icke kunna äska medel för nybyggnad av sådana skyddsrum.

För täckning av merkostnader för befolkningsskyddsrum på grund av uppkommen byggnadsindexhöjning under åren 1956—1958 begär styrelsen 2 000 000 kronor.

3. För komplettering av stötvågsskydd m. m. i elva bergfasta ledningscentraler och sex befolkningsskyddsrum äskar styrelsen 550 000 resp. 2 310 000 kronor eller tillhopa 2 860 000 kronor.

4. För inrättande av ledningscentraler i normalskyddsrumsutförande, företrädesvis inplacerade i byggnader, och komplettering av stötvågsskydd m. m. i befintliga ledningscentraler i normalskyddsrumsutförande begär styrelsen för nästa budgetår 1 000 000 resp. 100 000 kronor.

5. För beräknat statsbidrag till Stockholms stad för skyddsanordningar vid en transformatorstation för Norrmalms kraftförsörjning (Tegnérstationen) har tidigare anvisats 496 000 kronor. Vidare har anvisats ett belopp av 366 000 kronor till beräknat statsbidrag till Stockholms stad för en liknande station i Nacka. Slutligen har tidigare anvisats tillhopa 170 000 kronor, avseende beräknat statsbidrag till Göteborgs stad för anordnande av detonationsskydd i stadens vattenverk vid Alelyckan. Av Stockholms stad ingiven slutredovisning av kostnaderna för Tegnérstationen framgår, att statsverkets kostnader understiger de beräknade med 74 571 kronor. Av slutredovisning för Nackastationen framgår, att kostnaderna överskrider anvisade medel med 27 660 kronor. Beträffande vattenverket vid Alelyckan beräknas en kostnadsökning uppkomma å 20 000 kronor. Styrelsen hemställer, att uppkommen besparing å Tegnérstationen måtte få användas för att täcka kostnadsökningarna för Nackastationen och Alelyckan.

6. För att skydda vissa av de mätställen, som skall finnas i civilförsvarets radiakorganisation, erfordras specialskyddsrum. De totala kostnaderna för dessa beräknas till 4 200 000 kronor. För nästa budgetår äskas en niondel härav eller i runt tal 470 000 kronor.

7. Vid s. k. fasta mätställen för mätning av radioaktiv strålning erfordras i marken fast gjutna betongfundament för instrumenten. Den totala kostnaden för anordnande av fundamenten uppgår till 101 200 kronor. Byggnadsanordningarna i fråga utföres av kommunerna med statsbidrag. Statens kostnader beräknas till 67 500 kronor.

II. (Utredningen angående fortsatt byggande av befolkningsskyddsrum.)

I den av riksdagen godkända propositionen nr 185/1956 uppdrogs nya riktlinjer för skyddsrum byggandet. Dessa innebär, att skyddsrum fortsättningsvis i princip skall inrättas i alla tätorter, som kan betraktas som anfallsmål. I de mest utsatta orterna, i synnerhet där man kan räkna med risk för atomvapenangriff, skall i innerområden och eljest särskilt riskfyllda delar endast byggas bergfasta skyddsrum. I övriga delar av dessa orter och i de mindre utsatta orterna anordnas skyddsrummen såsom normalskyddsrum. För den del av civilbefolkningen, som efter slutlig utrymning måste stanna kvar i de nämnda särskilt riskfyllda områdena, skall skyddsbehovet tillgodoses genom allmänna skyddsrum, s. k. befolkningsskyddsrum. Storleken och lokaliseringen av befolkningsskyddsrummen skall be-

stämmas med utgångspunkt från den verksamhet, som under krig skall fortgå i dessa områden. Skyddsplatserna skall inrättas såsom liggplatser, vilket medför att sittplats kan beredas åt ungefär fyra gånger så många personer, om skyddsrummen skulle behöva användas såsom katastrofskydd innan slutlig utrymning hunnit genomföras.

Antalet skyddsbehövande. Genom särskilda beslut år 1957 har Kungl. Maj:t bestämt de tätorter och områden i dessa, där skyldighet att inrätta enskilda skyddsrum inte skall gälla. Inom berörda områden, s. k. innerområden, skall skyddsbehovet enligt de uppdragna riktlinjerna för skyddsrummsbyggandet i stället tillgodoses genom allmänna befolkningsskyddsrum. De ifrågavarande städerna är Stockholm (med delar av Nacka, Solna och Sundbyberg), Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Borås, Örebro, Västerås och Gävle.

Utredningen har icke funnit tillräckliga skäl föreslå, att befolkningskyddsrum inrättas i andra än de redan fastställda innerområdena.

Utredningens förslag syftar i första hand till ett byggnadsprogram, som tillgodoser skyddsbehovet för de människor, som vid slutlig utrymning måste stanna kvar för att fullgöra krigsviktig verksamhet inom de för kärnvapenanslag särskilt utsatta områdena. Därjämte beaktas, att skyddsrummen skall kunna användas som tillfälligt katastrofskydd för mångfaldigt flera personer än vid användning enligt det primära syftet, i fall orten anfallas innan planlagda utrymningar hunnit genomföras. Skyddsrum, som uteslutande eller huvudsakligen får användning som katastrofskydd i nyssnämnda bemärkelse, inbegripes däremot inte i programmet. Utredningen har visserligen vid sina undersökningar funnit, att trängande behov av sådana skyddsrum finns inom vissa områden, där någon verksamhet inte avses skola upprätthållas efter slutlig utrymning, men utredningen har utgått från att dylika behov får tillgodoses i ett senare utbyggnadsskede. Utanför byggnadsprogrammet faller vidare skyddet av produktionen såsom sådan.

Utredningen har låtit genomföra specialstudier över skyddsrummsbehovet inom innerområdena i de aktuella fjorton städerna. Beräkningarna grundas på uppgifter under första halvåret 1959 av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap rörande krigsproduktionen och dennas anpassning till den riskbedömning, som utgjort grunden för 1956 års riktlinjer för utrymning och skyddsrummsbyggande. Beträffande livsmedels- och fodermedelsindustrin har motsvarande bedömning gjorts av statens jordbruksnämnd. Man har därvid utgått från en mindre omfattande krigsproduktion än som tidigare ansetts oundgänglig. Tillsammans med övrig för krigsverksamheten oundgänglig personal i de berörda riskområdena beräknar utredningen behovet av skyddsplatser i befolkningsskyddsrum till totalt 69 000.

Behovet av skyddsrumspatser i de aktuella innerområdena torde enligt utredningens bedömande med bibehållen principiell inriktning beträffande utrymning och skyddsrummbyggnad icke komma att ändras i väsentlig grad. Utredningen finner det dock angeläget understryka, att storleken av kvarvarande befolkning i de enskilda orterna måste bli föremål för en ny undersökning inför varje definitiv planering av ett skyddsrummobjekt.

Principer för planeringen. Utredningen understryker, att den bästa lösningen av skyddsproblemen är att själva arbetsplatsen ges erforderligt skydd och att personalens viloskydd ordnas i anslutning till denna. Det bör i första hand vara en angelägenhet för riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap att i samverkan med vederbörande industriföretag lägga fram konkreta förslag till inrättande av bergverkstäder. Skyddade arbetsplatser kan emellertid anordnas endast i begränsad omfattning. Skyddsrum som är skilda från arbetsplatsen måste därför anordnas.

När det gäller att bestämma skyddsrummens lokalisering måste förvarningsmöjligheterna och även andra faktorer beaktas. Självklart är att risktagandet minskar ju kortare avståndet är mellan arbetsplatsen och skyddsrummet. Olika omständigheter gör emellertid, att skyddsrummen i allmänhet inte kan inrättas omedelbart invid arbetsplatsen. Grundförhållandena och den kringliggande bebyggelsen kan sålunda tvinga till en förläggning av skyddsrummet längre bort från arbetsplatsen. Av ekonomiska skäl kan inte heller bergfasta anläggningar byggas för varje arbetsplats oberoende av arbetsstyrkans storlek. I regel måste personalen sammanföras från flera arbetsplatser till ett gemensamt skyddsrum. Man måste därför mera generellt räkna med ett visst gångvägsavstånd till skyddsrummet. Detta innebär utan tvivel ett större risktagande, men vid uppgörandet av ett realistiskt skyddsrummbyggnadsprogram kan en avvägning mellan säkerhetsintresset samt ekonomiska och praktiska synpunkter inte undvaras. Utredningen har på dessa skäl funnit, att man normalt får acceptera det längsta gångvägsavstånd, som är möjligt vid en förvarningstid av 2—3 minuter, d. v. s. omkring 200 m.

Det tekniska utförandet. Skyddsnivån hos ett skyddsrum bestäms väsentligen av det övertryck, som skyddsrummet motstår. Vid en detonation av kärnvapen på optimal höjd (högdetonation) får detonationens tryck- och värmeverkan stor utbredning och maximal skadeeffekt ernås mot normal bostads- och industribebyggelse. Övertrycket vid varje storlek hos kärnladdningen blir vid en dylik detonation cirka 2,5 atmosfärer (at) i markytan rakt under detonationen (nollpunkten).

Vid en lågdetonation blir övertrycket i nollpunkten så stort, att ett absolut skydd för detta fall inte kan åstadkommas praktiskt-ekonomiskt. Av intresse är då det avstånd från nollpunkten, där skyddsrum med viss skyddsnivå ger tillräckligt skydd. Som exempel nämnes, att en skyddsnivå av 10 at skyddar på ett avstånd av 95 meter från nollpunkten vid en ladd-

ning av 20 kiloton, 550 meter vid 200 kiloton, 1 200 meter vid 2 megaton och 2 600 meter vid 20 megaton. En höjning av skyddsnivån utöver 10 at ger en förhållandevis ringa vinst i form av minskat avstånd. Sålunda minskar en höjning av skyddsnivån från 10 till 20 at avståndet från 260 till 190 meter vid en laddning av 20 kiloton och från 1 200 till 890 meter vid en laddning av 2 megaton. En dylik höjning av skyddsnivån för berg- rum medför en kostnadsökning av cirka 4 procent. För betongrum torde merkostnaden vara betydande.

Utredningen föreslår, att befolkningsskyddsrummen utföres med en skyddsnivå motsvarande 10 at. Detta sammanfaller i stort med de skydds- krav, som civilförsvarsstyrelsen — i takt med successivt framkomna forsk- ningsresultat rörande kärnvapnens verkningar — funnit sig böra ställa på de befolkningsskyddsrum, som f. n. är under byggnad. Ett skyddsrum, som motstår nämnda tryckverkan, ger även fullgott skydd mot värmestrålning och radioaktiv strålning.

Då i vissa fall skydd på en plats måste ordnas för endast ett fåtal per- soner, bör skyddsrum av mindre typ, s. k. specialskyddsrum, i standard- utförande kunna komma till användning. Ett dylikt skyddsrum beräknas för tre personer kosta cirka 20 000 kronor och ha ungefär samma skydds- förmåga som ett befolkningsskyddsrum i bergfast utförande.

Byggnadsbehov och kostnader. Utredningen har i sina beräkningar utgått från att man så långt möjligt med hänsyn till lokaliseringen av den kvar- varande personalen utnyttjar befintliga skyddsrum. Härvid kommer främst ifråga de under 1950-talet byggda befolkningsskyddsrummen.

I de aktuella städernas innerområden finns 13 moderna befolknings- skyddsrum med en sammanlagd kapacitet av ungefär 29 000 liggplatser. Dessa skyddsrum kan med hänsyn till det största gångavstånd, som utred- ningen ansett böra tillåtas, utnyttjas med 10 300 platser till cirka 35 pro- cent av skyddsutrymmet. I sin helhet får emellertid dessa skyddsrum en väsentlig betydelse såsom katastrofskydd, innan slutlig utrymning hunnit genomföras.

Av övriga i innerområdena befintliga skyddsrum kan 33 stycken lämp- ligen moderniseras för användning såsom befolkningsskyddsrum. Inom ramen för redan utsprängd (utbyggd) volym eller efter utvidgning av skyddsrummen till erforderlig storlek beräknas 7 200 liggplatser kunna ordnas på detta sätt.

I detta sammanhang erinrar utredningen om att ytterligare ett antal äldre skyddsrum finns, främst i Stockholms innerområden, vilka med hän- syn till olämpligt läge i förhållande till lokaliseringen av den kvarvarande personalen inte ansetts kunna tagas i anspråk och moderniseras såsom befolkningsskyddsrum. Dessa skyddsrum har dock värde i ett katastrof- läge, då utrymning ej hunnit genomföras, och kan få betydelse även för

andra ändamål. Vid framdeles utförda ändringar av nu gällande planläggning beträffande kvarvarande verksamhet i innerområdena kan de successivt behöva moderniseras för användning såsom befolkningsskyddsrum eller såsom uppehållsplatser för civilförsvarets personal, för kommunala reparationsorgan eller för förvaring av arkivalier m. m.

Utredningen beräknar, att nya befolkningsskyddsrum i bergfast utförande behöver byggas med sammanlagt cirka 51 000 liggplatser. Enligt de ortsvis utförda studierna skulle detta behov tillgodoses genom 132 skyddsrum. Antalet platser i skyddsrummen ligger i regel mellan 150 och 1 400. Genomsnittligt får de en kapacitet av 375 liggplatser, vilket motsvarar en nettogolvyta per skyddsrum om 560 m². I förhållande till tidigare byggda befolkningsskyddsrum, där nettogolvytan genomsnittligt är 3 000 m², skulle det sålunda bli fråga om relativt små enheter.

Av ekonomiska skäl bör skyddsrummen ej lämpligen göras mindre än avsedda för 150 personer, d. v. s. med cirka 225 m² nettogolvyta. De lokala undersökningarna av skyddsrumskravet har emellertid visat, att skyddsrum i vissa fall bör dimensioneras för ett mindre antal personer. Från katastrofsynpunkt kan i sådana fall likväl möjligen övervägas att öka skyddsrumsstorleken till åtminstone 150 skyddsplatser, särskilt som merutrymmet erhålles för en relativt låg kostnad. Utredningen har emellertid i sina beräkningar dimensionerat skyddsrummen enbart för den i det föregående angivna kvarvarande personalen. Detta har lett till att i viss mindre omfattning räknats med skyddsrum för mellan 40 och 150 personer.

Specialskyddsrum behöver enligt utredningens beräkningar utföras till ett antal av cirka 170 stycken för något mer än 500 personer.

De av utredningen framlagda studierna över byggnadsbehovet gör inte anspråk på att vara några egentliga generalplaner för den fortsatta utbyggnaden av befolkningsskyddsrum. Utredningen anser dem likväl utgöra ett tillräckligt underlag för beräkning av de ungefärliga totalkostnaderna för ett skyddsrumbyggnadsprogram.

Kostnaderna för komplettering och modernisering av befintliga skyddsrum samt för nybyggnad av ytterligare skyddsrum beräknas uppgå till 190 miljoner kronor. Genomsnittskostnaden per skyddsplats uppskattas till cirka 3 000 kronor. Häri ingår beräknade kostnader för sådan särskild utrustning, som är nödvändig med hänsyn till att skyddsrummen kan komma att bli en mera varaktig uppehållsplats för de skyddssökande.

Av de totala kostnaderna utgör 43 miljoner kronor kostnader för skyddsplatser åt personal vid kommunikationsverken och kraftföretagen samt viss civilförsvarspersonal. Dessa kostnader, som bestrides i särskild ordning, skall avräknas när det gäller att ange medelsbehovet för inrättande av erforderliga egentliga befolkningsskyddsrum. Medelsbehovet för befolkningsskyddsrum utgör alltså 147 miljoner kronor. Av beloppet skall enligt

gällande regler 71 miljoner kronor utgå i statsbidrag från anslaget till Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m. Den kommunala andelen utgör 76 miljoner kronor, varav skyddsrummens fredsanvändningsvärde beräknas motsvara 30 procent, d. v. s. 40 miljoner kronor.

Utredningen finner det uppenbart, att utbyggnaden kräver åtskillig tid att genomföra. Det bör dock vara möjligt att genomföra det föreslagna utbyggnadsprogrammet, som av utredningen betraktas såsom ett minimiprogram, under samma tid som beräknats för omorganisationen av civilförsvaret, d. v. s. under en tioårsperiod.

Yttranden

II. Över utredningen angående fortsatt byggande av befolkningsskyddsrum har yttranden avgivits av överbefälhavaren, fortifikationsförvaltningen, försvarets forskningsanstalt, arbetsmarknadsstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, generalpoststyrelsen, statskontoret, statens jordbruksnämnd, riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap, generaltullstyrelsen, överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Älvsborgs, Örebro, Västmanlands och Gävleborgs län samt svenska stadsförbundet, Sveriges industriförbund, svenska arbetsgivareföreningen, landsorganisationen i Sverige, Sveriges civilförsvarsförbund och Aktiebolaget Wilhelm Becker. Till remisshandlingarna har fogats yttranden av stadskollegiet i Stockholm och Hälsingborg, stadsfullmäktige i Borås och Västerås, drätselkammaren i Malmö, Jönköping och Gävle, civilförsvarsnämnderna i Göteborg, Örebro och Karlskoga samt civilförsvarscheferna i Stockholm, Jönköping, Malmö, Hälsingborg, Göteborg och Borås.

Utredningens förslag att en plan för fortsatt byggande av befolkningsskyddsrum bör finnas, varmed samordnas andra förekommande skyddsbehov, understrykes i remissyttrandena.

Civilförsvarsstyrelsen uttalar, att genomförandet av förslaget skulle innebära en väsentlig ökning av möjligheterna till skydd för de kvarvarande efter utrymning i de mest utsatta orterna. Av beredskapsskäl bör därför ifrågavarande befolkningsskyddsrum snarast utföras. Förslaget tillgodoser dock inte kravet på katastrofskydd för dem som inte hunnit utrymma. En närmare utredning om behovet av sådant skydd finner styrelsen erforderlig. Ett samgående i planläggningen av skyddsrum för katastrofskydd och befolkningsskyddsrum synes då önskvärt.

Överbefälhavaren biträder utredningens förslag men erinrar om att utredningen ansett det ligga utanför uppdraget att föreslå skyddsrum, som uteslutande eller huvudsakligen avses som katastrofskydd för icke utrymd befolkning. Möjligheten att som utredningen tänkt sig utforma och utrusta befolkningsskyddsrummen så att de i någon mån ökar katastrofskyddet,

måste utnyttjas med tanke på att utrymning främst av de största orterna kan befaras ta lång tid. Ett betydligt mer omfattande program för skyddsrumshyggande vore dessutom önskvärt.

Fortifikationsförvaltningen, överståthållarämbetet och länsstyrelserna i Stockholms, Blekinge och Gävleborgs län understryker likaledes angelägenheten av att katastrofskyddet blir i möjligaste mån tillgodosett.

Landsorganisationen understryker angelägenheten av att högvärdiga befolkningsskyddsrum planeras och inrättas och framhåller, att denna skyddsrumstyp i princip inte bör reserveras för städer med visst större befolkningsantal utan komma till användning i varje tätort, som av ekonomiska eller militära skäl kan antagas vara ett särskilt utsatt anfallsmål. Med en sådan principiell utgångspunkt är det tydligt att utredningsmannens förslag innebär ett minimum.

Riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap framhåller, att krigsproduktionsplanläggningen i hög grad kommer att bestämma det totala behovet av skyddsrumspplatser. Denna planläggning undergår ständiga förändringar, varvid man strävar efter att i möjligaste mån minska krigsproduktionen i utrymningsorterna. Den planlagda produktionen i de större städernas innerområden är därför i dag ej obetydligt mindre än den var då utredningens beräkningar gjordes. Riksnämnden anser dock icke, att man av denna anledning bör reducera det föreslagna utbyggnadsprogrammet. Nya behov av krigsproduktion, som icke kan tillgodoses annorstädes än hos industriföretag i en utrymningsort, kan ju uppkomma.

Civilförsvarsstyrelsen ansluter sig till uppfattningen att viss rörlighet i krigsproduktionen är ofrånkomlig och att detta kräver en undersökning av den kvarvarande befolkningens storlek inför varje definitiv planering av ett skyddsrumsojekt. Styrelsen rekommenderar en ytterst noggrann och restriktiv uttagning av krigsindustrier i såväl nuvarande innerområden som i utsatta områden i övriga orter med slutlig utrymning. Skydd för personal vid krigsviktig industri eller annan verksamhet kan behövas också i andra orter än de föreslagna fjorton städerna. Styrelsen finner, att behovet härav kan tillgodoses med stöd av 28 § 2 stycket civilförsvarslagen. Detta kommer emellertid att kräva ökad medelstildelning, vilket utredningen inte tagit hänsyn till i sina beräkningar.

Arbetsmarknadsstyrelsen har i huvudsak icke någon erinran mot i betänkandet framlagt program för det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum. Styrelsen vill dock starkt betona utredningsmannens uttalande om att storleken av den efter slutlig utrymning kvarvarande befolkningen i de enskilda städernas innerområden omprövas inför planeringen av varje nytt skyddsrum.

Civilförsvarsstyrelsen understryker, att det effektivaste sättet att skydda befolkningen i innerområdena är att förlägga arbetsplatserna till bergfasta skyddsrum. En utbyggnad av bergverkstäder för krigsindustrin i

innerområdena är därför angelägen att få till stånd. Styrelsen framhåller i detta sammanhang, att de som tillhör arbetande skift i innerområdena eljest kommer att löpa en mycket stor risk.

Landsorganisationen förordar, att konkreta förslag till bergverksstäder skyndsamt utformas.

Beträffande principerna för skyddsrumspaneringen i innerområdena uttalar *civilförsvarsstyrelsen*, att den bedömning, som legat till grund för utredningens förslag om maximalt gångvägsavstånd av 200 meter, inte kan anses motiverat av nuläget och den utveckling, som kan förutses beträffande förvarning.

Osäkerheten beträffande förvarning vid anfall med flygplan och främst avsaknaden av möjlighet till förvarning, då det gäller ballistiska robotar, gör nämligen att gångvägsavståndet har oväsentlig betydelse i skyddshänseende. En skyddsrumspanering med förhållandevis små enheter medför också avsevärt ökade kostnader jämfört med färre men större enheter. Styrelsen föreslår i stället, att befolkningsskyddsrummen utföres i en i möjligaste mån ekonomisk storlek, vilken uppgår till minst 1 200—1 500 m². Med hänsyn till att tillräcklig förvarningstid icke är utesluten samt av psykologiska skäl anser styrelsen att skyddsrummen bör placeras så att huvuddelen av de skyddssökande får kortast möjliga gångväg, där det är möjligt utan påtagliga kostnadsökningar.

Bestämmandet av skyddsnivån till 10 at granskas kritiskt av några remissmyndigheter.

Fortifikationsförvaltningen hänvisar till yttrande som avgivits av dess forskningschef. Denne godtager utredningens resonemang om lämplig skyddsnivå, om man utgår från att angriparen primärt avser att vålla skadegörelse på bebyggelsen och endast sekundärt avser att skada skyddsrummen. Däremot delar han inte uppfattningen, att en höjning av skyddsnivån utöver 10 at skulle vara av förhållandevis ringa värde. Det för bedömningen relevanta värdet är inte skaderadien utan förhållandet mellan de sårbara ytorna. En höjning av skyddsnivån från 5 till 10 at kostar enligt utredningen cirka 4 procent för bergrum och minskar den sårbara målytan med cirka 40 procent. En ytterligare höjning från 10 till 20 at kostar ytterligare cirka 4 procent och minskar den sårbara målytan med cirka 45 procent i förhållande till målytan vid 10 at. Man finner således, att träffrisken (utslagningsrisken) minskar med cirka 45 procent genom att skyddsnivån höjes från 10 till 20 at. Utredningens förslag att befolkningsskyddsrummen i fortsättningen utföres med en skyddsnivå av 10 at synes därför alltför kategorisk. Befolkningsskyddsrummen bör i fortsättningen gentemot kärnvapenverkan ges en skyddsnivå av *minst* 10 at. För bergrum, där dörrar eller portar kan anordnas med relativt små spännvidder, bör möjligheterna att öka skyddsnivån inom ekonomiskt rimlig ram (högst 2 procent kostnadsökning) tillvaratagas. 20 at motsvarar därvid önskvärd nivå.

Försvarets forskningsanstalt framhåller, att en höjning av skyddsnivån till såväl 20 som 30 at kan övervägas i vissa fall.

Uppfattningen att 10 at bör fastställas som den undre gränsen och att en högre nivå bör eftersträvas i de fall kostnaderna är måttliga delas av *civilförsvarsstyrelsen*, *överbefälhavaren* samt *länsstyrelserna i Stockholms och Uppsala län*.

Utredningens beräkningar av *nybyggnadsbehovet* lämnas i allmänhet utan erinran av remissmyndigheterna.

Civilförsvarsstyrelsen finner dock som en följd av uppfattningen att skyddsrumspaneringen bör ske utan hänsyn till maximerat gångvägsavstånd, att befintliga befolkningsskyddsrum helt kan utnyttjas och att behovet av nya anläggningar därigenom minskar. Styrelsen räknar ej heller med att specialskyddsrum inrättas.

Statskontoret understryker utredningens uttalande att den generalplan för byggandet, som föreslås upprättad, tid efter annan bör revideras. Förhållandena manar till försiktighet, när det gäller att för en längre tidsperiod fastställa program för skyddsrum byggandet.

Kostnaderna för utbyggnaden av befolkningsskyddsrum i de fjorton orterna har under förutsättningen att gångvägsavståndet icke maximeras, beräknats av *civilförsvarsstyrelsen* till cirka 114 miljoner kronor, varav i statsbidrag cirka 43 miljoner kronor.

Stadskollegiet i Stockholm räknar med att anläggningskostnaderna för programmets genomförande i vad avser Stockholm blir betydligt högre än vad utredningen beräknat. Stadens nettokostnader skulle bli cirka 20 miljoner kronor mot cirka 10 miljoner kronor enligt utredningens beräkningar. Kostnadsdifferensen är närmast att hänföra till att staden med ledning av kända kostnader för redan iordningställda bergskyddsrum uppskattar kostnaden per skyddsrumplats till omkring 5 000 kronor, medan utredningen angivit motsvarande kostnad till cirka 3 000 kronor. Vidare anger stadskollegiet fredsanvändningsvärdet till 15 procent av totalkostnaderna. Kollegiet anser det vara av väsentlig betydelse, att utbyggnaden samordnas med övriga byggnadsplaner och så vitt möjligt göres beroende av bl. a. planerna för saneringen av de delar av staden, där skyddsrum lämpligen bör ifrågakomma. En samordning med industriernas utbyggnadsplaner bör även eftersträvas.

Svenska stadsförbundet uttalar, att ett realiserande av programmet enligt de uppdragna riktlinjerna kommer att medföra betydande ekonomiska investeringar för de städer, som omfattas av förslaget. Kostnaderna för befolkningsskyddsrummen anses vara av den art, att de helt bör gäldas av statsmedel. Förbundet erinrar om att dessa skyddsrum endast i mycket ringa grad är avsedda att tjäna som tillfälligt katastrofskydd för städernas civilbefolkning och att de nästan uteslutande avses för det mycket begränsade antal personer, som efter slutlig utrymning förutsättes stanna kvar

på orten för att fullgöra för hela rikets totalförsvar oundgängligen nödvändig verksamhet.

Departementschefen

När de nya riktlinjerna för civilförsvarets förebyggande åtgärder uppdrogs genom riksdagens beslut år 1956, sattes utrymningen mer än tidigare i förgrunden såsom den viktigaste åtgärden. Det stod emellertid klart, att långtgående utrymningar inte som enda förebyggande åtgärd kunde tillgodose kraven på ett rimligt skydd för civilbefolkningen i händelse av krig. Hänsyn måste tagas till att utrymningarna planeras att vidtagas successivt och att även i de orter, som avsågs skola slutligt utrymmas en mindre del av befolkningen blir kvar för den krigsviktiga verksamhet, som måste fortsättas i orten efter en sådan utrymning. Med hänsyn härtill och för att bereda skydd vid överraskande anfall måste som en förebyggande åtgärd även byggas skyddsrum av olika slag. I orter som betraktas som anfallsmål inrättas sålunda enskilda skyddsrum, i regel såsom normalskyddsrum. Byggnadsskyldigheten i fråga berör f. n. omkring 200 orter. I 14 av dessa orter har emellertid vissa områden, s. k. innerområden, undantagits från skyldigheten att inrätta enskilda skyddsrum på grund av att normalskyddsrum av olika skäl där inte ger ett tillräckligt skydd. Skyddsbehovet skall i de berörda områdena i stället tillgodoses genom allmänna befolkningsskyddsrum.

Föreliggande förslag till program för utbyggnaden av befolkningsskyddsrum motsvarar i huvudsak de krav, som uppställts genom 1956 års riktlinjer beträffande skydd för dem som är kvar efter utrymning inom särskilt utsatta områden. Ansträngningar har gjorts att i möjligaste mån förlägga krigsviktig produktion och annan krigsviktig verksamhet till mindre utsatta platser och att på så sätt anpassa denna del av försvarsförberedelserna till den nya riskbedömningen. Sådan verksamhet kan emellertid inte helt undvaras inom områdena i fråga. Det måste därför vara en angelägen uppgift att söka minska de stora riskerna för dem som får sin verksamhet förlagd dit.

Eftersom det både praktiskt och ekonomiskt torde vara omöjligt att i större omfattning få till stånd bergverkstäder eller dylikt, i vilka skydd ges de anställda även under arbetstid, bör befolkningsskyddsrum inrättas i så nära anslutning till arbetsplatsen som möjligt. I första hand gäller det nämligen att förbättra skyddet för dem som i krig får sin verksamhet förlagd till de riskfyllda innerområdena.

Som utredningen framhållit måste emellertid även andra faktorer än risksynpunkterna inverka på bestämmandet av skyddsrummens belägenhet i varje särskilt fall. Både ekonomiska och skyddstekniska synpunkter gör sig gällande. Bl. a. bör skyddsrum anordnas gemensamt för två eller flera arbetsplatser, där det låter sig göra med hänsyn till att skyddsrummet måste vara så beläget att det kan nås tillräckligt snabbt. Härigenom kan

större skyddsenheter ernås till förhållandevis lägre kostnader per skyddsplats räknat. Vidare bör av skyddstekniska skäl skyddsrummen förläggas till berg i möjligaste mån. Den allmänna norm för längsta gångavstånd mellan arbetsplats och skyddsrum, som utredningen med utgångspunkt från möjliga förvarningstider och här berörda skyddstekniska och ekonomiska synpunkter kommit till, nämligen 200 meter, synes kunna godtagas. Givetvis får man dock vara beredd att göra avsteg från denna norm, då de lokala förhållandena föranleder härtill.

Ett genomförande av det av utredningen föreslagna byggnadsprogrammet skulle innebära en betydande förbättring av katastrofskyddet även för dem, som inte hunnit att utrymma innan ett anfall kommer. De möjligheter som står till buds att för relativt begränsad kostnadsökning ytterligare förbättra katastrofskyddet utan att i någon väsentlig utsträckning minska skyddet för dem som skall stanna kvar efter slutlig utrymning bör för varje särskilt fall prövas. En sådan prövning är särskilt angelägen i de fall då skyddsrummen eljest måste utföras i förhållandevis oekonomiska storlekar. Hänsyn till katastrofskyddssynpunkterna torde även föranleda, att specialskyddsrum för endast ett fåtal personer och andra mindre skyddsrum, i den mån sådana icke kan undvaras, ges lägre prioritet än övriga skyddsrum.

Vad utredningen och remissmyndigheterna anfört rörande lämplig skyddsnivå för befolkningsskyddsrummen synes mig böra leda till att skyddsrummen utföres så att de motstår ett övertryck av minst 10 atmosfärer.

Vad utredningen anfört beträffande kostnaderna och dessas fördelning kan jag i stort sett biträda. Som såväl utredningen som remissmyndigheterna framhållit är emellertid planeringen av nya befolkningsskyddsrum fortlöpande underkastad förändringar beroende på att ändringar göres i planerna för bl. a. krigsproduktionens omfattning och lokalisering. Också utvecklingen på det militärtekniska området sker numera så snabbt, att ändrade förutsättningar för skyddsrumspaneringen i de ifrågavarande in-nerområdena inte kan uteslutas. De i det föregående uppdragna riktlinjerna bör dock tills vidare tjäna till ledning vid den fortsatta utbyggnaden av befolkningsskyddsrum. En utbyggnad i den omfattning utredningen föreslagit bör enligt min mening betraktas som ett minimiprogram. Av förut anförda skäl kan man inte binda sig för något bestämt byggnadsprogram.

I avvaktan på att klarhet skulle vinnas om principerna för planeringen av det fortsatta byggandet av befolkningsskyddsrum har nya sådana skyddsrum inte påbörjats under de senaste fem åren. Med utgångspunkt från vad jag i det föregående förordat finner jag det vara angeläget, att byggnadsverksamheten nu åter kommer igång. Härvid bör de tillfällen tillvaratagas, som ges att knyta an byggandet av befolkningsskyddsrum till aktuella kommunala eller andra byggnadsprojekt, varigenom en ekonomiskt fördelaktig lösning och gynnsam fredsanvändning kan ernås.

Av tidigare beviljade anslag till befolkningsskyddsrum beräknas enligt preliminär bedömning av civilförsvarsstyrelsen cirka 3,5 miljoner kronor vara odisponerade, sedan statsbidrag utgått till redan beslutade anläggningar. Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 1 000 000 kronor för inrättande av nya befolkningsskyddsrum. Detta skulle innebära, att cirka 4,5 miljoner kronor kan användas för sådant ändamål. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att besluta angående medlens ianspråktagande.

Fullföljandet av utbyggnaden i andra etappen av bergfasta ledningscentraler och påbörjandet av nya sådana centraler kan, enligt vad jag inhämtat, tills vidare anstå. För att täcka ökade byggnadskostnader för redan beslutade bergfasta ledningscentraler och befolkningsskyddsrum beräknar jag i enlighet med civilförsvarsstyrelsens förslag (1 000 000 + 2 000 000) 3 000 000 kronor.

För komplettering av äldre bergfasta ledningscentraler och befolkningskyddsrum bör för nästa budgetår anvisas (550 000 + 1 310 000) 1 860 000 kronor.

Till nybyggnad av allmänna skyddsrum i normalskyddsrumsförande och komplettering av äldre sådana skyddsrum föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas (500 000 + 100 000) 600 000 kronor.

Vad angår de kommunala tekniska verken förordar jag, att uppkommen besparing å beräknad kostnad för Tegnérstationen i Stockholm användes för att enligt styrelsens förslag täcka de uppkomna fördyringarna för färdigställandet av stationen i Nacka och vattenverket vid Alelyckan i Göteborg. Jag föreslår även, att av besparingen i fråga tages i anspråk 26 000 kronor för slutlig reglering av statsbidrag till skyddsanordningar vid transformator- och mottagningsstationen i Sundsvall, varom beslut fattades av 1958 års riksdag.

Vad styrelsen anført beträffande anordnandet av fundament till vissa instrument för mätning av radioaktiv strålning kan jag biträda. Jag beräknar för ändamålet 40 000 kronor under nästa budgetår.

Vid bifall till mina förslag skulle anslaget för nästa budgetår upptagas med sammanlagt (1 000 000 + 3 000 000 + 1 860 000 + 600 000 + 40 000) 6 500 000 (+ 1 975 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 6 500 000 kronor.

[181] 11. Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skol-skyddsrum

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 500 000	1 423 671
1960/61 (statsliggaren s. 1222)	1 500 000	
1961/62 (förslag)	1 500 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Motiv

I sina medelsäskanden för budgetåret 1960/61 anmälde styrelsen, att antalet nyuppförda skolskyddsrum kunde förväntas minska till följd av ikraftträdandet av nya riktlinjer för skyddsrumsbbyggandet. Med hänsyn till den stora eftersläpningen beträffande statsbidragsansökningarna finner styrelsen dock, att anslaget alltfört bör upptagas med oförändrat belopp.

Departementschefen

I likhet med civilförsvarsstyrelsen förordar jag, att anslaget uppföres med samma belopp som i gällande riksstat. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[182] 12. Bidrag till vissa frivilliga organisationer

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	322 000	242 700
1960/61 (statsliggaren s. 1218)	400 000	
1961/62 (förslag)	680 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 480 850 kronor. Styrelsen föreslår, att medel beräknas för bidrag till Sveriges civilförsvarsförbunds verksamhet med 160 850 kronor, till utbildningsverksamhet i självskydd med 600 000 kronor, till Sveriges kvinnliga bilkårers riksförbunds utbildning av bilförare med 24 000 kronor, till Svenska aeroklubben för upprättande av en frivillig flygkår med 91 000 kronor samt till riksförbundet Sveriges lottakårens utbildning av förplägnadslottor åt civilförsvaret med 5 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att ifrågavarande anslag uppräknas med 280 000 kronor, i första hand för att möjliggöra självskyddsutbildning i ökad omfattning. Anslaget bör således för nästa budgetår upptagas med 680 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare bestämma om anslagets fördelning för avsedda ändamål. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa frivilliga organisationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 680 000 kronor.

[183] 13. Viss sambandsverksamhet

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	273 000	204 883
1960/61 (statsliggaren s. 1232)	753 000	
1961/62 (förslag)	900 000	

Yrkande

Statens signalskyddsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 304 000 kronor.

En redogörelse för innebörden av nämndens förslag bör med hänsyn till ärendets natur icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 900 000 (+ 147 000) kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss sambandsverksamhet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

[184] 14. Anskaffning av viss sambandsmateriel

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	550 000	86 303
1960/61 (statsliggaren s. 1232)	550 000	
1961/62 (förslag)	550 000	

Yrkande

Statens signalskyddsnämnd (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor och att bemyndigande meddelas om utläggande av beställningar å materiel för ett belopp av 850 000 kronor.

En redogörelse för innebörden av nämndens förslag bör med hänsyn till ärendets natur icke lämnas i statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar bör i stället meddelas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag anser mig icke kunna tillstyrka nämndens hemställan om bemyndigande att beställa viss materiel.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av viss sambandsmateriel* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 550 000 kronor.

[185] 15. Statens brandinspektion: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	189 300	185 053
1960/61 (statsliggaren s. 1222)	194 800	
1961/62 (förslag)	201 000	

Yrkande

Civildéforsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 18 500 kronor.

	Ökning
1. Arvoden åt länsbrandinspektörerna m. fl.	12 000
2. Omräkning.	6 453
3. Avrundning.	47
	18 500

Motiv

1. Anslagsposten bör uppräknas med hänsyn till vidtagna löneregleringar för statstjänstemän.

Departementschefen

Civildéforsvarsstyrelsens förslag om uppräkning av anslagsposten till arvoden åt länsbrandinspektörerna kan jag ej tillstyrka.

Den automatiska utgiftsstegringen för rörligt tillägg m. m. beräknar jag till 6 200 kronor. Med hänsyn härtill beräknar jag anslaget till (194 800 + 6 200) 201 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens brandinspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

A. Riksbrandinspektören

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, förslagsvis	32 900
2. Arvoden åt sakkunniga	33 300
3. Vissa pensionskostnader för sakkunniga, förslagsvis	5 000
4. Rörligt tillägg, förslagsvis	9 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	400

B. Länsbrandinspektörerna, länsskogsbrandinspektörerna och biträden åt länsskogsbrandinspektörerna

Arvoden	119 700
---------	---------

Summa kronor 201 000;

b) till Statens brandinspektion: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 201 000 kronor.

[186] **16. Statens brandinspektion: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	75 500	67 938
1960/61 (statsliggaren s. 1223)	76 700	
1961/62 (förslag)	78 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 4 000 kronor. Højningen avser anslagsposten till reseersättningar åt länsbrandinspektörerna m. fl.

Motiv

Myndigheternas ökade anspråk på länsbrandinspektörernas medverkan föranleder en utvidgning av reseverksamheten.

Departementschefen

Jag förordar, att anslagsposten till reseersättningar åt länsbrandinspektörerna m. fl. uppräknas med 1 300 kronor. Anslaget bör i enlighet härmed bestämmas till (76 700 + 1 300) 78 000 kronor.

Med anledning av en av riksbrandinspektören gjord framställning föreslår jag vidare, att av anslagsposten till reseersättningar åt riksbrandinspektören m. fl. ett belopp av 1 000 kronor avses för internordiska resor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens brandinspektion: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 78 000 kronor.

[187] **17. Statens brandskola: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	189 000	170 394
1960/61 (statsliggaren s. 1224)	201 800	
1961/62 (förslag)	218 000	

Yrkande

Styrelsen för statens brandskola (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget ökas med 32 000 kronor.

	Ökning
1. <i>Lönereglering</i>	
Kanslibitråde Ae 7 i st. f. kontorsbiträde Ae 5	531
2. <i>Arvoden till timplärare vid följande kurser</i>	
<i>Kat. I</i>	
Brandchefskurser, brandmästarekurs och brandförmanskurs	10 050
<i>Kat. II</i>	
Brandchefskurser, brandmästarekurs, brandförmanskurs samt repetitionskurser	150
<i>Kat. III</i>	
Brandchefskurser och repetitionskurser	3 150
<i>Övriga kurser</i>	
Specialkurser, kurser för skorstensfejare samt skogsbrandsläckningskurser	4 450
3. <i>Övriga arvoden m. m.</i>	
Expeditionshjälp samt arvode till kompendieförfattare	2 000
4. <i>Omräkning</i>	11 669
	32 000

Motiv

1. Beträffande motiven i denna del hänvisas till 1960 års statsverksproposition (XI ht, p. 183).

2. Under budgetåret 1961/62 anordnas 4:e perioden av brandchefskurs kat. I. Vidare anordnas endast en brandförmanskurs kat. I och en brandmästare- och brandförmanskurs kat. II i stället för under innevarande budgetår två av vardera. Därjämte tillkommer behov av en repetitionskurs för brandmästare och brandförmän kat. II. Styrelsen föreslår vidare att timlärararvodena vid skolan uppräknas.

3. Ökningen motiveras av bl. a. behovet av medel för arvoden till expeditionshjälp åt kursledarna vid kurserna i landsorten.

Departementschefen

Jag förordar, att undervisningen under nästa budgetår erhåller den omfattning styrelsen föreslagit, vilket innebär ett ökat medelsbehov för avlönning av timlärare med 3 650 kronor.

I anslutning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor förordar jag, att en kontorsbiträdestjänst uppflyttas till kanslibiträdestjänst.

Övriga av styrelsen framlagda förslag är jag ej beredd att biträda.

Med hänsyn härtill och med beaktande av det ökade medelsbehovet på grund av löneklassuppflyttningar m. m. beräknar jag anslaget till (201 800 + 3 650 + 531 + 11 669) i runt tal 218 000 kronor. Anslaget bör fördelas på olika poster på sätt framgår av följande avlöningsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens brandskola, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlönning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	33 000
2. Arvoden till styrelsens ledamöter och suppleanter, <i>förslagsvis</i>	1 900
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	159 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	22 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 000

Summa kronor 218 000;

b) till *Statens brandskola*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 218 000 kronor.

[188] 18. Statens brandskola: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	91 900	83 895
1960/61 (statsliggaren s. 1224)	94 800	
1961/62 (förslag)	101 000	

Yrkande

Styrelsen för statens brandskola (skr. 23/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 20 800 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Övriga expenser.....	63 726	67 900	75 700	7 800
2. Diverse utgifter.....	8 766	12 000	25 000	13 000
				20 800

Motiv

1. På grund av löneförhöjning för städningspersonal bör delposten för renhållning m. m. ökas med 800 kronor. Delposten för telegram, telefon och annonser har på grund av de inträffade taxe- och prisstegringarna upptagits med 2 500 kronor, vilket innebär en ökning med 500 kronor.

Delposten till inköp av läroböcker bör uppräknas med 6 500 kronor på grund av bl. a. behovet av ytterligare kurslitteratur.

2. Den materiel för åskådningsundervisning som brandskolan disponerar är av mycket ringa omfattning. För uppnående av studiemålen är det angeläget, att brandskolan förses med tidsenlig utrustning för åskådnings- och laborationsundervisning.

Departementschefen

Delposten till övriga expenser torde böra uppräknas med 4 200 kronor. För diverse utgifter beräknar jag ett medelsbehov av 14 000 (+ 2 000) kronor. Anslaget torde i enlighet härmed böra bestämmas till (94 800 + 4 200 + 2 000) 101 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens brandskola: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 101 000 kronor.

[189] 19. Bidrag till förebyggande och släckning av brand

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	775 000	5 006 191
1960/61 (statsliggaren s. 1225)	890 000	
1961/62 (förslag)	975 000	

Yrkande

Civilförsvarsstyrelsen (skr. 19/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 85 000 kronor.

	Utgifter 1959/60	Anslag 1960/61	Förslag	Ökning
1. Skogsbrandsbevakning	575 000	265 000	300 000	35 000
2. Ersättning för verksamhet vid brand- släckning m. m.	3 852 757	550 000	600 000	50 000
				85 000

Motiv

1.—2. Posterna belastades kraftigt under föregående budgetår på grund av den osedvanligt torra väderleken. Med hänsyn till den allmänna kostnadsutvecklingen bör en viss uppräknings göras.

Departementschefen

I likhet med civilförsvarsstyrelsen anser jag anslagsposterna till skogsbrandbevakning och till ersättning för verksamhet vid brandsläckning m. m. böra uppräknas med 35 000 kronor resp. 50 000 kronor. Anslaget torde i enlighet härmed böra bestämmas till (890 000 + 35 000 + 50 000) 975 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till förebyggande och släckning av brand* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 975 000 kronor.

F. Diverse**[190] 1. Statens utlänningskommission: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	3 045 000	2 778 378
1960/61 (statsliggaren s. 1227)	2 952 000	
1961/62 (förslag)	3 232 000	

Yrkande

Statens utlänningskommission (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 280 000 kronor.

	Ökn. el. minskn.
1. Ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner.....	+ 6 000
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	— 42 618
3. Omräkning.....	+ 316 618
	+ 280 000

Motiv

Antalet icke-nordbor i Sverige har under budgetåret 1959/60 minskat något. Sålunda uppgick antalet icke-nordbor med uppehållstillstånd den 1 juli 1960 till 45 519, vilket är 4 428 färre än vid motsvarande tidpunkt föregående år. Under budgetåret har 5 894 icke-nordbor förvärvat svenskt medborgarskap.

Antalet arbetsanmälda utlännningar — såväl nordbor som icke-nordbor — uppgick den 1 juli 1960 till 108 406, vilket innebär en ökning med cirka 9 400 i förhållande till motsvarande tidpunkt 1959. Ökningen hänför sig främst till de nordiska arbetstagarna, vilkas antal stigit med 7 400.

Antalet ärenden angående inresevisering, uppehålls- och arbetstillstånd samt avlägsnande och verkställighet har ökat från 54 642 under budgetåret 1958/59 till 56 664 under budgetåret 1959/60.

1. Anslagsökningen är av automatisk natur.

2. Överförandet till Sverige av flyktingar från olika läger i Mellaneuropa och den stegrade resandetrafiken från öststaterna föranledde år 1957 inrättandet av en extra amanuens tjänst hos kommissionen. Denna tjänst har kommissionen därefter medgivits rätt att behålla, senast intill den 1 juli 1961. Då resandetrafiken från öststaterna alltså är av betydande omfattning och då hjälpaktionerna för flyktingar i Mellaneuropa sannolikt kommer att fortsätta även under budgetåret 1961/62 anser kommissionen det nödvändigt att behålla ifrågakvarande extra amanuens tjänst även under nästa budgetår.

Under anslagsposten beräknas vissa besparingar kunna göras. Med hän-

syn till att vikariatsförordnande endast utgår på vissa tjänster och endast vid förordnanden av längre varaktighet än sju dagar kommer tjänstledighetsavdragen att överstiga vikariatsersättningarna. Vidare kan vissa nu anställda tjänstemän i samband med avgång eller befordran ersättas med tjänstemän placerade i lägre löneklasser.

Departementschefen

I ett den 4 oktober 1960 avlämnat betänkande har landshövdingen M. Wahlbäck i egenskap av särskilt tillkallad sakkunnig framlagt förslag beträffande den inre utlänningskontrollen. Utredningsmannen föreslår bl. a., att utlänningskontrollen liksom hittills i huvudsak skall bygga på bostads- och arbetsanmälningar. Dock skall enligt förslaget statens utlänningskommission tills vidare företaga en sådan sortering av inkommande bostadsanmälningar, att av hotell eller pensionat eller tältplatsupplåtare gjorda anmälningar om upplåtelse av bostad till utlännings, vilken icke är underkastad viseringsplikt, omedelbart utgallras samt att övriga bostadsanmälningar i likhet med vad nu är fallet snarast möjligt ordnas och insättes i kommissionens centralregister. Den föreslagna förenklade registreringen innebär enligt utredningsmannen icke att all kontroll av utlännings på hotell och pensionat upphör. De lokala polismyndigheternas åligganden beträffande granskning av bostadsanmälningar och övervakning av att anmälningsskyldigheten iakttages förutsättes bli oförändrade. Utredningsmannen föreslår att Kungl. Maj:t i brev till länsstyrelserna måtte inskräpa vikten av att tillräcklig polispersonal avdelas för den inre utlänningskontrollen så att denna blir i avsedd omfattning upprätthållen. Över utredningsmannens förslag har yttranden avgivits av bl. a. samtliga länsstyrelser, statskontoret, statens organisationsnämnd, försvarsstaben, generalpoststyrelsen, statens kriminaltekniska anstalt, statens utlänningskommission, statspolisintendenten och polisväsendets organisationsnämnd. Flertalet remissmyndigheter framför allvarliga betänkligheter mot genomförande av förslaget att förenkla registreringen om icke även polisens resurser för den inre utlänningskontrollen utökas. Särskilt framhålles svårigheterna att rekrytera polispersonal i de största städerna, där utlänningskontrollen måste anses mest angelägen.

För egen del är jag på grund av vad som anförts vid remissbehandlingen och med hänsyn till att 1957 års polisutredning inom den närmaste tiden kommer att redovisa ett principbetänkande avseende främst huvudmannskapet för polisväsendet icke nu beredd att taga ställning till ifrågasvarande förslag.

Vidkommande de av statens utlänningskommission gjorda anslagsäskandena förordar jag att den extra amanuens, som tillfälligt anställts vid kommissionen för uppgifter i samband med hjälpaktioner för flyktingar, får kvarstå jämväl under nästa budgetår, så länge tjänsten provas oundgängligen erforderlig.

Med hänsyn till det anförda och med beaktande av det ökade medelsbehovet på grund av ökat rörligt tillägg m. m. beräknar jag anslaget till (2 952 000 + 280 000) 3 232 000 kronor enligt följande fördelning: ersättning till ordföranden för mistade avlöningsförmåner 43 000 (+ 6 000) kronor, arvoden åt ordförande, vice ordförande och ledamöter oförändrat 23 000 kronor, ersättningar till av kommissionen anlitade sakkunniga oförändrat 2 000 kronor, arvoden till ledamöter och suppleanter i utlänningsnämnden oförändrat 10 000 kronor, avlöningar till icke-ordinarie personal 2 389 000 (— 11 000) kronor, rörligt tillägg 717 000 (+ 285 000) kronor och kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 48 000 kronor.

Anslaget bestämmes alltså till (43 000 + 23 000 + 2 000 + 10 000 + 2 389 000 + 717 000 + 48 000) 3 232 000 (+ 280 000) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens utlänningskommission*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 3 232 000 kronor.

[191] 2. Statens utlänningskommission: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	268 000	264 269
1960/61 (statsliggaren s. 1228)	274 000	
1961/62 (förslag)	281 000	

Yrkande

Statens utlänningskommission (skr. 30/8 1960) hemställer, att anslaget höjes med 7 000 kronor. Højningen avser delposten till övriga expenser.

Motiv

Kostnaderna för renhållning och städning torde med hänsyn till höjda löner komma att öka med cirka 1 500 kronor. I kostnaderna för skrivmateriel m. m. ingår bl. a. kostnader för tryckning av den av kommissionen utgivna förteckningen över i Sverige, Danmark, Finland och Norge meddelade utvisnings-, förvisnings- och förpassningsbeslut. Till följd av höjda löner och omkostnader inom tryckeribranschen beräknas dessa utgifter öka med cirka 5 500 kronor.

Departementschefen

Mot kommissionens förslag har jag ingen erinran. I enlighet härmed bör anslaget bestämmas till (274 000 + 7 000) 281 000 kronor.

Därjämte föreslår jag, att det belopp om 6 000 kronor under anslagsposten till reseersättningar, som avses disponeras för bestridande av kostnader för internordiska tjänsteresor, höjes till 8 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens utlänningskommission: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 281 000 kronor.

[192] 3. Vissa kostnader i anledning av allmänna val

	Anslag	Nettoutgift
1958/59	800 000	1 528 979
1959/60	150 000	73 352
1960/61 (statsliggaren s. 1230)	800 000	
1961/62 (förslag)	150 000	

Några allmänna val skall icke äga rum under instundande budgetår. Med hänsyn till belastningen å anslaget under budgetåret 1959/60, då ej heller sådana val förekom, synes medelsanvisningen kunna begränsas till 150 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa kostnader i anledning av allmänna val* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[193] 4. Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	30 000	25 000
1960/61 (statsliggaren s. 1232)	10 000	
1961/62 (förslag)	30 000	

Medelsanvisningen för detta ändamål bör för nästa budgetår beräknas till 30 000 kronor. Därvid har jag beräknat medel bl. a. för bidrag till kostnaderna för den XVI:e dermatologiska kongressen i Göteborg år 1962. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser om den närmare dispositionen av under anslaget anvisade medel.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 kronor.

[194] 5. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond. Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersätt-

31 — Bihang till riksdagens protokoll 1961. 1 saml. Nr 1. Bil. 13

ning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[195] 6. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 456 000 kronor.

[196] 7. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Uppsala universitets delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 130 000 kronor.

[197] 8. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Medicinalstyrelsens delfond.** Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Medicinalstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 19 966 000 kronor.

[198] 9. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond.** Under återopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till denna delfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Karolinska sjukhusets delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 4 444 000 kronor.

[199] 10. Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark. Under åberopande av vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till nämnda fond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till **Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark** för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 kronor.

Förändringarna inom den offentliga avdelningen för följande

manstämning:

Manstämning	1960/61	1961/62	Förändring
A. Riksdagsdepartementet	1 284 000	2 028 000	844 000
B. Riksdagsstyrelsen	235 235 000	235 235 000	0
C. Överstyrelsen för riksdagen	2 112 000	2 112 000	0
D. Riksdagsstyrelsen för riksdagen	28 916 000	28 916 000	0
E. Riksdagsstyrelsen för riksdagen	27 382 100	27 382 100	0
F. Riksdagsstyrelsen för riksdagen	44 183 000	44 183 000	0
G. Riksdagsstyrelsen för riksdagen	812 000 000	812 000 000	0
H. Riksdagsstyrelsen för riksdagen	417 000 000	417 000 000	0

Sammanfattning

I jämförelse med riksstaten för budgetåret 1960/61 redovisar elfte huvudtiteln för budgetåret 1961/62 en totalökning med omkring 115,7 miljoner kronor.

Förändringarna inom huvudtiteln avdelningar framgår av följande sammanställning:

	Anvisat 1960/61	Förslag 1961/62	Ökn. el. minskn.
A. Inrikesdepartementet m. m.	1 764 000	3 638 000	+ 1 874 000
B. Hälso- och sjukvården	529 235 300	594 291 000	+ 65 055 700
C. Överståthållarämbetet och landsstaten	145 242 000	164 274 000	+ 19 032 000
D. Polisväsendet	78 948 000	89 194 000	+ 10 246 000
E. Civilförsvaret m. m.	27 382 100	50 466 000	+ 23 083 900
F. Diverse	44 425 200	40 797 000	— 3 628 200
Summa kronor	826 996 600	942 660 000	+115 663 400

I syfte att systematisera redovisningen av anslagen under huvudtiteln har vissa omgrupperingar företagits. Sålunda har vissa tidigare under F redovisade anslag överförts till A, B och E. Därjämte har ordningsföljden mellan anslagen inom B, D, E och F delvis ändrats samt rubriker och underrubriker i vissa fall givits ändrad benämning. På grund av den företagna omgrupperingen är de i sammanställningen redovisade anslagssummorna under A, B, E och F för innevarande resp. nästa budgetår ej fullt jämförbara och de angivna anslagsförändringarna endast delvis faktiska.

Av totalökningen beräknas den automatiska utgiftsstegringen utgöra omkring 78,4 miljoner kronor. De icke-automatiska höjningarna under huvudtiteln uppgår sålunda till cirka 37,3 miljoner kronor, varav omkring 16,5 miljoner kronor hänför sig till uppbyggnaden av civilförsvaret.

Föreslagna personalförstärkningar i form av nya tjänster avser främst statens mentalsjukhus, universitetssjukhusen och ordningsstatspolisen.

Vissa förslag, som är av mera kostnadskrävande natur eller eljest kan vara av mera allmänt intresse, kommenteras i det följande avdelningsvis enligt huvudtiteln disposition.

Hälso- och sjukvården

Ett ökat behov av utrustning till vårdplatser vid beredskapssjukhus föreligger sedan beredskapssjukhusorganisationen numera anpassats till den allmänna utrymningsplanläggningen. Med hänsyn till den beredskap, som hittills anskaffad utrustning möjliggör, anses det emellertid försvarligt att för nästa budgetår ej äska medel för ytterligare utrustning av sådana

sjukhus. För anskaffande av utrustning till sjukhärbärgen föreslås en ökning av medelsanvisningen med cirka 0,7 miljoner kronor. Vidare framlägges förslag till en organisation av fasta sanitetsanstalter i riket. Till materielanskaffning m. m. för dessa föreslås, att 310 000 kronor anvisas.

Förslag till vissa organisatoriska förändringar m. m. vid statens bakteriologiska laboratorium kommer att föreläggas 1961 års riksdag. Preliminärt beräknas höjningar av icke-automatisk natur under laboratoriets avlönings- och omkostnadsanslag med omkring 0,7 miljoner kronor.

Förhandlingar med berörda parter pågår angående överförande till landstingen av huvudmannaskapet för provinsialläkarväsendet. Förslag i ämnet beräknas kunna framläggas för 1961 års riksdag.

Beträffande den statliga mentalsjukvården föreslås en fortsatt personell upprustning. Sålunda föreslås en nettoökning med 236 nya tjänster, varav 13 för läkarpersonal, 169 för sjukvårdspersonal, 16 för kontorspersonal och 38 för ekonomipersonal. Av de 236 tjänsterna avser 36 återstående tjänster för det nya Falbygdens sjukhus, vilket beräknas börja beläggas våren 1961 och helt tagas i bruk hösten 1961. För Mellringe sjukhus och Bollnäs-sjukhuset avses (4 + 4) 8 tjänster och för den beslutade forskningsavdelningen vid S:t Lars' sjukhus 22 tjänster.

För befintliga vårdplatser vid mentalsjukhusen föreslås en personalförstärkning med 204 tjänster varav 100 för avdelningsbiträden. Då emellertid samtidigt en indragning föreslås av 34 tjänster, uppgår nettotillskottet för befintliga vårdplatser till 170. En sammanställning i tabellform över samtliga föreslagna personalförstärkningar för såväl nytillkommande som befintliga vårdplatser har intagits på s. 121.

Mentalsjukhusens omkostnadsanslag föreslås uppräknat med sammanlagt 2 800 000 kronor. Därjämte föreslås, att omkostnader för utbildning av mentalsjukvårdspersonal avskiljes från omkostnadsanslaget för statens mentalsjukhus och fr. o. m. nästa budgetår anvisas under särskilt anslag. För sistnämnda ändamål beräknas ett medelsbehov av 510 000 kronor.

För utrustning av nya mentalsjukhus m. m. beräknas preliminärt 3 000 000 kronor.

Under kapitalbudgeten har anslaget till Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m. preliminärt beräknats till 45 000 000 kronor.

Förslag till omorganisation av statens skol- och yrkeshem på Salbohed och i Vänersborg m. m. avses skola föreläggas 1961 års riksdag.

För den nya alkoholkliniken vid karolinska sjukhuset, som beräknas kunna tagas i bruk omkring den 1 januari 1962, föreslås cirka 75 nya befattningshavare. De kliniskt-bakteriologiska och kliniskt-kemiska centrallaboratorierna samt blodgivarcentralen vid sjukhuset erhåller under innevarande budgetår nya, väsentligt utvidgade lokaler. För en successiv utökning av verksamheten vid sagda laboratorier föreslås inrättande av sammanlagt cirka 69 nya tjänster. I övrigt har föreslagits inrättande av sam-

manlagt 37 nya tjänster vid sjukhuset. Antalet föreslagna nya läkartjänster vid sjukhuset utgör 12. Vid serafimerlasarettet har föreslagits inrättande av 8 nya tjänster, varav en läkartjänst. På kapitalbudgeten har anslaget till karolinska sjukhusets utbyggnad nedräknats med i runt tal 0,4 miljoner kronor. För fortsatt upprustning av serafimerlasarettet har preliminärt beräknats 700 000 kronor.

Vid Akademiska sjukhuset i Uppsala föreslås inrättande av 6 nya läkartjänster jämte en befattning som konsultläkare med deltidstjänstgöring. Av läkartjänsterna avses 2 för den nya barnpsykiatriska kliniken. För denna klinik har dessutom medel beräknats för anställande av 36 andra befattningshavare. På kapitalbudgeten har preliminärt beräknats i runt tal 5,5 miljoner kronor för Akademiska sjukhusets fortsatta utbyggande.

Nuvarande inkomstgränser för åtnjutande av bidrag till anskaffande av hörapparater för hörselskadade föreslås höjda från en taxerad inkomst av 5 500 kronor för ensamstående resp. 8 000 kronor för gift person till 7 000 resp. 10 000 kronor. Nuvarande till 100 kronor maximerade bidrag per apparat höjes till 150 kronor. Vidare förordas vissa lättnader i reglerna för bidrag till utbyte av hörapparater för barn. Förslagen beräknas medföra ett ökat medelsbehov av 1 000 000 kronor.

I syfte att öka utbildningskapaciteten beträffande sjuksköterskor framlägges förslag om ytterligare en sjuksköterskeskurs vid statens sjuksköterskeskola i Stockholm samt statligt stöd till Samariterhemmets sjuksköterskeskola i Uppsala och Sophiahemmets sjuksköterskeskola i Stockholm. Vidare föreslås att 3 extra kurser för ökad utbildning av lärare för sjuksköterskeskolor anordnas.

För bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning äskas ett anslag om 100 000 kronor.

Antalet stipendier till blivande distriktstandläkare ökas från 250 till 300 samtidigt som stipendiebeloppet höjes från 2 000 till 2 500 kronor. För upplysningsarbete beträffande tandsjukdomarna äskas 100 000 kronor. För att förbättra rekryteringen av tandläkare till folktandvården öppnas bl. a. möjlighet till inrättande av deltidstjänster.

För att intensifiera pågående vaccinering mot polio framlägges förslag om kostnadsfri skyddssympning av hela befolkningen upp till 50-årsåldern.

Landsstaten

Personaltillgången å landskontoren medger f. n. icke en ytterligare utbyggnad av taxeringsassistentorganisationen. — Sedan taxeringskontrollutredningen numera avgivit förslag till en förbättrad taxeringskontroll, bl. a. genom en förstärkning av revisionsdetaljerna å länsstyrelserna samt åtgärder för ökad rekrytering och utbildning av aspiranter å landskanslist- och taxeringsassistenttjänster, avser chefen för finansdepartementet att till innevarande års riksdag framlägga särskild proposition i ämnet. För nästa

budgetår beräknas kostnaderna för en dylik förstärkning preliminärt uppgå till cirka 3 385 000 kronor.

Polisväsendet

För att förbättra trafikövervakningen, i första hand vid riksvägarna 1, 2 och 4, föreslås, att ordningsstatspolisen förstärkes med 40 man. För att underlätta bl. a. statspolisens trafikövervakning på mellanriksvägen till Norge föreslås uppförande av en fast radiostation i Storlien. Under anslaget till omkostnader vid statens kriminaltekniska anstalt föreslås en fortsatt utbyggnad av polisväsendets fjärrskriftnät med ytterligare 6 anläggningar.

Civildförsvaret m. m.

Enligt försvarskommitténs mening bör anslagen till civildförsvaret höjas successivt och anslagsförstärkningen för nästa budgetår begränsas till omkring 20 miljoner kronor. I överensstämmelse härmed föreslås för budgetåret 1961/62 en medelsanvisning av i runt tal 47,4 miljoner kronor för det egentliga civildförsvarets behov. Härigenom kan uppbyggnaden av det nya civildförsvaret i enlighet med den av riksdagen beslutade organisationen påbörjas.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Ingemar Nygren

Register
till
Elfte huvudtiteln för budgetåret 1961/62

A. Inrikesdepartementet m. m.

Std.		Kronor
	Inrikesdepartementet:	
1	Avlöningar	1 814 000
3	Omkostnader	174 000
4	Beredskapsnämnden för psykologiskt försvar	45 000
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	1 400 000
4	Extra utgifter	205 000
		3 638 000

B. Hälso- och sjukvården

Centrala medicinalorgan m. m.

	Medicinalstyrelsen:	
6	Avlöningar	4 643 000
17	Omkostnader	728 000
	Medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd:	
22	Avlöningar	541 000
23	Omkostnader	117 000
27	Förvaring och underhåll av viss sjukvårdsmateriel m. m.	525 000
29	Utrustning m. m. av beredskapssjukhus vid krig eller krigsfara	2 190 000
33	Utrustning m. m. av sanitetsanstalter	310 000
	Sinnessjuknämnden:	
39	Avlöningar	28 000
40	Omkostnader	5 000
	Strålskyddsverksamhet m. m.:	
40	Avlöningar	1 243 000
45	Omkostnader	174 000
	Centrala sjukvårdsberedningen:	
48	Avlöningar	502 000
51	Omkostnader	49 000
	Statens institut för folkhälsan:	
51	Avlöningar	4 056 000
57	Omkostnader	933 000
	Statens bakteriologiska laboratorium:	
60	Avlöningar	6 400 000*
60	Omkostnader	3 500 000*

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Statens rättskemiska laboratorium:	
61	Avlöningar	1 412 000
64	Omkostnader	445 000
	Statens farmaceutiska laboratorium:	
67	Avlöningar	823 000
70	Omkostnader	234 000
73	Svenska farmakopékommittén m. m.	228 000
	Statens rättsläkarstationer:	
76	Avlöningar	729 000
81	Omkostnader	156 000
84	Anordnande av en rättsläkarstation i Umeå	56 000
86	Anordnande av en rättsläkarstation i Göteborg	370 000
88	Medikolegala besiktningar	60 000
	Förste provinsialläkare och provinsialläkare m. fl.:	
88	Avlöningar	16 800 000*
89	Omkostnader	465 000*
89	Bidrag till extra provinsialläkares avlönande m. m.	15 000*
89	Anställande av civila reservläkare	270 000*

Sjukvårdsanstalter m. m.

Mentalsjukvårdsanstalter m. m.:

	Statens mentalsjukhus:	
90	Avlöningar	178 400 000
123	Omkostnader	64 300 000
131	Utrustning av nya mentalsjukhus m. m.	3 000 000*
	Utbildning av mentalsjukvårdspersonal:	
132	Avlöningar	5 600 000
141	Omkostnader	510 000
142	Bidrag till mentalsjukvården i Stockholm, Göteborg och Malmö	50 000 000
143	Bidrag till anordnande av psykiatriska kliniker vid lasarett	2 000 000
145	Bidrag till driften av psykiatriska kliniker vid lasarett	1 000 000
146	Bidrag till anordnande av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka	400 000
147	Bidrag till driften av sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka	2 300 000
	Statens skol- och yrkeshem på Salbohed:	
148	Avlöningar	516 000
149	Omkostnader	222 000
	Statens skol- och yrkeshem i Vänersborg:	
151	Avlöningar	290 000
152	Omkostnader	93 000
154	Bidrag till anordnande av särskolor och vårdanstalter för psykiskt efterblivna	4 000 000
156	Bidrag till driften av särskolor för psykiskt efterblivna	12 300 000
158	Bidrag till driften av vårdanstalter för psykiskt efterblivna	9 900 000

* Beräknat belopp

Sid.		Kronor
	Vilhelmsro sjukhus:	
160	Avlöningar	2 165 000
163	Omkostnader	562 000
165	Utrustningskostnader	60 000
166	Bidrag till epileptikeranstalter	1 770 000
167	Bidrag till driften av anstalter för psykopatiska och nervösa barn	300 000
	Universitetssjukhus:	
	Karolinska sjukhuset:	
169	Avlöningar	44 214 000
201	Omkostnader	11 902 000
203	Utrustning	1 530 000*
	Serafimerlasarettet:	
204	Avlöningar	11 992 000
212	Omkostnader	3 251 000
214	Bidrag till vissa om- och tillbyggnadsarbeten vid serafimerlasarettet m. m.	700 000*
214	Avlöning av vissa underordnade läkare vid Sabbats- bergs och S:t Görans sjukhus	533 000
217	Bidrag till vissa driftkostnader vid Sabbatsbergs och S:t Görans sjukhus	860 000
218	Bidrag till ny- och ombyggnad av Sabbatsbergs sjuk- hus	300 000
219	Bidrag till anordnande av undervisning vid vissa Stockholms stad tillhöriga sjukhus	210 000
220	Bidrag till vissa driftkostnader vid Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn	1 300 000
221	Akademiska sjukhuset i Uppsala: Avlöningar till läkare	4 602 000
227	Driftkostnader vid Akademiska sjukhuset i Uppsala	5 700 000
231	Utrustning vid Akademiska sjukhuset i Uppsala	1 800 000*
232	Bidrag till anordnande av undervisning i klinisk epi- demiologi vid epidemisjukhuset i Uppsala	80 000
235	Bidrag till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund	3 000 000
235	Bidrag till viss utrustning vid Malmöhus läns sjuk- vårdsinrättningar i Lund	111 000
236	Driftkostnadsersättning för psykiatriska kliniken i Lund	2 500 000
237	Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund m. m.	3 400 000*
238	Bidrag till Malmö allmänna sjukhus	4 400 000
240	Bidrag till vissa Göteborgs stad tillhöriga sjukhus ..	9 000 000
245	Bidrag till vissa driftkostnader vid lasarettet i Umeå ..	2 000 000
246	Bidrag till vissa byggnadsarbeten vid lasarettet i Umeå m. m.	4 470 000

* Beräknat belopp

Sld.		Kronor
	Övriga sjukvårdsanstalter:	
247	Bidrag till anordnande av barnavdelningar vid lasarett m. m.	140 000
247	Bidrag till driften av barnavdelningar till lasarett m. m.	1 400 000
248	Bidrag till anordnande av tuberkulossjukvårdsanstalter	1 000
250	Bidrag till driften av tuberkulossjukvårdsanstalter	2 200 000
253	Bidrag till anordnande av epidemivårdsanstalter	125 000
253	Bidrag till driften av epidemivårdsanstalter	450 000
254	Bidrag till anordnande av sjukhem för långvarigt kroppssjuka	950 000
256	Bidrag till driften av sjukhem för långvarigt kroppssjuka	5 300 000
257	Bidrag till driften av centralanstalter för radioterapi	2 300 000
259	Bidrag till driften av en neurokirurgisk avdelning vid lasarettet i Lund	90 000
260	Bidrag till anordnande av förlossningsanstalter	300 000
	Vanföreanstalter m. m.:	
261	Bidrag till vanföreanstalter m. m.	9 000 000
265	Bidrag till Eugeniahemmet	2 050 000
271	Bidrag till stödjebandage och proteser vid ortopediska lasarettssavdelningar m. m.	5 200 000
272	Bidrag till anskaffande av hörapparater	1 450 000
	Hälsovård i allmänhet	
	Utbildning av sjukvårdspersonal:	
	Barnmorskeläroanstalten i Stockholm:	
277	Avlöningar	161 000
279	Omkostnader	169 000
	Barnmorskeläroanstalten i Göteborg:	
280	Avlöningar	168 000
282	Omkostnader	110 000
	Statens sjuksköterskeskola i Stockholm:	
284	Avlöningar	548 000
286	Omkostnader	185 000
	Statens sjuksköterskeskola i Göteborg:	
289	Avlöningar	302 000
290	Omkostnader	262 000
292	Bidrag till vissa sjuksköterskeskolor m. m.	760 000
	Statens institut för högre utbildning av sjuksköterskor:	
300	Avlöningar	510 000
304	Omkostnader	52 000
305	Utbildning av viss sjukvårdspersonal	131 000
312	Utbildningskurser i arbetsterapi	27 000
	Hälsovård i övrigt:	
313	Bidrag till avlöningar åt distriktssköterskor m. m.	13 000 000
315	Bidrag till avlöningar åt distriktsbarnmorskor m. m.	3 500 000
316	Bidrag till avlöningar m. m. inom förebyggande mödra- och barnavård	7 700 000

492 *Statsverkspropositionen år 1961: Bil. 13: Elfte huvudtiteln*

Sid.		Kronor
319	Läkemedel åt vissa kvinnor och barn	1 700 000
320	Abortförebyggande åtgärder	350 000
322	Bidrag till försöksvis anordnad familjerådgivning	100 000
322	Bidrag till psykisk barna- och ungdomsvård	700 000
323	Stipendier för blivande distriktstandläkare m. fl.	750 000
324	Bidrag till driften av folktandvården	11 000 000
345	Bidrag till utrustning av polikliniker för folktandvård	100 000
346	Utbildningskurs för vissa utländska tandläkare	46 000
347	Understödjande av dispensärverksamhet m. m.	1 700 000
Allmän skärmbildsundersökning:		
350	Lokala undersökningar	525 000
352	Medicinalstyrelsens skärmbildscentral	580 000
354	Nyanskaffning av materiel för den statliga skärm- bildsverksamheten	150 000
355	Åtgärder mot utbredning av könssjukdomar	1 400 000
358	Skyddsympning mot difteri	120 000
359	Skyddsympning mot polio	4 000 000
365	Yrkesmedicinska centralen	254 000
367	Bidrag till forskningsverksamhet på yrkesmedicinens område	50 000
367	Ambulans- och räddningsflygtjänst	680 000
370	Vissa kostnader för allmän hälso- och sjukvård	100 000
376	Ersättning vid vissa ingripanden i hälsovårdens intresse	100 000
376	Kostnader för överförande till Sverige av vissa utländska läkare	300 000
378	Kostnader för sjukvård m. m. åt vissa utlänningar	1 500 000
379	Bidrag till världshälsovärdsorganisationen m. m.	1 360 000
382	Vissa internationella resor	35 000
383	Skandinaviska undervisningssjukhuset i Korea	2 600 000
		594 291 000

C. Överståthållarämbetet och landsstaten

Överståthållarämbetet:		
384	Avlöningar	9 471 000
389	Omkostnader	763 000
Länsstyrelserna:		
390	Avlöningar	77 130 000
398	Sjukvård m. m.	197 000
398	Reseersättningar	2 500 000
398	Expenser	9 082 000
402	Publikationstryck	250 000
402	Vissa kostnader för förbättrad taxeringskontroll	3 385 000*
Landsfogdarna m. fl.:		
402	Avlöningar	2 830 000
407	Omkostnader	460 000
Häradsskrivarna m. fl.:		
407	Avlöningar	20 774 000
409	Omkostnader	1 900 000

* Beräknat belopp

Sld.		Kronor
	Landsfiskalerna m. fl.:	
410	Avlöningar	31 135 000
413	Omkostnader	4 397 000
		164 274 000

D. Polisväsendet

414	Statspolisintendenten m. fl.: Avlöningar	1 742 000
	Statspolisorganisationen:	
417	Inköp av motorfordon m. m.	1 958 000
419	Underhålls-, drift- och expeditjonskostnader	3 950 000
421	Gottgörelse till polisdistrikten	25 105 000
426	Polisradioväsendet	337 000
427	Kostnader för särskild polisverksamhet för hindrande och uppdagande av spioneri m. m.	10 435 000
	Norrbottens statliga poliskår:	
428	Avlöningar	773 000
429	Omkostnader	267 000
	Statens polisskola:	
430	Avlöningar	1 305 000*
431	Omkostnader	354 000*
	Statens kriminaltekniska anstalt:	
431	Avlöningar	1 338 000
433	Omkostnader	736 000
434	Polisväsendets organisationsnämnd	394 000*
435	Bidrag till reservpolisorganisationen m. m.	1 450 000
435	Bidrag till den lokala polisorganisationen å landsbygden m. m.	28 700 000*
435	Gottgörelse till vissa polisdistrikt för ombesörjande av särskilda anordningar för polisväsendet i dess helhet m. m.	1 100 000
436	Anordnande av polisbevakning i annan än den i lagen om polisväsendet i riket stadgade ordning m. m.	650 000
437	Vissa ersättningar åt befattningshavare vid polisväsendet m. m.	8 000 000
437	Länsstyrelsernas kostnader för fångtransport	600 000
		89 194 000

E. Civilförsvaret m. m.

	Civilförsvarsstyrelsen:	
440	Avlöningar	3 258 000
442	Omkostnader	587 000
443	Utbildnings- och övningsverksamhet	10 800 000
448	Inspelning av instruktionsfilm	100 000
449	Försöksverksamhet	400 000
450	Engångsanskaffning av materiel	17 700 000

Sid.		Kronor
453	Förvaring och underhåll av viss materiel m. m.	4 798 000
456	Vissa löpande kostnader för civilförsvarets verksamhet inom civilförvarsområdena	620 000
457	Bidrag till kommuner för anordnande av branddammar för civilförvarsändamål	500 000
458	Kostnader för anordnande av allmänna skyddsrum m. m.	6 500 000
470	Bidrag till kommuner för anordnande av vissa trafik- och skolskyddsrum	1 500 000
471	Bidrag till vissa frivilliga organisationer	680 000
472	Viss sambandsverksamhet	900 000
472	Anskaffning av viss sambandsmateriel	550 000
	Statens brandinspektion:	
473	Avlöningar	201 000
474	Omkostnader	78 000
	Statens brandskola:	
474	Avlöningar	218 000
476	Omkostnader	101 000
476	Bidrag till förebyggande och släckning av brand	975 000
		50 466 000

F. Diverse

	Statens utlånningskommission:	
478	Avlöningar	3 232 000
480	Omkostnader	281 000
481	Vissa kostnader i anledning av allmänna val	150 000
481	Bidrag till bestridande av kostnader för vissa internationella kongresser i Sverige	30 000
	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
481	Slottsbyggnadernas delfond	90 000
482	Byggnadsstyrelsens delfond	11 456 000
482	Uppsala universitets delfond	1 130 000
482	Medicinalstyrelsens delfond	19 966 000
482	Karolinska sjukhusets delfond	4 444 000
483	Ersättning till domänverkets fond för upplåten mark	18 000
		40 797 000
484	Sammanfattning	Totalsumma 942 660 000

BILAGA 14 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

TOLFTE HUVUDTITELN

CIVILDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över civilärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för civildepartementet, statsrådet Lindholm, anmäler de frågor,
som tillhör regleringen för budgetåret 1961/62 av utgifterna under rikssta-
tens tolfte huvudtitel, och anför därvid följande.

A. Civildepartementet

[1] 1. Civildepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	1 054 000	998 531
1960/61 (statsliggaren s. 1233)	1 130 000	
1961/62 (förslag)	1 308 000	

I fastigheten Slottsbacken 6 iordningställes f. n. förhandlingslokaler för civildepartementet och statens avtalsnämnd samt ämbetslokaler för statens lönenämnd och statens avtalsnämnd. I anslutning till dessa lokaler inredes ett antal rum, avsedda i första hand såsom kommittélokaler. Förhandlingslokalerna skall tillika kunna disponeras för konferenser, kursverksamhet o. dyl. Lokalerna beräknas kunna tagas i bruk under nu löpande budgetår.

Tillkomsten av lokalerna påkallar viss personalförstärkning, nämligen för skötsel av gemensam telefonväxel, för städning samt för uppgifter, som sammanhänger med förhandlingslokalernas utnyttjande (uppgifter som tillsynsman, anvisande av lokaler, iordningställande av lokaler för särskilda ändamål etc.). Dessa personalkostnader synes böra bестridas i vad avser telefon och städning från statens avtalsnämnds avlöningsanslag samt i övrigt från civildepartementets avlöningsanslag.

Civildepartementet bör förstärkas med en ny budgetsekreterartjänst i ABr 25. Innehavaren av denna tjänst bör företrädesvis handlägga sådana frågor rörande undervisningsväsendet, som ankommer på departementet. Vidare bör inrättas en kontoristtjänst i Ae 9 i utbyte mot en kanslibiträdestjänst i Ag 7. För angivna arbetsuppgifter, sammanhängande med tillkomsten av nya förhandlingslokaler, bör anslaget uppräknas med 13 000 kronor.

De automatiska utgiftsökningarna under anslaget uppskattar jag till 129 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöning till departementschefen 51 000 (+ 3 800) kronor;

avlöningar till ordinarie tjänstemän 526 000 (+ 45 700) kronor;

ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft oförändrat 120 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 324 500 (+ 10 000) kronor;

rörligt tillägg 270 000 (+ 118 500) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter oförändrat 16 500 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för civildepartementet uppföra ytterligare en tjänst såsom budgetsekreterare i ABr 25;

b) godkänna följande avlöningsstat för civildepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	51 000
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	526 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	120 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	324 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	270 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	16 500
Summa kronor	1 308 000

c) till *Civildepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 308 000 kronor.

[2] 2. Civildepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	40 300	48 229
1960/61 (statsliggaren s. 1234)	40 300	
1961/62 (förslag)	41 000	

Vad angår omkostnaderna för de under föregående punkt nämnda lokaler, som f. n. iordningställes för civildepartementet samt för statens lönenämnd och statens avtalsnämnd, har kostnaderna för bränsle, lyse och vatten beaktats vid beräkningen av finansdepartementets omkostnadsanslag. De telefonkostnader, som skall bestridas av statsverket, bör i sin helhet belasta statens avtalsnämnds omkostnadsanslag. Då såsom i det föregående nämnts de nya lokalerna beräknas kunna tagas i bruk redan under innevarande budgetår, finnes medel icke beräknade för uppkommande kostnader för engångsanskäffning av möbler och inventarier, för telefonväxel samt för flyttning o. dyl. Ifrågavarande kostnader, som uppskattningsvis kan röra sig om sammanlagt ca 500 000 kronor, torde därför få bestridas genom överskridande av resp. omkostnadsanslag.

För civildepartementets del upptages omkostnadsanslaget för nästa budgetår med ett till 41 000 kronor avrundat belopp.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Civildepartementet: Omkostnader* för budgetåret
1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 41 000 kronor.

[3] 3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	500 000	337 871
1960/61 (statsliggaren s. 1248)	400 000	
1961/62 (förslag)	400 000	

Anslaget bör upptagas med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av
400 000 kronor.

[4] 4. Extra utgifter

Reservationsanslaget till Extra utgifter är för innevarande budgetår uppfört med 20 000 kronor. Nettoutgiften å anslaget för sistförflutna budgetår utgjorde 24 024 kronor. För nästa budgetår räknar jag med ökad belastning å anslaget för utbildnings- och företagsnämndsverksamhet, för vilka ändamål särskilda anslag ej ansetts böra upptagas i riksstaten. Jag föreslår därför medelsanvisning av 50 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Extra utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett
reservationsanslag av 50 000 kronor.

B. Vissa myndigheter**[5] 1. Statens lönenämnd: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	255 800	259 073
1960/61 (statsliggaren s. 1234)	265 000	
1961/62 (förslag)	296 000	

Statens lönenämnd hemställer, att anslaget höjes med 31 200 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	5 000
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	1 900
3. Rörligt tillägg	24 200
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100
	31 200

Motiv

1. Statens lönenämnd föreslår, att ordinarieposten höjes med avrundat 5 000 kronor på grund av riksdagens beslut om revision av löneplan B.

2. Liksom för innevarande budgetår har lönenämnden under icke-ordinarieposten beräknat ett belopp av 1 000 kronor för tillfällig biträdeshjälp m. m. Lönenämnden föreslår, att anslagsposten på grund av beräknade löneklassuppflyttningar uppräknas med avrundat 1 900 kronor.

3. Anslagsposten till rörligt tillägg bör enligt lönenämnden höjas med 24 200 kronor.

4. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar lönenämnden avrundat 3 800 kronor, innebärande ökat medelsbehov med 100 kronor.

Departementschefen

Jag tillstyrker lönenämndens förslag om uppräkning av ordinarieposten med 5 000 kronor, av icke-ordinarieposten med 1 900 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kronor. Jag föreslår höjning av posten till rörligt tillägg med avrundat 24 000 kronor.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (265 000 + 5 000 + 1 900 + 100 + 24 000) 296 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 86 900 (+ 5 000) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 42 800 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 105 300 (+ 1 900) kronor;

rörligt tillägg 57 200 (+ 24 000) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter 3 800 (+ 100) kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens lönenämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	86 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	42 800
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal..	105 300
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	57 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	3 800
Summa kronor	296 000

b) till *Statens lönenämnd*: Avlöningar för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 296 000 kronor.

[6] 2. Statens lönenämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	14 000	14 923
1960/61 (statsliggaren s. 1235)	14 000	
1961/62 (förslag)	6 000	

Statens lönenämnd föreslår, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen

I enlighet med vad som anförts under punkterna 1 och 2 kan förevarande anslag nedräknas med beräknade kostnader för bränsle, lyse och vatten, för telefon samt för städning.

Jag uppskattar anslagsbehovet för nästa budgetår till 6 000 kronor och hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lönenämnd*: Omkostnader för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 6 000 kronor.

[7] 3. Statens avtalsnämnd: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	240 800	232 269
1960/61 (statsliggaren s. 1235)	254 700	
1961/62 (förslag)	324 000	

Statens avtalsnämnd hemställer, att anslaget höjes med 32 000 kronor.

	Ökning
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän	3 300
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	3 200
3. Rörligt tillägg	25 400
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	100
	32 000

Motiv

1. Statens avtalsnämnd föreslår, att ordinarieposten höjes med avrundat 3 300 kronor till följd av riksdagens beslut om revision av löneplan B.

2. Avtalsnämnden föreslår, att icke-ordinarieposten uppräknas med avrundat 3 200 kronor på grund av riksdagens beslut om revision av löneplan B och på grund av beräknade löneklassuppflyttningar.

3. Anslagsposten till rörligt tillägg bör enligt avtalsnämnden höjas med 25 400 kronor.

4. Till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknas ytterligare 100 kronor.

Departementschefen

Under återopande av vad som anförts under punkten 1 bör under förevarande anslag beräknas medel för avlöande av en telefonist och två ekonomibiträden (för städning). På grund härav bör höjning ske av icke-ordinarieposten med 28 000 kronor, av posten till rörligt tillägg med 8 700 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 600 kronor.

Jag tillstyrker avtalsnämndens förslag om höjning på grund av automatiska utgiftsökningar av ordinarieposten med 3 300 kronor, av icke-ordinarieposten med 3 200 kronor, av posten till rörligt tillägg med 25 400 kronor och av posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter med 100 kronor.

De under anslaget uppförda särskilda uppbördsmedlen bör upptagas med oförändrat belopp 10 000 kronor.

Anslaget bör alltså för nästa budgetår uppföras med (254 700 + 28 000 + 8 700 + 600 + 3 300 + 3 200 + 25 400 + 100) 324 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 43 300 (+ 3 300) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, oförändrat 20 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 196 500 (+ 31 200) kronor;

rörligt tillägg 69 400 (+ 34 100) kronor;

kompensation för höjda folkpensionsavgifter 4 800 (+ 700) kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens avtals-

nämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	43 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	20 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	196 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	69 400
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 800
Summa kronor	334 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättning för biträde åt statsägda bolag	10 000
Nettoutgift kronor	324 000

b) till *Statens avtalsnämnd*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 324 000 kronor.

[8] 4. Statens avtalsnämnd: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	26 700	23 214
1960/61 (statsliggaren s. 1236)	26 700	
1961/62 (förslag)	48 000	

Statens avtalsnämnd hemställer, att anslaget höjes med 800 kronor.

Motiv

Ökade kostnader för avtalstryck m. m. kan enligt avtalsnämnden beräknas till 1 300 kronor för nästa budgetår. Utgifterna under delposten till re-seersättningar kan förväntas minska med 500 kronor under nästa budgetår. Avtalsnämnden föreslår fördenskull anslagsuppräknning med (1 300 — 500) 800 kronor.

Departementschefen

I enlighet med vad som anförts under punkterna 1 och 2 kan förevarande anslag nedräknas med beräknade kostnader för avlönande av städpersonal och för lyse. Å andra sidan bör anslaget uppräknas till följd av ökade telefonkostnader, vilken ökning uppskattas till 25 000 kronor.

Jag tillstyrker avtalsnämndens förslag om ökad medelsanvisning för tryckning av avtal m. m.

Medelsbehovet under anslaget beräknas för nästa budgetår till 48 000 kronor.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens avtalsnämnd: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 48 000 kronor.

[9] 5. Statens pensionsanstalt: Avlöningar

Innan jag övergår till behandlingen av frågan om medelsbehovet för nästa budgetår till avlöningar vid statens pensionsanstalt, torde jag få lämna en kortfattad redogörelse för det pågående genomförandet av pensionsregleringen för statsanställda m. fl. samt beröra frågan om administreringen av den statliga tjänstepensioneringen.

Genom prop. 1958: 157 (prop. B 31) framlade Kungl. Maj:t för riksdagen ett på förhandlingsöverenskommelse mellan civildepartementet och de statsanställdas huvudorganisationer grundat förslag om pensionsreglering för statsanställda m. fl. att genomföras den 1 juli 1959. Riksdagen godkände förslaget (SU B 52, rskr B 79).

Genom prop. 1959: 151 föreslog Kungl. Maj:t, att förenämnda pensionsreglering jämväl skulle omfatta de grupper av anställda hos kommuner eller eljest icke-statligt anställda, som pensioneras genom statens pensionsanstalt. Riksdagen godkände även detta förslag (SU 110, rskr 258).

Huvudgrunderna för den statliga pensioneringen har intagits i statens allmänna tjänstepensionsreglemente (SPR) den 28 maj 1959 (nr 287), under det att i statens pensionslöneförordning samma dag (nr 286) meddelats bestämmelser om den till grund för pensioneringen liggande pensionslönen.

Vad angår *omfattningen av pensioneringen* får erinras att pensionsrätt i fortsättningen skall medges sådan arvodesanställd personal hos staten, som kan anses jämförlig med löneplansanställd personal. Förslag till bestämmelser för en reglering av denna fråga kommer att inom en nära framtid underställas Kungl. Maj:t. Beträffande SPA-pensioneringen åter är frågan om den framtida omfattningen av statlig personalpensionering av icke-statligt anställda liksom frågan om finansieringen av sådan pensionering under prövning inom den s. k. SPA-utredningen. Förslag från utredningen torde kunna förväntas under första halvåret 1961. Frågorna om nytt finansieringssystem för SPA-pensioneringen och om SPA-pensioneringens omfattning synes därför kunna anmälas senast för 1962 års riksdag.

I fråga om *den statliga personalpensioneringens administrering* får erinras, att f. n. sju statliga myndigheter fungerar som pensionsmyndigheter. Pensionsbeviljande myndighet är sålunda i fråga om anställning vid post-

verket, televerket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk och domänverket vederbörande verksstyrelse. I övrigt är pensioneringen uppdelad mellan statens pensionsanstalt och statskontoret, i stort sett så, att pensionsanstalten har hand om pensionering av arbetare i statens tjänst samt icke-statsanställda, som pensioneras genom statens försorg, under det att statskontoret handhar pensionering av statstjänstemän.

Vid 1960 års riksdag (prop. 126, SU 107 och 146, rskr 282) har beslutats, att det nuvarande statskontoret skall upphöra. I stället skall fr. o. m. den 1 juli 1961 inrättas ett nytt ämbetsverk för rationaliseringsverksamhet och allmän remissverksamhet, som skall överta benämningen statskontoret. I propositionen framhöll chefen för finansdepartementet, att den verksamhet, som ankommer på det nuvarande statskontorets pensionsbyrå, saknade anknytning till uppgifter, som skulle åligga det nya rationaliseringsverket, och därför borde överflyttas på annat organ. Då emellertid denna fråga krävde ytterligare överväganden, borde byrån — med i princip oförändrad uppsättning — under en övergångstid provisoriskt anknytas till rationaliseringsverket. Mot dessa uttalanden hade riksdagen inte något att erinra.

Vid 1958 års överenskommelse med personalorganisationerna om det nya pensionssystemet utgick parterna från att *gemensam utbetalning* av personalpension samt folkpension och annan allmän pension skulle anordnas. I enlighet härmed förutsattes vid anmälan av prop. 1958: 157, att det skulle ankomma på Kungl. Maj:t att meddela de föreskrifter, som erfordrades för genomförande snarast möjligt av anordningen med gemensam utbetalning. Kungl. Maj:t har såsom anmälades i prop. 1959: 151 förordnat, att — i avvidan på ett slutligt ståndpunktstagande till frågan om vilket organ som skall handha gemensam utbetalning av personalpensionsförmån och folkpension m. m. — för den gemensamma utbetalningen t. v. skall finnas ett provisoriskt utbetalningsorgan, benämnt delegationen för pensionsutbetalning.

Delegationen har under andra halvåret 1959 övertagit utbetalningen av dels de nya personalpensioner enligt SPR, som skall samordnas med socialförsäkringsförmån av något slag, dels sådana personalpensioner enligt äldre statliga bestämmelser, som utgår samtidigt med folkpensionsförmånerna allmän ålderspension, invalidpension och sjukbidrag. Under år 1960 har delegationen genomfört gemensam utbetalning av de statliga personalpensionsförmånerna och de fr. o. m. den 1 juli 1960 utgående änke- och barnpensionerna från folkpensioneringen. Delegationen planerar att under senare hälften av innevarande år från vederbörande myndigheter överta utbetalningen av återstående personalpensioner.

I detta sammanhang får slutligen erinras att socialförsäkringens administrationsnämnd i sitt betänkande »Socialförsäkringens organisation» (SOU 1960: 35) beträffande delegationen och dess verksamhet anför följande.

Det kan måhända ifrågasättas att det arbete, som utföres av delegationen, skall övertagas av socialförsäkringsverket. Enligt administrationsnämndens mening föreligger emellertid inte skäl för en sådan åtgärd. Arbetsuppgifter-

na i fråga avser nämligen främst att med tillämpning av vederbörliga statliga pensionsreglementen utbetala pensionsförmåner, vilka staten i sin egen-
skap av arbetsgivare eller på grund av särskilda åtaganden har att utgiva. Skulle det framdeles visa sig att ett gemensamt utnyttjande av databehandlingsmaskiner m. m. för socialförsäkringsverket och delegationen skulle vara fördelaktigt, bör ett sådant utnyttjande kunna komma till stånd även om institutionerna i fråga inte är sammanslagna.

Departementschefen

I direktiven för den i det föregående nämnda SPA-utredningen berördes frågan om den statliga pensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende. Härmed avsågs främst om anledning finnes att låta den av staten omhänderhavda personalpensioneringen i samma utsträckning som nu vara fördelad på skilda ämbetsverk eller om ej en koncentration av verksamheten med fördel skulle kunna åvägabringas. Enligt föredragande departementschefens mening kunde emellertid denna fråga svårligen lösas utan avvaktan av dels resultatet av den fortsatta utredningen om SPA-finansieringen och därmed sammanhängande spörsmål, dels närmare erfarenheter av anordningen med gemensam utbetalning av personalpension samt folkpension och annan allmän pension. Frågan om de fortsatta övervägandena om pensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende syntes därför ånyo böra anmälas för Kungl. Maj:t, då större klarhet vunnits på dessa punkter.

Den redovisning av det pågående arbetet med den närmare utformningen i olika avseenden av den statliga personalpensioneringen, som i det föregående lämnats, synes mig ge vid handen, att det bör vara realistiskt att räkna med att delta arbete i allt väsentligt skall vara slutfört under innevarande år och att hithörande frågor skall kunna slutligt underställas nästa års riksdag. Mot bakgrunden härav samt av de gynnsamma erfarenheter, som vunnits av pensionsutbetalningsdelegationens hittillsvarande arbete, synes det nu lämpligt att uppta övervägandena om pensioneringens ordnande i organisatoriskt hänseende med sikte på ett genomförande fr. o. m. den 1 juli 1962. Jag har för avsikt att inom kort hemställa om Kungl. Maj:ts bemyndigande att inom civildepartementet tillkalla en särskild utredningsman för ändamålet i fråga.

Oberoende av vad jag nu anfört får jag anmäla, att det vid prövningen inom civil- och finansdepartementen av föreliggande förslag till anslagsaskanden för statens pensionsanstalt och statskontorets pensionsbyrå visat sig, att sådana ekonomiska och andra olägenheter skulle föreligga utan en närmare samordning av dessa organ, att ett ståndpunktstagande härtill ej bör ställas på framtiden. Jag förordar därför, efter samråd med chefen för finansdepartementet, att statskontorets pensionsbyrå vid ingången av budgetåret 1961/62 provisoriskt inordnas i statens pensionsanstalt.

Det har icke varit möjligt att under budgetarbetet mera ingående pröva, hur pensionsanstalten bör organiseras efter inlemmandet av statskontorets pensionsbyrå. Det bör därför — därest riksdagen ej har något att erinra häremot — ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga föreskrifter

rörande verksamheten vid pensionsanstalten under nästa budgetår. Det bör framhållas, att organisationen därvid icke bör bindas så i detalj, att pensionsanstalten kommer att sakna möjlighet att vidtaga sådana omdispositioner, som kan underlätta ett ändamålsenligt utnyttjande av personalen eller i övrigt kan visa sig lämpliga för ett rationellt bedrivande av verksamheten.

Ledningen av pensionsanstalten ankommer f. n. på en styrelse, bestående av två av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter samt anstaltens direktör, som har byråchefs ställning. I samband med inordnandet i anstalten av statskontorets pensionsbyrå torde ledningen böra förstärkas på så sätt, att styrelsens ordförande tillika förordnas till chef för pensionsanstalten. Innehavaren av befattningen såsom styrelseordförande och chef bör avlönas med arvode, avvägt efter heltidsanställning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fastställa arvodet liksom anställningsvillkoren i övrigt.

Vad angår personalorganisationen i stort har både statens pensionsanstalt och chefen för statskontorets pensionsbyrå vid uppgörandet av sina förslag till medelsäskanden för nästa budgetår av naturliga skäl utgått från att pensionsanstalten och statskontoret skulle vara skilda tjänstepensionsmyndigheter. Förslag har framlagts om såväl personalförstärkningar som ändrad lönegradsplacering av tjänster. I avvaktan på en närmare prövning av pensionsanstaltens organisation för nästa budgetår är jag icke beredd att biträda dessa förslag. De ändringar beträffande personalorganisationen, som vid nyssnämnda organisationsöversyn kan visa sig nödvändiga, lär kunna vidtagas inom ramen för Kungl. Maj:ts befogenheter beträffande tjänsters inrättande och lönegradsplacering. Anslagsberäkningen bör därför ske med utgångspunkt i nuvarande personalorganisation vid statens pensionsanstalt och statskontorets pensionsbyrå.

Statens pensionsanstalts avlöningsanslag har för budgetåret 1959/60 varit uppfört med 1 052 000 kronor. Nettoutgiften under anslaget var nämnda budgetår 1 266 080 kronor. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 1 242 400 kronor.

En beräkning av de avlöningsanslag, som vid oförändrad personalorganisation för nästa budgetår skulle ha erfordrats vid statens pensionsanstalt resp. statskontorets pensionsbyrå, visar följande:

	Statens pensionsanstalt	Statskontorets pensionsbyrå	Sammanlagt
1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän..	208 700	203 800	412 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t.....	9 000	—	9 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 024 000	523 200	1 547 200
4. Rörligt tillägg	357 000	209 100	566 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	24 700	14 500	39 200
	1 623 400	950 600	2 574 000

Vid beräkningen har beaktats de kostnader, som skulle ha belastat de olika anslagen för personal tjänstgörande hos delegationen för pensionsutbetalning. Motsvarande kostnader har för innevarande budgetår avsetts sko-

la täckas genom anslagsöverskridanden och har för enbart pensionsanstaltens del beräknats till i runt tal 180 000 kronor, kostnader för rörligt tillägg ej inräknade.

Under anslagsposterna till avlöningar till icke-ordinarie personal har vidare beräknats oförändrat 8 000 resp. 5 000 kronor till övertidsersättningar samt likaledes oförändrat 35 000 resp. 25 000 kronor till avlönande av tillfällig personal.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot den sålunda redovisade anslagsberäkningen.

Arvode till ordföranden och chefen bör bestridas från arvodesposten. Posten bör, under beaktande av att det nuvarande ordförandearvudet kan indragas, höjas med avrundat 52 000 kronor. Beloppet inkluderar ersättning enligt riksdagens beslut till särskild organisationsföredragande.

Jag får i detta sammanhang erinra om vad jag vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor (p. 2) anfört rörande bemyndigande för Kungl. Maj:t att jämväl under nästa budgetår medgiva erforderliga överskridanden för administrationskostnader i samband med pensionsregleringen.

Å personalförteckningen för statens pensionsanstalt bör uppföras följande tjänster, som nu finnes uppförda på personalförteckningen för statskontoret och är avsedda för statskontorets pensionsbyrå, nämligen 1 byråchef Bo 1 (nu statskommissarie Bo 1), 2 förste byråsekreterare Ao 23, 1 förste byråsekreterare Ao 21, 1 förste revisor Ao 21, 1 byråsekreterare Ao 19, 2 revisorer Ao 19, 1 förste maskinoperatör Ao 12, 5 kontorister Ao 9, 1 expeditionsvakt Ao 7, 2 kanslibiträden Ao 7, 1 maskinoperatör Ao 7 och 9 kontorsbiträden Ao 5.

Jag beräknar alltså för nästa budgetår utgifterna under anslaget till $(412\,500 + 9\,000 + 1\,547\,200 + 566\,100 + 39\,200 + 52\,000)$ 2 626 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

- avlöningar till ordinarie tjänstemän 412 500 (+ 200 000) kronor;
- arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 61 000 (+ 52 000) kronor;
- avlöningar till icke-ordinarie personal 1 547 200 (+ 732 000) kronor;
- rörligt tillägg 566 100 (+ 381 100) kronor;
- kompensation för höjda folkpensionsavgifter 39 200 (+ 18 500) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) besluta att statskontorets pensionsbyrå den 1 juli 1961 skall inordnas i statens pensionsanstalt;
- b) godkänna i det föregående angivna grunder för verksamheten inom statens pensionsanstalt under budgetåret 1961/62;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående anförts vidtaga ändring i personalförteckningen för statens pensionsanstalt;

d) godkänna följande avlöningsstat för statens pensionsanstalt, att tillämpas under budgetåret 1961/62:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	412 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	61 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	1 547 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	566 100
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	39 200
Summa kronor 2 626 000	

e) till *Statens pensionsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 2 626 000 kronor.

[10] 6. *Statens pensionsanstalt*: *Omkostnader*

Statens pensionsanstalts omkostnadsanslag har för budgetåren 1959/60 och 1960/61 upptagits med 139 200 kronor, varav till sjukvård m. m. 2 500 kronor, till reseersättningar 500 kronor, till expenser 98 700 kronor samt till övriga utgifter dels 2 000 kronor för depositionskostnader m. m., dels 35 500 kronor för hyra av hålkortscentral. Av det för expenser beräknade beloppet har 3 500 kronor beräknats för bränsle, lyse och vatten samt 95 200 kronor för övriga expenser. Nettoutgiften under anslaget utgjorde för budgetåret 1959/60 160 440 kronor.

Statens pensionsanstalt föreslår oförändrat anslag för nästa budgetår samt beräknar härvid oförändrat belopp för hyra av hålkortscentral med hänsyn till att något definitivt beslut inte föreligger om den tidpunkt, från vilken delegationen för pensionsutbetalning kommer att övertaga pensionsutbetalningarna. Pensionsanstalten framhåller vidare, att man måste räkna med att, sedan övertagandet skett, inbetalning och redovisning av dessförinnan innehållna preliminärskattemedel och upprättande av kontrolluppgifter enligt taxeringsförfordningen beträffande redan uppburen pension kommer att åvila pensionsanstalten. Oavsett om hålkortsanläggningen för detta arbete bibehålles eller arbetet utföres i annan ordning uppkommer vissa kostnader.

I en kompletterande promemoria meddelar pensionsanstalten, att av det för övriga expenser avsedda beloppet 95 200 kronor 20 000 kronor belöper på hålkortstryck m. m. samt portofria försändelser, vilka utgifter bortfaller i

samband med att delegationen för pensionsutbetalning övertar pensionsutbetalningen. Det återstående beloppet 75 200 kronor fördelar sig rätteligen med 67 700 kronor på expenser för eget behov och 7 500 kronor på expenser för annat än eget behov. På grund av att delegationen för pensionsutbetalning beräknas komma att överta pensionsutbetalningarna från statens pensionsanstalt synes vidare posten till hyra av hålkortscentral kunna begränsas till 9 000 kronor, motsvarande hyra under ett kvartal.

Beträffande *statskontorets pensionsbyrå* beräknar chefen för byrån — under betonande av svårigheten att beräkna pensionsbyråns andel i det hittillsvarande statskontorets samtliga omkostnader — medelsbehovet för omkostnader för nästa budgetår till 78 200 kronor. Härav avses 2 700 kronor för sjukvård m. m., vilket kan anses innebära en ökning med 400 kronor. För reseersättningar avses 300 kronor. För expenser beräknas sammanlagt 67 700 kronor, varav 1 700 kronor för bränsle, lyse och vatten, 60 000 kronor för övriga expenser för eget behov och 6 000 kronor för övriga expenser för annat än eget behov. I nämnda belopp av 60 000 kronor ingår 17 500 kronor för vissa utgifter av engångsnatur (6 000 kronor för brandsäkring av skåp för förvaring av livränteakter, vilka måste behållas, då livräntebevis inte utfärdats, 1 500 kronor för väggfasta hyllor och inredning av skåp m. m. samt 10 000 kronor för inköp av räknemaskiner). De 6 000 kronor som beräknats för övriga expenser för annat än eget behov avser kostnader för tryckning av blanketter för pensionsansökningar, prästbevis, pensionsbrev o. dyl. Slutligen har för hyra av hålkortsanläggning — för vilket ändamål hittills anvisats 43 000 kronor — under en övergångstid beräknats 7 500 kronor.

Departementschefen

Under föregående punkt har jag föreslagit, att statskontorets pensionsbyrå den 1 juli 1961 skall inordnas i statens pensionsanstalt. Då de redovisade beräkningarna av omkostnaderna inte synes mig ge anledning till erinran, föreslår jag att för nästa budgetår beräknas för sjukvård m. m. (2 500 + 2 700) 5 200 kronor, för reseersättningar (500 + 300) 800 kronor, för expenser tillhopa (78 700 + 67 700) 146 400 kronor, för depositionskostnader m. m. 2 000 kronor och för hyra av hålkortsanläggningar (9 000 + 7 500) 16 500 kronor. I nämnda belopp av 146 400 kronor ingår dels för bränsle, lyse och vatten 5 200 kronor, dels för övriga expenser för eget behov 127 700 kronor, av vilket belopp 17 500 kronor avser utgifter av engångsnatur, dels ock för expenser för annat än eget behov — avseende tryckning av blanketter för pensionsansökningar, prästbevis, pensionsbrev m. m. — 13 500 kronor.

Förevarande anslag torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med (5 200 + 800 + 146 400 + 2 000 + 16 500) 170 900 eller avrundat 171 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens pensionsanstalt*: *Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 171 000 kronor.

C. Statliga pensionsväsendet

[11] 1. Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	190 000 000	194 617 106
1960/61 (statsliggaren s. 1238)	204 000 000	
1961/62 (förslag)	229 000 000	

Av anslaget till Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst skall för innevarande budgetår ett belopp av 15 900 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

F. n. bestrides från förestående anslag *dels* egenpensioner enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente åt f. d. anställningshavare i statens tjänst, dock med undantag för dylika förmåner åt f. d. anställningshavare vid affärsverken, *dels* sådana pensionsförmåner, som den 30 juni 1959 utgick från de i riksstaten för budgetåret 1958/59 upptagna anslagen till Pensioner åt f. d. befattningshavare i statens tjänst, Pensioner enligt tjänstepensionsreglementet för arbetare m. m. och Pensioner åt viss arbetarpersonal i statens tjänst, *dels* ock de pensionsförmåner, som börjat utgå efter utgången av budgetåret 1958/59 och som enligt för nämnda budgetår gällande bestämmelser skulle ha utgått från nyssnämnda tre anslag.

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 25 000 000 kronor.

M o t i v

Ifrågavarande anslag disponeras förutom av statskontoret av statens pensionsanstalt.

Med ledning av anslagsbelastningen under sist förflutna budgetår har medelsbehovet för statskontorets del för innevarande budgetår beräknats till 185 000 000 kronor och för nästkommande budgetår till 198 000 000 kronor. Med utgångspunkt i utgifterna å anslaget under budgetåret 1959/60 har pensionsanstalten beräknat kostnaderna för innevarande budgetår till omkring 28 000 000 kronor. För nästkommande budgetår uppskattar pensionsanstalten utgiftsökningen till ungefär 3 000 000 kronor. Enligt dessa beräkningar kommer anslagsbehovet för anstaltens del för budgetåret 1961/62 att uppgå till omkring 31 000 000 kronor. Det totala anslagsbehovet kommer alltså för nästa budgetår att uppgå till (198 000 000 + 31 000 000) 229 000 000 kronor.

Departementschefen

Enligt vid 1954 års riksdag beslutade grunder skall kostnaderna för egen- och familjepensioner till befattningshavare vid väg- och vattenbyggnadsverket samt vägarbetare inräknas bland de kostnader, som helt eller delvis avräknas mot automobilskattemedlen. De anslag, som ifrågakommer för sådan avräkning, är förevarande anslag och anslaget till Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst. Avräkning skall ske med

belopp motsvarande nio tiondelar av de totala pensionskostnaderna. På grund härav bör under anslaget till Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst 19 000 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Myndigheterna har beräknat medelsbehovet under förevarande anslag för nästa budgetår till 229 000 000 kronor. Beräkningarna har ej föranlett erinran från min sida.

Det torde i sammanhanget böra erinras om det bemyndigande, som enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. 1960: 184, SU 206, rskr 402) givits Kungl. Maj:t att i anslutning till marinverkstädernas i Karlskrona ombildning till aktiebolag besluta om ersättning till bolaget för pensionskostnader, vilka hänföres till vederbörandes anställningstid före övergången i bolagets tjänst. Ersättning, som sålunda beslutas, skall utbetalas från anslag under tolfte huvudtiteln, som eljest skulle belastas med kostnaderna för förekommande pensioner. Det har förutsatts, att anmälan till riksdagen skall göras om dylika beslut. De anslag, som härvid kan komma i fråga, är förevarande anslag och anslaget till Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst. Särskilda medel för angivna ändamål har för nästa budgetår ej beräknats under anslagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 229 000 000 kronor, därav 19 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[12] 2. Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 500 000	4 485 887
1960/61 (statsliggaren s. 1238) ...	4 600 000	
1961/62 (förslag)	5 000 000	

Från detta anslag bestrides kostnaderna för dels pensionsförmåner, som utgår till militär eller civilmilitär personal i försvarsväsendets reserver, dels mot pension svarande engångsbelopp, som i vissa fall tillkommer anställningshavare av denna kategori eller deras dödsbon.

Statskontoret hemställer, att anslaget med hänsyn till utgifterna under sistförflutna budgetår höjes med 400 000 kronor.

Departementschefen

Jag hemställer i överensstämmelse med statskontorets förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 000 000 kronor.

[13] 3. Vadstena krigsmanshuskassa

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	475 000	450 469
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	425 000	
1961/62 (förslag)	385 000	

Från detta anslag bestrides f. n. samtliga utgifter för de till Vadstena krigsmanshuskassas understödstagare utgående förmånerna, däri inräknat dyrtidstillägg. I fråga om anslaget historik och användning m. m. torde få hänvisas till 1934 års statsverksproposition (elfte huvudtiteln, s. 19—39) ävensom till 1934 års riksdags skrivelse nr 11. Anslaget tillgodoföres krigsmanshuskassan tillkommande skatteavgifter. Från anslaget bestrides vidare dels vederbörligt statsbidrag till förutvarande Kalmar regementes pensionskassa och till Södra skånska infanteriregementets pensionskassa, dels kostnaderna för sådana svärdspensioner, gratifikation m. m., som tidigare utgått från invalidhusfonden.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget med hänsyn till beräknad minskning av antalet understödstagare sänkes med 40 000 kronor.

Departementschefen

Då jag ej har något att erinra mot försvarets civilförvaltnings anslagsberäkning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vadstena krigsmanshuskassa* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 385 000 kronor.

[14] 4. Pensionering av viss flottans gemenskap

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	85 000	99 320
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	85 000	
1961/62 (förslag)	50 000	

Från detta anslag bestrides kostnaderna för pensioner eller understöd, som utgår till f. d. anställningshavare tillhörande flottans gemenskap med undantag av f. d. daglönare vid marinen, jämte rörligt tillägg eller annan tilläggsförmån.

Statskontoret föreslår, att anslaget med hänsyn till beräknad nedgång i pensionskostnaderna sänkes med 35 000 kronor.

Departementschefen

Jag hemställer i överensstämmelse med statskontorets förslag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensionering av viss flottans gemenskap* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[15] 5. Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	52 000 000	52 629 833
1960/61 (statsliggaren s. 1239) ..	56 000 000	
1961/62 (förslag)	63 000 000	

Av anslaget till Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst skall för innevarande budgetår ett belopp av 1 900 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

F. n. bestrides från förestående anslag *dels* familjepensionsförmåner enligt statens allmänna tjänstepensionsreglemente åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst, dock med undantag för dylika förmåner åt efterlevande till anställningshavare vid affärsverken, *dels* sådana pensionsförmåner, som den 30 juni 1959 utgick från de i riksstaten för budgetåret 1958/59 upptagna anslagen till Pensioner åt efterlevande till befattningshavare i statens tjänst och Pensioner åt efterlevande till arbetare i statens tjänst, *dels* ock de pensionsförmåner, som börjat utgå efter utgången av budgetåret 1958/59 och som enligt för nämnda budgetår gällande bestämmelser skulle ha utgått från nyssnämnda båda anslag.

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 7 000 000 kronor.

Motiv

Ifrågavarande anslag disponeras förutom av statskontoret av statens pensionsanstalt.

Med utgångspunkt i anslagsbelastningen under sist förflutna budgetår har medelsbehovet för statskontorets del för innevarande budgetår beräknats till 53 800 000 kronor och för nästkommande budgetår till 57 900 000 kronor. Med ledning av utgifterna å anslaget under budgetåret 1959/60 har pensionsanstalten beräknat pensionskostnaderna för innevarande budgetår till omkring 4 700 000 kronor. För nästa budgetår räknar pensionsanstalten med en utgiftsökning av omkring 400 000 kronor. Enligt dessa beräkningar kommer anslagsbehovet för anstaltens del för budgetåret 1961/62 att uppgå till 5 100 000 kronor. Det totala anslagsbehovet kommer alltså för nästa budgetår att uppgå till (57 900 000 + 5 100 000) 63 000 000 kronor.

Departementschefen

Mot myndigheternas beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag har jag ej någon erinran. Anslaget torde alltså för nästa budgetår böra uppföras med 63 000 000 kronor. I anslutning till vad förut under punkten 11 anförts bör härav ett belopp av 2 300 000 kronor avräknas mot automobilskattemedlen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1961/62 anvisa ett

förslagsanslag av 63 000 000 kronor, därav 2 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

[16] 6. Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	15 000	8 795
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	15 000	
1961/62 (förslag)	12 000	

I enlighet med ett av sjöfartsstyrelsen avgivet förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 12 000 kronor.

[17] 7. Diverse pensioner och understöd m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	4 900 000	5 173 027
1960/61 (statsliggaren s. 1239)	5 000 000	
1961/62 (förslag)	5 400 000	

Av anslaget bestrides utgifterna för i huvudsak *dels* pensioner i enlighet med för varje särskilt fall meddelade föreskrifter — huvudsakligen s. k. riksdagspensioner, beviljade av riksdagen eller av Kungl. Maj:t enligt riksdagens bemyndigande den 17 juli 1948 (skr 448) — *dels* pensioner till vissa f. d. anställningshavare inom av staten efter vederbörandes pensionsavgång övertagen verksamhet, *dels* periodiskt utgående avvecklingsersättningar till övertalig personal inom vissa statliga verksamhetsgrenar, *dels* vissa livräntor och understöd, som allmän domstol i mål om skadestånd ålagt statsverket att utbetala, *dels* ock i vissa fall gratifikationer i form av engångsbelopp till f. d. anställningshavare i statens tjänst.

Statskontoret hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kronor.

M o t i v

Ifrågavarande anslag disponeras förutom av statskontoret av statens pensionsanstalt och riksförsäkringsanstalten.

Med ledning av utgifterna under budgetåret 1959/60 har medelsbehovet för statskontorets del för budgetåret 1961/62 uppskattats till 4 200 000 (+ 400 000) kronor. För samma budgetår beräknas av anslaget komma att disponeras oförändrat 1 000 000 kronor av statens pensionsanstalt och lika- ledes oförändrat 200 000 kronor av riksförsäkringsanstalten. Det totala an-

slagsbehovet för nästa budgetår blir alltså (4 200 000 + 1 000 000 + 200 000) 5 400 000 kronor.

Departementschefen

Mot statskontorets beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag har jag ej något att erinra.

Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. 1960:184, SU 206, rskr 402) äger Kungl. Maj:t under vissa förutsättningar medgiva periodiskt utgående avvecklingsersättningar åt sådan personal vid marinverkstäderna i Karlskrona, som blir övertalig i samband med att marinverkstäderna organiseras såsom ett statligt aktiebolag. Därest dylika ersättningar medgives utgå, torde dessa — liksom redan utgående ersättningar av förevarande slag — få belasta anslaget till Diverse pensioner och understöd m. m.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Diverse pensioner och understöd m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 5 400 000 kronor.

D. Statsunderstödda pensionsväsendet

[18] 1. Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	134 000 000	139 126 917
1960/61 (statsliggaren s. 1243)	145 000 000	
1961/62 (förslag)	170 000 000	

Från detta anslag bestrides pensionsutgifter för det statsunderstödda pensionsväsendet, i den mån dessa kostnader inte utgår från särskilda anslag eller täckes av huvudmansavgifter.

Statens pensionsanstalt hemställer, att anslaget höjes med 21 000 000 kronor.

Motiv

För nästkommande budgetår uppskattar pensionsanstalten uppbörden av fortlöpande avgifter till 43 000 000 kronor och av engångsavgifter till 1 000 000 kronor eller tillsammans 44 000 000 kronor.

Pensionskostnaderna för innevarande budgetår har pensionsanstalten med ledning av utgifterna under budgetåret 1959/60 beräknat till omkring 195 000 000 kronor. För nästa budgetår räknar anstalten med en utgiftsökning av i runt tal 15 000 000 kronor. Utgifterna för nästa budgetår uppskattas alltså till 210 000 000 kronor. Efter avdrag av inkomsterna, 44 000 000 kronor, blir enligt pensionsanstalten nettoutgifterna 166 000 000 kronor.

Departementschefen

Enligt vad som nu gäller för beräkning av huvudmännens fortlöpande avgifter skall — såvitt avser tid intill den 1 juli 1961 — avgifterna utgå med 7,5 procent av de verkliga pensionslönerna, minskat med belopp motsvarande hälften av de avgifter, vilka huvudmännen för de SPA-anslutna anställningshavarna erlägger i ATP-avgifter (prop. 1959:151, SU 110, rskr 258).

Vid överläggningar i november 1960 mellan företrädare för civil- och finansdepartementen, å ena sidan, samt för Svenska landskommunernas förbund, Svenska landstingsförbundet och Svenska stadsförbundet, å andra sidan, nåddes enighet om att intill dess, på grundval av SPA-utredningens pågående arbete, nya grunder för SPA-finansieringen kunde komma att fastställas, de nu gällande grunderna för avgiftsberäkningen fortsättningsvis skulle tillämpas.

Jag vill för egen del tillstyrka att, på sätt som nyss sagts, nuvarande grunder för beräkning av SPA-avgifterna får gälla även för tid fr. o. m. den 1 juli 1961 och t. v.

Enligt vad jag under hand inhämtat har statens pensionsanstalt vid sina anslagsberäkningar utgått från samma reduktion av SPA-avgifterna på grund av ATP-avgifter, som gällt för år 1960. Eftersom vid här redovisad ordning reduktionen av SPA-avgifterna ökar vid höjda ATP-avgifter, är pensionsanstaltens beräkning av inkomsterna under anslaget för hög. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 170 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna i det föregående redovisade grunder för beräkning av fortlöpande avgifter inom SPA-pensioneringen från och med den 1 juli 1961 tills vidare;

b) till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 170 000 000 kronor.

[19] 2. *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt*

Under återopande av vad chefen för handelsdepartementet vid anmälan av tionde huvudtiteln anfört i fråga om bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt* för budgetåret 1961/62 beräkna ett anslag av 700 000 kronor.

E. Allmänna indragningsstaten**[20] 1. Avlöningar till personal å indragningsstat m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	470 000	395 669
1960/61 (statsliggaren s. 1243)	350 000	
1961/62 (förslag)	350 000	

Från anslaget bestrides även kostnaderna för rörliga tilläggförmåner till personal å indragningsstat.

Statskontoret föreslår, att anslaget med hänsyn till utgifterna under de sist förflutna månaderna upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen

Med biträdande av statskontorets förslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avlöningar till personal å indragningsstat m. m.*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

F. Diverse**[21] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond**

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anfört angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 141 000 kronor.

[22] 2. Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen

Från anslaget till Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen, som för innevarande budgetår är uppfört med 60 000 000 kronor, bestrides de avgifter till försäkringen för allmän tilläggspension, som staten i egenskap av arbetsgivare har att utgiva, utom beträffande i huvudsak affärsverken, riksbanken och riksgäldskontoret.

För nästa budgetår uppskattar jag medelsbehovet under anslaget till 80 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 80 000 000 kronor.

[23] 3. Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	19 500 000	21 078 177
1960/61 (statsliggaren s. 1246) ..	22 500 000	
1961/62 (förslag).....	24 000 000	

Från förevarande anslag bestrides de bidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m., som staten i egenskap av arbetsgivare har att utgiva, utom beträffande i huvudsak affärsverken, riksbanken och riksgäldskontoret.

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår höjes med 1 500 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 000 kronor.

[24] 4. Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra

Från anslaget till Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra, vilket fr. o. m. innevarande budgetår finnes uppfört å riksstaten, skall — efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall — bestridas kostnaderna för avlöningsförmåner till vissa partiellt arbetsföra i statens tjänst, som ej kan beredas lämpligt arbete i den reguljära personalorganisationen.

Anslaget är för innevarande budgetår upptaget med 300 000 kronor. Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår upptages med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 300 000 kronor.

[25] 5. Kostnader för vissa förhandlingar m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	10 000	3 814
1960/61 (statsliggaren s. 1247)	10 000	
1961/62 (förslag)	10 000	

Från förslagsanslaget till Kostnader för vissa förhandlingar m. m. bestrides dels kostnaderna för sådana i kungörelsen den 4 juni 1937 (nr 292) angående förhandlingsrätt för statens tjänstemän avsedda förhandlingar, som äger rum mellan ombud, utsedda av Kungl. Maj:t, och förening av tjänstemän, dels kostnaderna för den inom Kungl. Maj:ts kansli inrättade förhandlingsdelegation, vilken har att i vissa fall upptaga sådana statsdepartementen

berörande frågor, som avses i förenämnda kungörelse, dels ock kostnader för lokalhyror m. m. för civildepartementets förhandlingsverksamhet.

Anslaget upptages för nästa budgetår med oförändrat belopp.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa förhandlingar m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[26] 6. Kostnader för vissa nämnder m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1959/60	200 000	198 245
1960/61 (statsliggaren s. 1247)	200 000	
1961/62 (förslag)	200 000	

Från förslagsanslaget till Kostnader för vissa nämnder m. m. bestrides kostnaderna för dyrortsnämnden, kontraktsdelegationen, statens arbetstidsdelegation, statens befordringsnämnd, statens bostadsnämnd (utom resekostnadsersättningar och traktamenten föranledda av till bostadsnämnden hänskjutna ärenden som direkt angår de affärsdrivande verkens personal), statens nämnd för partiellt arbetsföra, statens personalbostadsdelegation samt statens och kommunernas samarbetsnämnd i lönefrågor (såvitt avser statsverkets andel).

Kostnaderna för statens personalbostadsdelegations verksamhet under innevarande budgetår torde komma att överstiga vad som för ändamålet har beräknats. Medelsbehovet under anslaget synes därför för innevarande budgetår komma att uppgå till inemot 270 000 kronor, vilket jag anser böra på detta sätt bringas till riksdagens kännedom.

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 200 000 kronor.

Fördelning av vissa pensionskostnader på civilförvaltningen och försvarsväsendet under budgetåret 1959/60

I utlåtande nr 12 till 1943 års riksdag har bankoutskottet i anledning av Kungl. Maj:ts förslag till ändrad uppställning av dåvarande tolfte huvudtiteln, innefattande anslagen till pensionsväsendet, framhållit, att förslaget innebar, att den ditintills tillämpade uppdelningen av pensionskostnaderna på särskilda anslag för civila och militära befattningshavare m. fl. skulle slopas. Då emellertid nämnda kostnader i räkenskaperna skulle bokföras var för sig, uttalade utskottet det önskemålet, att uppgift å kostnadernas fördelning på civila ändamål och försvarsändamål skulle offentliggöras i lämplig form, exempelvis i statsverkspropositionerna. I anledning av bankoutskottets sålunda uttalade önskemål torde i statsrådsprotokollet få intagas följande sammanställning å kostnadsfördelningen under budgetåret 1959/60 inom de an-

slag, från vilka pensionskostnader för såväl civila som militära befattningshavare m. fl. bestritts.

Anslag	Utgifter för	
	civila pensioner	militära pensioner
Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst	113 635 573	80 720 616
Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst	29 908 205	22 678 387

Sammanfattning

Tolfte huvudtitelns slutsumma, för budgetåret 1960/61 utgörande 728 758 300
kommer vid bifall till de av mig framställda förslagen att för budgetåret 1961/62 uppgå till 583 818 000
innebärande en minskning med 144 940 300

Tolfte huvudtitelns slutsumma har minskats med 225 miljoner kronor till följd av att i riksstatsförslaget ej upptagits någon motsvarighet till det å riksstaten för budgetåret 1960/61 uppförda anslaget till Täckning av beräknade merkostnader för löner och pensioner m. m.

Bortsett från nämnda anslag föreligger under tolfte huvudtiteln en ökning med i runt tal 80 miljoner kronor. Härav hänför sig ca 57 miljoner kronor till höjda pensioner och ökat antal pensionärer, 20 miljoner kronor till höjda arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggspensioneringen samt 1,5 miljoner kronor till höjda arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. Till följd av framlagt förslag om inordnande fr. o. m. den 1 juli 1961 av statskontorets pensionsbyrå i statens pensionsanstalt ökas medelsbehovet under tolfte huvudtiteln med ca 1 miljon kronor, varvid emellertid motsvarande minskning uppkommer under sjunde huvudtiteln.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bjarne Forss

Register

till

Tolfte huvudtiteln för budgetåret 1961/62**A. Civildepartementet**

Sid.		Kronor
	Civildepartementet:	
1	Avlöningar	1 308 000
2	Omkostnader	41 000
3	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	400 000
3	Extra utgifter	50 000
	Säger för civildepartementet	1 799 000

B. Vissa myndigheter

	Statens lönenämnd:	
4	Avlöningar	296 000
5	Omkostnader	6 000
	Statens avtalsnämnd:	
5	Avlöningar	324 000
7	Omkostnader	48 000
	Statens pensionsanstalt:	
8	Avlöningar	2 626 000
13	Omkostnader	171 000
	Säger för vissa myndigheter	3 471 000

C. Statliga pensionsväsendet

15	Egenpensioner åt f. d. anställningshavare i statens tjänst, därav 19 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	229 000 000
16	Pensioner åt personal i försvarsväsendets reserver.....	5 000 000
17	Vadstena krigsmanshuskassa	385 000
17	Pensionering av viss flottans gemenskap	50 000
18	Familjepensioner åt efterlevande till anställningshavare i statens tjänst, därav 2 300 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen	63 000 000
19	Understöd i vissa fall åt f. d. anställningshavare vid lotsverket m. fl.	12 000
19	Diverse pensioner och understöd m. m.	5 400 000
	Säger för statliga pensionsväsendet	302 847 000

D. Statsunderstödda pensionsväsendet

20	Bidrag till pensioneringskostnaderna för statens pensionsanstalt	170 000 000
21	Bidrag till pensioneringskostnaderna för handelsflottans pensionsanstalt	*700 000
	Säger för statsunderstödda pensionsväsendet	170 700 000

* Beräknat belopp.

E. Allmänna indragningsstaten

Sid.		Kronor
22	Avlöningar till personal å indragningsstat m. m.	350 000
	<u>Säger för allmänna indragningsstaten</u>	<u>350 000</u>

F. Diverse

22	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:	
	Byggnadsstyrelsens delfond	141 000
22	Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen	80 000 000
23	Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. ...	24 000 000
23	Lönekostnader vid omplacering av partiellt arbetsföra	300 000
23	Kostnader för vissa förhandlingar m. m.	10 000
24	Kostnader för vissa nämnder m. m.	200 000
	<u>Säger för diverse</u>	<u>104 651 000</u>
	Summa	583 818 000

24 Fördelning av vissa pensionskostnader på civilförvaltningen och försvarsväsendet under budgetåret 1959/60.

25 Sammanfattning.

BILAGA 15 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

TRETTONDE HUVUDTITELN

OFÖRUTSEDDA UTGIFTER

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 janu-
ari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemen-
sam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågan om anvisande av
anslag å riksstaten till oförutsedda utgifter och anför därvid följande.

Oförutsedda utgifter. För bestridande av oförutsedda utgifter är å riks-
staten under särskild huvudtitel uppfört ett förslagsanslag å 1 000 000
kronor, att under vissa angivna villkor stå till Kungl. Maj:ts förfogande för
bestridande av dels utgifter av så brådskande art, att frågan ej hinner un-
derställas riksdagen, dels ock vissa andra kostnader enligt av riksdagen sär-
skilt lämnade bemyndiganden.

Enligt Kungl. Maj:ts särskilda härefter angivna beslut har under år 1960
följande utgifter anvisats att utgå från förevarande anslag, nämligen:

Å försvarsdepartementets föredragning:	
Till bestridande av vissa under budgetåret 1958/59 förskotte- rade haverikostnader (15/1)	1 077 408: 89
Till bestridande av vissa under budgetåret 1959/60 förskotte- rade haverikostnader (8/4)	1 362 790: 89
Å jordbruksdepartementets föredragning:	
Till täckande av kostnader i samband med trafikolycka (7/10)	10 959: 25
Säger	
2 451 159: 03	

För budgetåret 1961/62 torde anslaget till oförutsedda utgifter i rikssta-
ten uppföras med oförändrat belopp, en miljon kronor. Beträffande disposi-

tionen av anslaget synes de för innevarande budgetår stadgade villkoren böra gälla med den komplettering jag i det följande föreslår.

Under en följd av år har riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att från förevarande anslag bestrida belopp, som kronan genom lagakraftvunnen dom ålagts att utgiva, under förutsättning att andra medel ej står till förfogande för ändamålet. I skaderegleringsfall, där rättsläget är klart, bör man emellertid i möjligaste mån söka undvika rättegångar med åtföljande onödiga kostnader och dröjsmål med reglering av skadeersättningar, och i stället eftersträva uppgörelse mellan kronan och berörda parter. Detsamma synes böra gälla, om ett mål visserligen kan vara tvistigt men rör ett så litet belopp att det icke är försvarligt att åsamka kronan de med en rättegång förenade kostnaderna. Riksdagen har också bemyndigat Kungl. Maj:t att i vissa fall reglera sådana ersättningsfrågor eller att delegera beslutanderätten till vissa underlydande myndigheter ävensom anvisat särskilda medel för ändamålet. Under socialdepartementets huvudtitel finnes sålunda under innevarande budgetår anvisat ett belopp för reglering av ersättning för skador vållade av vissa rymlingar m. fl. Under försvarsdepartementets huvudtitel finnes vidare ett anslag varifrån utgår vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m. Slutligen finnes även under kommunikationsdepartementets huvudtitel ett anslag för reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde. Behov förefinnes emellertid även inom andra områden av medel för reglering av ersättningar till följd av skada som inträffat i samband med statlig verksamhet. Bemyndigandet synes därför lämpligen böra utvidgas till att omfatta jämväl sådana skaderegleringar.

Med bifall till Kungl. Maj:ts förslag i proposition nr 183 medgav 1944 års riksdag (skr. nr 329), att från anslaget till oförutsedda utgifter finge, på sätt i det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet föreslagits, tills vidare under budgetåren 1943/44 och 1944/45 utgå ersättning för förlust av eller skada å egendom utom landet till personer, vilka i rikets tjänst vore där bosatta, ävensom till deras familjer och personliga tjänare. De förluster som avsågs var sådana som uppkommit på grund av krigsförhållandena. Samma bemyndigande lämnades av riksdagen för budgetåren 1945/46 och 1946/47. Något ytterligare bemyndigande i berörda hänseende ansågs däremot icke erforderligt för budgetåret 1947/48.

I proposition nr 282 till 1948 års riksdag upptogs emellertid ånyo frågan om ersättning för vissa förluster, varvid föredragande departementschefen anförde bland annat följande.

På grund av de under efterkrigstiden rådande osäkra förhållandena i vissa främmande länder har personer, vilka uppehåller sig i utlandet och är i rikets tjänst, ävensom deras familjemedlemmar och personliga tjänare, åsamkats förluster, som i stort sett är av samma natur som de, för vilka ersättning tidigare beretts av statsmedel. Det är att förvänta, att dylika förluster kan uppkomma även i fortsättningen. Det synes rimligt, att jämväl

dessas personer tillerkännes ersättning efter enahanda grunder, som tillämpats i fråga om de genom krigsförhållandena uppkomna förlusterna. Framställningar om ersättning bör i så fall granskas på samma sätt som dittills skett.

Riksdagen medgav (skr. nr 406) i anledning av propositionen att från anslaget till oförutsedda utgifter finge tills vidare under budgetåret 1948/49 utgå ersättning för förlust av eller skada å egendom utom riket till personer, som uppehåller sig därstädes och är i rikets tjänst, ävensom till deras familjemedlemmar och personliga tjänare. För budgetåren 1949/50—1960/61 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden.

Med hänsyn till de osäkra förhållandena, som fortfarande råder i vissa främmande länder, synes hemställan böra göras hos riksdagen om förlängt bemyndigande att under nästa budgetår på oförändrade villkor från anslaget till oförutsedda utgifter utbetala ersättning för skador av ifrågavarande natur.

I anledning av proposition nr 38 medgav 1951 års riksdag (skr. nr 63) att från anslaget till oförutsedda utgifter finge tills vidare under budgetåren 1950/51 och 1951/52 utgå ersättning för genom tidigare krigsförhållanden uppkomna skador å egendom inom landet. För budgetåren 1952/53—1960/61 har riksdagen lämnat motsvarande bemyndiganden.

Med hänsyn till att fall av krigsskador, exempelvis genom minsprängning, alltjämt förekommer synes riksdagens bemyndigande böra inhämtas till att under nästa budgetår på oförändrade villkor från anslaget till oförutsedda utgifter utbetala krigsskadeersättningar.

Slutligen får jag erinra om att senast i propositionerna nr 100 och nr 182 år 1960 förutsatts, att de behov av medel utöver anvisade anslag, som eventuellt kunde uppkomma för det svenska deltagandet i stilleståndsovervakningen i Korea respektive organiserandet av svenska FN-styrkor m. m., finge tillgodoses genom anlitande av anslaget till oförutsedda utgifter. Frågan om täckning av sålunda bestridda kostnader skulle framdeles få anmälas. Riksdagen lämnade uttalandena utan erinran.

Även beträffande de särskilda bemyndigandena förutsattes att ifrågakommande dispositionsbeslut i likhet med övriga anvisningar bringas till riksdagens kännedom.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Oförutsedda utgifter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor, att stå till Kungl. Maj:ts förfogande för bestridande av utgifter, vilka är av så brådskande art, att frågan ej hinner underställas riksdagen, under villkor:

att utgiften är av den storlek, att vederbörande huvud-

titels anslag till extra utgifter med hänsyn till därå förefintlig behållning icke lämpligen kan anlitas för ändamålet.

att utgiften är av beskaffenhet att ej kunna bestridas av andra till Kungl. Maj:ts förfogande stående medel,

att utgiften icke heller avser ändamål, för vilka anslag uppförts å sådan beredskapsstat, varom förmåles i § 63 regeringsformen,

samt att genast vid nästa riksdags början en särskild specificerad anmälan göres till riksdagen om de utgifter, Kungl. Maj:t under det senaste året anvisat att utgå av anslaget;

b) medge, att belopp, som kronan antingen genom lagakraftvunnen dom ålagts att utge eller till följd av skada i samband med statlig verksamhet efter uppgörelse åtagit sig att utge som ersättning, må bestridas från anslaget till oförutsedda utgifter under förutsättning att andra medel icke står till förfogande för ändamålet;

c) medge, att från anslaget till oförutsedda utgifter må, på sätt i det föregående föreslagits, under budgetåret 1961/62 utgå *dels* ersättning för förlust av eller skada å egendom utom riket till personer, vilka uppehåller sig därstädes och är i rikets tjänst, ävensom till deras familjemedlemmar och personliga tjänare, *dels ock* krigsskadeersättning.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

BILAGA 16 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

FJORTONDE HUVUDTITELN

RIKSDAGEN OCH DESS VERK M. M.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 jan-
nuari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om anvisande av anslag för budgetåret 1961/62 till bestridande av kostnaderna för riksdagen och dess verk m. m. samt anför därvid följande.

Riksgäldskontoret har med skrivelse den 17 november 1960 överlämnat beräkningar rörande de anslag under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m., som bör upptagas i riksstaten för budgetåret 1961/62. Jämte uppställning över anslagen har överlämnats specifikation, innefattande förslag till stater m. m. Beträffande innehållet i denna specifikation torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Beträffande anslagsberäkningen inhämtas bl. a. följande av skrivelsen.

Anslaget till *arvoden till riksdagens ledamöter* har beräknats med 5 procents höjning av arvodena fr. o. m. år 1961 samt efter nu gällande traktementen.

Kostnaderna för riksdagstrycket har uppräknats med 145 000 kronor till 1 530 000 kronor, vilket motsvarar en ökning med ca 10 procent, beroende dels på omsättningsskatten, dels på höjda priser på tryck och bokbindning. Då någon erfarenhet ännu inte vunnits om resultatet av de rationaliseringsåtgärder beträffande riksdagstrycket, som rekommenderades av bankoutskottet i utlåtande nr 25/1960, har hänsyn härtill inte tagits vid anslagsberäkningen.

Under reservationsanslaget till *utgivande av särskilda publikationer* har beräknats kostnader för tryckning av Person- och sakregister till riksdagens protokoll med bihang för åren 1951—1960 (10-årsregistret). Den totala kostnaden för registret har uppskattats till ca 290 000 kronor, varifrån avdragits de för budgetåren 1956/57—1960/61 anvisade anslagen å tillsammans 50 000 kronor.

Anslaget till *utgivande av otryckta ståndsprotokoll* har beräknats till 65 000 kronor, vilket belopp tillsammans med nu förefintlig anslagsbehållning å ca 125 000 kronor torde täcka såväl tryckningskostnaderna för fyra under tiden t. o. m. den 30 juni 1962 färdigställda protokollsband som avskrivnings- och redigeringskostnaderna för de enligt riksdagens beslut (BoU utl. nr 25/1960) påbörjade nya protokollen.

Under anslaget till *allmänt kyrkomöte* har upptagits ett formellt belopp av 100 kronor.

Avlönings- och pensionsanslagen till under huvudtiteln redovisade riksdagens verk har beräknats efter nu utgående grundlöner respektive basbelopp, allt i överensstämmelse med därom av civildepartementet den 7 maj 1960 lämnade allmänna direktiv. I anslutning härtill har för samtliga verk anslagsposten till rörligt tillägg upptagits till 30 procent av grundlönkostnaderna och posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter till 2 procent av grundlönkostnaderna för ordinarie och icke-ordinarie personal.

Pensionsanslagen för f. d. riksdagsmän och efterlevande till riksdagsmän har beräknats efter nu gällande bestämmelser.

Arbetsgivaravgifter till den allmänna tilläggs pensioneringen har höjts med 40 000 kronor till 140 000 kronor, huvudsakligen beroende på höjningen av uttagsprocenten från 3 till 4 procent.

Belräffande de till riksgäldsfullmäktiges disposition stående avlönings- och omkostnadsanslagen må framhållas följande.

Riksgäldskontoret: Avlöningar har ökat med 46 000 kronor till 1 941 000 (= 2,4 procent) beroende på höjningen av det rörliga tillägget. I anslaget har inberäknats 25 000 kronor för tillfälligt anställda biträden i samband med konverteringen av 1947 års premielån.

Under *Riksdagens ekonomibyrå* har *avlöningsanslaget* uppräknats med 42 000 kronor, motsvarande inträffande löneklassuppflyttningar och höjt rörligt tillägg, och *omkostnadsanslaget* med 85 000 kronor, huvudsakligen motsvarande kostnader för uppsnygning av första kammarens plenisal och för nyanskaffning av möbler.

Följande anslag har uppförts i överensstämmelse med framställningar i särskilda skrivelser från vederbörande myndigheter m. fl., nämligen *anslagen till Riksdagens interparlamentariska grupp, Riksdagsbiblioteket, Justitieombudsmannen och hans expedition, Militieombudsmannen och hans expedition, Riksdagens revisorer och deras kansli samt Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli*. Skrivelserna kommer att överlämnas till 1961 års riksdags bankoutskott.

Anslaget till ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond torde i enlighet med vad som anförts vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor böra beräknas till 116 000 kronor.

Efter vissa smärre tekniska justeringar av riksgäldskontorets beräkningar gör jag under följande punkter hemställer om anslag för budgetåret 1961/62 till riksdagen och dess verk m. m.

[1] 1. Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Riksdagen: Arvoden till riksdagens ledamöter för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 11 625 000 kronor.

[2] 2. Riksdagen: *Reseersättningar till riksdagens ledamöter.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Reseersättningar till riksdagens ledamöter* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 500 000 kronor.

[3] 3. Riksdagen: *Avlöningar till personal.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Avlöningar till personal* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 775 000 kronor.

[4] 4. Riksdagen: *Kostnader för riksdagstrycket.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagstrycket* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 530 000 kronor.

[5] 5. Riksdagen: *Utgivande av särskilda publikationer.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Utgivande av särskilda publikationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 270 000 kronor.

[6] 6. Riksdagen: *Utgivande av otryckta ständsprotokoll.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Utgivande av otryckta ständsprotokoll* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 65 000 kronor.

[7] 7. Riksdagen: *Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Kostnader för riksdagens interparlamentariska grupp* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 75 000 kronor.

[8] 8. Riksdagen: *Övriga omkostnader.* Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagen: Övriga omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 515 000 kronor.

[9] 9. Allmänt kyrkomöte. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänt kyrkomöte* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kronor.

[10] 10. Riksgäldskontoret: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 1 941 000 kronor.

[11] 11. Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Kostnader vid emission av statslån m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 523 000 kronor.

[12] 12. Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksgäldskontoret: Övriga omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 215 000 kronor.

[13] 13. Riksdagens ekonomibyrå: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens ekonomibyrå: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 907 000 kronor.

[14] 14. Riksdagens ekonomibyrå: Omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens ekonomibyrå: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 375 000 kronor.

[15] 15. Riksdagsbiblioteket: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 388 000 kronor.

[16] 16. Riksdagsbiblioteket: Omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[17] 17. Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagsbiblioteket: Bokinköp och bokbindning* för budgetåret 1961/62 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 kronor.

[18] 18. Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 458 000 kronor.

[19] 19. Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Justitieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[20] 20. Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 266 000 kronor.

[21] 21. Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militieombudsmannen och hans expedition: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 24 000 kronor.

[22] 22. Riksdagens revisorer och deras kansli: Arvoden till revisorerna. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli: Arvoden till revisorerna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 45 000 kronor.

[23] 23. Riksdagens revisorer och deras kansli: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 235 000 kronor.

[24] 24. Riksdagens revisorer och deras kansli: Omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Riksdagens revisorer och deras kansli: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 28 000 kronor.

[25] 25. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Avlöningar. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Avlöningar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 117 000 kronor.

[26] 26. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Omkostnader. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Omkostnader* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 65 000 kronor.

[27] 27. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i gemensamma kostnader för Nordiska rådet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 46 000 kronor.

[28] 28. Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnaderna för tidskriften *Nordisk Kontakt*. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nordiska rådets svenska delegation och dess kansli: Andel i kostnaderna för tidskriften Nordisk Kontakt* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 40 000 kronor.

[29] 29. Pensioner åt f. d. riksdagsmän. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt f. d. riksdagsmän* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

[30] 30. Pensioner åt efterlevande till riksdagsmän. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt efterlevande till riksdagsmän* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 175 000 kronor.

[31] 31. Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt f. d. befattningshavare m. fl.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 820 000 kronor.

[32] 32. Pensioner åt efterlevande till befattningshavare. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Pensioner åt efterlevande till befattningshavare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[33] 33. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond. Under åberopande av vad jag inledningsvis anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 116 000 kronor.

[34] 34. Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vinstutlottning i samband med ungdomens lönsparande* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

[35] 35. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

[36] 36. Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[37] 37. Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsgivaravgift till den allmänna tilläggspensioneringen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

Slutsumman av huvudtiteln för riksdagen och dess verk m. m. kommer, vid bifall till vad jag sålunda föreslagit, att i riksstaten för budgetåret 1961/62 utgöra 26 214 000 kronor, vilket innebär en ökning i förhållande till gällande riksstat med 2 107 100 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjölander

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

STATENS AFFÄRSVERKSFONDER

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å
Stockholms slott den 3 januari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler fråga om upptagande å riksstaten för budgetåret 1961/62 av underskott å statens järnvägars fond samt anför därvid följande.

Statens järnvägar

Järnvägsstyrelsen

I skrivelse den 25 november 1960 till riksräkenskapsverket har järnvägsstyrelsen framlagt en prognos för SJ:s driftresultat under budgetåret 1961/62. Härvid har bl. a. förutsatts, att taxenivån blir oförändrad under prognosperioden. Avgifterna för månadsbiljetter och för vagnslastgods i sändningar om 20 ton per vagn har beräknats i enlighet med de justeringar i taxorna, som genomförts den 1 januari 1961. Beräknade utgiftsökningar i förhållande till innevarande budgetår väntas bli uppvägda av utgiftsminskningar bl. a. genom fortsatt rationalisering av drift och underhåll. Härvid har emellertid bortsetts från eventuell förändring av löneläget efter utgången av år 1961. Vidare har styrelsen utarbetat en prognos över utfallet av SJ:s driftresultat för innevarande budgetår. Beräkningarna framgår av följande sammanställning. För budgetåret 1961/62 har — i avbidan på statsmakternas ställningstagande till frågan om driftbidrag för detta budgetår — något belopp härför icke inräknats bland inkomsterna.

	1959/60 enligt bok- föringen milj. kr.	1960/61 prognos milj. kr.	1961/62 prognos milj. kr.
<i>Inkomster</i>			
Persontrafik	400,8	395	385
Posttrafik	44,3	44	45
Godstrafik exkl. lapplandsmalm	796,6	800	780
Lapplandsmalm	148,3	165	170
Övrigt	17,3	14	14
Driftbidrag	100,0	80	—
Summa inkomster kr.	1 507,3	1 498	1 394
<i>Utgifter</i> (exkl. avskrivning)	1 278,9	1 365	1 360
Driftöverskott	228,4	133	34
Avskrivningsbehov	174,7	186	190
Överskott resp. underskott efter av- skrivningar	53,7	— 53	— 156

För budgetåret 1960/61 kan sålunda ett underskott av ca 50 milj. kr. beräknas uppkomma. För täckning av förväntat underskott under nämnda budgetår har 1960 års riksdag anvisat ett anslag av 70 milj. kr. att tagas i anspråk i den mån så erfordras. Enligt järnvägsstyrelsens mening kan underskottet för budgetåret 1961/62 uppskattas till ca 150 milj. kr., om hänsyn icke tages till det driftbidrag, som eventuellt kan komma att ställas till styrelsens förfogande.

Departementschefen

Den av statsmakterna fastställda ekonomiska målsättningen för SJ:s verksamhet innebär full realekonomisk kostnadstäckning, innefattande avskrivningar efter nupriser, och därutöver förräntning av det bokförda statskapitalet. För att statsbaneföretaget i viss utsträckning skall bli kompenserat för förluster till följd av trafik på trafiksvaga bandelar, har företaget sedan budgetåret 1958/59 erhållit driftbidrag av statsmedel. Bidragsgivningen har betraktats som provisorisk i avbidan på statsmakternas ställningstagande till 1953 års trafikutrednings kommande betänkande. För innevarande budgetår är anslaget uppfört med 80 milj. kr.

I samband med att statsmakterna första gången beviljade driftbidrag (prop. 1958: A 77 och prop. B 1, bil. 8; SU B 6; Rskr B 74) uttalades, att ej heller med bidragsgivningen någon betryggande marginal mellan intäkter och kostnader kunde förväntas uppkomma. Man borde därför räkna med att även mycket små variationer i intäkts- och kostnadsnivån skulle medföra risk för underskott i rörelsen och att till följd därav fulla avskrivningar enligt nupriser icke skulle kunna verkställas. För att ernå en

rättvisande resultatredovisning för statsbaneföretaget måste dock principen om fulla avskrivningar enligt nupriser upprätthållas. I enlighet härmed förordades, att för det fall att ett underskott något år skulle uppstå ett anslag för täckning därav skulle — i likhet med vad som skett för budgetåret 1957/58 — anvisas på driftbudgeten. För innevarande budgetår har i enlighet härmed anvisats ett anslag av 70 milj. kr. för täckning av beräknat underskott. Anslaget synes nu icke komma att behöva tagas i anspråk i full utsträckning.

Enligt de av järnvägsstyrelsen gjorda beräkningarna skulle underskottet för nästa budgetår kunna beräknas till i runt tal 150 milj. kr., om något driftbidrag icke beviljas. Då jag tidigare denna dag vid behandlingen av den under sjätte huvudtiteln anmälda frågan om driftbidrag till statens järnvägar för budgetåret 1961/62 förordat ett anslag av 80 milj. kr. för ändamålet, skulle det underskott, som återstår att täcka, uppgå till ca 70 milj. kr. enligt styrelsens beräkningar.

Jag har emellertid från järnvägsstyrelsen under hand inhämtat, att styrelsen i underskottsberäkningen tagit hänsyn till den resultatförbättring, som blir en följd av redan beslutade järnvägsnedläggningar, men däremot icke beaktat den nettoförbättring, som uppkommer vid genomförandet av de planerade nedläggningarna under budgetåret 1961/62. Jag anser mig kunna räkna med en viss ytterligare kostnadsbesparing härigenom. Å andra sidan torde vissa kostnadsstegringar till vilka hänsyn icke tagits komma att inträda. Dessa kostnadsökningar förtar i viss mån effekten av besparingarna genom de förutsatta nedläggningarna.

Jag finner det vara utomordentligt angeläget, att styrelsen på allt sätt söker nedbringa underskottets storlek. Enligt vad jag inhämtat skulle vissa taxehöjningar för paket-, express-, ilstykke- och fraktstyckegods vara företagsekonomiskt motiverade och kunna ge en merinkomst av ca 20 milj. kr. för nästa budgetår. Jag förutsätter att sådana taxehöjningar genomföres. En höjning av SJ:s paketgodstaxa synes böra koordineras med en höjning enligt vissa grunder av taxan för postpaket. En sådan höjning beräknas tillföra postverket en merintäkt av inemot 10 milj. kr. Sistnämnda fråga torde få underställas riksdagen senare under vårsessionen i samband med att förslag i vissa andra taxespörsmål avseende postverkets rörelse framlägges för riksdagen.

Med hänsyn till vad jag anfört, beräknar jag underskottet i SJ:s rörelse till i runt tal 50 milj. kr. för nästa budgetår.

Då de förut angivna, av riksdagen godkända riktlinjerna för täckning av eventuella driftunderskott för SJ bör följas, föreslår jag, att för här avsett ändamål ett belopp av 50 milj. kr. anvisas å driftbudgeten för budgetåret 1961/62.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Statens järnvägars fond* å riksstaten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott om 50 000 000 kr.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

LUFTFARTSFONDEN

*Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden,
hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å
Stockholms slott den 3 januari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Skoglund, anmäler fråga om upptagande å riksstaten för budgetåret 1961/62 av underskottet å luftfartsfonden samt anför därvid följande.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i 1960 års statsverksproposition (bil. 17) gjorda hemställan upptog riksdagen för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1960/61 ett underskott av 13 100 000 kr. Vid beräkningen av underskottet hade luftfartsverkets driftkostnader upptagits till 31 900 000 kr. och inkomsterna till 18 800 000 kr.

I skrivelse den 4 maj 1960 framlade luftfartsstyrelsen slutligt förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1960/61. I detta förslag beräknades utgifterna till 32 790 000 kr., medan inkomsterna angavs till 19 000 000 kr., vilket skulle resultera i ett underskott om 13 790 000 kr.

Genom beslut den 3 juni 1960 fastställde Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag driftkostnadsstat för luftfartsverket för budgetåret 1960/61. Staten slutade på 32 790 000 kr. I anslutning till staten fastställdes även personalförteckning för tjänstemän å ordinarie stat och för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 19. Härjämte meddelades vissa bestämmelser angående avlönings- och omkostnadsposterna av i huvudsak samma omfattning som gäller för statsförvaltningen i allmänhet.

Luftfartsstyrelsen

Med skrivelser den 23 och 29 augusti samt 18 november 1960 har luftfartsstyrelsen framlagt beräkningar rörande underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62.

Inledningsvis lämnar styrelsen en redogörelse för utvecklingen av den civila luftfarten i Sverige åren 1955—1959 samt det internationella samarbetet på luftfartens område, vari Sverige deltar. I hithörande delar torde få hänvisas till handlingarna.

1. Allmänna frågor

Med hänsyn till det läge, vari spørgsmålet om verkets ekonomiska målsättning befinner sig på grund av pågående utredning inom skandinaviska flygtaxekommittén, har luftfartsstyrelsen icke ansett det lämpligt att i nu förevarande sammanhang närmare ingå på ämnet, men styrelsen hyser den förhoppningen, att hela denna utomordentligt viktiga fråga inom en nära framtid skall kunna upptagas till slutlig behandling och att ett mera realistiskt mål härutinnan uppställles.

Beträffande den civila trafiken på vissa militära flygplatser har luftfartsstyrelsen och chefen för flygvapnet i princip varit ense om att den civila trafiken skall ersätta flygvapnet för de merkostnader i olika avseenden, som den civila trafiken kan förorsaka flygvapnet. Så länge trafiken haft en relativt begränsad omfattning, har dessa merkostnader i huvudsak utgjorts av särskilda ersättningar till flygvapnets personal. Då emellertid trafiken numera vuxit till en ganska betydande omfattning, har från flygvapnets sida rests vissa krav på ersättning jämväl för flygvapnets merkostnader med avseende på banunderhåll, snöröjning etc. Därjämte är flygvapnet och luftfartsstyrelsen ense om att vissa ansvarsförhållanden m. m. i detta sammanhang bör regleras. För klarläggande av berörda spörsmål har luftfartsstyrelsen och flygvapnet för avsikt att under hösten 1960 upptaga överläggningar i syfte att träffa ett avtal, avsett att reglera förhållandena mellan flygvapnet och luftfartsverket. Avtalet torde åtminstone i vissa delar bli av natur att böra underställas Kungl. Maj:t för godkännande. Det synes lämpligt, att kommande ersättningar till flygvapnet sammanföres till en särskild ny post å driftkostnadsstaten, förslagsvis benämnd Ersättning till flygvapnet. Även om ingenting f. n. med bestämdhet kan sägas beträffande storleken av de ersättningar, som luftfartsstyrelsen enligt det blivande avtalet kan komma att få erlægga till flygvapnet, har styrelsen i det efterföljande under posten 10 beräknat ett belopp av 250 000 kr. för ändamålet. Fixerandet av beloppets storlek torde få ankomma på Kungl. Maj:t efter förslag av luftfartsstyrelsen i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten för budgetåret 1961/62.

Vid bedömningen av luftfartsstyrelsens inkomst- och utgiftsberäkningar för budgetåret 1961/62 erinrar styrelsen om att luftfartsverket genom ett antal av Kungl. Maj:t godkända avtal med kommunala intressenter åtagit sig att driva vissa flygplatser mot att respektive kommuner förbundit sig att utföra vissa naturaprestationer och/eller att lämna driftbidrag. Tanken bakom dessa uppgörelser har i princip varit den, att driften av berörda flygplatser icke skall förorsaka luftfartsverket några nämnvärda nettokostnader. Berörda åtaganden medför dock, att vissa utgiftsposter måste uppräknas. Utgiftsökningen balanseras emellertid av motsvarande uppräkningsar på inkomstsidan.

2. Organisations- och personalfrågor

Styrelsen framhåller, att den mycket starka utvecklingen inom den civila luftfarten i stor utsträckning medfört ändrade och mer krävande arbetsuppgifter för samtliga byråer vid luftfartsstyrelsen. Då styrelsen under senare år kanske iakttagit en alltför stor återhållsamhet i fråga om sina förslag till personalförstärkningar, har det nu bedömts ofrånkomligt att framlägga förslag om inrättande av ett betydande antal nya tjänster samt lönegradsuppflyttningar.

Styrelsen har i sammanhanget lämnat en redogörelse för arbetsbelastningen och personalbehovet på de olika byråerna. I fråga om nya tjänster och tjänsteförändringar har styrelsen därvid bl. a. anfört följande.

För att behovet av personal vid luftfartsinspektionens driftsektion skall kunna tillgodoses, bör denna tillföras en tjänst som byråingenjör i lönegraden Ae 21.

Vad angår personalbehovet i övrigt inom luftfartsinspektionen och de därunder sorterande besiktningskontoren har styrelsen funnit det möjligt att tillgodose krav på ytterligare personal med kvalificerat men likväl i viss mån rutinbetonat arbete på inspektionens utbildningssektion och besiktningskontoret vid Bromma flygplats genom inrättande av en kansli-skrivartjänst på vartdera stället.

Med hänsyn till bl. a. verkets ökande motorfordons- och maskinpark anser styrelsen det motiverat, att tjänsten som byråingenjör i lönegraden Ae 19 vid markttjänstbyråns motordetalj uppflyttas till Ae 21.

De omfattande och kvalificerade arbetsuppgifterna inom trafikbyråns informationssektion motiverar, anser styrelsen, att tjänsten som chef för informationssektionen uppflyttas från lönegraden Ae 21 till lönegraden Ae 23, varvid tjänstebenenämningen samtidigt bör ändras från förste trafikledare till trafikinspektör.

För kanslibyråns ekonomisektion finns ingen särskild sektionschef, utan uppgifterna härutinnan fullgöres i mån av tid av chefen för kanslibyrån. Detta arrangemang medför emellertid, att på den tjänsteman i lönegraden

19, som svarar för det huvudsakliga arbetet på sektionen, måste uppställas betydande krav på förmåga att självständigt kunna lösa på sektionen ankommande uppgifter. Luftfartsstyrelsen anser därför, att för ändamålet bör inrättas en tjänst som förste byråsekreterare i lönegraden Ae 21.

Den ökande arbetsbelastning, som successivt inträtt för styrelsen, har givetvis även ställt stora krav på den arbetskraft inom styrelsen som utgöres av biträdes- och servicepersonal av olika grader. Denna personalkategori har under de gångna åren endast tillförts mycket små ökningar, varför en ökning av biträdes- och vaktmästarpersonalen nu bör ske med fyra befattningar, kostnadsberäknade till sammanlagt 52 000 kr.

I övrigt föreslår styrelsen uppflyttning av dels cheferna för luftfartsinspektionen och marktjänstbyrån från B 1 till B 3, dels chefen för luftvärdighetssektionen från ABp 25 till ABp 26 och dels en byråingenjör på marktjänstbyrån från Ae 21 till Ae 23. Vidare anser styrelsen, att nya tjänster bör inrättas för dels en byrådirektör i Ae 24 och en förste byråingenjör i Ae 23 på luftfartsinspektionen, dels en ingenjör i lönegraden 17 och en verkmästare i lönegraden 14 på marktjänstbyrån, dels en trafikinspektör i Ae 23 på trafikbyrån, dels en amanuens i reglerad befordringsgång på utrikessekretariatet, dels en befattningshavare med ett årsarvode av ca 30 000 kr. per år för vissa organisationsundersökningar samt dels ett biträde åt militärassistenten.

För att tillgodose den planemässiga rekrytering av personal, som erfordras för drift i begränsad omfattning av Arlanda flygplats, bör denna under budgetåret 1961/62 tillföras ytterligare ett mindre antal befattningshavare i de lägre lönegraderna. Kostnaderna härför belöper sig till 135 000 kr. I fråga om de övriga flygplatserna har styrelsen med hänsyn till inrättandet av nya flygplatser, kontraktssenliga förpliktelser gentemot vissa kommuner, den ökande trafiken samt nya arbetsuppgifter bl. a. vid militära flygplatser, räknat med ett behov av ytterligare ca 20 befattningshavare i lönegraderna 5—12 samt 2 befattningshavare i lönegraden 15 resp. 19. Sistnämnda befattning avser en ingenjör vid den nyinrättade Norra flygplatsförvaltningen i Umeå. Kostnaden för nu berörd personal uppgår till ca 290 000 kr.

Styrelsen föreslår, att ett 15-tal kollektivavtalsanställda överföres till löneplan, varigenom en bokföringsmässig uppräkningsposten Flygplatsorganisationen: Avlöningar får göras med ca 185 000 kr. och motsvarande nedräkning verkställas å posten Underhåll m. m. av flygplatser.

Personalen vid trafikledningsorganen inom luftfartsverket kommer enligt plan för budgetåret 1960/61 att uppgå till 118 trafikledare, 81 trafikexpeditörer och 55 trafikbiträden. Under budgetåret 1961/62 måste ytterligare 7 trafikledaraspiranter anställas för att det förutsedda behovet av utbildade trafikledare under det därpå följande budgetåret skall kunna fyllas. Kostnaden härför beräknas till 119 000 kr.

På grund av chartertrafikens och inrikestrafikens oväntat snabba ut-

veckling måste under budgetåret 1961/62 antalet trafikexpeditörer ökas med 5, varav 3 erfordras på Bromma flygplats, en på Bulltofta och en på en av de norrländska flygplatserna. Kostnaden härför beräknas till 80 000 kr.

Ökade arbetsuppgifter vid kontrollcentraler och ökad teleprintertrafik medför även behov av fler trafikbiträden. För budgetåret 1961/62 kan ett ytterligare behov av 3 trafikbiträden förutses. Kostnaden härför beräknas till 37 000 kr.

Den civila trafiken på de militära flygplatserna har såsom nämnts ökat i omfattning och fått en alltmer permanent karaktär. Förutsättningen för att civil flygtrafik i fortsättningen skall få bedrivas på nämnda flygplatser är att trafikledningspersonalen inom flygvapnet får utökas med minst tre trafikledare. Med hänsyn härtill hemställer luftfartsstyrelsen om medel för att kunna ersätta flygvapnet kostnaderna för den utökning av flygvapnets personalstat, som härigenom måste vidtagas. Kostnaden för dessa tjänster beräknas till 51 000 kr.

Föreståndare för den nuvarande provisoriska flygplatsen i Kiruna är en trafikledare i lönegraden Ae 19. Då den nya flygplatsen tages i bruk, bör föreståndaren uppflyttas till förste trafikledare i lönegraden Ae 21 i likhet med övriga föreståndare.

De personalfrågor, för vilka redogjorts i det föregående, medför en kostnadsökning av 293 000 kr. på posten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar och 913 000 kr. på posten Flygplatsorganisationen: Avlöningar. Vid bifall härtill kan posten Underhåll m. m. av flygplatser nedräknas med 185 000 kr.

I skrivelse den 14 november 1960 har luftfartsstyrelsen bl. a. anmält, att den internationella linjetrafiken på Stockholm kommer att överflyttas från Bromma till Arlanda flygplats den 1 april 1962.

Luftfartsstyrelsen har i en särskild skrivelse den 18 november anfört, att i de beräkningar, som låg till grund för luftfartsstyrelsens skrivelse den 23 augusti 1960 angående beräkningen av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62, utgick styrelsen från den förutsättningen, att Arlanda flygplats skulle komma att utnyttjas för trafik endast i begränsad omfattning under nämnda budgetår. Den nu planerade överflyttningen av hela utrikestrafiken till Arlanda flygplats redan under budgetåret 1961/62 medför, att luftfartsverkets utgifter för driften av flygplatsen för nämnda budgetår kommer att öka i förhållande till beräkningarna i augusti 1960.

Utgiftsökningen begränsas icke till vad som svarar mot den del av budgetåret, varunder ifrågavarande utökade trafik kommer att pågå. Vissa åtgärder måste nämligen vidtagas i god tid före trafikens överflyttning, såsom anställande av viss personal, förhyrning av lokaler, anskaffning av inventarier till lokaler m. m. Enligt verkställda beräkningar, som får betraktas som approximativa, skulle utgiftsökningen uppgå till ca 1,1 milj. kr. En betydande del av detta belopp hänför sig till utgifter av engångs-

natur, som enligt tidigare utgångspunkter skulle ha belastat driftkostnadsstaten för budgetåret 1962/63 eller senare men som nu i stället kommer att falla på budgetåret 1961/62. Dit hör exempelvis kostnaderna för utrustning av lokaler med möbler och kontorsmaskiner, apparater för väderlekstjänsten, vågar till tullokaler, inträdesavgifter för telefon- och teleprinterledningar och, i viss mån, utbildning av väderlekspersonal. Dessa initialkostnader beräknas uppgå till ca 0,5 milj. kr.

Av kostnaderna i övrigt avser enligt de preliminära beräkningarna 90 000 kr. hyror för tullokaler av SAS, 350 000 kr. personalkostnader samt 160 000 kr. underhållskostnader för flygplatsen och diverse omkostnader.

Styrelsen avser att i samband med förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1961/62, som styrelsen har att avlämna under våren 1961, verkställa de noggrannare beräkningar, för vilka då torde föreligga ett bättre underlag, samt fördela merkostnaderna på resp. utgiftsposter. I avvaktan därpå synes posten 15 Oförutsett i styrelsens skrivelse den 23 augusti 1960 med beräkning av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62 böra höjas med 1,1 milj. kr.

Vad beträffar luftfartsverkets inkomster med hänsyn till utrikestrafikens överflyttning till Arlanda, torde man icke kunna räkna med någon nämnvärd totalökning bortsett från något ökade hyresinkomster på Arlanda, enär de stigande inkomsterna av landningsavgifter och dylikt på Arlanda uppväges av en i stort sett motsvarande inkomstminskning på Bromma. Då övrig trafik skall vara kvar på Bromma även efter den 1 april 1962, kan markorganisationen där icke omedelbart skäras ned i någon mera betydande utsträckning, i varje fall knappast på ett sådant sätt, att någon verkan därav blir påtaglig under budgetåret 1961/62. Det nu sagda innebär, att underskottet å luftfartsfonden torde komma att öka med i stort sett samma belopp, varmed utgifterna för Arlanda stiger.

3. Beräkning av underskottet för budgetåret 1961/62

Efter en avvägning av de olika medelsbehoven samt under beaktande av den begränsning, som med hänsyn till det statsfinansiella läget är erforderlig, har styrelsen uppgjort följande beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1961/62. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda staten för innevarande budgetår har medtagits som jämförelse.

Inkomster	1960/61	1961/62
	Tusental kronor	
1. Hyror och arrenden	3 900	4 600
2. Trafikinkomster	14 150	15 400
3. Besiktningsavgifter m. m.	400	400
4. Diverse inkomster	550	1 000
Summa	19 000	21 400

Utgifter	1960/61	1961/62
	Tusental	kronor
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	3 370	3 805
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	538	560
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	8 305	9 560
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	1 115	1 219
5. Underhåll m. m. av flygplatser	3 900	5 800
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	230	230
7. Underhåll och drift av radioanläggningar	5 790	6 950
8. Underhåll och drift av teleutrustning	1 565	1 675
9. Utgifter för väderlekstjänst.....	2 806	3 200
10. Ersättning till flygvapnet	—	250
11. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	660	695
12. Pensionskostnader	460	550
13. Diverse utgifter	251	156
14. Avsättning till värdeminskningskonto	3 800	5 375
15. Oförutsett	—	1 800
	Summa 32 790	41 825
	Underskott 13 790	20 425

I anslutning till beräkningarna anför styrelsen bl. a. följande.

Inkomsterna

Luftfartsverkets inkomster för budgetåret 1961/62 beräknas — med hänsyn bl. a. till de faktiska inkomsterna under budgetåret 1959/60 samt prognosen för innevarande budgetår, som förutser ett belopp av 19 000 000 kr. — öka med sammanlagt 2 400 000 kr. Posten Hyror och arrenden har uppräknats med 700 000 kr., främst beroende på dels nytillkommande hyresobjekt på Arlanda och de norrländska flygplatserna, dels ökade genomströmningsavgifter. Vad beträffar posten Trafikinkomster, har landningsavgifterna och passageraravgifterna uppräknats med resp. 600 000 och 500 000 kr. Den alltid svårbedömbara posten Diverse inkomster har uppräknats med 450 000 kr. motsvarande beräknade bidrag från olika kommuner till drift av vissa flygplatser.

Utgifterna

1. Utgiftsposten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar har uppräknats med 435 000 kr. Härav hänför sig 277 000 kr. till inrättande av förenämnda nya tjänster på luftfartsinspektionen, marktjänstbyrån, trafikbyrån, kanslibyrån och utrikessekretariatet jämte en medhjälpare åt militärassistenten samt 16 000 kr. till uppflyttningar av vissa tjänster. Vidare är ett belopp av

56 000 kr. beräknat för löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång och liknande automatiska kostnadsökningar samt 80 000 kr. som merkostnad för att lönehöjningen per den 1 januari 1961 kommer att drabba hela budgetåret 1961/62.

2. Under rubriken Luftfartsstyrelsen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av 22 000 kr. i jämförelse med innevarande budgetår. Av detta belopp faller 14 000 kr. på telefon- och telegramkostnader.

3. Utgifterna under Flygplatsorganisationen: Avlöningar beräknas stiga med 1 255 000 kr. Härav belöper sig 288 000 kr. på nyanställningar och uppflyttningar inom trafikledningsorganisationen, 135 000 kr. på driftspersonal vid Arlanda flygplats samt 490 000 kr. på driftspersonal m. m. vid övriga flygplatser. Löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång och liknande automatiska kostnadsökningar beräknas till 125 000 kr. och ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter till 15 000 kr. Slutligen åtgår ett belopp av 202 000 kr. som merkostnad för att lönehöjningen per den 1 januari 1961 kommer att drabba hela budgetåret 1961/62.

4. Inom posten Flygplatsorganisationen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av 104 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår; beloppet utgör en funktion av såväl ökningar som minskningar på olika delposter. Reseersättningar m. m. bör höjas med 30 000 kr., beroende bl. a. på tillkomsten av flera nya flygplatser samt högre kostnader för Torslanda-personalens bussresor till och från arbetet. Telefon- och telegramkostnader har uppräknats med 25 000 kr. och renhållning och städning med 35 000 kr., bl. a. till följd av de nytillkommande flygplatserna i Umeå, Skellefteå och Örnsköldsvik.

5. Posten Underhåll m. m. av flygplatser har uppräknats med 1 900 000 kr., sedan hänsyn tagits till förenämnda överflyttning av kostnaderna för viss kollektivavtalsanställd personal till posten 3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar. Av kostnadsökningen faller 300 000 kr. på fordon, maskiner och redskap, 400 000 kr. på flygfält och övriga markområden, 350 000 kr. på byggnader, 300 000 kr. på elektriska anläggningar samt 550 000 kr. på lön m. m. till kollektivanställd personal. Av totalbeloppet hänför sig omkring 800 000 kr. till nytillkommande flygplatser inklusive militära flygplatser, som upplåtes för civil trafik. Utgiftsökningen är därför till viss del avtalsbunden.

6. Hyres- och arrendeavgifter upptages med oförändrat belopp.

7. För posten Underhåll och drift av radioanläggningar beräknar styrelsen en ökning med 1 160 000 kr. Det i driftkostnadsstaten för innevarande budgetår upptagna beloppet utgör emellertid endast 5 790 000 kr., varför ett överskridande för innevarande budgetår med 220 000 kr. måste förutses. Överskridandet förorsakas bl. a. av den löneökning, som beslutats av

1960 års riksdag. Den nu föreslagna ökningen uppgår sålunda i realiteten till 940 000 kr. Härav utgör 474 000 kr. en automatisk ökning till följd av nya ränte- och kapitalkostnader. Återstoden hänför sig huvudsakligen till ett ökat antal underhållsobjekt, varigenom uppkommer ökade lönekostnader med 260 000 kr. och ökade kostnader för radiorör och elkraft m. m. med 95 000 kr. För avskrivning å förrådskapitalet, vilket icke kunnat ske vare sig under budgetåret 1959/60 eller 1960/61, upptages 50 000 kr. Kostnadsökningen för provflygningar och verksamhetens allmänt taget ökade omfattning beräknas uppgå till 61 000 kr.

8. Posten Underhåll och drift av teleutrustning beräknas öka med 110 000 kr. Härav hänför sig 62 000 kr. till ledningar och apparater för nya teleprinterförbindelser Luleå—Kemi, Sundsvall/Härnösand—Umeå samt svensk andel i förbindelse med Berlin, 27 000 kr. till manöverledning för ultrakortvågsstationer, beroende på behov av ytterligare en kommunikationskanal, samt 37 000 kr. till abonnemang av nya telexutrustningar och ökad trafik.

9. Posten Utgifter för väderlektjänst är i luftfartsverkets driftkostnadsstat för budgetåret 1960/61 upptagen med ett belopp av 2 806 000 kr. Då f. n. utredning angående väderlektjänst för den inrikes flygtrafiken pågår, är det knappast möjligt att nu framlägga en säker beräkning av kostnaderna under denna utgiftspost. Det belopp å 3 200 000 kr., som i förvarande sammanhang beräknats för budgetåret 1961/62 och som sålunda överstiger förenämnda belopp med 394 000 kr., grundar sig på från Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) erhållna kostnadsuppgifter. Det bör emellertid beaktas, att luftfartsstyrelsen ansett sig böra minska SMHI:s beräkningar rörande de kostnader, som skall åvila den civila luftfarten, med 265 000 kr. motsvarande luftfartsverkets bidrag till väderleksstationerna i Nordatlanten. Orsaken härtill är att luftfartsstyrelsen finner sakliga skäl tala för att den del av anslaget, som hänför sig till väderleksstationer i Nordatlanten, icke längre till viss del skall belasta den civila luftfarten utan i sin helhet belasta SMHI:s allmänna anslag med hänsyn till väderleksstationernas betydelse för allmänna väderlektjänsten. Därest Kungl. Maj:t icke skulle dela denna styrelsens uppfattning, bör posten återuppräknas med berörda belopp.

10. Posten Ersättning till flygvapnet har preliminärt beräknats till 250 000 kr.

11. För posten Sveriges bidrag till den internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) m. m. beräknar styrelsen en ökning med 35 000 kr. Sveriges bidrag till ICAO:s »Joint support»-program med avseende på flygsäkerhetstjänsten på Island har för budgetåret 1960/61 upptagits till 150 000 kr. För budgetåret 1961/62 beräknas kostnaderna emellertid stiga till 235 000 kr. Denna ökning hänför sig till Sveriges andel i kostnaderna

för det nya kommunikationssystemet i Nordatlantområdet. Å andra sidan motväges denna kostnadsökning av att Sveriges bidrag till ICAO kommer att minska något ävensom att kostnaderna för styrelsens deltagande i det gemensamma skandinaviska sekretariatet i Montreal kommer att nedgå. De härigenom möjliga kostnadsminskningarna uppgår till ca 50 000 kr.

12. Posten Pensionskostnader har uppräknats med 90 000 kr., huvudsakligen beroende på generellt höjda pensionsbelopp samt höjda avgifter för den allmänna tilläggs pensionen (ATP).

13. För posten Diverse utgifter beräknar styrelsen en minskning med 95 000 kr. i förhållande till vad som gäller för innevarande budgetår. Skillnaden beror på att ett för innevarande budgetår beräknat belopp av 100 000 kr. för expertutredning angående automatiska databehandlings-system för trafikledningen icke återkommer för budgetåret 1961/62. Å andra sidan måste vissa smärre uppjusteringar göras.

14. Storleken av posten Avsättning till värdeminskningsskonto bestämmes av den investeringsverksamhet, som enligt i vederbörlig ordning fattade beslut beräknas förekomma inom luftfartsverket under innevarande budgetår.

15. Liksom föregående år har ett belopp upptagits för oförutsebara utgifter. Inklusive förenämnda kostnadsökningar om 1,1 milj. kr. på grund av utflyttning från Bromma till Arlanda av all utrikestrafik på våren 1962 har denna post upptagits till 1 800 000 kr., vilket belopp bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande om och i den mån förhållandena vid uppgörande av driftkostnadsstaten för nästa budgetår skulle kräva förstärkning av någon eller några av angivna utgiftsposter.

De beräkningar av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62, som luftfartsstyrelsen verkställt, slutar sålunda på ett belopp av 20 425 000 kr. Då underskottet för innevarande budgetår i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten beräknats till 13 790 000 kr., innebär detta en ökning av underskottet med 6 635 000 kr.

Yttrande

Statens lönenämnd, som den 8 oktober 1960 avgivit utlåtande i vad avser vissa i luftfartsstyrelsens petita framförda förslag, har anfört följande.

Lönenämnden har icke funnit anledning till erinran mot inrättande av en tjänst som förste byråingenjör i lönegrad Ae 23 på luftfartsinspektionens utbildningssektion, en tjänst som verkmästare i A 14 på marktjänstbyråns elektrosektion, en tjänst som ingenjör i A 17 på motordetaljen inom marktjänstbyråns driftsektion samt en tjänst som byrådirektör för en assistent till chefen för luftfartsinspektionen, dock att byrådirektörstjänsten icke bör placeras i högre lönegrad än Ae 24.

Ej heller har förslagen om uppflyttning av en tjänst som byråingenjör

i Ae 19 till Ae 21 på motordetaljen inom marktjänstbyråns driftsektion, av en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare i Ae 21 på kanslibyråns ekonomisektion samt av en tjänst som förste trafikledare i Ae 21 till trafikinspektör i lönegrad Ae 23 på trafikbyråns informationssektion föranlett någon erinran med undantag för att tjänstebestämmningen för sistnämnda tjänst bör vara oförändrad vid uppflyttningen.

I fråga om förslaget om uppflyttning av en tjänst som byråingenjör i Ae 21 till förste byråingenjör i Ae 23 på konstruktions- och ritkontoret inom marktjänstbyråns elektrosektion ifrågasätter lönenämnden, huruvida sådana förändringar av arbetsuppgifterna inträffat, att en placering som förste byråingenjör i lönegrad Ae 23 nu kan vara motiverad.

Departementschefen

I 1960 års statsverksproposition beräknades luftfartsfondens underskott för innevarande budgetår till 13 100 000 kr. Genom beslut den 3 juni 1960 fastställde Kungl. Maj:t driftkostnadsstat för luftfartsverket och i denna upptogs driftkostnaderna till 32 790 000 kr. Samtidigt förutsattes ett underskott om högst 13 790 000 kr. för budgetåret 1960/61. Ökningen av underskottet i förhållande till det i statsverkspropositionen upptagna beloppet berodde huvudsakligen på de generella löneökningar till statstjänstemännen varom överenskommelse träffades våren 1960.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen fondens driftkostnader till 41 825 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till luftfartsverkets stat för innevarande budgetår med 9 035 000 kr. Inkomsterna beräknas samtidigt öka med 2 400 000 kr. till 21 400 000 kr. Fondens underskott för budgetåret 1961/62 skulle följaktligen komma att uppgå till 20 425 000 kr.

Av den beräknade inkomstökningen faller något mer än hälften på trafikinkomsterna. Beträffande utgifterna hänför sig ca 1 700 000 kr. till avlöningsanslagen, 1 900 000 kr. till underhåll av flygplatser, 1 160 000 kr. till underhåll och drift av radioanläggningar samt 1 575 000 kr. till avsättning till värdeminskningsskonto. Dessutom har upptagits en post om 1 800 000 kr. för oförutsedda utgifter, inklusive ett belopp av 1 100 000 kr. avseende kostnader på grund av överflyttning av hela utrikestrafiken från Bromma till Arlanda på våren 1962.

Vid beräkningen av luftfartsverkets avlöningskostnader har styrelsen räknat med, förutom automatiska utgiftsökningar på grund av löneklassuppflyttningar m. m., ökade utgifter för förstärkning av styrelsens och flygplatsorganisationens personal.

Beträffande styrelsens organisation biträder jag förslaget om inrättande av en tjänst som byråingenjör på luftfartsinspektionen, vilken tjänst dock — i enlighet med vad lönenämnden i remissyttrande hösten 1959 förordat — bör placeras i Ae 19. Vidare tillstyrker jag en kansliskrivartjänst på luft-

fartsinspektionen samt att medel beräknas för en biträdes- eller vaktmästarbefattning på styrelsen. I övrigt biträder jag förslagen om förändring av dels en på kanslibyrån placerad amanuens tjänst i reglerad befordringsgång till förste byråsekreterare i Ae 21, dels en tjänst som byråingenjör i Ae 19 på marktjänstbyrån till byråingenjör i Ae 21, dels ock en tjänst som förste trafikledare i Ae 21 på trafikbyrån till förste trafikledare i Ae 23. Övriga av styrelsen framförda förslag beträffande nya tjänster och förändring av tjänster är jag inte beredd tillstyrka. Som följd härav kan den ökning under styrelsens avlöningsanslag, som styrelsen föreslagit, minskas med 258 000 kr., varvid hänsyn även tagits till en engångskostnad för innevarande budgetår om 20 000 kr. avseende vissa expertarvoden.

I fråga om flygplatsorganisationens avlöningar tillstyrker jag styrelsens förslag om förändring av en tjänst som trafikledare i Ae 19 vid Kiruna flygplats till förste trafikledare i Ae 21. Styrelsens förslag om överflyttning av ett 15-tal kollektivavtalsanställda till löneplan, vilket anslagsmässigt innebär en uppräknings av flygplatsorganisationens avlöningsanslag och en motsvarande nedräkning av underhållsanslaget, har jag ej något att erinra emot. Vad gäller flygplatsorganisationens avlöningspost i övrigt bör kostnadsökningen kunna begränsas med 227 000 kr. i förhållande till styrelsens, av mig förut redovisade förslag. Under denna post har jag därvid inte räknat med någon ersättning till flygvapnet för utökning av flygvapnets personalstat med tre trafikledare. Frågan härom torde få prövas i samband med att förslag framlägges rörande övriga ersättningar till flygvapnet på grund av merkostnader för den civila trafiken på militära flygfält. För uppkommande kostnader härvidlag för luftfartsverket under nästa budgetår torde, som jag förordar i det efterföljande, posten till oförutsedda utgifter få anlitas. För flygplatsorganisationens omkostnader upptar jag ett med 29 000 kr. i förhållande till styrelsens förslag reducerat belopp.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till berörda anslag under sjätte huvudtiteln kan utgiftsökningen för väderlekstjänsten minskas i förhållande till styrelsens uppskattning med ca 340 000 kr. I motsats till styrelsen har jag därvid räknat med att luftfartsverket även i fortsättningen skall bestrida en tredjedel av Sveriges kostnader för väderleksstationerna i Nordatlanten.

Beträffande luftfartsstyrelsens förslag i övrigt har jag ansett att kostnadsökningen för underhåll m. m. av flygplatser bör begränsas med 300 000 kr. i förhållande till vad styrelsen begärt. Slutligen upptar jag för oförutsedda utgifter en post om 1 600 000 kr. I denna post ingår då även, som nämnts, en eventuell ersättning till flygvapnet för utnyttjande av militära flygplatser samt förenämnda kostnadsökning i anledning av den tidigare lagda överflyttningen av utrikestrafiken från Bromma till Arlanda. Jämfört med styrelsens beräkningar innebär detta en besparing med 450 000 kr.

Med hänsyn till den förutsedda minskningen av trafiken på Bromma flygplats fr. o. m. våren 1962 vill jag understryka angelägenheten av att styrelsen i god tid vidtar åtgärder för att anpassa flygplatsens personal, inventarier m. m. till de väsentligt reducerade uppgifter som kommer att återstå därefter. Bl. a. bör vissa delar av personalen och utrustningen kunna överflyttas till Arlanda flygplats redan under budgetåret 1961/62. De av mig gjorda reduceringarna i det föregående av styrelsens äskanden får bl. a. ses mot denna bakgrund. Luftfartsstyrelsen bör snarast möjligt och senast i samband med att styrelsen avger sina förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1961/62 till Kungl. Maj:t inkomma med en redogörelse för de åtgärder styrelsen avser att vidta för att minska kostnaderna för Bromma flygplats i anledning av nämnda trafiköverflyttning.

Vid bifall till vad jag förordat kan luftfartsverkets driftkostnader, inklusive posten till oförutsedda utgifter, beräknas komma att uppgå till i runt tal 40 300 000 kr., vilket i jämförelse med beräkningarna i 1960 års statsverksproposition innebär en ökning med 8,4 milj. kr. Inkomsterna har i styrelsens petita samtidigt beräknats öka med 2,6 milj. kr. likaledes i jämförelse med de uppskattningar för innevarande budgetår, som gjordes i 1960 års statsverksproposition. Av vad jag senare under hand inhämtat från luftfartsstyrelsen kan inkomsterna emellertid beräknas öka ytterligare. Med hänsyn härtill uppskattar jag inkomstökningen för nästa budgetår till 3,2 milj. kr. Trots den restriktiva prövningen av verkets kostnader i förevarande sammanhang och nämnda inkomstökning kommer underskottet för budgetåret 1961/62 att bli väsentligt större än för de närmast föregående budgetåren. Ansträngningar måste därför göras för att söka åstadkomma inkomstförstärkningar för luftfartsverket. I föregående års statsverksproposition anförde jag bl. a., att det torde få ankomma på svenska delegationen av skandinaviska flygtaxekommittén att närmare utreda spörsmålet rörande en särskild godsavgift på flygfrakten. Enligt vad jag inhämtat kommer delegationen i början av innevarande år att redovisa resultat av denna undersökning. Frågan om eventuella avgiftshöjningar kommer jag att framdeles underställa Kungl. Maj:ts prövning.

Jag beräknar således inkomsterna för nästa budgetår till 22 000 000 kr. Med hänsyn till vad jag förordat torde underskottet å luftfartsfonden på driftbudgeten för budgetåret 1961/62 kunna upptagas till 18 300 000 kr. Jag förutsätter vidare, att den noggranna avvägningen av de olika utgiftsposterna, liksom hittills varit fallet, får ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa, sedan styrelsen under våren 1961 ingivit sina definitiva förslag till driftkostnadsstat.

Med anledning av vad jag anfört, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott om 18 300 000 kr.

Vad föredragande departementschefen sålunda med
instämmande av statsrådets övriga ledamöter hem-
ställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Jan Thyberg

BILAGA 19 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

RIKSGÄLDSFONDEN

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler fråga om stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62 m. m. samt anför därvid följande.

Med skrivelse den 17 november 1960 har riksgäldskontoret överlämnat förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62. Å utgiftssidan upptages i detta förslag räntor till ett belopp av 965 355 100 kronor och kapitalrabatter m. m. om sammanlagt 1 500 100 kronor. Den största delen av utgiftsräntorna, eller 512 455 695 kronor, är hänförlig till de räntelöpande obligationslånen. Fördelningen av detta belopp på de olika lånen framgår av följande uppställning.

Specifikation av ränta å räntelöpande obligationslån:

	Kronor
1934 års 3 % lån	4 529 982
1937 » 3 % amorteringslån av 1/2	1 477 824
1937 » 3 % » » 1/3	984 936
1939 » 2 3/4 % lån	3 151 327
1941 » 3 1/2 % »	11 249 487
1942 » 3 1/2 % »	11 505 512
1943 » 3 1/2 % » av 15/3	8 103 610
1943 » 3 1/2 % » » 15/4	12 490 678
1943 » 3 1/2 % » » 1/11	11 216 100
1944 » 3 1/2 % » » 15/3	7 492 888
1944 » 3 1/2 % » » 15/12	17 015 565
1945 » 3 % » » 1/7	10 998 180
1945 » 3 % » » 1/11	7 613 670
1946 » 3 % » » 1/2	17 817 300
1946 » 3 % » » 15/12	6 860 790
1950 » 3 1/4 % »	6 588 628

1951 års	3 1/2 %	lån		9 045 365
1952 »	3 1/2 %	»		7 000 000
1953 »	3 1/2 %	» av 5/10		7 000 000
1953 »	3 1/2 %	» » 14/12		7 000 000
1954 »	3 1/2 %	» » 15/3		7 000 000
1954 »	3 3/4 %	Sfrs-lån av 1/5		2 218 195
1954 »	3 1/2 %	lån av 15/10		8 916 705
1954 »	4 %	» » 10/11		26 879 300
1954 »	3 3/4 %	Sfrs-lån av 30/11		2 661 834
1955 »	4 1/2 %	lån av 9/5		19 543 028
1956 »	4 1/2 %	» » 20/3		11 250 000
1956 »	3 3/4 %	» » 15/11		3 112 500
1956 »	4 3/4 %	» » 10/12		9 519 000
1957 »	4 1/8 %	» » 15/3		16 753 688
1957 »	4 1/4 %	amorteringslån av 15/5		409 275
1957 »	5 %	lån av 15/9		17 500 000
1957 »	5 1/4 %	» » 15/9		6 562 500
1957 »	5 1/8 %	» » 20/11		14 790 238
1958 »	5 1/4 %	» » 20/1		10 500 000
1958 »	5 1/4 %	» » 28/4		10 500 000
1958 »	4 1/2 %	» » 15/11		4 500 000
1958 »	4 5/8 %	» » 15/11		18 500 000
1959 »	5 %	» » 5/2		7 500 000
1959 »	4 5/8 %	» » 15/3		25 437 500
1959 »	4 5/8 %	» » 20/5		29 368 750
1959 »	5 %	» » 5/10		15 000 000
1959 »	4 1/2 %	» » 15/11		11 884 950
1960 »	5 1/2 %	» » 12/4		59 057 515
1960 »	5 1/4 %	» » 27/6		3 948 875
Summa kronor				512 455 695

Vinsterna å premielånen beräknas uppgå till sammanlagt 64 666 500 kronor, med den fördelning på de olika lånen som framgår av efterföljande uppställning.

Specifikation av vinster å premieobligationslån:

	Kronor
1942 års premielån	9 872 000
1943 »	5 253 000
1944 »	5 991 500
1946 »	3 700 000
1947 »	3 700 000
1951 »	4 200 000
1954 »	4 500 000
1955 »	4 500 000
Bostadspremielånet	1 000 000
1958 års premielån	4 500 000
1959 »	10 900 000
1960 »	6 550 000
Summa kronor	64 666 500

Då inkomsterna å riksgäldsfonden beräknas till 41 855 200 kronor, utvisar förslaget till stat ett underskott att avföras å riksstaten om 925 000 000 kronor, vilket innebär en ökning med 75 000 000 kronor i förhållande till det underskott som upptagits i riksstaten för innevarande budgetår. Ökningen beror huvudsakligen på statsskuldens tillväxt samt på att äldre lån successivt måste konverteras mot lån med höjd räntefot.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna bilagda förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62 (*bihang*);

b) för *Riksgäldsfonden* å driftbudgeten för budgetåret 1961/62 upptaga ett underskott av 925 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjölander

Förslag till stat för riksgäldsfonden för budgetåret 1961/62

Utgifter

A. Räntor å statsskulden:

1.	Ränta å räntelöpande obligationslån, <i>förslagsvis</i>	512 455 695	
2.	Vinster å premieobligationslån, <i>förslagsvis</i>	64 666 500	
3.	Ränta å statsskuldförbindelser, <i>förslagsvis</i>	54 000 000	
4.	» » sparobligationer, emission 4 och 5, <i>förslagsvis</i>	225 000	
5.	» » sparobligationer av år 1960, <i>förslagsvis</i> ,	5 000 000	
6.	» » dollarkredit hos Export-Import Bank of Washington (Marshall-lånet), <i>förslagsvis</i>	2 095 000	
7.	» » av staten övertagna lån, <i>förslagsvis</i>	525 000	
8.	» » lån hos statsinstitutioner och fonder m. m., <i>förslagsvis</i>	50 000 000	
9.	Årsanslaget till Hans Maj:t Konungen	300 000	
10.	Ränta å köpeskillingen för fastigheten nr 1 i kvarteret Lejonet i Stockholm	90 000	
11.	» » konung Carl XIII:s hemgiftskapital	7 500	
12.	» » Göta kanals reparationsfond	7 045	
13.	» » kortfristig affärsbankskredit, <i>förslagsvis</i>	5 000 000	
14.	» » skattkamarväxlar, <i>förslagsvis</i>	200 000 000	
15.	» » beräknad ny upplåning, <i>förslagsvis</i>	70 983 360	
		965 855 100	

B. Kapitalrabatter m. m.:

1.	Kapitalrabatter, <i>förslagsvis</i>	1 000 000	
2.	Inlösningsprovisioner m. m., <i>förslagsvis</i>	500 000	
3.	Kursförluster, <i>förslagsvis</i>	100	1 500 100
	Summa kronor		966 855 200

Inkomster

A. Räntor:

1.	Ränta å uppköpta obligationer	25 000	
2.	» » rörliga krediter	40 000 000	
3.	» » utlånade medel m. m.	25 000	40 050 000

B. Uppgäld och kursvinster:

1.	Uppgäld	100	
2.	Kursvinster	100	200

C. Diverse inkomster:

1.	Preskriberade obligationer och kuponger m. m.	1 600 000	
2.	Dragningslistor å premielånen	200 000	
3.	Övriga diverse inkomster	5 000	1 805 000
			41 855 200

Underskott att avföras å riksstatens driftbudget

Summa kronor **966 855 200**

BILAGA 20 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

AVSKRIVNING AV NYA KAPITALINVESTERINGAR

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler frågan om
anslag till *avskrivning av nya kapitalinvesteringar* för budgetåret 1961/62
samt anför därvid följande.

Under huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar uppföres an-
slag för täckning av den investeringsförlust som uppstår i samband med ge-
nomförandet av helt eller delvis oräntabla nya kapitalinvesteringar. I likhet
med vad som gäller för investeringsanslagen ställes avskrivningsanslagen
direkt till de fondförvaltande myndigheternas förfogande. Avsikten är där-
vid att i första hand dessa anslag skall utnyttjas för investeringsutgifternas
bestridande.

Föreliggande riksstatsförslag innefattar åtskilliga anslag å kapitalbudge-
ten, beträffande vilka en investeringsförlust måste beräknas. Jag torde nu
få i korthet redogöra för de fall där så är förhållandet. Hemställan göres i
anslutning till denna översikt om att erforderliga avskrivningsanslag skall
äskas eller ock upptagas med beräknade belopp i riksstatsförslaget.

Investeringsförlusten står i relation till statens förräntningskrav. Det
får anses ligga i sakens natur, att detta överensstämmer med den se-
dan år 1943 för varje budgetår fastställda normalräntan för lån från sta-
tens utlåningsfonder. Normalräntan — som fastställes av Kungl. Maj:t
omedelbart före budgetårets ingång i enlighet med av riksdagen godkända
principer (prop. nr 343 år 1943; rskr. nr 487) — beräknas på grundval av
medelförräntningen på viss del av statsskulden. Kungl. Maj:t har fastställt
normalräntan för innevarande budgetår till 4 3/4 procent (SFS 1960: 397),
vilket innebär en höjning med 1/4 procent. I samband härmed bör nu
statens förräntningskrav höjas i motsvarande grad. Jag har vid beräkning-

en av avskrivningsanslagen följaktligen utgått från ett förräntningskrav på 4 3/4 procent.

Statens affärsverksfonder. I överensstämmelse med vad chefen för kommunikationsdepartementet senare denna dag kommer att förordna, bör enligt gällande principer till försvarsberedskap vid televerket och statens järnvägar upptagas avskrivningsanslag å 7 500 000 kronor respektive 3 000 000 kronor. Vidare bör investeringarna avseende ombyggnad av bandelen Forshem—Gårdsjö, uppförda under anslaget Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer avskrivas helt. Å riksstaten upptages därför ett avskrivningsanslag å 2 600 000 kronor. I investeringsanslaget under statens vattenfallsverks fond till distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk ingår ett belopp av 4 375 000 kronor för inköp och upprustning av distributionsnät i Norrbottens och Västerbottens skogs- och fjällbygder. Såsom chefen för kommunikationsdepartementet kommer att närmare beröra vid anmälan av medelsbehovet för ifrågavarande investering bör avskrivningen beräknas efter 80 procent. Avskrivningsanslaget upptages således till 3 500 000 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda för avskrivningsändamål under statens affärsverksfonder ett belopp av 16 600 000 kronor.

Luftfartsfonden. Anslaget till försvarsberedskap vid luftfartsverket å 100 000 kronor torde i enlighet med gällande principer böra avskrivas i sin helhet. Avskrivningsanslaget upptages alltså med 100 000 kronor.

Statens allmänna fastighetsfond. Enligt gällande regler för avskrivning av investeringar i allmänna fastighetsfonden utgör grundavskrivning vid nybyggnader för ämbetsverk 25 procent av anläggningskostnaden och vid nybyggnader för fångvården, sjukhus, forskningsinstitut och skolor 50 procent. Beträffande säkerhetsanstalter för sjöfarten utgör grundavskrivningen 50 procent, dock avskrives hamn- och fyranläggningar omedelbart i sin helhet. Kostnader för markförvärv avskrives icke.

Med tillämpning av dessa grunder bör avskrivningsanslag i riksstatsförslaget uppföras på sätt framgår av följande sammanställning. Beträffande de investeringsanslag, vilka i riksstatsförslaget upptagits med beräknat belopp, har de däremot svarande avskrivningsanslagen likaledes beräknats.

Anslag	Investe- ring Kronor	Avskriv- ning Kronor
Justitiedepartementet:		
Vissa bygnadsarbeten för fångvården	10 000 000	5 000 000
Utrikesdepartementet:		
Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen	1 500 000	325 000
Inköp av tomt för beskickningen i Washington	3 000 000	—

Anslag	Investe- ring Kronor	Avskriv- ning Kronor
Socialdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdssko- lorna	4 436 000	2 218 000
Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare	1 582 000	791 000
Kommunikationsdepartementet:		
Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm ..	200 000	50 000
Radiohus	*21 000 000	—
Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	1 800 000	450 000
Nybyggnad för aerologisk station på Frösön	100 000	50 000
Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	150 000	75 000
Finansdepartementet:		
Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och gräns- bevakning m. m.	25 000	7 000
Ecklesiastikdepartementet:		
Nybyggnad för riksarkivet	3 000 000	750 000
Nybyggnad för biblioteksdepå	165 000	83 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala	5 148 000	2 574 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund	5 372 000	2 686 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg	1 200 000	600 000
Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm	1 936 000	968 000
Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm	3 973 000	1 987 000
Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola	*8 447 000	*4 224 000
Nybyggnader för högre teknisk utbildning och forsk- ning i Lund	*4 000 000	*2 000 000
Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik ...	500 000	250 000
Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm	50 000	25 000
Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö	3 400 000	1 700 000
Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet	200 000	100 000
Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala	575 000	288 000
Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.	125 000	63 000
Byggnadsarbeten vid statens dövskolor m. m.	2 487 000	1 244 000
Jordbruksdepartementet:		
Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt	581 000	291 000
Handelsdepartementet:		
Säkerhetsanstalter för sjöfarten	1 000 000	800 000

* Beräknat belopp.

Anslag	Investe- ring Kronor	Avskriv- ning Kronor
Inrikesdepartementet:		
Inköp av fastighet för förrådsändamål	215 000	108 000
Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.	*1 400 000	*700 000
Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.	*45 000 000	*22 500 000
Utbyggande av karolinska sjukhuset	8 205 000	4 103 000
Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m. ...	1 300 000	650 000
Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala	*5 465 000	*2 733 000
Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund	300 000	150 000
Byggnadsarbeten för länsstyrelserna	2 000 000	500 000
Inköp av fastigheter för förvaltningsändamål	350 000	—
Vissa skyddsrumsanläggningar	2 000 000	2 000 000
Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.	1 100 000	550 000
Summa	153 287 000	63 593 000

* Beräknat belopp.

Anslaget till vissa skyddsrumsanläggningar bör avskrivas helt.

I investeringsanslaget till inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen ingår ett belopp å 200 000 kronor, som avser kostnader för markförvärv, och för vilket följaktligen avskrivning icke beräknats. Av samma skäl har icke heller avskrivningsmedel beräknats för anslagen till inköp av tomt för beskickningen i Washington samt till inköp av fastigheter för förvaltningsändamål.

Beträffande anslaget till radiohus vill jag erinra om, att detta enligt riksdagens beslut (rskr. nr 288/1955) helt skall finansieras med radiolicensmedel. Något avskrivningsanslag å riksstaten erfordras sålunda icke för detta ändamål.

Försvarets fonder. Chefen för försvarsdepartementet kommer senare denna dag att föreslå beträffande redovisningen av investeringarna i försvarets fastighetsfond, att arméns, marinens och flygvapnets delfonder skall sammanföras till en gemensam delfond, benämnd kasernbyggnaders delfond. För investeringar i denna delfond torde i anslutning till gällande, av riksdagen godkända regler (rskr. nr 455/1942 och 110/1951) avskrivningsbehovet böra beräknas schablonmässigt till 50 procent av den totala investeringen. För befästningars delfond torde liksom f. n. total avskrivning tillämpas. Kostnader för markförvärv avskrives icke.

Under kasernbyggnaders och befästningars delfonder upptages investe-

ringsanslag om tillhoppa 81 900 000 respektive 88 100 000 kronor. Härav avses för markförvärv 8 800 000 kronor under kasernbyggnaders delfond samt 3 700 000 kronor under befästningars delfond. Avskrivningsanslagen under delfonderna bör alltså upptagas med 36 550 000 respektive 84 400 000 kronor.

Statens utlåningsfonder. Jag vill här först uppta frågan om avskrivningsbehovet i fråga om bostadsinvesteringarna. Räntan å de lån som utgår från lånefonden för bostadsbyggande är som regel fyra procent. Med hänsyn till att förräntningskravet å statens investeringar höjes till $4\frac{3}{4}$ procent, bör avskrivningsbehovet för fonden beräknas efter 16 procent av det nyinvesterade beloppet. Då investeringsanslaget för nästa budgetår kommer att tas upp med 730 miljoner kronor, skulle alltså avskrivningsbehovet bli 117 miljoner kronor.

Anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande beräknas för nästa budgetår till 35 miljoner kronor. Avskrivningsbehovet skulle uppgå till samma belopp.

Avskrivningsbehovet för bostadslånen under nästa budgetår skulle således sammanlagt vara 152 miljoner kronor. Då emellertid det återstående beloppet av tidigare reaktiverade avskrivningsmedel (statsverksprop. år 1959, bil. 19) överstiger detta avskrivningsbehov, bör några särskilda anslag inte upptas för avskrivningar av bostadsinvesteringarna under budgetåret 1961/62.

Beträffande lånefonden för allmänna samlingslokaler uppföres avskrivningsanslaget med 5 400 000 kronor. För investeringar i statens lånefond för universitetsstudier samt allmänna studielånefonden torde liksom hittills total avskrivning böra ske. Avskrivningsanslagen upptages alltså till 13 600 000 respektive 10 700 000 kronor. Anslagen till kronotorparnas inventarielånefond och till statens fiskredskapslånefond, varifrån utgår helt räntefria lån, bör likaså avskrivas med 100 procent och avskrivningsanslagen följaktligen upptas till 50 000 respektive 30 000 kronor.

Lånen från fiskerilånefonden löper med en ränta på tre procent. Med hänsyn till statens förräntningskrav bör alltså nyinvesteringen i denna fond avskrivas med 37 procent. Denna har för nästa budgetår upptagits till 850 000 kronor och motsvarande avskrivningsanslag kommer alltså att uppgå till 315 000 kronor.

Fonden för låneunderstöd. Beträffande avskrivningsbehovet å anslaget till räntefria lån till bostadsbyggande har jag redogjort i det föregående. Anslagen till lån till nybyggnader m. m. vid erkända vårdanstalter för alkoholmissbrukare, till Gotlands läns landsting för utbyggande av lasarettet i Visby och till sällskapet Eugeniahemmet för vissa byggnadsarbeten bör i likhet med tidigare medelsanvisningar för samma ändamål avskrivas helt. Motsvarande avskrivningsanslag upptages alltså med 545 000, 1 000 000 respekti-

ve 125 000 kronor. Anslagen till bidrag till Internationella utvecklingsfonden och till lån till Uppsala studentkår bör likaledes avskrivas med 100 procent och avskrivningsanslag upptages följaktligen till 10 048 000 respektive 420 000 kronor. De lån som utlämnas med anlåtande av anslaget å 60 000 000 kronor till lån till utbyggnad av oljelagringen kommer liksom hittills att vara ränte- och amorteringsfria och avses skola bli föremål för en successiv avskrivning i förhållande till låntagarna. Avskrivningsanslaget upptages med hänsyn härtill med 60 000 000 kronor.

Sammanfattning och hemställan. Avskrivningsanslagen uppgår sammanlagt till 303,5 miljoner kronor. En översikt över hur anslagen fördelar sig på olika fonder och departement lämnas i följande tablå.

	Statens affärs- verks- fonder	Luftfarts- fonden	Statens allmänna fastighets- fond	Försvarets fonder
II. Justitiedepartementet	—	—	5 000 000	—
III. Utrikesdepartementet	—	—	325 000	—
IV. Försvarsdepartementet	—	—	—	120 950 000
V. Socialdepartementet	—	—	3 009 000	—
VI. Kommunikationsdepartementet. .	16 600 000	100 000	625 000	—
VII. Finansdepartementet	—	—	7 000	—
VIII. Ecklesiastikdepartementet	—	—	19 542 000	—
IX. Jordbruksdepartementet	—	—	291 000	—
X. Handelsdepartementet	—	—	800 000	—
XI. Inrikesdepartementet	—	—	33 994 000	—
Summa	16 600 000	100 000	63 598 000	120 950 000

	Statens utlånings- fonder	Fonden för låne- understöd	Summa
II. Justitiedepartementet	—	—	5 000 000
III. Utrikesdepartementet	—	—	325 000
IV. Försvarsdepartementet	—	—	120 950 000
V. Socialdepartementet	5 400 000	545 000	8 954 000
VI. Kommunikationsdepartementet. .	—	—	17 325 000
VII. Finansdepartementet	—	10 048 000	10 055 000
VIII. Ecklesiastikdepartementet	24 300 000	420 000	44 262 000
IX. Jordbruksdepartementet	395 000	—	686 000
X. Handelsdepartementet	—	60 000 000	60 800 000
XI. Inrikesdepartementet	—	1 125 000	35 119 000
Summa	30 095 000	72 138 000	303 476 000

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels, under förutsättning att motsvarande investeringsanslag beviljas, anvisa följande *reservationsanslag* till avskrivning av nya kapitalinvesteringar för budgetåret 1961/62 i härefter angivna fonder, nämligen

Televerkets fond:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Försvarsberedskap vid televerket</i>	7 500 000

Statens järnvägars fond:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer</i> ..	2 600 000
<i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar</i>	3 000 000

Statens vattenfallsverks fond:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Distributionsanläggningar och därmed sam-</i> <i>manhängande arbeten vid statens kraftverk</i>	3 500 000

Luftfartsfonden:

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Försvarsberedskap vid luftfartsverket</i>	100 000

Statens allmänna fastighetsfond:

Justitiedepartementet:	
<i>Vissa byggnadsarbeten för fångvården</i>	5 000 000

Utrikesdepartementet:	
<i>Inköp, uppförande och istandsättande av fas-</i> <i>tigheter för utrikesrepresentationen</i>	325 000

Socialdepartementet:	
<i>Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdoms-</i> <i>vårdsskolorna</i>	2 218 000
<i>Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vård-</i> <i>anstalter för alkoholmissbrukare</i>	791 000

Kommunikationsdepartementet:	
<i>Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stock-</i> <i>holm</i>	50 000
<i>Byggnadsarbeten för statens bilinspektion</i>	450 000
<i>Nybyggnad för aerologisk station på Frösön</i> ..	50 000
<i>Merkostnader för vissa byggnadsarbeten</i>	75 000

Finansdepartementet:	
<i>Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets kust- och</i> <i>gränsbevakning m. m.</i>	7 000

Ecklesiastikdepartementet:

<i>Nybyggnad för riksarkivet</i>	750 000
<i>Nybyggnad för biblioteksdepå</i>	83 000
<i>Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala</i> ..	2 574 000
<i>Byggnadsarbeten vid universitetet i Lund</i>	2 686 000
<i>Byggnadsarbeten vid universitetet i Göteborg</i> ..	600 000
<i>Byggnadsarbeten vid universitetet i Stockholm</i>	968 000
<i>Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm</i>	1 987 000
<i>Nybyggnad för forskningslaboratorium i Studsvik</i>	250 000
<i>Vissa anläggningsarbeten för lärarhögskolan i Stockholm</i>	25 000
<i>Nybyggnad för lärarhögskolan i Malmö</i>	1 700 000
<i>Vissa byggnadsarbeten för slöjdlärarseminariet</i>	100 000
<i>Förvärv av vissa fastigheter för seminariet för huslig utbildning i Uppsala</i>	288 000
<i>Byggnadsarbeten vid statens blindskolor m. m.</i>	63 000
<i>Byggnadsarbeten vid statens dövsckolor m. m.</i>	1 244 000

Jordbruksdepartementet:

<i>Byggnadsarbeten vid statens centrala frökontrollanstalt</i>	291 000
--	---------

Handelsdepartementet:

<i>Säkerhetsanstalter för sjöfarten</i>	800 000
---	---------

Inrikesdepartementet:

<i>Inköp av fastighet för förrådsändamål</i>	108 000
<i>Utbyggande av karolinska sjukhuset</i>	4 103 000
<i>Uppförande av klinik för alkoholsjukdomar m. m.</i>	650 000
<i>Uppförande av en barnpsykiatrisk klinik vid lasarettet i Lund</i>	150 000
<i>Byggnadsarbeten för länsstyrelserna</i>	500 000
<i>Vissa skyddsrumsanläggningar</i>	2 000 000
<i>Anordnande av en civilförsvarsskola m. m.</i> ..	550 000

Försvarets fonder:**Försvarsdepartementet:***Försvarets fastighetsfond:*

<i>Kasernbyggnaders delfond</i>	36 550 000
<i>Befästningars delfond</i>	84 400 000

Statens utlåningsfonder:

Socialdepartementet:

Lånefonden för allmänna samlingslokaler 5 400 000

Ecklesiastikdepartementet:

Statens lånefond för universitetsstudier 13 600 000

Allmänna studielånefonden 10 700 000

Jordbruksdepartementet:

Kronotorparnas inventarielånefond 50 000

Fiskerilånefonden 315 000

Statens fiskredskapslånefond 30 000

Fonden för låneunderstöd:

Socialdepartementet:

*Lån till nybyggnader m. m. vid erkända vård-
anstalter för alkoholmissbrukare* 545 000

Finansdepartementet:

Bidrag till Internationella utvecklingsfonden .. 10 048 000

Ecklesiastikdepartementet:

Lån till Uppsala studentkår 420 000

Handelsdepartementet:

Lån till utbyggnad av oljelagringen 60 000 000

Inrikesdepartementet:

*Lån till Gotlands läns landsting för utbyggande
av lasarettet i Visby* 1 000 000

dels i avvidan på särskild proposition beräkna följande
reservationsanslag till avskrivning av nya kapitalinveste-
ringar för budgetåret 1961/62 i härefter angivna fonder,
nämligen

Statens allmänna fastighetsfond:

Ecklesiastikdepartementet:

Nybyggnader för Chalmers tekniska högskola 4 224 000

*Nybyggnader för högre teknisk utbildning och
forskning i Lund* 2 000 000

**Statsverkspropositionen år 1961: Bil. 20:
Avskrivning av nya kapitalinvesteringar**

Inrikesdepartementet:

<i>Vissa byggnadsåtgärder för strålskyddsverksamhet m. m.</i>	700 000
<i>Vissa byggnadsarbeten vid statens mentalsjukhus m. m.</i>	22 500 000
<i>Utbyggande av akademiska sjukhuset i Uppsala</i>	2 733 000

Fonden för låneunderstöd:

Inrikesdepartementet:

<i>Lån till sällskapet Eugeniahemmet</i>	125 000
--	----------------

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

BILAGA 21 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

AVSKRIVNING AV OREGLERADE KAPITALMEDELSFÖRLUSTER

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 jan-
nuari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG,
ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN,
JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler de frågor som rör anslag till *avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

I anslutning till 1938 års budgetreform upprättades per den 30 juni 1938 en fond för oreglerade kapitalmedelsförluster för redovisning av förluster, som uppkommit på statens kapitalfonder och överförts till fonden i den ordning Kungl. Maj:t för varje särskilt fall bestämt. Å fonden, som står under riksgäldskontorets förvaltning, skall icke redovisas följande förluster på statens kapitalfonder, nämligen förluster för riksbanksfonden, sådana förluster för statens affärsverksfonder, statens pensionsfonder och riksgäldsfonden som är av den mindre omfattning att de normalt bör täckas av löpande inkomster samt förluster, för vilka täckning kan beredas av inom vederbörande fond verkställda avsättningar till förnyelsefond eller värdeminskningsskonto. Innan jag ingår på de frågor om avskrivning av på fonden redovisade förluster som nu bör anmälas för riksdagen, torde jag på sedvanligt sätt få anmäla spörsmålet om redovisning av vissa ackordsuppgörelser.

Ackordsuppgörelser angående lån från statens utlåningsfonder m. m. Med bifall till propositionen nr 281 har 1940 års lagtima riksdag (rskr. 373) bemyndigat Kungl. Maj:t att i fråga om vissa statliga lån, i den mån ej annat föranledes av särskilda föreskrifter för viss låneverksamhet, efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs, ävensom att eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis efterge långgivarens rätt, så ock att, där särskilt vägande skäl därtill föranleder, medge betalningsanstånd

även i fall, då sådant anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans irå-
kade obestånd.

Bemyndigandet gäller i fråga om lån från statens utlåningsfonder; låne-
fordringar under fonden för låneunderstöd, vilka hänför sig till anslag för
viss lånerörelse; lån från jämtländska lappväsendets fond, Västerbottens
och Norrbottens lappfonder (fr. o. m. den 1 juli 1943 statens lappfond);
samt lån från folkpensioneringsfonden för ändamål, som avses i § 4 mom. 1
punkt 8 i reglementet angående förvaltningen av nämnda fond.

Riksdagen medgav tillika, att befogenheten finge av Kungl. Maj:t delegeras
åt underordnad myndighet, respektive riksbanken och riksgäldskontoret.

Vid lämnandet av detta bemyndigande uttalade riksdagen emellertid öns-
kemålet, att redovisning i någon lämplig form årligen skulle lämnas riks-
dagen för beslut rörande ackordsuppgörelser och andra efterskänkanden,
som fattats på grund av bemyndigandet.

Den begärda redovisningen torde på sätt tidigare skett få lämnas riksda-
gen i den formen, att avskrifter av de under föregående kalenderår fattade
besluten angående biträdande av ackord ävensom andra efterskänkanden av
statens rätt, som innefattar mera än ett medgivande av betalningsanstånd,
jämte en sammanfattande förteckning tillställas riksdagens vederbörande
utskott.

I enahanda ordning torde redovisning få lämnas för de fall, i vilka Kungl.
Maj:t under föregående kalenderår tagit i anspråk det av 1942 års riksdag
(prop. 241; rskr. 388) lämnade bemyndigandet att tills vidare efter pröv-
ning av omständigheterna i varje särskilt fall biträda ackord i fråga om kro-
nans fordringar för försåld fast egendom.

Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Enligt av 1939 års lag-
tima riksdag godkända principer skall under denna rubrik årligen äskas
ett anslag till belopp, som kan antagas genomsnittligt bereda täckning för
de förluster som för varje år brukar uppkomma. I gällande riksstat är an-
slaget uppfört med en miljon kronor för reglering av uppkommande smär-
re kapitalmedelsförluster.

Med skrivelse den 15 november 1960 har riksgäldskontoret överlämnat en
redogörelse angående överföring till fonden för oreglerade kapitalmedels-
förluster under budgetåret 1959/60 av förluster å statens kapitalfonder.

Av redogörelsen framgår, att följande förluster av fondförvaltande myn-
digheter anmälts och per den 30 juni 1960 överförts till fonden för oregle-
rade kapitalmedelsförluster:

Myndighet och fond

Fortifikationsförvaltningen:

Försvarets fastighetsfond	189 623: 10
---------------------------------	-------------

Bostadsstyrelsen:

Lånefonden för bostadsbyggande	253 665: 56
--------------------------------------	-------------

Lånefonden för bostadsförsörjning för mindre bemedlade, barnrika familjer	5 097: 06
Byggnadsstyrelsen:	
Statens allmänna fastighetsfond	637 887: 06
Sjöfartsstyrelsen:	
Sjöfartsverkets båtlånefond	7 538 195: 37
Statskontoret:	
Fonden för låneunderstöd: Statskontorets delfond	1 026 797: 34
Riksbanken:	
Statens bosättningslånefond	133 693: 13
Fonden för låneunderstöd: Riksbankens delfond	116 247: 28
Summa kronor	9 901 205: 90

Såsom ingående balans redovisades å fonden den 1 juli 1959 14 981 412 kronor 77 öre. Fonden har under budgetåret 1959/60 gottskrivits dels 9 853 kronor 55 öre, som influtit å tidigare avskrivna, fonden påförda förluster, och dels 1 000 000 kronor, utgörande anslag å driftbudgeten för avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster. Då enligt den lämnade redogörelsen fonden samtidigt belastats för förluster med tillhopa 9 901 205 kronor 90 öre, utgjorde per den 30 juni 1960 balansen av disponibla medel för reglering av smärre oreglerade kapitalmedelsförluster 6 090 060 kronor 42 öre.

I enlighet med vad som förutsattes i 1960 års statsverksproposition, bil. 20, har fonden, såsom även framgår av det föregående, tagits i anspråk till ett belopp av över sju miljoner kronor för avskrivning av utestående oguldna lån å sjöfartsverkets båtlånefond. Härigenom har fonden kommit att belastas i väsentligt större utsträckning än som normalt varit fallet under senare år. Då för nästa budgetår några dylika anspråk å fonden av exceptionell storleksordning inte är förutse och då tillgången på disponibla medel alltså är betydande, synes anslaget till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1961/62 kunna upptagas till oförändrat en miljon kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster* för budgetåret 1961/62 anvisa ett anslag av 1 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjölander

BILAGA 22 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

STATENS ALLMÄNNA FASTIGHETSFOND

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

Översikt av fastighetsfondens ställning m. m.

Statens allmänna fastighetsfond är en kapitalfond för redovisning av civila statliga fastigheter, som ej är att hänföra till affärsverken. Fonden omfattar allmänna förvaltningsbyggnader, fångvårdsanstalter, fastigheter för undervisningsändamål, sjukhusbyggnader m. m. Allmänna fastighetsfonden är uppdelad på tio delfonder allt efter det ändamål för vilket fastigheterna nyttjas, nämligen *slottsbyggnadernas, fångvårdsstyrelsens, beskickningsfastigheternas, byggnadsstyrelsens, generaltullstyrelsens, Uppsala universitets, Lunds universitets, sjöfartsstyrelsens, medicinalstyrelsens och karolinska sjukhusets* delfonder. Av dessa förvaltas slottsbyggnadernas, beskickningsfastigheternas och byggnadsstyrelsens delfonder av byggnadsstyrelsen samt de övriga av respektive myndigheter.

Fastighetsfondens inkomster och utgifter liksom dess kapitalbehållning redovisas i rikshuvudboken. Inkomst- och utgiftsstat för fonden fastställs årligen av Kungl. Maj:t och riksdagen. Fonden är konstruerad såsom en produktiv fond, vars överskott — som redovisas å särskild titel å riksstatens inkomstsida — i princip är beräknat såsom en mot statens förräntningskrav svarande förräntning av det investerade nettokapitalet. Undantag från denna regel utgör slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder. Erforderligt inkomsttillskott erhålles — förutom av hyresinkomster för lokalupplåtelser till enskilda m. fl. inkomster — genom att de olika huvudtitlarna påföres hyreskostnader i form av ersättningsanslag till vederbörande delfond för upplåtna lokaler.

Av riksräkenskapsverkets utdrag ur rikshuvudboken för budgetåret 1959/60 framgår, att fondens ställning per den 30 juni 1960 var följande (miljoner kronor.)

	Tillgångar		Skulder		Kapital (netto)
	Fast egendom (brutto)	Ford- ringar å statsreg- lerings- fonden	Avskriv- nings- konton	Övriga diverse medel	
1. Slottsbyggnadernas delfond	108,5	1,2	44,2	1,2	64,3
2. Fängvårdsstyrelsens delfond	84,5	0,6	46,1	0,6	38,4
3. Beskickningsfastigheternas delfond	36,4	1,0	10,4	1,0	26,0
4. Byggnadsstyrelsens delfond	876,9	9,6	433,9	9,6 + 0,4 ¹	442,6
5. Generaltullstyrelsens delfond	8,5	0,1	3,0	0,1	5,5
6. Uppsala universitets delfond	79,1	0,5	43,0	25,6	11,1
7. Lunds universitets delfond	30,9	0,1	18,3	1,0	11,8
8. Sjöfartsstyrelsens delfond	19,6	0,0	16,9	0,0	2,7
9. Medicinalstyrelsens delfond	380,8	1,4	243,3	1,4	137,6
10. Karolinska sjukhusets delfond	82,4	0,1	45,0	18,1	19,5
Summa	1 707,7	14,7	904,0	58,6 + 0,4 ¹	759,5

¹ övriga skulder.

I förhållande till fondens ställning per den 1 juli 1959 innebär de redovisade siffrorna en ökning av bruttovärdet av fondens fasta egendom med 244,4 miljoner kronor, varav 115,8 miljoner kronor tillkommit genom nyinvestering och 128,6 miljoner kronor genom invärderingar och omföringar mellan kapitalfonder. Nettoökningen av fondens kapital under budgetåret 1959/60 uppgår till 147,5 miljoner kronor.

Den för budgetåret 1959/60 fastställda staten för fastighetsfonden balanserade på 82,80 miljoner kronor. Inkomsterna beräknades till detta belopp, medan utgifterna och överskottet upptogs till respektive 59,53 och 23,28 miljoner kronor. Utfallet av staten framgår av en i budgetredovisningen (s. 155 ff.) intagen sammanställning. Enligt denna har fondens överskott uppgått till 22,26 miljoner kronor, vilket belopp alltså tillförts driftbudgeten. Till reparations- och underhållskostnader m. m. har åtgått 29,02 miljoner kronor. Behållningen av reserverade reparationsmedel har under budgetåret ökat från 10,54 till 14,42 miljoner kronor.

Den för innevarande budgetår gällande staten för fastighetsfonden är fastställd genom brev den 26 februari 1960 (statsverkspropositionen bilaga 21, riksdagens skrivelse nr 61).

Från och med budgetåret 1944/45 har genomförts en omläggning av arbetsåret för reparationsverksamheten, varigenom detta lösgjorts från sin förutvarande bundenhet vid budgetåret och i stället börjar i månaderna mars—april. Härigenom kan reparationsverksamheten förläggas till vår- och försommarmånaderna, så att den icke liksom tidigare sammanfaller med byggnadsindustriens högsäsong i slutet av sommaren och början av hösten. En förutsättning härför är, att Kungl. Maj:ts förslag till stat för fastighetsfonden framlägges i statsverkspropositionen och att staten fastställs av riksdagen under dess tidigare skede.

Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62

Staten för statens allmänna fastighetsfond skall jämlikt riksdagens beslut upptaga följande titlar, nämligen å *i n k o m s t s i d a n* A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler, B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden, C. Diverse inkomster samt å *u t g i f t s s i d a n* A. Reparations- och underhållskostnader m. m., B. Avsättning till värdeminskningskonto, C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden ävensom Överskott att tillföras riksstatens driftbudget. Inkomsterna respektive utgifterna under de angivna titlarna skall upptagas särskilt för de olika delfonderna.

Vid beräkningen av de olika posterna upptager jag först fondens utgifter till behandling.

Det förslag till stat för allmänna fastighetsfonden, som framlägges i det följande (*bilaga*), slutar på ett belopp av 107 199 000 kronor, vilket innebär en ökning av omslutningssumman med 10 108 000 kronor. Ökningen betingas främst av en höjning av posten till reparations- och underhållskostnader med 9 717 000 kronor. Posterna för hyresutgifter och avsättning till värdeminskningskonto ökar med 2 674 000 respektive 1 107 000 kronor. Hyresinkomsterna förutses öka med 950 000 kronor och diverse inkomster minska med 59 000 kronor. Fondens överskott förutsättes minska med 3 390 000 kronor. Slutligen betingar balansen i staten en uppräkningsanslag till fonden med sammanlagt 9 217 000 kronor.

Till grund för förslaget till stat för fastighetsfonden ligger av vederbörande förvaltningsmyndigheter avgivna statförslag för respektive delfonder, varöver riksräkenskapsverket den 8 december 1960 avgivit infordrat utlåtande.

Utgifter**A. Reparations- och underhållskostnader m. m.**

I enlighet med vad Kungl. Maj:t föreskrivit har de fondförvaltande myndigheterna avgivit redogörelser för användningen under budgetåret 1959/60 av medel, som under här ifrågavarande anslagsposter ställts till förfogande. Beträffande redogörelsernas innehåll torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

I detta sammanhang må erinras, att vid behandlingen av förslaget till stat för fastighetsfonden vid 1943 års riksdag (prop. nr 71) ställning togs till frågan om principerna för beräkningen av medelsbehovet för reparationsändamål. De av Kungl. Maj:t i nämnda sammanhang godkända beräkningsgrunderna, mot vilka riksdagen icke riktat erinran, innebär huvudsakligen följande.

Beloppet av erforderliga reparationsmedel erhålles genom multiplicering av byggnadsbeståndets bokförda värde med en viss procentsats, underhållsprocenten. I byggnadsbeståndets bokförda värde ingår icke de byggnader, som färdigställes under det budgetår, som närmast föregår det budgetår

statförlaget avser. Underhållsprocenten anpassas efter byggnadernas ålder. Sålunda fastställs ett visst procenttal för gamla byggnader och ett annat för nya byggnader. Under de första åtta åren halveras vidare underhållsprocenten för de nya byggnaderna. Underhållsprocenten eller det erhållna reparationsmedelsbehovet omräknas slutligen med hänsyn till inträffade förändringar i prisläget på byggnadsmarknaden, vilka förändringar framgår av byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex.

De sålunda procentberäknade underhållsmedlen utgör en ram för det normala fastighetsunderhållet. För extraordinära reparationsåtgärder samt ändrings- och ombyggnadsarbeten, som inte eller endast i begränsad mån höjer fastighetens värde, beräknas medel å reparations- och underhållskostnadsanslagen efter prövning i varje särskilt fall. Då vissa av de anslag som av de fondförvaltande myndigheterna äskats å kapitalbudgeten avser ändamål av sistnämnda karaktär, kommer desamma att istället redovisas i förevarande sammanhang.

I brev den 1 mars 1946 förklarade Kungl. Maj:t, att beräkningen av medelsbehovet för reparations- och underhållskostnader tills vidare från och med budgetåret 1946/47 skulle beträffande fångvårdsstyrelsens, medicinalstyrelsens, byggnadsstyrelsens, Uppsala universitets och Lunds universitets delfonder ske i enlighet med de principer, som förordats i förenämnda proposition, och att härvid värdena å nyuppförda byggnader i förekommande fall skulle omräknas till 1935 års prisnivå i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av byggnadsstyrelsen förordade principerna.

De byggnadsvärden, som byggnaderna skulle ha betingat, därest de uppförts år 1935, bestämmas från och med budgetåret 1949/50 med tillämpning av byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindex, som av styrelsen årligen kompletteras med hänsyn till inträffade förändringar i kostnadsläget på byggnadsmarknaden.

Beträffande reparationskostnadsindex har byggnadsstyrelsen anmält, att denna med 1935 som basår per den 1 juli 1960 beräknats till 359, vilket jämfört med motsvarande tidpunkt 1959 innebär en höjning med trettio enheter eller cirka nio procent.

1. Slottsbyggnadernas delfond. Reparationskostnadsposten för denna delfond är uppdelad i fyra delposter. Medelsanvisningen å dessa under de senaste budgetåren framgår av följande tabell.

	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader, kronor	875 000	941 000	959 000	994 000
b) Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga, kronor ..	305 000	325 000	325 000	335 000

	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
c) Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m., kronor	313 000	329 000	334 000	345 000
d) Vissa istandsättningsarbeten, kronor	330 000	390 000	300 000	1 025 000
Summa	1 823 000	1 985 000	1 918 000	2 699 000

Under *delposten a)* har för innevarande budgetår för det normala underhållet anvisats 954 000 kronor, som bör uppräknas med 86 000 kronor motsvarande indexhöjningen eller till 1 040 000 kronor. Med hänvisning till vad tidigare anförts i fråga om skärpta krav på förbättring och modernisering av tjänstebostäderna hemställer byggnadsstyrelsen, att samma belopp som för innevarande år eller 40 000 kronor upptages för nästa budgetår. I enlighet härmed anses *delposten a)* böra upptagas till $(1\,040\,000 + 40\,000 =) 1\,080\,000$ kronor.

Från *delposten b)* skall bestridas dels de normala underhållskostnaderna, inklusive utgifter för skatter, centraluppvärmning, vatten, belysning och renhållning m. m., dels kostnaderna för en fortlöpande upprustning och modernisering av vissa av uthyrningslägenheterna. Det förra slaget av utgifter uppgår för närvarande till i runt tal 170 000 kronor per år under det att hyresinkomsterna uppgår till omkring 390 000 kronor per år. För det behov som ännu föreligger ifråga om upprustning och modernisering av uthyrningsfastigheterna hemställer styrelsen att $(390\,000 - 170\,000 =) 220\,000$ kronor får disponeras under det kommande budgetåret, varför *delposten* bör upptagas med $(170\,000 + 220\,000 =) 390\,000$ kronor.

I *delposten c)* ingår för det normala underhållet av de historiska minnesmärkena ett beräknat belopp av 295 000 kronor. Enligt byggnadskostnadsindex skall detta belopp ökas med cirka 9,1 % till 322 000 kronor. Enligt vad styrelsen under en följd av år framhållit är dessa underhållsmedel helt otillräckliga för anläggningarnas vård. För att förebygga anläggningarnas förstörelse anses det nödvändigt att den ordinarie underhållsposten betydligt uppskrives. Styrelsen föreslår, att för nästa budgetår 450 000 kronor anvisas för ändamålet.

För innevarande budgetår har ett särskilt belopp av 50 000 kronor anvisats för vissa förbättrings- och istandsättningsarbeten å minnesmärkena. Beloppet har av styrelsen disponerats till fortsatta fasadreparationer vid Läckö slott.

De medel som styrelsen under en följd av år äskat för att etappvis genomföra de mest trängande istandsättningsarbetena har nedskrivits till en omfattning som omöjliggjort att rationellt och ekonomiskt bedriva arbetena.

Samtidigt har de kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna och byggnadsminnesmärkena i allt högre grad fått förfalla. Styrelsen understryker därför återigen nödvändigheten av att erforderliga medel anvisas för ändamålet. För budgetåret 1961/62 finner styrelsen oundgängligen nödvändigt att 100 000 kronor anvisas till fortgående fasadreparationer vid Läckö slott, 60 000 kronor till förstärkning och injektering av berggrunden under vissa murpartier vid Borgholms slottsruin, 90 000 kronor till omputsning av borggårdsfasaderna till Kalmar slott och 50 000 kronor till återuppförande av Kvidingemonumentets marmorpelare.

Posten c) bör alltså enligt byggnadsstyrelsens förslag upptagas i staten med (450 000 + 100 000 + 60 000 + 90 000 + 50 000 =) 750 000 kronor.

Ifråga om *delposten d)* har för flertalet Kungl. slott med tillhörande byggnader från och med budgetåret 1946/47 inräknats särskilda belopp för vissa istandsättningsarbeten som utöver det löpande underhållet ansetts ofrånkomliga för att icke äventyra byggnadernas goda bestånd. För innevarande budgetår har anvisats 1 025 000 kronor, varav 1 000 000 till åtgärder för grundförstärkning av Logårdsflyglarna å Stockholms slott.

För nästa budgetår begär byggnadsstyrelsen medel för följande ändamål.

	Kronor
1. Återställande av vissa kulturhistoriska rumsinredningar inom Stockholms slott	75 000
2. Grundförstärkning av Logårdsflyglarna vid Stockholms slott	1 500 000
3. Renovering av fasaderna till Slottsförvaltningens hus, Slottsbacken 2	150 000
4. Installering av en ny hiss inom Oxenstiernska annexet	50 000
5. Iordningställande av nya förvaltningslokaler för slottsförvaltningen vid Ulriksdals slott	80 000
6. Modernisering av bostäderna för slottsförvaltningens personal inom den s. k. lilla Stallgården vid Gripsholms slott	100 000
	Summa 1 955 000

Beträffande de olika medelsäskandena inhämtas följande ur byggnadsstyrelsens petitiu.

1. I tidigare framställningar har byggnadsstyrelsen förordat anvisande av medel för att återställa kulturhistoriskt värdefulla rumsinredningar inom slottet. Med undantag för de arbeten som är att hänföra till återuppbyggnaden av Gustav III:s antikmuseum och restaureringen av Hans Maj:t Konungens bibliotek med tillhörande förrum har sedan år 1945 några dylika arbeten i brist på medel icke kunnat utföras. Byggnadsstyrelsen vill framhålla angelägenheten av att dessa upprustningsarbeten, som även innefattar en ytterst nödvändig omläggning av de bristfälliga elinstallatioerna med övergång till växelström, återupptages. För arbetena, som avses att bedrivas i etapper under en följd av år, bör ett belopp av 75 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

2. För de s. k. Logårdsflyglarna vid Stockholms slott har för budgetåren 1955/56 och 1957/58 anvisats sammanlagt 80 000 kronor till undersökningar av byggnadernas grundförhållanden. På innevarande budgetårs stat har som nämnts upptagits 1 000 000 kronor för påbörjande av grundförstärkningen.

Anbud föreligger nu från ett flertal entreprenadföretag innefattande olika förslag till arbetenas utförande. Arbetenas komplicerade natur kräver med hänsyn till tekniska och ekonomiska frågor en tidsödande bedömning av de inkomna förslagen. Styrelsen kan därför icke nu på basis av anbudet fastställa den totala kostnaden, vilken tidigare bedömts ligga mellan 3 och 5 miljoner.

Styrelsen beräknar dock att omkring årsskiftet kunna taga ställning till förslagen och omedelbart därefter igångsätta arbetena med flyglarna. För att ur ekonomisk synpunkt säkerställa arbetenas bedrivande under innevarande och nästa budgetår finner styrelsen, att utöver tidigare anvisade medel ytterligare 1 500 000 kronor bör anvisas för budgetåret 1961/62.

Styrelsen räknar med att tillräcklig erfarenhet rörande arbetenas utförande och kostnaderna för desamma skall ha vunnits i så god tid att styrelsen skall kunna anmäla de verkliga kostnaderna för arbetenas färdigställande i sitt statförslag för budgetåret 1962/63.

3. Samtliga fasader till Slottsförvaltningens hus, Slottsbacken 2 är i dåligt skick och i behov av en genomgripande renovering. I samband därmed bör bl. a. ur stadsbildssynpunkt östra fasadens murparti ovan taklisten borttagas och ersättas med takfall enligt ett av slottsarkitekten uppgjort ritningsförslag. Kostnaderna för fasadernas omputsning och renovering samt ändring av östra fasadens vindsvåning har beräknats till 300 000 kronor. Arbetet är avsett att uppdelas i etapper under en 2—3-årsperiod. Enär Stockholms stad sanerat bebyggelsen mellan den närbelägna Finska kyrkan och Trädgårdsgatan för att där anordna parkanläggning bör omputsning av östra fasaden med tillhörande yttre ändring av vindsvåningen utföras i första hand. Styrelsen föreslår att 150 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62.

4. En inom Oxenstiernska annexet år 1912 installerad hiss för person- och varutransport är utdömd av hissinspektionen. Då densamma är dyrbar i underhåll och drift och ej längre motsvarar kraven på lämplig förbindelse till den nu moderniserade tvättanläggningen i byggnadens översta våning bör densamma utbytas. Kostnaden för en ny hiss inklusive erforderliga byggnadsarbeten härför har beräknats till 50 000 kronor.

5. Planer föreligger att med hjälp av statliga och kommunala medel samt privata donationer rekonstruera och iståndsätta slottsteatern inom den s. k. Konfidentsbyggnaden. Slottsförvaltningens kontorslokaler inom denna byggnad skall i samband härmed utrymmas och ersättas med nya i stallgårdens byggnad vid infarten till slottet. Kostnaden för att iordningställa dessa förvaltningslokaler jämte anordnade av toalett för allmänheten beräknar styrelsen till 80 000 kronor.

6. Bostäderna för slottsförvaltningens personal inom den s. k. lilla Stallgården är omodern och i dåligt skick. Genom slottsarkitekten har styrelsen låtit upprätta förslag till byggnadens modernisering och utrustning, varvid fyra lägenheter om vardera 3 rum och kök jämte badrum kan erhållas. Styrelsen, som anser arbetena ofrånkomliga om erforderlig personal för slottsförvaltningens arbetsuppgifter i fortsättningen skall kunna anskaffas och behållas, hemställer att 100 000 kronor anvisas under nästa budgetår för ändamålet.

Det totala medelsbehovet under slottsbyggnadernas delfond uppgår sålunda, inberäknat ett belopp av 1 000 kronor avseende ett formellt överskott på fonden, till $(1\,080\,000 + 390\,000 + 750\,000 + 1\,955\,000 + 1\,000 =)$ 4 176 000 kronor.

2. Fångvårdsstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader m. m. för denna delfond har varit anslagna följande belopp under respektive budgetår.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	995 000	1 105 000	1 707 000	2 523 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 1 046 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 1 477 000 kronor, för vissa större reparations- och ändringsarbeten, som inte kunnat utföras inom ramen för det normala reparationsanslaget.

I. Löpande underhåll. I statförslaget för budgetåret 1961/62 har fångvårdsstyrelsen beräknat det för normala reparations- och underhållsarbeten erforderliga anslaget enligt samma grunder som tidigare. Underhållskostnaderna framgår av följande uppställning.

	Byggnads- värde reducerat till 1935 års prisnivå, kronor	Index- korrigera- d under- hålls- procent	Repara- tions- medel, kronor
Äldre byggnader.....	14 098 148	6,10	859 987
Nya byggnader över 8 år	4 270 210	2,41	102 912
Nya byggnader ej över 8 år	15 202 493	1,20	182 430
Kronor	33 570 851	—	1 145 329

Till det erhållna beloppet, som avrundats till 1 145 500 kronor, har lagts kostnader för reparations- och underhållsarbeten samt onera för av fångvården disponerade barackbyggnader, m. m. Med hänsyn till den fortsatta ökningen av antalet barackbyggnader inom fångvården och till angelägenheten att förse dessa med uppvärmningsanordningar som tillgodoser vederbörliga brandsäkerhetskrav hemställer styrelsen, att medelsanvisningen för ändamålet höjes med 15 000 kronor till 1 160 500 kronor. — För normalt underhåll beräknar fångvårdsstyrelsen sålunda $(1\,145\,500 + 15\,000 =)$ 1 160 500 kronor.

II. Särskilda arbeten. För nästa budgetår äskar fångvårdsstyrelsen medel för följande ändamål.

	Kronor
1. Installation av alarmanordningar	10 000
2. Omläggning av elektriska ledningar	30 000
3. Omläggning av värmesystemet vid bl. a. fångvårdsanstalten i Norrköping och ungdomsanstalten Roxtuna m. m.	100 000

	Kronor
4. Utbyte av värmepannor m. m.	100 000
5. Takreparationer vid fångvårdsanstalten i Malmö och å Lång- holmen	250 000
6. Modernisering av tjänstebostäder	100 000
7. Brandskyddsanordningar	100 000
8. Skyddsanordningar å tak	20 000
9. Åtgärder för bekämpande av hussvamp och husbock	25 000
10. Ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter	1 500 000
	Summa 2 235 000

Beträffande de olika ändamålen inhämtas följande ur fångvårdsstyrelsens statskrivelse.

1. Till installation av alarmanordningar har medel anvisats årligen alltsedan budgetåret 1950/51 till och med budgetåret 1958/59. Styrelsen hemställer om en fortsatt medelsanvisning å 10 000 kronor.

2. Det har vid upprepade tillfällen visat sig, att de elektriska ledningarna vid äldre fångvårdsanstalter är så bristfälliga, att de icke kan godkännas av vederbörande myndigheter. Vidare övergår kommunerna från gas- till eldrift för köken. Särskilda medel för omläggning av elektriska ledningar har därför anvisats. För budgetåren 1958/59—1960/61 anvisades 30 000 kronor. Fångvårdsstyrelsen hemställer om oförändrad medelsanvisning för budgetåret 1961/62.

3. Förslag har framförts till styrelsen om omläggning av värmesystemet vid olika äldre fångvårdsanstalter genom övergång från koks och kol till olja. Styrelsen anser sig böra i detta statförslag upptaga medel för övergång till oljeeldning i första hand vid fångvårdsanstalten i Norrköping och ungdomsanstalten Røxtuna. — Omläggningen beräknas för Norrköpingsanstaltens del medföra en reducering av bränslekostnaderna med c:a 25 procent. Kollagret tar en alltför stor del av anstaltsområdet och utgör därtill såväl ett hjälpmedel för rymningar som ett ohägn för anstaltens tvätteri. Installationskostnaderna har beräknats till 20 000 kronor. — Byggnadsstyrelsens värmetekniska avdelning har vid granskning funnit, att uppvärmningskostnaderna för Røxtunaanstalten är för dryga. Nuvarande eldning med kol kan ej skötas på ett rationellt sätt, emedan maskinisten ej har tid att ägna sig åt eldningen i den utsträckning, som skulle erfordras för att få ett gott ekonomiskt resultat, varför mycket av detta arbete måste överlätas åt intagna som varken kan beräknas ha kompetens eller intresse eller känna ansvar för eldningskötseln. Avdelningen föreslår därför övergång till oljeeldning. Installationskostnaderna har beräknats till 40 000 kronor. — För omläggning av värmesystemet vid olika anstalter begär styrelsen ett belopp av 100 000 kronor.

4. För utbyte av värmepannor m. m. har särskilda medel anvisats för budgetåren 1951/52—1958/59, för sistnämnda budgetår med 50 000 kronor. Medlen för normala underhållsarbeten förslår icke för att tillgodose alla uppkommande behov. Styrelsen hemställer därför om en särskild medelsanvisning å 100 000 kronor.

5. Vid fångvårdsanstalten i Malmö är taken i sådant skick att skyndsamma reparationsarbeten är nödvändiga. Kostnaderna härför beräknas totalt till 300 000 kronor. I styrelsens anslagsäskanden till 1959 års riksdag ansågs de kunna fördelas på tre år. För budgetåret 1960/61 anvisades för ändamålet 100 000 kronor. Styrelsen begär för budgetåret 1961/62 100 000 kronor. Även vid fångvårdsanstalten å Långholmen är skyndsamma reparationsarbeten nödvändiga. Kostnaderna beräknas till 150 000 kronor för de påbättringsarbeten, som möjliggör fortsatt utnyttjande av anstalten under den tid som återstår för den.

6. I äskandena för budgetåret 1954/55 begärde styrelsen särskilda medel för modernisering av tjänstebostäder. För vart och ett av budgetåren 1954/55 och 1955/56 har anvisats 30 000 kronor, för vart och ett av budgetåren 1957/58 och 1958/59 50 000 kronor, för 1959/60 65 000 kronor och för 1960/61 100 000 kronor. Fångvårdsstyrelsen lät under år 1958 undersöka beskaffenheten av fångvårdens tjänstebostäder. Fångvårdsstyrelsen upprepar sina i de två senaste årens statskrivelser gjorda motiveringar och anmäler, att en genomgripande modernisering av fångvårdens tjänstebostäder är nödvändig och inte längre kan anstå. De sammanlagda kostnaderna har uppskattats till 1 280 000 kronor. Styrelsen begär oförändrad medelsanvisning för budgetåret 1961/62 eller 100 000 kronor.

7. För budgetåren 1959/60 och 1960/61 anvisades 70 000 respektive 75 000 kronor för brandskyddsanordningar. Fångvårdsstyrelsen kan icke undandraga sig att fortsätta utförandet av de av riksbrandsinspektören påkallade brandskyddsåtgärderna — bland annat det successiva igenläggandet av balkongöppningarna på fångvårdens anstalter. För budgetåret 1961/62 torde därför böra anvisas ett belopp av 100 000 kronor. De personalökningar, som kommer att föräledas av balkongöppningarnas igenläggande, torde få anmälas i skrivelse om fångvårdens medelsbehov för budgetåret 1962/63.

8. Byggnadsstadgan innehåller i 71 § föreskrifter om anordnande av olika skyddsanordningar å tak (exempelvis nockräcken, snöräcken, m. m.). Många fångvårdsanstalter sakna dylika skyddsanordningar och dessa kan icke anskaffas inom ramen för den normala medelsanvisningen. Styrelsen hemställer om en särskild medelsanvisning å 50 000 kronor för ändamålet i sitt statförslag för budgetåret 1960/61. Medel beviljades dock icke. Styrelsen hemställer ånyo om medel för ändamålet. Medelsbehovet torde i första etappen kunna begränsas till 20 000 kronor.

9. Vid byggnadsteknisk genomgång av fångvårdens anstalter och tjänstebostäder har konstaterats, att byggnaderna på många håll är starkt angripna av hussvamp eller husbock. Då detta förhållande, om det får fortsätta, kommer att innebära en icke oväsentlig kapitalförstöring, hemställer styrelsen om en första medelsanvisning å 25 000 kronor för bekämpande av hussvamp och husbock.

10. Under en följd av år har särskilt anslag beviljats under kapitalbudgeten för ombyggnadsarbeten vid äldre fångvårdsanstalter. Från och med budgetåret 1959/60 har emellertid medel för sådana ändamål beräknats under staten för fastighetsfonden. För nämnda budgetår har beviljats 500 000 kronor och för budgetåret 1960/61 600 000 kronor. I en av byggnadsstyrelsen och fångvårdsstyrelsen i förening med underdånig skrivelse den 2 juli 1957 överlämnad utredning rörande de äldre fångvårdsanstalternas disposition och upprustningsbehov har beräknats, att vid bibehållande av alla fångvårdsanstalter erfordras 1 200 000 kronor per år för en upprustning inom tio år och 600 000 kronor per år för en upprustning inom 20

år. Styrelsen hemställer om en medelsanvisning för budgetåret 1961/62 av 1 500 000 kronor, varigenom även de mest angelägna fasadputsningsarbetena skulle kunna utföras. Fasaderna befinner sig på flera håll i sådant skick, att byggnadernas utseende påtalats av kommunala myndigheter och olyckstillbud inträffat genom nedfallande puts. Från medelsanvisningen avser styrelsen att bestrida omändringsarbeten vid fångvårdsanstalten i Växjö i samband med dess förändring från kvinno- till mansanstalt.

Fångvårdsstyrelsen föreslår sålunda, att anslagsposten till reparationer och underhåll uppföres med $(1\,145\,500 + 100\,000 + 3\,500 + 10\,000 + 30\,000 + 100\,000 + 100\,000 + 100\,000 + 150\,000 + 100\,000 + 100\,000 + 20\,000 + 25\,000 + 1\,500\,000 =) 3\,484\,000$ kronor.

3. Beskickningsfastigheternas delfond. Den för denna delfond uppförda anslagsposten är uppdelad på en obetecknad delpost för reparations- och underhållskostnader för delfondens fastigheter och en förslagsvis beräknad delpost till uppvärmning och belysning av kansli- och tjänstebostäder i statens fastigheter för utrikesförvaltningen. För nämnda ändamål har anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m., kronor	1 210 000	1 255 000	1 275 000	1 345 000
b) Bränsle och lyse för kansli- lokaler och tjänstebostäder, <i>förslagsvis</i> , kronor ..	470 000	475 000	565 000	570 000

Delposten a). Av de för innevarande budgetår under posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. anvisade medlen har 860 000 kronor beräknats till löpande reparations- och underhållsarbeten och 340 000 kronor till löpande utgifter för onera m. m. såsom skatter, vattenavgifter, sotning, renhållning, hissbesiktning etc. Vidare har 70 000 kronor beräknats för mera omfattande arbeten i samband med personskiten på chefsposter. För fasadputsning å beskickningsfastigheten i Budapest har 75 000 kronor anvisats.

Beträffande utgifterna för onera m. m. har en fortlöpande stegring av taxor och arbetslöner m. m. medfört en nödvändig uppräknig av denna anslagspost med 20 000 kronor. För en nytillkommen fastighet i Bogotá samt nybyggnader i Addis Abeba, Ankara och Madrid har styrelsen överslagsvis beräknat omkostnaderna till 10 000 kronor. Sammanlagt skulle således för löpande utgifter för onera m. m. för budgetåret 1961—62 erfordras ett belopp av $(340\,000 + 20\,000 + 10\,000) 370\,000$ kronor.

Beträffande kostnaderna för reparations- och underhållsarbeten av normal omfattning utgår styrelsen ifrån ett oförändrat belopp om $(790\,000 + 30\,000 + 40\,000) 860\,000$ kronor — inklusive kostnader för erforderliga besiktningssesor — för fastighetsbeståndet per den 30 juni 1960. För nyssnämnda nytillkomna fastigheter räknar styrelsen med en ökning av medelsbehovet med sammanlagt 20 000 kronor.

I fråga om särskilda arbeten begär styrelsen ånyo en medelsanvisning av 20 000 kronor för ombyggnad av toalettanordningarna i anslutning till representationsvåningen inom sändebudsbostaden i Oslo. Till förfogande står endast en mindre toalett, som är olämpligt belägen och saknar förrum. Genom en begränsad ombyggnad skulle ändamålsenliga toaletttrum kunna erhållas och samtidigt kapprum och städutrymmen förbättras.

År 1954 genomfördes en restaurering av fasaderna till den äldsta delen av beskickningsfastigheten i Köpenhamn, inrymmande sändebudsbostaden. En istandsättning även av kanslibyggnadens huvudfasad har numera visat sig nödvändig. Sålunda erfordras en renovering av fasadputsen, som delvis lossnat från underlaget, och i samband därmed omläggning och partiellt utbyte av vissa fasaddetaljer. Fasadrenoveringen, som enligt styrelsens mening lämpligen bör komma till utförande under våren 1961, har beräknats kosta 50 000 kronor.

Slutligen föreslår styrelsen, att ett belopp av 50 000 kronor skall anvisas för att, efter medgivande av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, användas för mera omfattande arbeten i samband med skiften å chefsposter.

Styrelsen har sålunda föreslagit, att posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m. för nästa budgetår upptages till (370 000 + 860 000 + 20 000 + 20 000 + 50 000 + 50 000 =) 1 370 000 kronor.

Delposten b). Kostnaderna för uppvärmning och belysning av kanslilokaler och tjänstebostäder under budgetåret 1961/62 har av styrelsen uppskattats till 600 000 kronor, vilket innebär en ökning med 30 000 kronor jämfört med innevarande budgetår.

4. Byggnadsstyrelsens delfond. Under denna delfond har till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	11 419 000	12 249 000	16 660 000	18 392 000

Av de för innevarande budgetår anvisade medlen har 12 587 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 5 805 000 kronor, för vissa ändrings- och förbättringsarbeten.

I sitt förslag till stat för byggnadsstyrelsens delfond för budgetåret 1961/62 har styrelsen beräknat erforderliga reparations- och underhållsmedel till sammanlagt 29 539 000 kronor, varav 17 240 000 kronor faller på löpande underhåll och 12 299 000 kronor på särskilda ändamål.

I. Löpande underhåll. Det sammanlagda byggnadsvärdet på de under styrelsens delfond bokförda fastigheterna utgjorde enligt den till styrelsens bokslut den 30 juni 1960 hörande specifikationen av fastighetsvärdet 659 727 098 kronor 88 öre. Därav utgjorde 40 300 381 kronor 87 öre sammanlagda värdet av dels byggnader under uppförande, dels byggnader, be-

träffande vilka styrelsen icke har att bestrida underhållet, dels byggnader, för vilka styrelsen endast bekostar det yttre underhållet, dels Harpsund och dels Kasern II på Skeppsholmen.

Skillnaden mellan det sammanlagda bokförda byggnadsvärdet 659 727 098 kronor 88 öre och nyss angivna värde 40 300 381 kronor 87 öre utgör 619 426 717 kronor 1 öre.

Utöver de byggnader, som ingår i sistnämnda byggnadsvärde har styrelsen att räkna med underhållet av dels ett antal fastigheter, som i fastighetsförteckningen endast bokförts med markvärden, dels ock vissa fastigheter, som av olika orsaker ej finnes redovisade på delfonden. Byggnadsvärdet av dessa uppgår sammanlagt till 1 143 000 kronor vid 1935 års prisnivå.

Sammanlagda värdet av de byggnader, för vilka styrelsen skall bestrida underhållet, utgör sålunda ($619\,426\,717:01 + 1\,143\,000 =$) 620 569 717 kronor 1 öre. Detta värde har av byggnadsstyrelsen omräknats i enlighet med de i 1946 års statsverksproposition, del 22, s. 6—7 återgivna, av styrelsen förordade principerna, varefter erforderliga underhållsmedel vid 1935 års prisnivå beräknats i enlighet med följande tabell.

	Byggnads- värde, kronor	Byggnads- värde redu- cerat till 1935 års prisinivå, kronor	Under- hålls- procent	Erforderliga underhållsme- del vid 1935 års prisnivå, kronor
Äldre byggnader	133 877 280	133 877 280	1,5	2 008 159
Nya byggnader över 8 år ..	240 485 528	133 779 274	1,0	1 337 793
Nya byggnader ej över 8 år	246 206 909	82 930 807	0,5	414 654
Kronor	620 569 717	350 587 361	—	3 760 606

Till den sålunda erhållna summan 3 760 606 kronor, för förenämnda byggnadsbestånd har byggnadsstyrelsen lagt kostnaderna för ett antal andra fastigheter, för vilka styrelsen på grund av avtal eller särskilt uppdrag har att helt eller delvis svara för underhållet. Dessa kostnader har uppskattats till 95 000 kronor vid 1935 års prisläge, varvid erhållits summan 3 855 606 kronor.

Då indextalet beträffande underhållskostnader för år 1960 stigit till 359 jämfört med 100 år 1935, har det löpande reparationsmedelsbehovet för budgetåret 1961/62 beräknats till ($3,59 \times 3\,855\,606 =$) i runt tal 13 800 000 kronor.

I remissyttrande till Kungl. Maj:t den 12 november 1957 angående medicinalstyrelsens förslag till stat för medicinalstyrelsens delfond för budgetåret 1958/59 har byggnadsstyrelsen bl. a. framhållit följande.

Underhållsprocenterna och byggnadsvärdena för de byggnader som är bokförda på statens allmänna fastighetsfond är som regel baserade på år 1935 gällande priser och då rådande förhållanden på arbetsmarknaden. Erfarenheterna från styrelsens egen fastighetsförvaltning visar att även vid

en reglering av underhållsprocenten med hänsyn till inträffade byggnadskostnadsändringar det normala underhållet numera icke kan tillfredsställande tillgodoses inom den anslagsram som erhålles när anslagen beräknas enligt nu gällande normer. Detta beror bl. a. på att byggnaderna nu är rikligare utrustade med underhållskrävande installationer och serviceanordningar av olika slag än tidigare. Skärpta krav på hygieniska och andra anordningar har även bidragit till kostnadsökningarna. Styrelsen finner det därför angeläget, att principerna för beräkning av kostnaderna för underhållet av till fastighetsfondens olika delfonder hörande byggnader omprövas och anpassas till nu rådande förhållanden. Därvid bör jämväl utredas och närmare fastställas en gränsdragning rörande vilka arbeten, som skall hänföras till ordinarie underhåll respektive istandsättnings- och investeringsarbeten.

Ett uttryck för underhållsmedlens otillräcklighet är det stora antal framställningar om särskilda medel för istandsättnings- och upprustningsarbeten m. m. som styrelsen under en följd av år nödgats äska i sina statförslag för delfonden. Flertalet av dessa framställningar är enligt styrelsens mening av sådan art att för arbetena erforderliga medel borde rymmas inom det ordinarie underhållsanslaget. Styrelsen är medveten om att en undersökning som klarlägger det verkliga behovet av underhållsmedel kräver ingående och tidsödande utredningar, som styrelsen på grund av personalbrist icke haft möjlighet att utföra. En sådan undersökning bör enligt styrelsens mening därjämte ske i samarbete med expertis utanför styrelsen. Frågan, som är svår och komplicerad, kräver om den skall kunna lösas även ett principiellt ställningstagande till vilka åtgärder som ur förvaltningsteknisk synpunkt skall hänföras till underhållsarbeten och bestridas av härför avsedda medel eller till åtgärder av annat slag för vilka särskilda medel bör anvisas.

Vid den översyn av underhållsmedlens användning, som styrelsen i samband med anslagets fördelning på olika objekt låtit utföra, har styrelsen funnit att utgifter av karaktären onera, som icke är att betrakta som underhåll, i hög grad belastar underhållsanslaget på byggnadsstyrelsens delfond. Sålunda uppgick under budgetåret 1959/60 utgifterna för omkostnader av detta slag såsom skötsel av planteringar, renhållning av gårdar och gator, sophämtning, vatten- och avloppsavgifter, sotning, skatter, avgifter för hissbesiktningar och skötsel av automatiska värmekontrollanläggningar m. m. till omkring 1 200 000 kronor motsvarande cirka 10 procent av anslaget för löpande ordinarie underhåll (11 475 000 kr). Övriga fondförvaltande myndigheter torde i stor utsträckning bestrida ifrågakommande kostnader av andra medel än underhållsanslaget.

För att bättre tillgodose behovet av erforderliga underhållsmedel i avvaktan på närmare utredning om ändrade normer för beräkning av underhållsanslaget föreslår styrelsen att utgiftsposten uppskrives med ett mot ovan redovisade onerakostnader svarande belopp eller 1 200 000 kronor. Härigenom torde även åstadkommas en i jämförelse med andra delfonder mer likartad tilldelning av underhållsmedel.

I detta sammanhang framhåller styrelsen, att underhållskostnadsin-

dex stigit från 329 till 359 motsvarande ca 9 procent från 1 juli 1959 till 1 juli 1960. De i styrelsens statförslag för innevarande budgetår upptagna kostnaderna var baserade på prisläget förstnämnda år. För att styrelsen skall kunna genomföra de enligt detta prisläge beräknade arbetena erfordras sålunda ett tilläggsanslag på 9 procent av den i statförslaget för innevarande budgetår upptagna utgiftsposten 18 392 000 kronor eller i runt tal 1 650 000 kronor.

För ordinarie underhåll av nu redovisade fastighetsbestånd och utgifter för på fastigheterna belöpande onera samt kompensation för inträffade kostnadsstegringar erfordras sålunda enligt byggnadsstyrelsen ett belopp av (13 800 000 + 1 200 000 + 1 650 000) 16 650 000 kronor.

Härutöver erfordras medel för underhåll och drift m. m. av huvudbyggnaden med tillhörande anläggningar vid *Harpsund*. I statförslaget för innevarande budgetår har dessa kostnader inklusive ett belopp av 4 000 kronor för konservering av konst, möbler och övrigt konsthantverk, upptagits till 154 000 kronor. Styrelsen beräknar denna summa erforderlig även för nästa budgetår och upptager således ett oförändrat belopp av 154 000 kronor för ändamålet.

Vidare erfordras medel för underhåll av teleteknisk utrustning i *viss anläggning*, vilka kostnader enligt överenskommelse skall bestridas av byggnadsstyrelsen. För innevarande budgetår har för ändamålet beräknats 75 000 kronor. De för nästa budgetår erforderliga medlen har av vederbörande huvudman beräknats till 110 000 kronor.

Såsom styrelsen anfört i tidigare förslag till stat för delfonden uppgår kostnaderna för drift och underhåll av *Djurgårdsstaden* till så höga belopp, att dessa utgiftsposter icke kan beräknas efter den metod som tillämpas för övriga under styrelsens vård ställda fastigheter. Sålunda uppgår enbart de fasta utgifterna för *Djurgårdsstaden* till belopp överstigande de underhållsmedel, som enligt nämnda beräkningsgrund kommer att utgå. Med anledning härav och med hänsyn till de underhållsåtgärder som — även i betraktande av påbörjade sanerings- och moderniseringsåtgärder inom området — är oundgängligen nödvändiga, beräknar styrelsen ett belopp av ytterligare 25 000 kronor erforderligt för områdets drift och underhåll nästa budgetår.

Fastigheterna nr 2 och 6 i kv. Murmästaren, som enligt avtal mellan kronan och Stockholms stad den 13 maj och 12 juni 1947 av staden överläts på kronan, tillträdde av kronan den 1 juli 1958. I byggnadsstyrelsens delfond är fastigheterna upptagna till redovisning enbart med markvärde. Då byggnaderna efter kronans övertagande tills vidare avses kvarstå för att utnyttjas för statligt ändamål, erfordras medel för desammas underhåll. För nästa budgetår erforderligt belopp för ändamålet beräknas till 15 000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 1 september 1960 skall från och med den 1 oktober 1960 fastigheten *Kronobageriet, Sibyllegatan nr 2, kv. Kusen*, överföras från fortifikationsförvaltningens till byggnadsstyrelsens förvalt-

ning. Erforderliga underhållsmedel för nästa budgetår beräknas av styrelsen till 15 000 kronor.

Förutom de yrkesskolor, som genom Kungl. Maj:ts beslut den 7 december 1956 invärderats på delfonden och för vilka skolor styrelsen innevarande år på sedvanligt sätt beräknat erforderliga underhållsmedel, har styrelsen att svara för vården och underhållet av byggnaderna vid *Margretelunds och Råby yrkesskolor*. Styrelsen har beräknat att erforderliga underhållsmedel för dessa fastigheter för nästa budgetår belöper sig till 70 000 kronor.

Den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t medgivit socialstyrelsen att disponera medel till *provisoriska förlägningsbyggnader vid vissa ungdomsvårdsskolor m. m.* samt föreskrivit att byggnaderna tills vidare skall stå under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning. Erforderliga underhållsmedel för dessa byggnader för nästa budgetår har styrelsen beräknat till 6 000 kronor.

Genom remiss den 5 september 1960 har byggnadsstyrelsen anbefallts avgiva yttrande över hemställan från medicinalstyrelsens sjukvårdsberedskapsnämnd att investeringsanslag måtte anvisas till inköp av *fastighet för förrådsändamål*. Under förutsättning att Kungl. Maj:t godkänner förvärv av den föreslagna fastigheten Karaby 2¹⁶⁷ i Malmöhus län dels ock beslutar att fastigheten skall ställas under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, har styrelsen beräknat att erforderliga underhållsmedel för budgetåret 1961/62 uppgår till 9 000 kronor.

I Kungl. brev den 30 juni 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att från och med budgetåret 1961/62 tre nya *statliga seminarier för huslig utbildning* skall inrättas, varav ett skall förläggas till Uppsala. Under förutsättning att överenskommelse träffas med Sällskapet Uppsala Enskilda Läroverk om att fastigheterna nr 6 och 14 i kv. Kaniken skall övertagas av kronan har byggnadsstyrelsen att äska medel för byggnadernas underhåll. Styrelsen har för nästa budgetår beräknat erforderliga underhållsmedel till 25 000 kronor.

Den 13 maj 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt byggnadsstyrelsen att inkomma med förslag till det värde, varmed anläggningen *Voksenåsen* skall upptagas till redovisning å byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond. På basis av det värde som byggnadsstyrelsen kommer att föreslå har på sedvanligt sätt beräknats erforderliga underhållsmedel, vilka för nästa budgetår belöper sig till 16 000 kronor.

På begäran av skolöverstyrelsen har byggnadsstyrelsen upptagit förhandlingar med Föreningen Sävstaholmsskolorna om statens övertagande av föreningens skolhem *Charlottendal i Gnesta* samt påbörjat projektering av ytterligare skollokaler på samma tomt. I skrivelse den 29 augusti 1960 har byggnadsstyrelsen hemställt att Kungl. Maj:t ville föreslå 1961 års riksdag att för budgetåret 1961/62 anvisa erforderligt investeringsanslag för förvärv av Föreningen Sävstaholmsskolornas skolhem *Charlottendal* samt byggnadsåtgärder i samband därmed. Under förutsättning att nämnda skolhem kommer att övergå i statlig ägo från och med nästa budgetår samt att förvaltningen av fastigheten skall övergå till byggnadsstyrelsen har styrelsen

beräknat erforderliga underhållsmedel för budgetåret 1961/62 till 5 000 kronor.

Chefen för armén har den 8 juni 1960 till Kungl. Maj:t gjort hemställan angående *Rosersbergsområdets* framtida användning och förvaltning. Om överföring av vissa byggnader till byggnadsstyrelsens förvaltning kommer att ske under budgetåret 1961/62 förutsätter byggnadsstyrelsen att underhållsmedel kommer att ställas till styrelsens disposition av fortifikationsförvaltningen. För vissa istandsättningsarbeten härutöver har styrelsen beräknat kostnaderna till 50 000 kronor.

I avvaktan på resultatet av förhandlingar angående tomt för *Sovjetambassaden å Marieberg* kommer tre av de större byggnaderna på tomten, benämnda kanslihuset, befälsbyggnaden samt sjukbaracken, att utnyttjas för folk- och bostadsräkningen. För driftsutgifter i samband härmed såsom sophämtning, renhållning, ytterbelysning samt allmän tillsyn hemställer styrelsen om 30 000 kronor för nästa budgetår.

Den 27 maj 1960 har Kungl. Maj:t godkänt avtal med Göteborgs stad angående statens övertagande av *Göteborgs stadsbibliotek*. Erforderliga underhållsmedel för nästa budgetår har av byggnadsstyrelsen beräknats till 35 000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts i proposition nr 108/1960 framlagda förslag har riksdagen godkänt överenskommelse om byte av mark m. m. mellan kronan och Göteborgs stad. I överenskommelsen ingår bl. a. överlåtelse av *Holtermanska sjukhuset* till kronan. Under förutsättning att sjukhuset kommer att övergå i statlig ägo samt att fastigheten skall övergå till byggnadsstyrelsens förvaltning har för budgetåret 1961/62 erforderliga underhållsmedel beräknats till 25 000 kronor.

Det sammanlagda medelsbehovet för det löpande fastighetsunderhållet har således av byggnadsstyrelsen beräknats till $(16\,650\,000 + 154\,000 + 110\,000 + 25\,000 + 15\,000 + 15\,000 + 70\,000 + 6\,000 + 9\,000 + 25\,000 + 16\,000 + 5\,000 + 50\,000 + 30\,000 + 35\,000 + 25\,000 =) 17\,240\,000$ kronor.

II. Särskilda arbeten. A. Byggnadsstyrelsens statförelag. Utöver beräknade medel för normala underhållsarbeten hemställer byggnadsstyrelsen på sätt av det följande framgår om särskilda medel för vissa större reparationsarbeten. Härmed avses arbeten, som måst uppskjutas dels på grund av under tidigare år företagna beskränningar av underhållsmedlen och dels på grund av att tillgängliga underhållsmedel under alltför råddande lokalsvårigheter måst i viss utsträckning tagas i anspråk för smärre förändringsarbeten, varigenom möjliggjorts ett mera rationellt utnyttjande av lokalerna. Styrelsen äskar jämväl särskilda medel för vissa ändrings- och inredningsarbeten m. m., vilka kostnader icke kan utan men för de normala underhållsarbetena bestridas av underhållsanslaget.

De ändamål för vilka byggnadsstyrelsen äskar särskilda medelsanvisningar är följande.

	Kronor
1. Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm, anordnande av utvändig trappa till läktare	25 000
2. Utrikesministerhotellet i Stockholm, modernisering av tjänstebostad	150 000
3. Svartsjö vårdanstalt, modernisering av bostadshusen Fyrkanten och Vita huset	270 000
4. Venngarns vårdanstalt, ombyggnadsarbeten i bostadshuset Ekbacken	80 000
5. Sundbo yrkesskola, Fagersta, utökning av ytterbelysningen	33 000
6. Eknäs yrkesskola, Enköping, omläggning av vatten- och avloppsanläggningarna	35 000
7. Ryagårdens yrkesskola, Örkelljunga, vissa ombyggnadsarbeten	23 000
8. Forsane yrkesskola, Frändefors, anordnande av stängsel	55 000
9. Råby yrkesskola, Lund, modernisering av ekonomiavdelningen m. m.	143 000
10. Sjöhistoriska museet i Stockholm, anordnande av arkiv	40 000
11. Gamla skogsinstitutet i Stockholm, installation av centralvärmeanläggning m. m.	116 000
12. Hammargårdens yrkesskola, anordnande av stängsel	44 000
13. Annedals folkskoleseminarium, Göteborg, ombyggnad av rektorsbostaden för undervisningsändamål	176 000
14. Folkskoleseminariet, Uppsala, vissa ändringsarbeten samt installation av hiss	127 000
15. Kungl. lantbrukshögskolan och statens lantbruksförsök, Ultuna, anordnande av tre bostadsrum i restaurang- och kårhusbyggnadens vindsvåning	40 000
16. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, reparationsarbeten inom elevförläggningen i huvudbyggnaden	60 000
17. Tandläkarhögskolan, Malmö, ombyggnad av djurlaboratorium	28 000
18. Svenska institutet för konserveringsforskning, Göteborg, installation av hiss samt uppdelning av kansliutrymme	66 000
19. Morängens yrkesskola, Almunge, anordnande av sjukrum och kylrum	17 000
20. Lövsta skolhem och yrkesskola, Vagnhärad, utökning av ytterbelysningsanläggning, ombyggnad av centralkök samt utbyte av värmepannor m. m.	170 000
21. Permanentläggning av skolplaner och vägar samt anordnande av parkeringsplatser m. m.	400 000
22. Nationalmuseibyggnaden, reparation av fasaderna	250 000
23. Operabyggnaden, reparation av fasaderna	310 000
24. Kungl. biblioteket, omputsning av fasaderna	200 000
25. Veterinärhögskolan, installation av växelström	175 000
26. Statens bakteriologiska laboratorium, utökning av yttre belysning	30 000

	Kronor
27. Kv. Röda bodarna i Stockholm, brandskyddsåtgärder	56 000
28. Naturhistoriska riksmuseet, ändringar av paleozoologiska avdelningens och evertebrataavdelningens lokaler	185 000
29. Kv. Mercurius, fastigheten Storkyrkobrinken 13, Stockholm, reparation av brandskador	15 000
30. Statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare, modernisering av Park- och Trekantsvillorna, utökning av panncentralen och ombyggnad av Tingshuset	575 000
31. Statens vårdanstalt å Venngarn för alkoholmissbrukare, modernisering av Grindtorp övre m. fl. bostadshus, ändringar i huvudbyggnaden och diverse planeringsarbeten	260 000
32. Karolinska institutets m. fl. byggnader, framdragning av ångledning till farmakologiska institutionen vid Karolinska institutet samt till statens institut för folkhälsan m. m.	175 000
33. Folkskoleseminariet i Linköping, omläggning av den elektriska installationen m. m.	90 000
34. Skol- och arbetshemmet för döva å Mogård, Doverstorp, modernisering av kök m. m.	48 000
35. Landshövdingeresidenset i Malmö, installation av hiss i landshövdingebostaden	60 000
36. Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut samt lantbruksskola, Åkarp, centralisering av uppvärmningen för det bakteriologiska laboratoriet m. m.	45 000
37. Chalmers tekniska högskola, brandskador inom kemiinstitutionernas lokaler	80 000
38. Folkskoleseminariet i Karlstad, vissa ombyggnadsarbeten samt installation av hiss	200 000
39. Vanföreanstalten i Härnösand, utbyte av hissar	120 000
40. Nomadskolorna, vissa brandskyddsåtgärder	45 000
41. Fagared och Gräskärr, yrkesskolor, stängsel kring special- och mottningsavdelningarna	160 000
42. Hammargårdens yrkesskola, utökning av ytterbelysningen ..	20 000
43. Hornö yrkesskola för kvinnliga elever, modernisering av kök och expeditionslokaler och centralisering av värmeförsörjningen	215 000
44. Långanäs yrkesskola, Eksjö, ombyggnad av gamla traktorgaraget	12 000
45. Lövsta skolhem och yrkesskola, Vagnhärad, modernisering av äldre bostäder	120 000
46. Margretelund, yrkesskola för kvinnliga elever, modernisering av köksavdelningen och centralisering av värmeförsörjningen	280 000
47. Ryagårdens yrkesskola, Örskelljunga, uppdelning av Björkhaga i två avdelningar	110 000
48. Sundbo yrkesskola, Fagersta, centralisering av värmeförsörjningen m. m.	60 000

	Kronor
49. Stigby yrkesskola, Visingsö, diverse ombyggnadsarbeten	25 000
50. Ungdomsvårdsskolorna, brandskyddsåtgärder samt vatten och avloppsledningar	1 300 000
51. Landshövdingebostäderna, moderniseringsarbeten	350 000
52. Bränslebesparande åtgärder	200 000
53. Anslag till anordnande av förvaltningslokaler m. m.	4 430 000
	Summa 12 299 000

Beträffande de olika ändamålen inhämtas följande ur handlingarna i ärendet.

1—20. I fråga om dessa ändamål har framställningar gjorts tidigare år, dock utan att föranleda någon särskild medelsanvisning. (Beträffande motiveringen se statsverkspropositionen, bilaga 21: 1) år 1957 s. 14, 2) år 1959 s. 19, 3—4) år 1959 s. 23, 5) år 1960 s. 25, 6—9) år 1960 s. 26—27, 10) år 1959 s. 31, 11) år 1960 s. 19, 12) år 1960 s. 27, 13) år 1959 s. 28—29, 14) år 1957 s. 18, 15) år 1960 s. 20, 16—20) år 1960 s. 22—24.)

21. För innevarande budgetår har för permanentbeläggning av skolplaner och vägar samt anordnande av parkeringsplatser m. m. anvisats ett generellt belopp av 100 000 kronor. För att föreliggande behov skall kunna helt tillgodoses, erfordras — på sätt styrelsen framhöll redan i sina anslagsökanden hösten 1958 — att medel för ändamålet anvisas under förevarande utgiftspost ett antal år framåt.

För att tillgodose de mest trängande behoven av åtgärder bör för nästa budgetår upptagas ett belopp av 400 000 kronor.

22. För budgetåren 1956/57—1960/61 har anvisats sammanlagt 600 000 kronor för reparation av stenkägladnaden på fasaderna till Nationalmuseum. För att kunna genomföra en större del av reparationerna i en följd har styrelsen reserverat huvuddelen av de anvisade medlen. Reservationen på anslaget uppgick således vid budgetårsskiftet 1960/61 till omkring 500 000 kronor.

Den slutliga kostnaden för arbetena kan icke nu med bestämdhet förutsägas. Sedan ställningar blivit uppsatta har det nämligen visat sig att stenkägladnaden i själva fasadlivet, som styrelsen tidigare räknat med att icke behöva restaurera, i viss omfattning genom i stenen djupt liggande osynliga klovsprickor lossnat från befintlig bakmur. En bedömning av dessa skadors omfattning kan icke ske utan att varje sten närmare undersökes. Styrelsen ämnar i nästa års petite närmare redogöra för ifrågavarande restaureringsbehov.

Styrelsen har nu igångsatt arbetena i större skala och kommer under innevarande höst att påbörja utbytet av taklistkonsolerna, som är den kostsamaste delen av arbetet. Enligt av Kungl. Maj:t lämnat medgivande den 30 juni 1960 har en av styrelsens tjänstemän företagit en studieresa till Västtyskland och därvid funnit att beställning av konsolerna med fördel kan utläggas på en tysk firma. Kostnaderna för leveransen blir därvid halva priset mot ett utförande av konsolerna i Sverige. Gjorda undersökningar har därjämte visat att det stenmaterial — sandsten — som kan erhållas i Tyskland ur hållfasthetssynpunkt är avsevärt bättre än den sten som tidigare använts i fasaden. För arbetenas fortsättande beräknar styrelsen ett belopp av 250 000 kronor erforderligt för nästa budgetår.

23. För renovering av fasaderna har för budgetåret 1960/61 anvisats 120 000 kronor avseende påbörjande av en första etapp. Kostnaderna för renoveringen i dess helhet har såsom redovisats i 1960 års statsverksproposition bilaga 21 approximativt uppskattats till 600 000 kronor. Beloppet har föreslagits uppdelat på tre etapper. För arbetets kontinuerliga bedrivande erfordras för budgetåret 1961/62 310 000 kronor avseende återstående medel för den första etappen och hela det för den andra etappen erforderliga beloppet. De tidigare beräknade kostnaderna för nu aktuella arbeten har uppräknats med hänsyn till inträffad prisstegring.

24. För budgetåren 1958/59 och 1959/60 har för påbörjande av omputsning av fasaderna anvisats 200 000 respektive 150 000 kronor. Omputsningen har emellertid av olika skäl hitintills icke kunnat påbörjas. Kostnaden för hela arbetet har såsom redovisats i 1959 års statsverksproposition bilaga 21 beräknats till 500 000 kronor. Detta belopp bör med hänsyn till inträffad prisstegring uppräknas till 550 000 kronor. Styrelsen räknar nu med att kunna påbörja omputsningen i februari 1961 och så bedriva arbetet att i huvudsak halva byggnaden blir färdigställd under året. Den andra etappen förutsättes kunna igångsättas motsvarande månad 1962 och slutföras under året. Vid arbetenas genomförande enligt detta tidsschema erfordras för budgetåret 1961/62 återstående belopp (550 000 — 350 000) 200 000 kronor.

25. För påbörjande av installation av växelström vid veterinärhögskolan anvisades för budgetåret 1960/61 175 000 kronor. Kostnaderna för arbetet i dess helhet har såsom redovisats i statförslaget för innevarande budgetår beräknats till 350 000 kronor. Då den beslutade omläggningen bör ske utan avbrott bör återstående medel, 175 000 kronor, finnas tillgängliga budgetåret 1961/62.

26. Den yttre belysningen inom laboratoriets område är mycket otillfredsställande. Då trafikerade delar delvis saknar belysning föreligger risk för olycksfall. Enligt byggnadsstyrelsen bör 33 nya vägbelysningsstolpar uppsättas. Kostnaderna för dessa har beräknats till 30 000 kronor.

27. Enligt föreläggande i anledning av brandsyn skall de fönster som vetter mot de båda ljusschakten i fastigheten igensättas eller utbytas mot rutarmerat trådglas i järnram. Då berörda lokaler användas för kontorsändamål, är en igensättning utesluten och ett utbyte av fönstren måste företagas. Kostnaderna härför har beräknats till 56 000 kronor.

28. I skrivelse den 29 oktober 1959 har föreståndaren för museets *paleozoologiska avdelning* föreslagit vissa omDispositioner inom avdelningens lokaler för att därmed tillgodose de mest trängande behoven av laboratorieutrymmen för framställning av plast för inbäddning av fossil m. m., för behandling av bergarter med syror för utlösning av fossil samt för framställning av vaxmodeller. Härvid har bl. a. framhållits att bristen på lämpliga lokaler för det eldfarliga och för hälsan riskabla laboratoriearbetet verkat starkt hämmande såväl på avdelningens vetenskapliga som museala verksamhet. Förslaget har tillstyrkts av vetenskapsakademien och riksmuseintredningen. Byggnadsstyrelsen har för sin del funnit de föreslagna arbetena angelägna. Kostnaderna har beräknats till 85 000 kronor.

Vidare har vetenskapsakademien, riksmuseintredningen och chefen för museet framfört önskemål om en förbättring av lokalförhållandena inom museets *vertebratavdelning*. Bland annat saknas nu arbetsrum för den tekniska personalen, avdelningens förre föreståndare professor emeritus N.

Odhner, preparatorseleven, avdelningens ständige medarbetare docenten Karling, vaktmästaren samt för de extra arkivarbetare som avdelningen under flera år tilldelats. De föreslagna förbältringsåtgärderna avser omdisponering av vissa av de nuvarande lokalerna för samlingar till tjänste- och arbetslokaler. Omdisponeringen ansluter sig på ett naturligt sätt till de ändringar av avdelningen, som kan bli aktuella vid en tillbyggnad av riksmuseet och dess samordnande med de blivande universitetsbyggnaderna vid Frescati.

Byggnadsstyrelsen har för sin del funnit de nu föreslagna ändringarna angelägna. Kostnaderna har beräknats till 100 000 kronor.

29. Natten till den 2 juni 1960 brandskadades tak och takstolar i vindslokaler. Det har konstaterats att branden anlagts. Rättsligt förfarande har inletts mot den misstänkte. Det får emellertid antagas att försök att utkräva skadestånd blir resultatlöst. Kostnaden för erforderliga reparationer, 15 000 kronor, har förskötterats från underhållsanslaget. Detta bör således uppskrivas med motsvarande belopp.

30. För att förbättra bostäderna i Parkvillorna och Trekantsvillorna föreslås en inredning av vissa vindsutrymmen, varigenom 10 lägenheter skulle få ett behövt tillskott var för sig med hall, sovrum och badrum, och ytterligare en lägenhet få badrum. Styrelsen förutsätter, att den höjda bostadsstandarden skall föranleda en höjning av hyrorna.

Då villornas värmepannor och skorstenar är gamla och förslitna, föreslås också en upprustning av värmeförsörjningen. Frågan löses lämpligast genom anordnande av en för villorna gemensam panncentral i en av dessa. En sådan centralisering blir ur anläggnings- och driftssynpunkt ekonomisk. Kostnaden för vindsinredningen och panncentralen har beräknats till sammanlagt 370 000 kronor.

För att klara den belastning av anstaltens stora panncentral som uppkommer i och med att Vita huset, Fyrkanten, Aldfruhuset, Slottet och tillbyggnaden för den öppna avdelningen A II såsom beslutats anslutes till panncentralen, föreslås en utökning av denna med en ny panna. Kostnaden för en sådan har beräknats till 80 000 kronor.

Vidare föreslås en ombyggnad av Tingshuset för att där inrymma lokaler för mödravårdscentral, distriktssköterska och tandklinik. Vid en överflyttning av dessa institutioner till Tingshuset kan en befintlig bostadsbyggnad frigöras och två mycket erforderliga familjebostäder tagas i anspråk för sitt ursprungliga ändamål. Kostnaden för ombyggnaden, vari också inbegripes modernisering av de i huset inrymda personalbostäderna, har beräknats till 125 000 kronor. Vid beräkningen har förutsatts att anstaltens arbetskraft i största möjliga utsträckning anlitas.

31. Vissa av de äldre personalbostadshusen är i behov av modernisering. Sålunda bör Grindtorp Övre, Grindtorp Nedre, Stjärnkikaren, Haga Västra och Sven Bengt — vardera inrymmande två lägenheter — förses med bad samt Trädgårdsvillans tre lägenheter utökas med vardera ett sovrum och bad. Vidare bör befintliga pannor utbytas och övergång till oljeeldning ske. Kostnaden för dessa arbeten har beräknats till 210 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att den höjda bostadsstandarden skall föranleda en höjning av hyrorna.

För att få erforderligt utrymme för förvaring av de intagnas persedlar m. m. föreslås vissa ändringar i huvudbyggnaden. Kostnaden för dessa har beräknats till 25 000 kronor.

För tillfart till det nybyggda reningsverket och den likaledes nyuppförda anläggningen med pumphus och ställverk erfordras en cirka 300 meters

respektive cirka 120 meters väg. Vidare erfordras ett cirka 180 meters nätstängsel kring reningsverket. Dessa arbeten liksom den planering som bör ske kring de nyligen färdigställda tvåfamiljshusen beräknas kunna utföras av anstaltens eget folk. Materialkostnaderna för vägarbetet, stängslet och planeringen har beräknats till 25 000 kronor.

32. I skrivelse den 25 augusti 1959 angående vissa byggnadsarbeten vid Karolinska institutet hemställde byggnadsstyrelsen bl. a. om anslag för framdragning av ångledning till farmakologiska institutionen. I den för arbetet beräknade kostnaden, 95 000 kronor, ingick även anslutning till det centrala ångledningssystemet av det intilliggande institutet för folkhälsan. Framställningen föranledde i detta avseende icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Genom nämnda institutioners ökade verksamhet har kraven på ökning av ångkapaciteten ytterligare skärpts. I skrivelse den 15 juni 1960 har institutet för folkhälsan bl. a. anfört följande. »Sterilisering av disk drager under nuvarande tryckförhållanden en onormalt lång tid och omöjliggör ett rationellt utnyttjande av personalen. Ansamlingen av en stor mängd laboratorieutensilier, vilka använts för bakteriologiska undersökningar, under en längre tids väntan på sterilisering, är icke endast oförenlig med god hygien utan kan för personalen innebära direkta risker.»

I nuvarande prisläge har kostnaden för denna ångledning beräknats till 115 000 kronor. På grund av det ökade uttaget av ånga från den centrala ångledningen bör den del av ledningen som tidigare dragits mellan bakteriologiska institutionen och kärhuset samtidigt utökas. Kostnaden för en dylik omläggning har beräknats till 30 000 kronor.

För att möjliggöra framtida anslutningar till de ledningar inom Karolinska institutets område som framdrages till laboratorium 59 och tumörbiologiskt laboratorium, vilka för närvarande uppföres med anlitande av donationsmedel, har byggnadsstyrelsen låtit uppdimensionera ledningar och kulvert och förskottsvis bestritt kostnaden, kronor 30 000, av underhållsmedel.

För budgetåret 1961/62 erforderliga medel för ångledningar m. m. inom Karolinska institutets område uppgår sålunda till sammanlagt (115 000 + 30 000 + 30 000 =) 175 000 kronor.

33. Behov av modernisering av de elektriska anläggningarna, ledningar och elcentraler, föreligger sedan flera år. Effektuttaget har sedan anläggningarnas tillkomst 1926 successivt ökat genom installationer av nya ljuspunkter och effektkrävande apparater. Huvudledningarna är nu så överbelastade, att risk för brand föreligger. Den inkoppling av pumpar och varmluftsapparater som erfordras för den pågående anslutningen av seminariets värmeledningssystem till stadens fjärrvärmeverk medför en ytterligare belastning av ledningarna liksom det utbyte av skolkökets gasspisar mot elspisar som måste ske till följd av nedläggandet av stadens gasverk. En omläggning av den elektriska installationen kan därför icke längre uppskjutas.

Vid seminariets anslutning till fjärrvärmeverket friställes pannrummet i seminariebyggnaden. Detta bör då lämpligen inrättas till ny elcentral. Vid en sådan lösning kan den nuvarande elcentralen i bottenvåningen jämte en närliggande tvättstuga, som bör överflyttas till ett bostadshus, efter mindre ändringsarbeten tagas i anspråk för arkiv, lärosal för maskinskrivning, rum för vaktmästare samt förråd för städmaterial, av vilka lokaler skolan har stort behov.

Kostnaden för omläggningen av de elektriska ledningarna, inredningen

av en ny elcentral och omdisponeringen av de friställda lokalerna har beräknats till 90 000 kronor.

34. År 1947 överflyttades skolan för döva i Gävle till Mogård i Östergötland. Huvudbyggnaden där inreddes då till köks- och ekonomibyggnad, varvid gävleskolans köksutrustning kom till användning. Denna utrustning är nu starkt försliten och behöver ersättas. I samband med denna förnyelse är det lämpligt att för driften av den apparatur i kök och jäsningsrum, för vilken nu lågtrycksånga användes, övergå till elektrisk kraft. Därmed skapas också en nödvändig värmereserv för uppvärmningen av skolbyggnaderna. Vid maximal belastning av panncentralen, som också tillgodoser varmvattenberedningen och driften i tvättstugeavdelningen, äventyras nu ofta rumsuppvärmningen.

Kostnaderna för ny köksutrustning och för övergång till elektrisk drift av vissa delar av densamma har beräknats till 48 000 kronor.

35. Den av landshövdingen disponerade våningen inom residenset har en lägenhetsyta av cirka 1 300 m², fördelad på tre våningsplan med våningshöjder på över 4 meter. I bottenvåningen är bl. a. kök jämte ekonomiutrymmen, de kungl. gästrummen samt landshövdingens arbets- och vardagsrum belägna. Våning 1 tr inrymmer den s. k. representationsvåningen jämte landshövdingens sovrum och det översta våningsplanet ytterligare sov- och gästrum samt rum för personalen. För kommunikation mellan de olika våningarna finnas tre trappförbindelser samt en mathiss mellan kök i bottenvåningen och serveringsrum 1 trappa.

Fråga har nu väckts om installation av en hiss, avsedd i första hand för landshövdingefamiljen och dess gäster. Genom att hissen, såsom byggnadsstyrelsens planerat, anslutes till centrala utrymmen kommer den även att underlätta personalens arbete.

Installationen ingår som ett led i byggnadsstyrelsens strävan att genom diverse rationaliseringar underlätta och förenkla skötseln av de ofta ålderdomliga och otidsenliga landshövdingebostäderna. Under den senaste femårsperioden har sålunda personhissar installerats bl. a. i landshövdingebostäderna inom slotten i Linköping och Halmstad samt residenset i Vänersborg.

Kostnaderna för hissen har beräknats till 60 000 kronor.

36. Värmepannor och skorstenar i de 1903—05 uppförda, sinsemellan närbelägna s. k. västra och östra dubbelvillorna (personalbostäder) och byggnaden för det bakteriologiska laboratoriet är förslitna och kräver upprustning.

Den östra dubbelvillan har två panncentraler, som vardera betjänar en bostadslägenhet jämte en överliggande kontorsavdelning. Pannorna skötes av de båda bostadsinnehavarna, som har att uppvärma såväl sin egen lägenhet som ovanför belägna kontorslokaler. Detta system liksom den separata uppvärmningen i de två andra byggnaderna är ur underhålls- och drifts-ekonomisk synpunkt otillfredsställande och bör ej bibehållas.

Den erforderliga upprustningen av värmeanläggningarna sker lämpligast genom anordnandet av en för de tre byggnaderna gemensam värmecentral i laboratoriebyggnaden. Med en sådan lösning vinnes även att skorstenarna i dubbelvillorna ej behöver ommuras.

Kostnaderna för erforderlig utökning av panncentralen i byggnaden för det bakteriologiska laboratoriet, installation av nya pannor där samt anslutning av de båda andra byggnaderna genom kulvertledning har beräknats till 45 000 kronor.

37. Natten mellan den 2 och 3 augusti 1960 brandskadades väggar, tak, inredningar och installationer inom kemiinstitutionernas lokaler, varvid också angränsande lokaler rök- och vattenskadades. Enligt polisutredningen i ärendet torde branden ha uppstått genom självantändning i kemikalier. Då de skadade lokalerna enligt högskolan måste vara i brukbart skick senast den 20 september för att icke äventyra undervisningen, har byggnadsstyrelsen genast låtit reparera skadorna.

Kostnaderna för reparationen beräknas uppgå till sammanlagt 80 000 kronor. Utgifterna bestrides förskottsvis av underhållsmedel. Underhållsanslaget bör således uppskrivas med motsvarande belopp.

38. De nuvarande lokalerna planerades för endast manliga elever. Genom den intagning av även kvinnliga elever som sker sedan 1957 har behov uppkommit av en omdisponering av utrymmena för omklädning och tvagning. Vid en sådan omdisponering bör rörledningar, duschar och övriga anordningar som är gamla och förslitna ersättas. Vidare bör härvid önskemålet om en bastu — hygien och bad ingår i lärarkandidaternas praktikundervisning — tillgodoses.

Det förslag till frågans lösning som byggnadsstyrelsen utarbetat i samråd med skolöverstyrelsen avser anordnande av två, varandra oberoende enheter med rum för omklädning, tvagning och bastu.

Kostnaderna för de erforderliga åtgärderna har beräknats till 70 000 kronor.

Inredningen i laboratorierna och lärosalarna för kemi och biologi är starkt försliten och behöver ersättas. Några större nyinstallationer har ej skett efter seminariebyggnadens tillkomst för snart fyrtio år sedan. För att tillgodose den undervisning på högstadiet, som tillkommer genom enhetsskolans införande, erfordras vidare viss omdisponering av lokalerna. Enligt det förslag till frågans lösning som byggnadsstyrelsen utarbetat i samråd med skolöverstyrelsen omdisponeras kemi- och biologiavdelningarna till en enhet, där undervisning kan bedrivas på alla stadier. Härigenom undviks en del dubbeluppsättningar. Vidare vinnes utrymme till särskilda forskningsrum och ämnesrum för lärare och lärarkandidater.

Kostnaderna för de erforderliga arbetena beräknas till 67 000 kronor.

Skolan är uppförd i fem våningar. Våningshöjden är fyra meter. Lärarum och kansli är belägna i bottenvåningen och lärosalarna i de övre våningarna. Lärarna vid seminariet har sedan lång tid tillbaka understrukit behovet av en hiss. Enligt byggnadsstyrelsen hör en sådan lämpligen installeras i nära anslutning till huvudtrappan. Kostnaderna har beräknats till 63 000 kronor.

De sammanlagda kostnaderna för nu föreslagna arbeten vid seminariet uppgår sålunda till $(70\,000 + 67\,000 + 63\,000 =) 200\,000$ kronor.

39. Anstaltens hissar, fem till antalet, installerades 1930—31. De är nu förslitna och ur säkerhetssynpunkt ej tillfredsställande. Det äldre systemet med saxgrindar i hisskorgarna är besvärligt för de vanföra patienterna och förorsakar lätt klämskador. Anordningarna i övrigt uppfyller vidare ej i viktiga delar nu gällande bestämmelser. Då erforderlig reparation och modernisering ej kan ske för en rimlig kostnad, bör hissarna ersättas med nya.

Med hänsyn till personalens och patienternas beroende av hissarna bör ett utbyte ske successivt — förslagsvis under en treårsperiod — med början budgetåret 1961/62 med ett utbyte av två hissar. Kostnaden för denna första förnyelse beräknas till 120 000 kronor.

40. I sina petita för budgetåret 1960/61 äskade byggnadsstyrelsen 270 000 kronor för slutförande av vissa brandskyddsåtgärder vid nomadskolorna. Av detta belopp anvisades endast 200 000 kronor. Vid samtliga nomadskolor med undantag för de i Jänsmässholmen och Storvallen har brandskyddsåtgärderna slutförts. Jänsmässholmens nomadskola har nedlagts och disponeras för annat ändamål. Således återstår endast Storvallens nomadskola, där för genomförandet av erforderliga brandskyddsåtgärder erfordras 45 000 kronor.

41. För att förhindra rymning och hålla obehöriga på avstånd erfordras stängsel kring special- och mottagningsavdelningarna. Arbetena bör kunna utföras av skolornas elever. Materialkostnaderna beräknas till 60 000 kronor för Fagared och 100 000 kronor för Gräskärr. Därest de större arbetena i Gräskärr, där två särskilda stängsel erfordras, skulle behöva uppdelas på två budgetår, bör enligt skolans styrelse stängslet vid mottagningsavdelningen, vilket beräknats kosta 40 000 kronor, komma först.

42. Ytterbelysningen behöver utsträckas till nybyggda områden. I samband därmed bör det befintliga systemet kompletteras. Kostnaderna för erforderliga åtgärder har beräknats till 20 000 kronor.

43. Det i Storgården inrymda centralköket är i flera avseenden bristfälligt och kräver ombyggnad och modernisering. Kostnaden för den erforderliga upprustningen, vari också inbegripes en mindre tillbyggnad för matutlämning och en mindre omdisponering inom angränsande expeditiionslokaler, har beräknats till 165 000 kronor.

I samband med upprustningen av köket bör också värmeförsörjningen av byggnaden, vars panncentral är gammal och försliten, förbättras. Frågan löses lämpligast genom en anslutning av byggnaden till panncentralen i den beslutade förläggningsbyggnaden, varvid panncentralen bygges ut för att också tjäna Gammelgården och den beslutade verkstadsbyggnaden. En sådan centralisering skulle innebära en ur anläggnings- och driftssynpunkt mycket ekonomisk lösning. Kostnaden för den erforderliga utökningen av värmecentralen i förläggningsbyggnaden, kulvertledningarna samt undercentraler i de anslutna byggnaderna har beräknats till 50 000 kronor.

44. För att avhjälpa bristen på fritidslokaler för den öppna avdelningen föreslås en ombyggnad av en timmerstuga, som tidigare använts som traktorsgarage. Arbetet bör kunna utföras som övningsarbete av skolans elever. Materialkostnaden beräknas till 12 000 kronor.

45. Vid skolan finnes 12 st personalbostadshus, vardera inrymmande två rum och kök. Då bostadsutrymmena är relativt små och vindarna kan inredas med hall och ett rum, är det önskvärt att denna standardförbättring kommer till stånd. För ändamålet erfordras 120 000 kronor. Styrelsen förutsätter, att den höjda bostadsstandarden skall föranleda en höjning av hyrorna.

46. Centralköket är i flera avseenden bristfälligt. Bl. a. saknas beredningsrum, kylrum och omklädningsrum. Kostnaden för den erforderliga upprustningen har beräknats till 215 000 kronor.

I samband med upprustningen av köket bör också värmeförsörjningen av byggnaden, vars värmepannor är gamla och förslitna, förbättras. Frågan löses lämpligast genom en anslutning av byggnaden till panncentralen i gymnastikbyggnaden. Till denna panncentral bör därvid också kontorsbyggnaden

den och elevhemmet Lidgård anslutas. En sådan centralisering innebär en ur anläggnings- och driftssynpunkt ekonomisk lösning. Kostnaden för erforderliga åtgärder har beräknats till 65 000 kronor.

47. 16 av skolans elever är förlagda i en tvåvånings träbyggnad benämnd Björkhaga. För att man bättre skall kunna övervaka eleverna bör byggnaden uppdelas i två särskilda avdelningar med dagrum, matsal, tekök, jourrum, syrum m. m. I samband därmed bör brandskyddande invändig beklädnad, som nu saknas, uppsättas och brandalarm installeras. För ombyggnaden och brandskyddsåtgärderna erfordras 35 000 respektive 75 000 kronor eller sammanlagt 110 000 kronor.

48. Värmepannorna i kontorsbyggnaden och rektorsbostaden är gamla och förslitna och behöver ersättas. Värmefrågan löses lämpligast genom en anslutning av de båda byggnaderna till »Herrgårdens» panncentral. Till denna panncentral bör också den närliggande utskrivningsavdelningen anslutas som en senare etapp.

Kostnaden för den närmast aktuella anslutningen, kontorsbyggnaden och rektorsbostaden, vari också inbegripes en önskvärd modernisering av kontorslokalerna, har beräknats till 60 000 kronor.

49. Vid statens övertagande av fastigheten medföljde bl. a. en icke vinterbonad villa »Gläntan» och 3 baracker. Dessa har efter skolans tillkomst använts som provisoriska lokaler, bl. a. personalbostäder, men står nu tomma. Skolstyrelsen vill nu iordningställa »Gläntan» till fritidslokaler för eleverna och flytta barackerna, som ligger på personalbostadsområdet, till lämpligare plats och där iordningställa dem till verkstads- och förrådslokaler. Arbetet bör kunna utföras som övningsarbete av skolans elever. Materialkostnaderna beräknas till 25 000 kronor.

50. I föregående års petita anmälde byggnadsstyrelsen att vederbörande brandsynförrättare vid ett flertal skolor anmärkt på avsaknaden av speciella anordningar för minskande av brandfaran. I avvaktan på att ett program om lämpliga brandskyddsåtgärder skulle utarbetas, föreslogs att för budgetåret 1960/61 ett belopp av 300 000 kronor anvisades för de mest trängande behoven. För ändamålet anvisades emellertid endast 140 000 kronor.

Inom byggnadsstyrelsen pågår i samråd med statens brandinspektion en allmän utredning rörande behovet av brandskyddsåtgärder vid ungdomsvårdsskolorna. Med hänsyn till att länsbrandinspektörernas krav icke oväsentligt skiljer sig från varandra inriktas utredningen på en samordning av dessa krav och ett åstadkommande av enhetliga bestämmelser rörande brandskyddet. Styrelsen avser att i nästa års petita framlägga en detaljerad plan över behovet av åtgärder vid de olika skolorna. I avvaktan härpå föreslås ett belopp av 300 000 kronor för nästa budgetår.

Styrelsen anmälde i föregående års petita att, då vatten- och avloppsanläggningarna vid de flesta ungdomsvårdsskolorna var överbelastade och i mycket dåligt skick, styrelsen påbörjat utredningar om erforderliga åtgärder. Styrelsen uppskattade de sammanlagda kostnaderna till i runt tal 2 000 000 kronor. För budgetåret 1960/61 äskades ett belopp av 1 000 000 kronor för de mest angelägna arbetena. För ändamålet anvisades emellertid endast 475 000 kronor.

Enligt de numera i huvudsak slutförda utredningarna beräknas de sammanlagda kostnaderna för upprustning av vatten- och avloppsanläggning-

arna till cirka 2 500 000 kronor. Styrelsen avser att i nästa års petita redovisa utredningarnas resultat. För nästa budgetår föreslås en anvisning av 1 000 000 kronor.

51. För bestridande av ombyggnadskostnader i samband med landshövdingeskiften har från och med budgetåret 1952/53 anvisats särskilda medel som tillägg till det ordinarie underhållsanslaget.

I byggnadsstyrelsens förslag till inkomst- och utgiftsstat för styrelsens delfond för budgetåret 1960/61 upptogs ett belopp om 300 000 kronor. I den fastställda staten uppfördes emellertid endast ett belopp om 100 000 kronor för ändamålet.

Under budgetåret 1961/62 torde landshövdingeskiften kunna inträffa i Karlskrona, Örebro och Västerås. Residenset i Västerås moderniserades i samband med landshövdingeskifte år 1952, varför under nästkommande budgetår endast smärre uppsnygningsarbeten torde komma i fråga. De två förstnämnda residenserna däremot erfordrar en mer genomgripande modernisering. Härtill kommer en på grund av bullerstörningar önskvärd om disposition av sovrumsavdelningen i residenset i Växjö. Kostnaderna för nu nämnda arbeten kan beräknas till sammanlagt 350 000 kronor.

52. Under utgiftsposten »Reparations- och underhållskostnader m. m.» har för innevarande budgetår anvisats ett särskilt belopp av 200 000 kronor för bränslebesparande åtgärder. Byggnadsstyrelsen har under innevarande budgetår föreslagit sådana åtgärder till en sammanlagd kostnad av 200 000 kronor, varigenom det tillgängliga anslaget redan i sin helhet disponerats. Då ett omfattande behov av ytterligare bränslebesparande åtgärder föreligger inom de av byggnadsstyrelsen förvaltade fastigheterna, finner styrelsen det angeläget att även för nästa budgetår ett belopp av 200 000 kronor för ändamålet inräknas i underhållsposten.

53. Anslag för ifrågavarande ändamål har från och med budgetåret 1959/60 upptagits under utgiftsposten »Reparations- och underhållskostnader m. m.» i staten för byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden. För innevarande budgetår anvisades för ändamålet sammanlagt 2 750 000 kronor, nämligen dels 1 500 000 kronor för ombyggnadsarbeten inom f. d. Svea livgardes kaserner, dels 1 250 000 kronor för uppkommande ändringsarbeten m. m. inom övriga av styrelsen förvaltade fastigheter. Styrelsen beräknar att hela det anvisade beloppet kommer att förbrukas under budgetåret.

Ombyggnadsarbetena inom gardeskasernerna, avseende i huvudsak inredning av vindarna till kontorsrum och åtgärder för värmeförsörjningen, har vid prisläget den 1 juli 1959 kostnadsberäknats till 4 800 000 kronor, varav hitintills anvisats 3 950 000 kronor. För arbetenas slutförande erfordras sålunda (4 800 000 — 3 950 000) 850 000 kronor, vilket belopp med hänsyn till sedan föregående år inträffade kostnadsstegringar bör uppskrivas till 930 000 kronor.

I två den 30 mars respektive 2 juni 1960 upprättade promemorior har byggnadsstyrelsen närmare klarlagt lokalförhållandena för den regionala och statliga förvaltningen m. m. i Stockholm. Av den gjorda utredningen framgår att behovet av nya lokaler är mycket stort. Alltfort inkommer till styrelsen nya framställningar om utökade och förbättrade lokaler. Styrelsen räknar med att under nästa budgetår till viss del kunna tillgodose lokalbehovet genom ändringsarbeten i vattenfallsstyrelsens byggnad i kv. Björnen.

Allteftersom denna styrelse lämnar sina lokaler där, bör dessa omdisponeras för andra förvaltningsorgan.

I anledning av föreslagen omorganisation av statens provningsanstalt kräves vidare i avvaktan på en slutlig lösning av anstaltens lokalfråga betydande ändringsarbeten i anstaltens befintliga lokaler om verksamheten skall kunna bedrivas enligt givna direktiv.

Även beträffande under byggnadsstyrelsens förvaltning ställda utbildningsanstalter m. m., särskilt Stockholms och Göteborgs universitet samt de tekniska högskolorna, är behovet av nya och förbättrade lokaler betydande. Den stora anhopningen av studerande vid läroanstalterna har medfört att befintliga lokaler blivit så överbelastade att de i flera avseenden icke fyller sina ändamål. Detta gäller bl. a. toalettavdelningar, kapprum och föreläsningssalar.

Någon närmare utredning rörande omfattningen och kostnaderna för ovan berörda arbeten har styrelsen ännu icke kunnat verkställa med hänsyn till att framställningar i ärendena först nu kommit styrelsen tillhanda. Arbetena äro dock av så brådskande karaktär att medel för deras genomförande bör stå till förfogande under nästa budgetår. Förslagsvis torde omkring 2 000 000 kronor böra anvisas för ändamålet.

Det anslag, som är avsett att möjliggöra för styrelsen att snabbt tillgodose oväntat uppkomna behov av förvaltningslokaler m. m. genom att inreda vindar eller utföra om- och påbyggnader i staten tillhöriga fastigheter bör för nästa budgetår upptagas med 1 500 000 kronor.

Sammanlagt bör för nu angiven delpost således anvisas (930 000 + 2 000 000 + 1 500 000) 4 430 000 kronor.

Från och med budgetåret 1954/55 äger byggnadsstyrelsen enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande att inom ramen för underhållsmedlen använda visst belopp för sådana utredningar, som kan medverka till ett rationellt handhavande av fastighetsunderhållet. För innevarande budgetår uppgår det disponibla beloppet till 35 000 kronor. Medlen användes till bestridande av dels kostnader för särskilda utredningsuppdrag, som utföres av andra än styrelsens egna befattningshavare, dels ock avlöningar till två befattningshavare (en ingenjör och ett biträde), som anstälts för att omhänderha uppgifter av ifrågavarande slag. Vidare har styrelsen bemyndigats att taga i anspråk högst 16 000 kronor för arbete syftande till en komplettering av fastighetshandlingar rörande äldre fastigheter. Styrelsen utgår från att styrelsen äger motsvarande bemyndigande även för nästa budgetår.

B. Medelsäskanden å kapitalbudgeten, m. m. I enlighet med principen att medel för reparations-, ändrings- och ombyggnadsarbeten, som icke eller endast i mindre grad höjer en byggnads värde, skall anvisas under fastighetsfondens stat, har visst arbete, för vilket anslag äskats å kapitalbudgeten för nästa budgetår, ansetts böra redovisas i förevarande sammanhang. Härtill kommer ytterligare vissa ändamål som bör redovisas i detta sammanhang.

Kronor

1. Arvfurstens palats i Stockholm, inredning av nya tjänstelokaler i vindsvåningen och angränsande fastighet	180 000

	Kronor
2. Kv. Pegasus nr 6 i Stockholm, inredning av en större källarlokal till konferens- och föreläsningssal	85 000
3. Marieberg i Stockholm, iordningställande av lokaler för folk- och bostadsräkningen	200 000
4. Rosenhaneska huset i Stockholm, ombyggnad av tjänstelokaler i samband med omorganisation av statskontoret	270 000
5. Gymnasiehusen i Stockholm, inredning av tjänstelokaler inom en till gymnasiehusen ansluten gårdsbyggnad för riksrevisionsverket	80 000
6. Riksförsäkringsanstaltens byggnad i Stockholm, ombyggnadsarbeten för övergång till maskinell debitering	35 000
7. Pensionsstyrelsens hus i Stockholm, ändringsarbeten m. m. i samband med förflyttning av styrelsens maskinpark inom byggnaden	20 000
8. Svea livgardes f. d. kaserner i Stockholm, iordningställande av lokaler för statistiska centralbyråns maskincentral m. m. . .	325 000
9. Kv. Murmästaren i Stockholm, ombyggnad av byggnadsstyrelsens lokaler efter inflyttning i barack	75 000
10. Residenset och landsstatshuset i Kalmar, anordnande av lunchrum	50 000
11. Residenset och landsstatshuset i Göteborg, inredning och uppdelning av tjänsterum	20 000
12. Landsstatshuset i Nyköping, inredning av tjänsterum i vindsvåningen	15 000
13. Chalmers tekniska högskola i Göteborg, anordnande av läktare inom byggnad för maskinteknik och ändring av toalett- och kapprum till tjänsterum	40 000
14. Inköp av två i Räcksta belägna barackbyggnader för uppsättning inom fastigheten kv. Vega, Drottninggatan 95 och vid Statens provningsanstalt, Drottning Kristinas väg, Stockholm	155 000
15. Residensbyggnaden i Kristianstad, vissa omändringsarbeten ..	400 000
16. Gymnastiska centralinstitutet i Stockholm, vissa omändringsarbeten	115 000
17. Folkskoleseminariet i Lund, vissa omändringsarbeten	200 000
	Summa 2 265 000

I fråga om de olika ändamålen inhämtas följande ur handlingarna.

1. Beträffande de under punkterna 1—14 upptagna medelsäskandena har byggnadsstyrelsen i särskild skrivelse den 25 oktober 1960 anfört bland annat följande.

Utrikesdepartementet har till styrelsen anmält behov av en successiv utökning av sina lokaler. Sålunda beräknar departementet ett behov av ytterligare omkring 90 rum under en 5 årsperiod. Styrelsen har funnit möjligt

att redan nu tillgodose viss del därav. Sålunda kan ytterligare 6 rum erhållas genom inredning av viss del av vinden i *Arvfurstens palats*. Kostnaden härför har uppskattats till 140 000 kronor. Vidare räknar styrelsen med att kunna träffa överenskommelse med AB John Löfgren, som förhyr affärslokaler i den till Arvfurstens palats anslutna fastigheten Fredsgatan 3, att till departementet avstå vissa utrymmen i denna fastighet motsvarande sju tjänsterum. Kostnaden för erforderlig omdisponering av lokalerna har beräknats till 40 000 kronor. — För berörda arbeten erfordras sålunda (140 000 + 40 000) 180 000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1959 och 17 juni 1960 har sammanlagt (200 000 + 600 000) 800 000 kronor ställts till styrelsens förfogande för iordningställande av förhandlings- och kommittélokaler för civildepartementet m. m. inom fastigheten *kv. Pegasus nr 6*. Sedermera har under arbetets gång ifrågasatts inredning till konferens- och föreläsningssal av en större källarlokal som tidigare avsetts som arkiv. Konferens- och föreläsningssalen skulle komplettera övriga lokaler i byggnaden. Lokalen skulle även kunna utnyttjas för annan verksamhet, då dess entré kan avstängas från byggnaden i övrigt. Kostnaden för arbetet inklusive upptagning av vissa fönster har beräknats till 85 000 kronor.

1960 års folk- och bostadsräkning har till styrelsen anmält behov av lokaler för omkring 300 befattningshavare omkring årsskiftet 1960/61. Styrelsen har icke haft möjlighet att tillgodose detta lokalbehov i vanlig ordning. Styrelsen räknar emellertid med att två f. d. militära byggnader inom den del av *Mariebergssområdet*, som är avsedd att upplåtas till Sovjet för ambassadbyggnad, under en övergångsperiod skall kunna utnyttjas för ändamålet. För en sådan användning erfordras utökning av den elektriska installationen, åtgärder till förbättring av uppvärmningen, en del ändringsarbeten och vissa uppsnygningsarbeten inom byggnaderna. Kostnaderna härför har beräknats till 200 000 kronor.

Den föreslagna omorganisationen av statskontoret kräver viss ombyggnad av kontorets nuvarande lokaler i *Rosenhaneska huset*. Kostnaderna för dessa arbeten, som bland annat avser ombyggnad av en befintlig tjänstebostad och inredning av vissa arkivrum till kontor m. m., har beräknats till 270 000 kronor.

För det föreslagna nya riksrevisionsverket erfordras ytterligare lokaler. Inom en till *gymnasiehusen*, som disponeras av riksräkenskapsverket, ansluten gårdsbyggnad har vissa tidigare uthyrda lokaler kunnat friställas. Genom ombyggnad av denna gårdslänga kan nu berörda lokalbehov tillgodoses. Kostnaden för erforderliga arbeten har beräknats till 80 000 kronor.

Ikraftträdandet den 1 januari 1960 av lagen om allmän tilläggspension har medfört vissa förändringar i *riksförsäkringsanstaltens* organisation och arbetsformer. Bland annat har en övergång till en maskinell metod enligt hålkortssystem för debitering och uppbörd genomförts på anstaltens försäkringsbyrå. Därav föranlett lokalbehov har byggnadsstyrelsen måst tillgodose genom vissa ombyggnader. Kostnaderna härför, som av styrelsen förskotterats av ordinarie underhållsmedel, har uppgått till 35 000 kronor.

Pensionsstyrelsen planerar att utöka sin maskinpark för revidering av hålkort. De utrymmen som för närvarande disponeras för maskinutrustningen kan i fortsättningen inte utnyttjas för ändamålet, då bjälklagen där inte tål en ytterligare uppställning av maskiner. Maskinerna måste därför förflyttas till andra rum inom byggnaden. Kostnaden för erforderliga ändringsarbeten m. m. har beräknats till 20 000 kronor.

För iordningställande etappvis av lokaler i f. d. *Svea livgardes kaserner*

för statistiska centralbyråns maskincentral har genom Kungl. Maj:ts beslut den 10 april och 16 oktober 1959 samt den 17 juni 1960 till styrelsens förfogande ställts 75 000 respektive 300 000 och 175 000 kronor. Första etappen av arbetena har slutförts och arbetet med den andra och den tredje avslutande etappen pågår. — Den tredje etappen avser anordnande av lokaler för elektronmaskin IBM 7070. Sedan byggnadsstyrelsen av statistiska centralbyrån erhållit närmare upplysningar rörande den erforderliga storleken och utformningen av lokalerna samt lokalernas funktion studerats i modellförsök visade det sig att det tidigare upprättade lokalprogrammet icke uppfyllde de krav, som verksamheten krävde. Sålunda har lokalerna måst utökas, vilket medfört kostnadskrävande avlastningar av bärande väggar. Vidare har för maskinernas montage speciellt utformade golv måst utföras och särskilda anordningar vidtagas ur ljudisoleringssynpunkt m. m. Merkostnaderna för dessa arbeten har beräknats till 125 000 kronor. — För att kunna friställa de lokaler, som nu iordningställts för byråns hålkortsmaskiner i östra flygelns bottenvåning, har styrelsen under en övergångsperiod upplåtit lokaler för arméns bokförråd i källarvåningen i den nya konstfackskolan, där vissa avskiljande väggar måst uppsättas för ändamålet samt den elektriska installationen och ventilationsanordningarna måst utökas och kompletteras m. m. Kostnaden för dessa arbeten, som styrelsen förskottat av ordinarie underhållsmedel, har uppgått till 30 000 kronor. För de av armétygförvaltningen disponerade utrymmena har styrelsen icke kunnat skaffa ersättningslokaler. Sådana skulle emellertid kunna iordningställas i den på kasernområdet befintliga gymnastikbyggnaden, vilken f. n. inrymmer lokaler för försäljning av utrangerad försvarsmateriel och laboratorier för armétygförvaltningen. Kostnaden för erforderliga ombyggnadsarbeten har beräknats till 170 000 kronor. — I gymnastikbyggnaden beräknas även förrädslokaler m. m. för Sveriges geotekniska institut kunna iordningställas. För sistnämnda ändamål har redan anvisats 100 000 kronor i samband med beslut om inredning av kasernanläggningens vindar m. m. — För att tillgodose behovet av lokaler för statistiska centralbyråns maskincentral erfordras sålunda ytterligare (125 000 + 30 000 + 170 000) 325 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 11 december 1959 har 200 000 kronor ställts till styrelsens förfogande för uppförande av en barackbyggnad för styrelsen å garnisonssjukhusets tomt i *kv. Murmästaren nr 3*. Byggnaden beräknas vara färdigställd vid årsskiftet 1960/61. I samband med överflyttning till baracken av vissa delar av styrelsens verksamhet bör vissa omdisponeringar göras i de friställda utrymmena i styrelsens lokaler i ämbetshuset Hantverkargatan 29. Kostnaderna för dessa arbeten har beräknats till 75 000 kronor.

Av organisationstekniska skäl planeras att flytta bilregistret från nuvarande olämpliga lokaler i den äldsta delen av *landsstatshuset i Kalmar* till den del av byggnaden där kortregistret har sina lokaler. Därvid måste befintligt provisoriskt lunchrum tagas i anspråk såsom tjänstelokaler. — I samband med vissa förutsatta omflyttningar av länsstyrelsens olika avdelningar friställes ett utrymme som ursprungligen inretts till arkiv för vägförvaltningen. Här skulle ett nytt lunchrum för självservering kunna inredas. Utrymmet skulle även av länsstyrelsen kunna utnyttjas för sammanträden och konferenser av skilda slag. Kostnaderna för erforderliga åtgärder har beräknats till 50 000 kronor.

Inom *landsstatshuset i Göteborg* föreligger stor brist på arbetsplatser. Detta innebär bl. a. att fullt antal aspiranter för landskanslisttjänst ej kan anställas. I avvaktan på att en förbättring i rumsförhållandena skall komma

till stånd genom förhyrningar i en intill landsstatshuset planerad kontorsbyggnad torde frågan för tillfället kunna lösas genom att inreda ett rum på landsstatshusets vind. Detta rum skulle ge fyra nya arbetsplatser. Kostnaderna härför beräknas till 14 000 kronor. — Vidare kan en förbättring av arbetsförhållandena erhållas genom uppdelning av två rum. Kostnaderna härför uppgår till 6 000 kronor. Sammanlagt erfordras sålunda 20 000 kronor för ändamålet.

Viss personal inom *länsstyrelsen i Södermanlands län* saknar för närvarande tjänsterum och tvingas av den anledningen att alternera mellan de rum, som tillfälligt är lediga på grund av andra befattningshavares resor o. dyl. Ytterligare lokaler kan erhållas genom att inreda fem tjänsterum inom landsstatshusets vindsvåning. Kostnaden för rummens iordningställande beräknas till 15 000 kronor.

Institutionen vid *Chalmers tekniska högskola* för tillämpad termodynamik och strömningslära, som har sina lokaler inom laboratoriebyggnaden för avdelningen för maskinteknik, har anmält ett omedelbart behov av lokaler för de studerande som skall utföra examens- och licentiatarbeten jämte för dessa arbeten nödvändig apparatur. Frågan kan lösas genom att en läktare inbygges i laboratoriehallen. Kostnaderna härför har beräknats till 34 000 kronor. — Vidare har avdelningen för skeppsbyggnad begärt att få göra vissa ändringar inom sina lokaler för att tillgodose behovet av ytterligare assistentrum. Genom att slopa ett av de toalett- och kapprum, som är avsedda för teknologerna, skulle två rumsenheter vinnas med möjlighet till anordnande av tre arbetsplatser. Erforderliga byggnads- och reparationsarbeten har beräknats uppgå till 6 000 kronor. — Sammanlagt erfordras sålunda för ovanstående arbeten (34 000 + 6 000) 40 000 kronor.

Vattenfallsstyrelsen har erbjudit byggnadsstyrelsen att köpa *två i Räcksta belägna baracker*, som kommer att friställas i april månad 1961. Barackerna, som vardera inrymmer ett 20-tal rum, har åsatts ett pris av (22 400 + 22 400) 44 800 kronor. Byggnadsstyrelsen finner med hänsyn till bristen på förvaltningslokaler m. m. lämpligt, att barackerna inköpas av styrelsen. Förslagsvis räknar styrelsen med att barackerna skall kunna placeras inom fastigheten kv. Vega, Drottninggatan 95, samt vid Statens provningsanstalt, Drottning Kristinas väg. Kostnaderna för barackernas flyttning och återuppsättning uppskattas till omkring 55 000 kronor per styck. Totala kostnaderna skulle därvid komma att uppgå till (44 800 + 55 000 + 55 000) 154 800 kronor eller i runt tal 155 000 kronor.

2. Beträffande det under punkten 15 upptagna medelsäskandet har byggnadsstyrelsen i särskild skrivelse den 29 augusti 1960 anfört följande.

Byggnadsarbetena för en första etapp av det nya *landsstatshuset i Kristianstad* påbörjades under vintern 1958/59. Dessa arbeten har nu fortskridit så långt, att inflyttning beräknas kunna ske innevarande höst. I samband härmed kräves vissa omändringsarbeten i de delar av residensbyggnaden, som genom omflyttningen friställes och som sålunda måste om disponeras för annat ändamål. Kostnaden för ändringarna har uppskattats till cirka 400 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. För dessa arbeten bör medel beräknas under budgetåret 1961/62 i enlighet med investeringsplanen.

3. Beträffande motiveringen för de under punkterna 16 och 17 upptagna medelsäskandena torde jag få hänvisa till vad jag kommer att anföra därom i samband med mitt ställningstagande till dessa.

Enligt förenämnda redovisning har således under byggnadsstyrelsens delfond anmälts ett sammanlagt medelsbehov för normalt underhåll och särskilda arbeten, äskade i styrelsens statskrivelse och såsom investeringsanslag m. m., av $(17\,240\,000 + 12\,299\,000 + 2\,265\,000 =) 31\,804\,000$ kronor.

5. **Generaltullstyrelsens delfond.** Till reparations- och underhållskostnader har under denna delfond anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	194 000	195 000	170 000	219 000

I. **Löpande underhåll.** För nästa budgetår har generaltullstyrelsen uppskattat medelsbehovet för det löpande underhållet till 211 000 kronor. Styrelsen har härvid beräknat underhållskostnaderna med tillämpning av indextalet 359 i byggnadsstyrelsens reparationskostnadsindex. Av beloppet avser 17 000 kronor beräknade fastighetsskatter.

II. **Särskilda arbeten.** Vid sidan av förenämnda medelsäskande för det normala fastighetsunderhållet har generaltullstyrelsen begärt 17 000 kronor för särskilda reparationsarbeten. Styrelsen anför härom följande.

Övergång från vedeldning till oljeeldning har under innevarande budgetår företagits i tullverkets tjänstebostadshus i Flötningen och Rörbäcksnäs inom Kopparbergs län på grund av svårigheter för bostadsinnehavarna där att anskaffa erforderligt vedbränsle. Sammanlagda kostnaderna för installation av oljeeldning i nämnda hus uppgår till cirka 7 000 kronor.

I tullverkets tjänstebostadshus i Aareavaara, Huuki och Kätkesuando inom Norrbottens län föreligger även behov av oljeeldningsinstallationer. De klimatiska förhållandena på dessa platser är nämligen sådana att det vintertid visat sig mycket svårt att med användande av fasta bränslen erhalla en jämn och tillfredsställande uppvärmning av bostadshusen. Kostnaderna för dessa installationer har beräknats till cirka 10 000 kronor.

Sammanlagt äskas således under generaltullstyrelsens delfond en medelsanvisning av $(211\,000 + 17\,000 =) 228\,000$ kronor för nästa budgetår.

6. **Uppsala universitets delfond.** Under denna delfond har till reparations- och underhållskostnader m. m. för dels akademiska sjukhuset, dels övriga fastigheter anvisats följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Akademiska sjukhuset, kronor	529 000	567 000	610 000	654 000
b) Övriga fastigheter, kronor ..	958 000	877 000	952 000	974 000
Summa	1 487 000	1 444 000	1 562 000	1 628 000

Löpande underhåll. Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för normala underhållsarbeten under budgetåret 1961/62 har bokföringsvärdet av de på delfonden redovisade byggnaderna beträffande såväl

akademiska sjukhuset som övriga byggnader i enlighet med de i propositionen nr 71 till 1943 års riksdag angivna principerna uppdelats efter de olika byggnadernas ålder, varefter behovet av reparationsmedel vid 1935 års prisnivå framräknats med tillämpning av de för byggnadsstyrelsens fastigheter i Stockholm gällande procentsatserna. Resultatet härav framgår av följande tabell.

	Byggnads- värde re- ducerat till 1935 års pris- nivå, kronor	Under- hålls- procent	Repara- tionsmedel vid 1935 års pris- nivå, kronor
<i>Akademiska sjukhuset:</i>			
Äldre byggnader	7 261 000	1,5	108 916
Nya byggnader över 8 år	7 347 200	1,0	73 472
Nya byggnader ej över 8 år	2 491 000	0,5	12 455
Kronor	17 099 200	—	194 843
<i>Övriga fastigheter:</i>			
Äldre byggnader	13 527 000	1,5	202 905
Nya byggnader över 8 år	5 788 100	1,0	57 881
Nya byggnader ej över 8 år	5 299 900	0,5	26 499
Kronor	24 615 000	—	287 285

De sålunda erhållna summorna 194 843 och 287 285 kronor har multiplicerats med indextalet 3,59, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av för akademiska sjukhuset 699 000 kronor och för övriga fastigheter 1 031 000 kronor. Till det för akademiska sjukhuset beräknade beloppet har, i avvakten på särskild utredning om fastighetsvärdet, lagts ett belopp av dels 5 000 kronor, utgörande beräknade underhållskostnader för sjuksköterskeskolan, dels 10 000 kronor utgörande beräknade underhållskostnader för panncentralen.

Panncentralen omfattar dels den egentliga värmeanläggningen med panncentral och kulvertar, dels en till centralen knuten mekanisk verkstad. För den mekaniska verkstadens del återstår ännu en del mindre byggnadsarbeten, medan den egentliga panncentralen är helt färdigställd och togs i bruk för två år sedan. Det syns skäligen att anslag för underhållskostnader bör beviljas för denna del av byggnadsprojektet. 10 000 kronor utgör de beräknade kostnaderna för år 1961/62.

Några medel för särskilda arbeten under nästa budgetår har drätselnämnden inte äskat i sitt statförslag för delfonden.

Sammanlagt redovisas således ett medelsbehov under Uppsala universitets delfond av (699 000 + 15 000 + 1 031 000 =) 1 745 000 kronor.

7. Lunds universitets delfond. För denna delfond har tidigare till reparations- och underhållsarbeten m. m. anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	499 000	521 000	533 000	578 000

Löpande underhåll. Till grund för uppskattningen av medelsbehovet för löpande reparations- och underhållsarbeten under budgetåret 1961/62 har, i enlighet med de principer som legat till grund för bestämmande av reparationsanslaget för innevarande budgetår, lagts bokföringsvärdet av de på delfonden den 30 juni 1960 redovisade byggnaderna. Från detta värde, 28 283 542 kronor 55 öre, har dragits värdet av byggnader under uppförande, 1 082 855 kronor 89 öre. Reparationsmedelsbehovet vid 1935 års nivå har därefter uppskattats med ledning av de av byggnadsstyrelsen tillämpade procentsatserna för normalt underhåll. Drätselnämndens beräkningar redovisas i följande tabell.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års pris- nivå, kronor	Under- hålls- procent	Reparations- medel vid 1935 års prinsnivå, kronor
Äldre byggnader	7 880 790	1,5	118 212
Nya byggnader över 8 år	4 372 399	1,0	43 724
Nya byggnader ej över 8 år	4 181 886	0,5	20 909
Kronor	16 435 075	—	182 845

Det sålunda erhållna beloppet 182 845 kronor har multiplicerats med indextalet 3,59, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av 656 413 kronor eller avrundat 656 500 kronor.

Några medel för särskilda arbeten har icke äskats av universitetets drätselnämnd.

8. Sjöfartsstyrelsens delfond. Under denna delfond, som tidigare benämnts lotsstyrelsens delfond, har till reparations- och underhållskostnader anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	440 000	475 000	495 000	525 000

Med hänsyn till de särskilda förhållanden som gäller för det å sjöfartsstyrelsens delfond redovisade fastighetsbeståndet förordades i 1959 års statsverksproposition, bilaga 21, s. 49, att vid beräkning av reparations- och underhållsmedel för delfonden skulle en något högre underhållsprocent än som gäller för fastighetsfonden i övrigt tillämpas. Häremot hade riksdagen ingen erinran. I enlighet härmed har sjöfartsstyrelsen uppdelat det bokförda värdet på fonden på dels äldre byggnader, dels nya byggnader över åtta år, dels ock nya byggnader ej över åtta år. Bokföringsvärdena har reducerats till 1935 års kostnadsnivå och medelsbehovet för normalt underhållsarbete vid

förenämnda kostnadsnivå har erhållits genom tillämpning av procentsatserna 1,7, 1,2 och 0,5 på de reducerade bokföringsvärdena för respektive grupper av byggnader.

Sjöfartsstyrelsens beräkningar framgår av följande uppställning.

	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års pris- nivå, kronor	Under- hålls- procent	Reparations- medel vid 1935 års prinsnivå, kronor
Äldre byggnader	7 295 461	1,7	124 023
Nya byggnader över 8 år	2 530 594	1,2	30 367
Nya byggnader ej över 8 år	2 203 876	0,5	11 019
Kronor	12 029 931	—	165 409

Det sålunda erhållna beloppet 165 409 kronor har multiplicerats med indextalet 3,59, varefter erhållits ett reparationsmedelsbehov av 593 819 kronor eller avrundat 590 000 kronor.

9. Medicinalstyrelsens delfond. Till reparations- och underhållskostnader har för denna delfond anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
Kronor	5 196 000	6 200 000	7 164 000	7 946 000

I. L ö p a n d e u n d e r h å l l. I enlighet med de riktlinjer, som angivits i 1958 års statsverksproposition, bilaga 21, s. 31, har underhållsmedlen för medicinalstyrelsens delfond beräknats utifrån de principer som bland annat gäller för byggnadsstyrelsens delfond. Detta innebär bland annat, att vid procentberäkningen av underhållsmedlen tillämpats procentsatserna 1,5, 1,0 och 0,5 för äldre byggnader, nya byggnader över åtta år respektive nya byggnader ej över åtta år. Vid indexberäkningen har förenämnda procentsatser uppräknats med reparationskostnadsindex, som utgör 359.

Medicinalstyrelsens beräkningar framgår av nedanstående uppställning.

	Bokfört byggnads- värde, kronor	Byggnadsvärde reducerat till 1935 års pris- nivå, kronor	Indexkor- rigerad under- hålls- procent	Erforderliga underhålls- medel vid nuvarande prinsnivå, kronor
Äldre byggnader	114 295 947	114 295 947	5,385	6 154 837
Nya byggnader över 8 år ..	87 220 647	41 122 314	3,590	1 476 291
Nya byggnader ej över 8 år	140 728 408	47 859 763	1,795	859 083
Kronor	342 245 002	203 278 024	—	8 490 100

Erforderliga medel för det löpande fastighetsunderhållet har medicinalstyrelsen således beräknat till 8 490 100 kronor eller avrundat 8 490 000 kronor.

II. S ä r s k i l d a a r b e t e n. De istandsättnings- och moderniseringsarbeten för vilka medicinalstyrelsen äskat särskilda medelsanvisningar å fastighetsfondens stat framgår av följande uppställning.

	Kronor
1. Västra Ny sjukhus, istandsättning av gymnastikbyggnaden ..	100 000
2. Vipeholms sjukhus, renovering och modernisering av vårdpaviljonger	150 000
3. Sidsjöns sjukhus, utbyte av vissa värmeinstallationer	150 000
Summa	400 000

Beträffande de olika ändamålen inhämtas i huvudsak följande ur medicinalstyrelsens petitiu.

1. Detta sjukhus har upprustats och moderniserats, varvid emellertid gymnastikbyggnaden lämnats utan åtgärd och kvarstår i sitt gamla skick.

Byggnaden användes som fest- och samlingssal, för filmföreläsning samt för gymnastik och idrott, varvid stundom handboll spelas mellan patientlag och lag från sjukhusets omgivningar. Dessa handbollsmatcher kan tillmätas en icke oväsentlig disciplinär betydelse för patienterna, eftersom deltagande i sådana matcher betraktas såsom synnerligen åtråvärt.

Inredningen i byggnaden är i väsentliga avseenden otillfredsställande.

För servering vid festtillfällen finns ett serveringskök i källaren med sådan rudimentär och försliten inredning, att det numera inte kan begagnas för sitt ändamål.

Kapprummet innanför huvudentrén tjänstgör samtidigt som omklädnadsrum vid utövande av gymnastik och idrott men är i total avsaknad av hygieniska installationer (tvättställ, dusch etc.). Slutligen är scenen med dess anordningar för filmföreläsning för liten och mycket provisoriskt utförd.

I avvaktan på planerad renovering av byggnaden har denna tidigare genom medicinalstyrelsens försorg anslutits till det centrala värmesystemet samt de elektriska installationerna omlagts och belysningen i gymnastiksalen moderniserats. Medicinalstyrelsen planerar att under innevarande budgetår iordningställa byggnaden.

Kostnaderna beräknas preliminärt till ca 250 000 kronor. I staten för innevarande budgetår har dock endast 150 000 kronor kunnat reserveras för ändamålet, varför ett ytterligare anslagsbehov å 100 000 kronor föreligger.

2. På grund av patientklienteletets art är förslitningen av vårdavdelningarna vid detta sjukhus osedvanligt stor. De äldre paviljongerna är i behov av genomgripande renovering. De sanitära och elektriska installationerna är omoderna och förslitna, varför dessa samtidigt bör iordningställas och kompletteras. Arbetena har påbörjats inom paviljong M2. För arbetenas fortsättande i paviljong M3 erfordras ett anslag å 150 000 kronor.

3. Svårartade läckage har flerstädes uppkommit i det i bjälklagen förlagda systemet av värmeslingor. Under åren 1959 och 1960 har därför dessa system i tre vårdpaviljonger i viss utsträckning måst avstängas och varmvattenradiatorer installeras. Även i de övriga fem paviljongerna kommer säkerligen dylika läckage att uppstå, varför motsvarande radiatorinstallationer snarast bör utföras även i dessa byggnader. De med läckagen och installationerna förenade byggnadsarbetena (bjälklagsreparationer m. m.) äro omfattande och kostbara.

För fortsättande av installationsarbetena i återstående paviljong och som gardering mot den stora kostnad, som ett samtidigt uppträdande av nya läckage i flera paviljonger skulle medföra, erfordras för budgetåret 1961/62 ett anslag å 150 000 kronor.

10. **Karolinska sjukhusets delfond.** Rubriken för reparations- och underhållskostnader m. m. är för denna delfond i staten uppdelad på två anslagsposter, avseende den ena karolinska sjukhuset och den andra serafimerlasarettet. Under dessa rubriker har anslagits följande belopp.

Budgetår	1957/58	1958/59	1959/60	1960/61
a) Karolinska sjukhuset, kronor ..	588 000	742 000	737 000	1 349 000
b) Serafimerlasarettet, kronor	256 000	182 000	239 000	189 000
Summa	844 000	924 000	976 000	1 538 000

Av de för karolinska sjukhuset för innevarande budgetår anvisade medlen har 1 116 000 kronor beräknats för löpande reparations- och underhållsarbeten och återstoden, 233 000 kronor, för vissa större arbeten. För serafimerlasarettet är motsvarande belopp 164 000 respektiv 25 000 kronor.

I. **Löpande underhåll.** För nästa budgetår har direktionen för karolinska sjukhuset uppskattat medelsbehovet för det löpande underhållet för *karolinska sjukhuset* till 1 100 000 kronor, innebärande en ökning med 250 000 kronor. Beträffande medelsberäkningen konstaterar direktionen, liksom i föregående års statförslag, att en tillämpning av de principer som förordats i propositionen nr 71 år 1943 och som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 1 mars 1946 tillämpas beträffande vissa delfonder, skulle medföra ett väsentligt mycket högre reparationsanslag. Vid användandet av den för delfonderna vanligen tillämpade underhållsprocenten, d. v. s. en procent för nya byggnader över åtta år, skulle underhållsanslaget uppgå till 1 227 000 kronor. Direktionen anser sig dock alltfört inte böra hemställa om en ökning till denna nivå. Därutöver tillkommer 170 000 kronor, utgörande kostnaden för täckande av sjukhusets andel i Solna stads utgifter för avloppsledningsnätet.

För det löpande underhållet å *serafimerlasarettet* hemställer direktionen om en medelsanvisning av 185 000 kronor, innebärande en ökning med 21 000 kronor.

Medelsbehovet för det löpande underhållet för *karolinska sjukhuset* uppgår sålunda sammanlagt till (1 100 000 + 170 000 =) 1 270 000 kronor samt för *serafimerlasarettet* till 185 000 kronor.

II. **Särskilda arbeten.** De ändamål för vilka direktionen för karolinska sjukhuset i sitt statförslag för delfonden för nästa budgetår begärt särskilda medelsanvisningar framgår av följande förteckning.

	Kronor
Karolinska sjukhuset	
1. Anordnande av konferens- och undervisningsrum samt av nytt jourrum å barnkliniken	55 000
2. Anordnande av ytterligare ett frysrum i centralköket	65 000
3. Åtgärder beträffande kraftdistributionen inom karolinska sjukhuset	1 290 000

	Kronor
4. Anordnande av tryckluftsanläggning på kirurgiska operations- avdelningen	23 000
5. Ombyggnad av öronpoliklinikens lokaler	150 000
6. Komplettering av maskinparken i tvätteriet	150 000
	Summa 1 733 000
Serafimerlasarettet	
7. Yttre renovering av vissa byggnader	55 000
8. Reparation av vatten- och avloppsledningar	30 000
	Summa 85 000

I fråga om de olika ändamålen inhämtas i huvudsak följande av sjukhusdirektionens skrivelse.

1. Direktionen anmälde i fjolårets anslagsäskanden behov av rubricerade lokaler och hemställde för ändamålet om sammanlagt (29 000 + 21 000) 50 000 kronor. Beträffande motiveringen torde få hänvisas till direktionens underdåniga skrivelse den 23 september 1959. Behovet av lokalerna kvarstår alltjämt och direktionen beräknar för nästa budgetår anslagsbehovet till 65 000 kronor.

2. I nämnda skrivelse hemställde direktionen även att 60 000 kronor måtte anvisas till anordnande av ytterligare ett frysrum i centralköket. Framställningen föranledde icke någon Kungl. Maj:ts åtgärd och direktionen upprepar därför sitt äskande i detta avseende. Kostnaden för nästa budgetår beräknas till 65 000 kronor.

3. På föranstaltande av kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande har Elektriska Prövningsanstalten Aktiebolag företagit en utredning rörande den elektriska kraftdistributionen och kraftförsörjningen vid karolinska sjukhuset. Beträffande kraftförsörjningen utmynnar utredningen i förslag till vissa åtgärder, som synes böra utföras på initiativ av byggnadskommittén.

I fråga om distributionen inom sjukhuset av elektrisk kraft konstateras att vissa allvarliga brister föreligger, som kan vålla svåra driftsstörningar men framför allt innebär överhängande risker för person- och materielskador. För att avhjälpa dessa brister förordas i utredningen att följande åtgärder vidtages.

a) Vid flera av de äldre transformatorstationerna förekommer högspänningsbrytare av oljetankstyp med begränsad brytförmåga. Dessa är synnerligen riskabla då de kan explodera vid försök att bryta kortslutning eller vid tillslag mot kortslutning och härvid åstadkomma svåra skador på personal och materiel. Även många lågspänningssäkringar, som ej kan bryta kortslutningar är lika riskabla. Utredningen framhåller som ett absolut krav att ifrågavarande högspänningsbrytare och lågspänningssäkringar utbytes. I samband härmed föreslås att de nya brytarna och de brytare som kan behållas förses med motormanöverdon matade från likströmsbatteri i transformatorstationerna. Härigenom möjliggöres avståndsmanövrering av alla delar av distributionsnätet, vilket medför stora fördelar ur driftssynpunkt.

b) Utredningen förordar vidare att det nuvarande högspänningsställverket i panncentralen ersättes med ett nytt ställverk. Flera skäl gör ett sådant

utbyte i hög grad önskvärt. Det nuvarande ställverket kan på grund av platsbrist ej utbyggas med ytterligare fack. Dubbla samlingsskenor i ett nytt ställverk skulle avsevärt öka driftssäkerheten och möjligheterna att utan avbrott utföra arbete i ställverket. Ställverket i panncentralen är den av sjukhusets samtliga elektriska anläggningar som får utstå de hårdaste påfrestningarna vid kortslutningar. Två transformatorer är inrymda i samma rum i panncentralen som ställverket. Denna anordning är olämplig ur driftssäkerhetssynpunkt, enär ett transformatorfel, som förorsakar brand, kan spridas till ställverket, något som skulle medföra att sjukhuset blir helt utan elektrisk kraft och sjukhusdriften måste stoppas.

c) För närvarande medför en kortslutning inom sjukhuset, att huvudbrytaren för vederbörande utgående kabel i huvudställverket i panncentralen löser ut och orsakar elavbrott i stora delar av sjukhuset. Felet måste lokaliseras på manuell väg, vilket kan taga lång tid. I utredningen förordas att s. k. längsdifferentialskydd i kombination med nya strömtransformatorer installeras. Härigenom åstadkommes ett distributionsnät, i vilket lokala högspända kortslutningar ej får annan verkan än att vederbörande kabel automatiskt sektioneras bort.

d) Manöverkablar bör inläggas mellan maskincentralen och samtliga transformatorstationer, varigenom avståndsmanövrering av alla högspänningsbrytare blir möjlig från maskincentralen. Därjämte bör samtliga nu befintliga fränkskiljare i anslutning till brytare i hög- och lågspänningsställverk utrustas med förreglare, så att en felmanöver ej får annan följd än att respektive brytare löser ut. Nu angivna åtgärder åstadkommer ett så säkert skydd som är ekonomiskt möjligt.

e) Kabelströmtransformatorer installeras på generatorer och reläer för att åstadkomma jordfelsskydd. Jordfel kan nu förorsaka svåra lindnings- och plåtskador på generatorer och reläer.

f) Ur ekonomisk och driftsäkerhetssynpunkt utgör det successivt stigande reaktiva energibehovet ett problem. Den omständigheten att den reaktiva effekten till största delen måste alstras ur de egna generatorerna innebär att en generator ofta måste tagas i anspråk härför. Tidvis är belastningen på generatorerna så stor, att generatoreffekt saknas för reaktiv effektalstring. Härvid måste elkraft köpas utifrån. Ur ekonomisk synpunkt bör emellertid största delen av generatoreffekten uttagas som aktiv effekt. För åstadkommande härav föreslås i utredningen, att den reaktiva effekten alstras i lågspänningsanslutna kondensatorer som anskaffas och installeras i samtliga befintliga transformatorstationer. Man bör härvid sikta på att erhålla en fasvinkel av omkring 0,80—0,85. En längre gående faskompensation ställer sig oekonomisk. Eventuellt ytterligare behov av reaktiveffekt bör i stället produceras i generatorerna.

g) För vissa avdelningar, särskilt operationsavdelningar föreligger stort behov av att vid mindre lokala avbrott i eldistributionen kunna finna och byta ut felaktiga säkringar. I utredningen framhålles det stora värdet ur driftssynpunkt av att ersätta de nuvarande säkringarna med s. k. proppautomater, vilka är försedda med en tydlig indikeringsanordning, som markerar skedd utlösning.

De sammanlagda kostnaderna för de nu angivna åtgärderna för att avhjälpa bristerna i distributionen av elkraft inom sjukhuset beräknas av utredningen uppgå till 1 690 000 kronor. Härav synes utgifterna för anskaffning och installation av ett nytt högspänningsställverk (punkten b), beräknade till 400 000 kronor, böra falla på kommittén för karolinska sjukhusets fortsatta utbyggande. Återstående åtgärder, medförande en sammanlagd

kostnad av 1 290 000 kronor, torde böra bestridas från anslaget till fastigheternas underhåll.

Direktionen som funnit att de i utredningen förordade åtgärderna är nödvändiga dels för att eliminera nu föreliggande risker för maskinpersonalens hälsa och liv, dels för att åstadkomma för verksamheten erforderlig driftsäkerhet, dels ock ur ekonomisk synpunkt, hemställer att det ovan angivna beloppet av 1 290 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 för i det föregående angivna ändamål.

Skulle statsfinansiella skäl nödvändiggöra en uppdelning av åtgärderna på två eller flera budgetår, vill direktionen understryka att det framstår såsom oundgängligt, att de brister i distributionssystemet, som bedömts som farliga ur personsäkerhetssynpunkt, snarast undanröjas. De i det föregående angivna åtgärder som syfta härtill utgöres av: utbyte av högspänningsbrytare (16 st.) och lågspänningssäkringar samt komplettering med manöverdon (punkten a); viss del av kostnaderna för installation av längsdifferentialskydd (punkten c); installation av manöverkablar samt utförande av föreglingar mellan fränkskiljare och brytare (punkten d). Kostnaderna för nu nämnda åtgärder beräknas till omkring 600 000 kronor.

4. På kirurgiska operationsavdelningen och postoperativa avdelningen föreligger ett starkt behov av tryckluftsanläggning. För närvarande måste bland annat respiratorer och sugar drivas med syrgas, vilket är onödigt dyrbart. En tryckluftsanläggning har planerats och kostnadsberäknats till 23 000 kronor. Det är angeläget att denna får installeras snarast möjligt, varför direktionen hemställer att medel härför anvisas.

5. Öronpoliklinikens lokaler är sedan länge omoderna och i starkt behov av ombyggnad. Överläkaren vid öronkliniken har i skrivelse den 14 september 1960 för direktionen framlagt förslag bland annat till ombyggnad av polikliniken och hemställt att åtgärder snarast möjligt vidtagas härför. I skrivelsen framhålles att polikliniken redan när den öppnades år 1940 var den mest omoderna i landet, men att den kunde provisoriskt accepteras som masspoliklinik framför allt under beredskapsåren men ej för modern medicinsk vård, framför allt inte på en undervisningsanstalt som ska ge studenter en uppfattning om hur verksamheten bör ordnas. De fem öppna behandlingsboxarna kan ur arbets-, ljud- och bakteriologisk synpunkt omöjligt godtagas. Smittorisen är enorm och endast patienter med mycket god hälsa och alldeles särskilt stark motståndskraft har möjlighet att undgå att bli infekterade. För personalen är det likaledes synnerligen pressande att arbeta i dessa mörka och starkt infekterade lokaler.

Direktionen, som delar överläkarens uppfattning ifråga om behovet av modernisering av lokalerna, får hemställa, att erforderliga medel för ändamålet beviljas för nästa budgetår. Ombyggnaden blir relativt omfattande eftersom de nuvarande behandlingsbåsen, belägna mitt inne i byggnadskroppen, måste rivas och ersättas med fyra helt avstängda rum med fönster. Detta innebär dessutom att väntrummet måste göras om. Vidare måste expeditions- och kassalokaler, som nu är belägna i hisshallen, flyttas så att kontakten mellan kassa- och sjukvårdande personal förbättras. Slutligen måste nya biutrymmen för omklädningsrum osv. tillskapas. Kostnaden för ombyggnaden beräknas till 150 000 kronor.

6. Såsom i annat sammanhang framhållits är situationen i sjukhusets tvätteri brydsam, enär redan, således innan sjukhuset är färdigutbyggt, tvättgodsmängden uppgår till 7 000 kg per dag eller 1 000 kg mer än man vid tidpunkten för planeringen av utbyggnaden av tvätteriet hade anled-

ning räkna med. Utvecklingen pekar tydligt mot fortsatt ökad tvättgodsmängd per vård dag räknat. Denna utveckling är ännu långt ifrån avslutad, tvärtom kan man på grund av inlämnade förslag till åtgärder för bekämpande av de nosokomiala infektionerna se fram mot en markant stegring. Såväl lokalutrymmen som maskinpark är redan nu otillräckliga. Ifråga om lokalbehovet kan för närvarande inga åtgärder vidtagas. Beträffande maskinparken finnes möjlighet att utbyta vissa föråldrade apparater med låg kapacitet mot nya och därmed öka tvätteriets effekt. Direktionen får här om anföra följande.

Tvätteriet förfogar över tre centrifuger, varav två moderna, installerade 1953, med en sammanlagd kapacitet per fyllning av 360 kg, och en dito äldre typ. På de två förstnämnda centrifugerna förekommer numera driftavbrott på grund av slitage. En av dem är så nedsliten, att den inom ungefär tre år bör kasseras. Vid de numera allt oftare förekommande driftavbrotten är centrifugkapaciteten för låg, vilket medför stockningar vid manglarna och svåra störningar i driften, såväl inom tvätteriet som ute på sjukhuset, där avbrott i tvättgodsleveranserna ganska snart blir besvärande. En ny centrifug, ersättande den minsta och äldsta av de tre befintliga bör därför snarast anskaffas. I samband därmed måste centrifugtraversen byggas om. Totalkostnaden för en centrifug inklusive installationsarbeten uppgår till 77 000 kronor.

Efter centrifugering passerar tvättgodset för den slutliga torkningen antingen manglar eller varmtumlare. En del av tvättgodset färdigtorkas i de senare, en annan del går efter viss torkning vidare till mangling. Tvätteriet disponerar över fyra tumlare med en sammanlagd kapacitet av 100 kg torrtvätt per timma. Då denna kapacitet numera är alldeles för liten måste övertid ofta tillgripas vid dessa maskiner. Trots detta utgör varmtumlingsavdelningen en besvärande flaskhals, varför dess kapacitet måste utökas avsevärt. Det finns icke lokalutrymme för uppställande av ytterligare tumlare av samma typ som de nuvarande. Den andra möjligheten att utöka kapaciteten är att utbyta tre av de nuvarande tumlarna mot en större med en kapacitet av cirka 300 kg tvättgodset per timme. Den ökning av kapaciteten till omkring 325 kg per timme som därmed skulle ernås bedömes vara tillräcklig för de närmaste åren. Kostnaden för en sådan tumlare inklusive transportör och installationsarbeten uppgår till sammanlagt omkring 70 000 kronor.

För oförutsedda utgifter i samband med installationen av en centrifug och en tumlare bör beräknas 3 000 kronor.

Till modernisering av tvätteriets maskinpark hemställer direktionen således att ett belopp av tillhoppa ($77\,000 + 70\,000 + 3\,000 =$) 150 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

7. Av direktionen i anslagsäskanden för budgetåren 1958/59 och 1959/60 begärda medel för yttre renovering av köksbyggnaden och gamla boställshuset har icke anvisats. Då ifrågavarande byggnaders ytterväggar befinner sig i dåligt skick och behöver omputsas, får direktionen ånyo upptaga denna fråga. Kostnaderna uppskattas till sammanlagt 33 000 kronor, respektive 22 000 kronor. Direktionen hemställer således att det för ändamålet erforderliga beloppet av ($33\,000 + 22\,000 =$) 55 000 kronor ställes till förfogande för budgetåret 1961/62.

8. Direktionen anser det nödvändigt att även under budgetåret 1961/62 medel ställes till förfogande för vidtagande i erforderlig utsträckning av åtgärder för vidmakthållande av vatten- och avloppsledningarnas funktionsduglighet. Direktionen beräknar för ändamålet ett belopp av 30 000 kronor.

Sammanlagt redovisas således ett medelsbehov för karolinska sjukhuset av $(1\,100\,000 + 170\,000 + 1\,733\,000 =)$ 3 003 000 kronor och för serafimerlasarettet av $(185\,000 + 85\,000 =)$ 270 000 kronor för nästa budgetår.

Departementschefen

För innevarande budgetår har å fastighetsfondens stat till reparations- och underhållskostnader m. m. anvisats sammanlagt 37 963 000 kronor, varav 28 598 000 kronor beräknats till löpande underhållsarbeten och 9 365 000 kronor till särskilda arbeten av reparations- och underhållskaraktär, vilka inte ansetts kunna rymmas inom det ordinarie underhållsanslaget.

Förvaltningsmyndigheterna har i sina statförslag för nästa budgetår för respektive delfonder hemställt om anvisande av sammanlagt 54 551 500 kronor, innebärande en höjning med 16 588 500 kronor. Av ökningen hänförs sig 6 748 500 kronor till det löpande fastighetsunderhållet och 9 840 000 kronor till särskilda arbeten. I enlighet med den föregående redovisningen av medelsäskandena under de olika delfonderna har emellertid vid den departementala behandlingen av statförslaget för nästa budgetår ett sammanlagt belopp av 2 265 000 kronor, som av myndigheterna äskats å kapitalbudgeten eller varom framställningar gjorts i annan ordning, ansetts böra redovisas å fondens stat. Sammanlagt uppgår således de medelsäskanden för nästa budgetår som anmälts under fastighetsfondens reparationspost till $(54\,551\,500 + 2\,265\,000 =)$ 56 816 500 kronor.

Som jag anförte vid min anmälan av fondens stat för de senaste budgetåren, innebär redovisningen på fastighetsfondens stat av vissa äskanden av medel för ombyggnads- och ändringsarbeten m. m. en ändamålsenlig åtgärd. Genom att medel för sådana byggnadsåtgärder som inte eller endast i lägre grad höjer en fastighets värde anvisas å fastighetsfondens stat, undvikes att byggnaderna erhåller oriktigt höga bruttovärden, som skulle konstituera en för hög tilldelning av procentberäknade medel för normalt underhåll. Vidare undvikes att fonden påföres oegentliga kapitalvärden. I enstaka fall kan å andra sidan en uppskrivning av fastighetsvärden befinnas erforderlig vid en utvidgad medelsanvisning för särskilda arbeten i sistnämnda form.

Ehuru stark återhållsamhet måste iakttagas vid beräkningen av fastighetsfondens underhållsanslag för nästa budgetår, bör dock nedpressningen av reparations- och underhållskostnadsposterna inte drivas därhän att fastigheternas bestånd äventyras. Medelsbehovet för det normala fastighetsunderhållet bör därför nöjaktigt tillgodoses. Förvaltningsmyndigheternas enligt vedertagna principer gjorda beräkningar av anslagsbehovet för löpande underhåll kan jag i stort sett godtaga. Jag räknar emellertid därvid med, att myndigheterna skall finna det möjligt att inom ramen för de löpande underhållsmedlen inrymma åtskilliga av de arbeten, för vilka särskild medelsanvisning begärts. Mot bakgrunden härav har jag i det följande tillstyrkt särskild medelsanvisning endast för vissa oundgängligen nödvändiga istandsättnings- och ombyggnadsarbeten.

Under *slottsbyggnadernas delfond* kan jag tillstyrka 1 040 000 kronor för löpande reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader samt 40 000 kronor för den fortsatta angelägna upprustningen av tjänstebostäderna vid de kungl. slotten. — Delposten för reparations- och underhållskostnader för de uthyrda lägenheterna vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga upptar jag till 345 000 kronor. — Till reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m. beräknar jag 322 000 kronor för löpande underhållsarbeten och 100 000 (+ 50 000) kronor för fortgående fasadreparationer vid Läckö slott. — I fråga om posten till vissa iståndsättningsarbeten förordar jag, att ytterligare 1 500 000 kronor i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag anvisas för grundförstärkning av Logårdsflyglarna vid Stockholms slott. Vidare upptar jag 100 000 kronor för fasadrenovering av Slottsförvaltningens hus, Slottsbacken 2, och 50 000 kronor för installation av en ny hiss inom Oxenstiernska annexet. — Totalbeloppet under förevarande delfond skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 3 497 000 kronor.

Under *fångvårdsstyrelsens delfond* godtar jag de av styrelsen gjorda beräkningarna av normala underhållskostnader. Härför torde alltså böra beräknas avrundat 1 249 000 kronor. I fråga om de arbeten, för vilka äskats särskilda medel, torde även för nästa år medel böra beräknas för omläggning av elektriska ledningar, modernisering av tjänstebostäder och brandskyddsanordningar. För dessa ändamål beräknar jag 30 000, 100 000 respektive 100 000 kronor. Hinder synes inte böra föreligga för fångvårdsstyrelsen att från förstnämnda post bestrida eventuella kostnader för alarmanordningar och inom ramen för sistnämnda belopp utgifter för skyddsanordningar å tak. För omläggning av värmesystemet vid vissa fångvårdsanstalter föreslår jag ett belopp av 60 000 kronor. Vidare beräknar jag för utbyte av värmepannor m. m. samt takreparationer vid fångvårdsanstalten i Malmö och på Långholmen 50 000 respektive 250 000 kronor. Slutligen kan jag tillstyrka, att 800 000 kronor anvisas för ombyggnadsarbeten vid de äldre fångvårdsanstalterna. Dispositionen av nämnda belopp torde i varje särskilt fall böra prövas av Kungl. Maj:t. Jag förutsätter därvid, att en del av beloppet skall kunna användas för bekämpande av hussvamp och husbock. — Delfondens totalbelopp beräknar jag således till 2 639 000 kronor.

I fråga om *beskickningsfastigheternas delfond* torde för det löpande fastighetsunderhållet av byggnadsstyrelsen beräknat belopp, 1 230 000 kronor, böra anvisas. — Till särskilda arbeten i samband med personskiten å chefsposter beräknar jag för nästa budgetår i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag ett belopp om 50 000 kronor. Ianspråktagande av sistnämnda belopp torde, liksom hittills gällt, få prövas av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall. Vidare torde för reparations- och underhållsarbeten för nytilkommen fastighet i Bogotá och nybyggnader i Addis Abeba, Ankara och Madrid böra anvisas 20 000 kronor. Posten till reparations- och underhållskostnader i allmänhet skulle alltså upptagas till 1 300 000 kronor. — Anslagsposten till bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder synes böra upp-

föras med 600 000 kronor, vilket innebär en automatisk uppräkning med 30 000 kronor. — Totalbeloppet under delfonden skulle således komma att uppgå till 1 900 000 kronor.

Anslaget för det löpande fastighetsunderhållet under *byggnadsstyrelsens delfond* uppför jag med ett belopp av 15 548 000 kronor. Därvid har jag godtagit den uppräkning med 1 910 000 kronor av det för innevarande budgetår anvisade beloppet, som byggnadsstyrelsen ansett erforderlig med hänsyn till stegringen av indextalet beträffande underhållskostnader. Vidare har jag under delfonden beräknat ytterligare 800 000 kronor på grund av den inverkan indexstegringen haft på kostnaderna för de särskilt redovisade arbetena under innevarande budgetår och med hänsyn till vad styrelsen anfört angående de ökade kraven på det normala underhållet av fastigheterna. I detta sammanhang vill jag anmäla, att jag har för avsikt att snarast låta närmare pröva principerna för beräkning av medelsbehovet för underhåll av till fastighetsfondens olika delfonder hörande byggnader.

Byggnadsstyrelsen torde på samma sätt som för innevarande budgetår böra bemyndigas att inom ramen för de löpande underhållsmedlen använda dels ett belopp av 35 000 kronor för sådana utredningar som kan medverka till ett rationellt handhavande av fastighetsunderhållet, dels 16 000 kronor för arbete syftande till en komplettering av fastighetshandlingarna rörande äldre fastigheter.

I fråga om de ändamål för vilka byggnadsstyrelsen i statskrivelsen för nästa budgetår äskat särskilda medel tillstyrker jag en medelsanvisning av 270 000 kronor för modernisering av bostadshusen Fyrkanten och Vita huset vid Svartsjö vårdanstalt, 55 000 kronor för anordnande av stängsel vid Forsane yrkesskola, 28 000 kronor för ombyggnad av djurlaboratorium vid tandläkarhögskolan i Malmö samt 170 000 kronor för av styrelsen föreslagna ändrings- och moderniseringsarbeten vid Lövsta skolhem och yrkesskola. För ytterligare permanentbeläggning av skolplaner och vägar samt anordnande av parkeringsplatser m. m. förordar jag att 200 000 kronor anvisas. Jag anser mig även böra godtaga styrelsens förslag om fortsatt medelsanvisning för de planerade eller påbörjade fasadarbetena å Nationalmuseum, operabyggnaden samt kungl. biblioteket och beräknar således för dessa ändamål 250 000, 310 000 respektive 200 000 kronor. För slutförande av arbetena med installation av växelström vid veterinärhögskolan torde för nästa budgetår böra anvisas 175 000 kronor. De av brandsäkerhetsskäl motiverade fönsterutbytena vid lokalerna i kvarteret Röda bodarna i Stockholm torde böra komma till stånd, och jag tillstyrker att föreslagna 56 000 kronor anvisas för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen har hemställt att särskilda medel skall anvisas för att täcka vissa utgifter som styrelsen haft för reparation av brandskador. Då jag finner det i princip rimligt att dylika kostnader inte skall slutligt bestridas av styrelsens medel för löpande underhåll, förordar jag att 15 000 kronor beräknas för reparationsarbeten å fastigheten Storkyrkobrinken 13 i Stockholm samt 80 000 kronor för reparation av kemiinstitutionernas lokaler vid Chalmers tekniska högskola.

Beträffande styrelsens förslag till ombyggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare vill jag tillstyrka en medelsanvisning å 205 000 kronor för att en utökning av panncentralen samt ombyggnad av Tingshuset skall komma till stånd. För vårdanstalten å Vennarn beräknar jag 25 000 kronor för materialkostnader för vägarbete, stängsel och vissa planeringsarbeten. I båda fallen utgår jag från att, som styrelsen föreslagit, anstalternas arbetskraft i största möjliga utsträckning anlitas.

Jag har ingen erinran mot styrelsens förslag rörande framdragning av ångledning m. m. inom karolinska institutets område, elarbeten vid folkskoleseminariet i Linköping samt installation av hiss i landshövdingebostaden i Malmö och beräknar för dessa ändamål 175 000, 90 000 respektive 60 000 kronor. Då jag finner det angeläget att utbyte av två hissar vid vanförestalten i Härnösand vidtages nästa budgetår, tillstyrker jag medelsanvisning härför med 120 000 kronor. Vidare anser jag mig böra förordra att 45 000 kronor anvisas för slutförande av brandskyddsåtgärder vid nomadskolorna. Beträffande styrelsens förslag om moderniseringsarbeten vid Hornö yrkesskola kan jag endast tillstyrka att en centralisering av värmeförsörjningen, kostnadsberäknad till 50 000 kronor, kommer till stånd. De föreslagna ombyggnadsarbetena och brandskyddsåtgärderna vid Ryagårdens yrkesskola synes böra utföras, och jag beräknar härför 110 000 kronor.

De av byggnadsstyrelsen föreslagna åtgärderna vid ungdomsvårdsskolorna för brandskydd och för en upprustning av vatten- och avloppsanläggningarna synes väl motiverade och jag förordar att för nästa budgetår medel beräknas för dessa ändamål. Jag kan emellertid inte tillstyrka en större särskild medelsanvisning för sådana arbeten än sammanlagt 700 000 kronor. För moderniseringsarbeten vid landshövdingebostäder i samband med skiften på landshövdingeposter beräknar jag 300 000 kronor. Liksom för närvarande torde byggnadsstyrelsen böra inhämta Kungl. Maj:ts medgivande i fråga om arbeten för en beräknad kostnad av 50 000 kronor eller däröver. Även för nästa budgetår torde med hänsyn till det goda ekonomiska utbytet därav 200 000 kronor böra anvisas för bränslebesparande åtgärder. Dispositionen av beloppet torde, på samma sätt som för närvarande, i varje enskilt fall böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

För innevarande budgetår har i fastighetsfondens stat inräknats ett belopp av 2 750 000 kronor för anordnande av tjänstelokaler m. m. för statsverksamheten. Beloppet är avsett att användas för att genom ändrings- och ombyggnadsarbeten, inredande av vindar m. m. inom det befintliga fastighetsbeståndet eller genom provisoriska nybyggnadsåtgärder tillgodose uppkommande lokalbehov. Byggnadsstyrelsen har i sitt ursprungliga statförslag för nästkommande budgetår hemställt om en medelsanvisning för ändamålet av 4 430 000 kronor. Sedermera har styrelsen emellertid i skrivelse den 25 oktober 1960, med hänsyn till den mängd framställningar om behov av utökade lokaler m. m. för statsverksamheten som inkommit till styrelsen sedan delposten i sin helhet disponerats, hemställt om bemyndigande

att av ordinarie underhållsmedel förskottera ett belopp av 1 550 000 kronor för tillgodoseende av dessa ändamål, vilka redovisats i det föregående. I anslutning härtill har styrelsen begärt, att medelsanvisningen för anordnande av tjänstelokaler för nästa budgetår ökas med detta belopp. Genom beslut den 4 november 1960 har Kungl. Maj:t bifallit framställningen i vad den avser den ökade medelsdispositionen under innevarande budgetår. Med anledning härav och med beaktande av rådande svårigheter att tillgodose det statliga lokalbehovet förordar jag, att av det numera äskade beloppet, 5 980 000 kronor, anvisas 5 000 000 för anordnande av tjänstelokaler m. m. för statsverksamheten. Dispositionen av medlen torde liksom för närvarande böra underställas Kungl. Maj:ts prövning i varje särskilt fall, där fråga gäller ianspråktagande av större belopp än 20 000 kronor.

Slutligen förordar jag, att särskilda medelsanvisningar om 400 000, 200 000 respektive 115 000 kronor inräknas i byggnadsstyrelsens delpost för omändringsarbeten i landsstatsbyggnaden i Kristianstad, folkskoleseminariet i Lund respektive gymnastiska centralinstitutet. Förstnämnda äskande har, såsom framgått av den tidigare redogörelsen, upptagits i särskild framställning av byggnadsstyrelsen. Beträffande sistnämnda båda ändamål torde jag få hänvisa till vad chefen för ecklesiastikdepartementet anför härom vid sin behandling i annat sammanhang denna dag av gymnastiska centralinstitutets avlöningsanslag respektive anslag å kapitalbudgeten för nybyggnader för högre teknisk utbildning och forskning i Lund.

Utöver de fall jag i det föregående särskilt nämnt förutsätter jag, att byggnadsstyrelsen inhämtar Kungl. Maj:ts medgivande i varje särskilt fall för att utföra sådana arbeten som bekostas med underhållsmedel och därvid drar en kostnad överstigande 100 000 kronor.

Delposten under byggnadsstyrelsens delfond torde i enlighet med vad jag nu anfört böra upptagas med sammanlagt 25 152 000 kronor.

För *generaltullstyrelsens delfond* beräknar jag i enlighet med styrelsens stattförslag en medelsanvisning av 211 000 kronor för löpande underhållsarbeten. I fråga om de arbeten, till vilka styrelsen äskat särskilda medel, torde likaledes i enlighet med styrelsens förslag 7 000 kronor böra anvisas för installation av oljeeldning i tullverkets tjänstebostadshus i Flötningen och Rörbäcksnäs samt 10 000 kronor för samma ändamål i Aareavaara, Huuki och Kätkesuando. Totalt torde anslagsposten för generaltullstyrelsens delfond i enlighet härmed böra uppföras med 228 000 kronor.

Under *Uppsala universitets delfond* har jag i enlighet med av riksräkningsverket gjord korrigering av drätselnämndens beräkningar upptagit 1 744 000 kronor, som helt avser löpande fastighetsundershåll.

I fråga om *Lunds universitets delfond* torde — med beaktande av riksräkningsverkets korrigering av drätselnämndens beräkningar — ett belopp om 655 000 kronor böra anvisas.

Under *sjöfartsstyrelsens delfond* godtar jag de av styrelsen gjorda beräkningarna av normala underhållskostnader, innebärande ett medelsbehov av 590 000 kronor.

För att uppnå ett något intensifierat fastighetsunderhåll bör liksom under de tre senaste budgetåren underhållsanslaget under *medicinalstyrelsens delfond* beräknas med tillämpning av den för byggnadsstyrelsens delfond gällande underhållsprocenten. I enlighet härmed upptar jag ett belopp av 8 490 000 kronor för det löpande underhållet.

För att tillgodose det mycket angelägna behov av moderniserings- och ombyggnadsarbeten, som medicinalstyrelsen äskat särskilda medel för, inräknar jag i delposten ytterligare sammanlagt 400 000 kronor för istandsättning av gymnastikbyggnaden vid Västra Ny sjukhus, renovering och modernisering av vårdpaviljonger vid Vipeholms sjukhus samt utbyte av vissa värmeinstallationer vid Sidsjöns sjukhus. — I enlighet härmed upptar jag, med godtagande av styrelsens beräkningar, delposten för nästa budgetår till 8 890 000 kronor.

Beträffande underhållsanslaget under *karolinska sjukhusets delfond* förordar jag, att även detta för nästa budgetår beräknas med tillämpning av den för byggnadsstyrelsens delfond gällande underhållsprocenten. Härigenom skulle ett något intensifierat fastighetsunderhåll kunna uppnås. I enlighet med sjukhusdirektionens beräkningar upptar jag alltså till löpande underhållsarbeten 1 270 000 kronor för karolinska sjukhuset och 185 000 kronor för serafimerlasarettet. — I fråga om de arbeten, för vilka äskats särskilda medel, tillstyrker jag beträffande karolinska sjukhuset, att 600 000 kronor anvisas för påbörjande av vissa åtgärder beträffande kraftdistributionen inom sjukhuset, 150 000 kronor för ombyggnad av öronpoliklinikens lokaler och 150 000 kronor för komplettering av maskinparken i tvätteriet. — Vidkommande äskade medel för särskilda arbeten å serafimerlasarettet tillstyrker jag, att 30 000 kronor anvisas för reparation av vatten- och avloppsledningarna inom sjukhusområdet. — Karolinska sjukhusets delfond torde i enlighet härmed böra uppföras med totalt 2 385 000 kronor, varav 2 170 000 kronor för karolinska sjukhuset och 215 000 kronor för serafimerlasarettet.

I enlighet med vad jag sålunda tillstyrkt skulle till reparations- och underhållskostnader m. m. för å fastighetsfonden redovisade byggnader för nästa budgetår upptagas sammanlagt 47 680 000 kronor med den fördelning å de olika delfonderna som framgår av bilagan. Detta innebär en ökning i förhållande till staten för innevarande budgetår med 9 717 000 kronor.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att statskontoret i två särskilda skrivelser den 23 maj 1960 föreslagit en avveckling av dels fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden, dels fonden av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström.

Beträffande förstnämnda fond erinrar statskontoret om att 1893 års riksdag beslutade, att inflytande köpeskillingar för veterinärinstitutets dåvarande tomter i kvarteret Edelman mindre samt Krabaten med där befintliga byggnader skulle inlevereras till statskontoret och där förvaltas som en särskild fond för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden. På grund av särskilda riksdagsbeslut har fonden under årens lopp tillförts försäljningsmedel för åtskilliga fastigheter såväl i som utom Stockholm. Å

andra sidan har fondens tillgångar efter riksdagens medgivande tagits i anspråk för olika ändamål. Genom fastighetsfondens tillkomst har fonden enligt statskontorets mening inte längre någon uppgift att fylla. Något beslut om disposition av fondens tillgångar föreligger inte heller sedan den 27 mars 1936.

Enligt beslut av 1908 års riksdag har till en särskild under statskontorets förvaltning ställd fond avsatts den genom försäljning samma år av fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström erhållna köpeskillingen. Den 1 juli 1912 uppgick fondens behållning till 811 480 kronor. Av detta belopp har efter riksdagens medgivanden tillhopa 713 000 kronor utbetalats till vetenskapsakademien såsom gottgörelse för vissa köpeskillingsmedel. Något beslut om disposition av fondens tillgångar har inte fattats sedan år 1924.

Riksräkenskapsverket har i avgivna remissutlåtanden inte haft något att erinra mot förevarande förslag. Inte heller för egen del kan jag finna, att anledning föreligger att bibehålla den hittillsvarande särredovisningen av dessa medel. Fonderna torde därför böra avvecklas. Därest riksdagen beslutar i enlighet härmed, torde behållningarna å dessa, för närvarande uppgående till cirka 30 000 respektive 98 000 kronor, i enlighet med statskontorets förslag böra överföras till inkomstiteln Övriga diverse inkomster.

B. Avsättning till värdeminskningsskonto

För avskrivning av de å statens allmänna fastighetsfond bokförda tillgångarna tillämpas vissa allmänna, av riksdagen godkända grunder, vilka i huvudsak innebär, att avskrivningen å fondens byggnadsvärden avpassas så, att avskrivningstiden skall utgöra 60 år i normalfall men 40 år för byggnader, beträffande vilka ett extraordinärt avskrivningsbehov anses föreligga (fängelser, sjukhus, forskningsinstitutioner och skolor). Grundavskrivning skall ske i det förra fallet med 25 procent, i det senare med 50 procent; avskrivningen skall i båda fallen fullföljas genom en årlig avsättning till värdeminskningsskonto, beräknad till 1,25 procent. För grundavskrivningen anvisas erforderliga anslag å riksstatens driftbudget under huvudtiteln avskrivning av nya kapitalinvesteringar. Medel till den årliga avsättningen till värdeminskningsskonto anslås å fastighetsfondens stat under förevarande rubrik. Enligt de av 1943 års riksdag godkända grunderna påbörjas den årliga avsättningen först under andra budgetåret efter det under vilket en byggnad färdigställts. Härigenom vinnes den fördelen att statberäkningen bygger på kända förhållanden.

I enlighet med angivna grunder har riksräkenskapsverket vid den slutliga beräkningen av årsavskrivningen för budgetåret 1960/61 upptagit denna årsavskrivning till 13 719 243 kronor.

Vid beräkningen av det belopp, som skall upptagas för avsättning till värdeminskningsskonto å allmänna fastighetsfondens stat för nästa budgetår, bör till de för innevarande budgetår fastställda årsavskrivningarna läg-

gas beloppet av den årliga avskrivningen å under budgetåret 1959/60 tillkomna värden för färdiga byggnader. I övrigt bör vid beräkningen hänsyn endast tagas till de avskrivningsbelopp, som bortfaller på grund av slutförda årsavskrivningar. Riksräkenskapsverket har under iakttagande härav beräknat avsättningsbehovet för budgetåret 1961/62 till 14 843 000 kronor. Fördelningen av detta belopp på de olika delfonderna framgår av bilagan.

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden

Fångvårdsstyrelsens delfond. Delposten har för innevarande budgetår upptagits med 255 000 kronor. Med hänsyn till det alltjämt höga fångantalet föreslår styrelsen, att delposten för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Beskickningsfastigheternas delfond. För innevarande budgetår har delposten, från vilken bestrides kostnaderna för hyra, uppvärmning och belysning m. m. för förhyrda lokaler (tjänstebostäder för sändebud m. fl. samt kanslilokaler) upptagits med 2 270 000 kronor. För nästa budgetår har byggnadsstyrelsen uppskattat medelsbehovet under delposten till 2 880 000 kronor. I detta belopp ingår egentliga hyres- och arrendeutgifter ävensom övriga löpande årsomkostnader med 2 530 000 kronor, vilket i jämförelse med för innevarande budgetår anvisat belopp innefattar, å ena sidan en höjning med 295 000 kronor främst till följd av nyförhyrningar och hyresökningar, å andra sidan en minskning med 35 000 kronor på grund av frånträdandet av vissa förhyrda lokaler. — Till bestridande av sådana reparations- och underhållsarbeten m. m. som i regel kontraktsenligt åvilar hyresgäst har för innevarande budgetår beräknats 335 000 kronor, varav 250 000 kronor för normalt underhåll. De sistnämnda kostnaderna har för nästkommande budgetår beräknats till oförändrat belopp. För sådana arbeten som kan uppkomma till följd av nyförhyrningar under året har styrelsen äskat 65 000 kronor. Ytterligare tillkommer 35 000 kronor för installation av luftkonditionering jämte ersättning av försliten luftkylningsapparat på vissa orter. För reparations- och underhållsarbeten skulle sålunda erfordras $(250\,000 + 65\,000 + 35\,000 =)$ 350 000 kronor.

Byggnadsstyrelsens delfond. För nu löpande budgetår har delposten beräknats till 13 179 000 kronor. För nästa budgetår uppskattar byggnadsstyrelsen utgifterna till 15 238 000 kronor, varav 300 000 kronor beräknats för sådana ändrings- och inredningsarbeten m. m., som i regel kontraktsenligt åvilar hyresgäst. Härtill kommer de hyresutgifter, som icke skall ersättas från ersättningsanslagen och som enligt vad inledningsvis sagts beräknas uppgå till 120 000 kronor. Utgiftsposten uppgår således sammanlagt till 15 358 000 kronor.

Generaltullstyrelsens delfond. Anslaget har för nästkommande budgetår upptagits med 150 000 kronor, vilket innebär en ökning med 50 000 kronor.

Uppsala universitets delfond. För innevarande budgetår är delposten uppförd med 400 000 kronor, vilket belopp föreslås höjt till 460 000 kronor.

Lunds universitets delfond. Anslaget har för nästkommande budgetår upptagits med 200 000 kronor, vilket innebär en ökning med 100 000 kronor. Ökningen är föranledd av det ökade behovet av undervisningslokaler.

Sjöfartsstyrelsens delfond. För nästa budgetår har styrelsen uppskattat hyresutgifterna till 60 000 kronor, vilket innebär en ökning med 4 000 kronor i förhållande till gällande stat.

Medicinalstyrelsens delfond. För nästa budgetår har delposten upptagits till 56 000 kronor, vilket innebär en ökning med 1 000 kronor.

Karolinska sjukhusets delfond. För innevarande budgetår har delposten upptagits med 265 000 kronor. Direktionen för sjukhuset föreslår för nästa budgetår en uppräknings av posten med 5 000 kronor till 270 000 kronor.

Departementschefen

I enlighet med myndigheternas förslag beräknar jag hyres- och arrendeutgifterna för fastighetsfonden till sammanlagt 19 689 000 kronor. Detta innebär en ökning med 2 674 000 kronor i förhållande till gällande stat. Ökningen får ses mot bakgrunden av de senaste årens starka återhållsamhet i fråga om statliga investeringar, varigenom det tillkommande lokalbehovet i hög grad måste tillgodoses genom förhyrningar. I vissa fall har därvid vid nyförhyrningar belopp tagits i anspråk från posten för bestridande av kostnader för ändrings- och inredningsarbeten, som erfordrats för att lokalerna skall fylla sitt ändamål. Liksom för närvarande gäller torde frågor om mera kostnadskrävande åtgärder böra underställas Kungl. Maj:ts prövning.

Inkomster

A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler

Den fastighetsfonden tillkommande ersättningen för till statsmyndigheter upplåtna lokaler bestämmes för samtliga delfonder utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder så, att full förräntning erhålles å det av respektive delfonder disponerade statskapitalet. Den räntefot, vid vilken full förräntning skall anses vara för handen, har för innevarande budgetår satts till 4 1/2 procent. I huvudtiteln Avskrivning av nya kapitalinvesteringar (bilaga 20) har jag förordat, att statens förräntningskrav för nästa budgetår skall höjas till 4 3/4 procent. Denna räntenivå bör därför tillämpas även i förevarande sammanhang. För slottsbyggnadernas delfond upptages av redovisningstekniska skäl en formell överskottspost om 1 000 kronor. Det belopp, som vid fördelningen av ersättningsanslaget under slottsbyggnadernas delfond härigenom blir erforderligt för att balansera nettoutgiften för reparation och underhåll av de under delfonden invärderade byggnaderna, hänföres till sjätte huvudtiteln.

Kapitalbehållningarna den 1 juli 1961 för de olika delfonderna utom slottsbyggnadernas och byggnadsstyrelsens delfonder framgår av följande sammanställning, vilken — i överensstämmelse med vad som tidigare tillämpats — beräknats med utgångspunkt från att vid ingången av budgetåret 1960/61 för investering i ifrågavarande delfonder disponibla medel i sin helhet tagits i anspråk före nämnda budgetårs utgång. Även om de på detta schablonmässiga sätt beräknade överskotten skulle komma att över- eller understiga de faktiska, påverkas statsregleringen likväl icke härav, eftersom ersättningsanslagen upptages i anslutning till de beräknade överskotten och sedermera belastas i anslutning till de faktiska överskotten.

Kapitalbehållningarna för fastighetsfondens nämnda delfonder den 1 juli 1961 har sålunda beräknats till följande belopp.

för fångvårdsstyrelsens delfond	52 972 086
för besikkningsfastigheternas delfond	28 610 252
för generaltullstyrelsens delfond	5 787 199
för Uppsala universitets delfond	17 095 731
för Lunds universitets delfond	16 814 145
för sjöfartsstyrelsens delfond.....	3 122 534
för medicinalstyrelsens delfond	181 982 677
för karolinska sjukhusets delfond	24 024 423

I nästföljande tabell har för här ifrågavarande åtta delfonder sammanförts *dels* de till 4 3/4 procent å förenämnda kapitalbehållningar beräknade överskotten, *dels* de i det föregående tillstyrkta utgifterna, *dels* ock de i det följande beräknade inkomsterna. För slottsbyggnadernas delfond har angivits reparationsutgifterna, nyssnämnda formella överskottspost samt de beräknade inkomsterna. Ur dessa uppgifter framräknas så de erforderliga ersättningsanslagen. För fullständighetens skull har i tablan även medtagits de för byggnadsstyrelsens delfond enligt den följande redogörelsen framräknade beloppen.

Delfond	Överskott kronor	Utgifter kronor	Summa kronor	Andra in- komster än ersättnings- anslag kronor	Ersätt- nings- anslag kronor
Slottsbyggnadernas	1 000	3 497 000	3 498 000	480 000	3 018 000
Fångvårdsstyrelsens	2 515 000	3 732 000	6 247 000	526 000	5 721 000
Besikkningsfastigheternas	1 360 000	5 087 000	6 447 000	1 101 000	5 346 000
Byggnadsstyrelsens	9 291 000	47 073 000	56 364 000	4 191 000	52 173 000
Generaltullstyrelsens	275 000	479 000	754 000	231 000	523 000
Uppsala universitets	810 000	3 161 000	3 971 000	558 000	3 413 000
Lunds universitets.....	800 000	1 189 000	1 989 000	92 000	1 897 000
Sjöfartsstyrelsens	150 000	742 000	892 000	156 000	736 000
Medicinalstyrelsens	8 645 000	13 347 000	21 992 000	2 026 000	19 966 000
Karolinska sjukhusets	1 140 000	3 905 000	5 045 000	601 000	4 444 000
Summa	24 987 000	82 212 000	107 199 000	9 962 000	97 237 000

Ersättningen till *slotsbyggnadernas delfond* bör för nästa budgetår upptagas med 32 000, 41 000 respektive 90 000 kronor under fjärde, åttonde och elfte huvudtitlarna. Till följd härav bör under sjätte huvudtiteln uppföras (3 018 000 — 163 000 =) 2 855 000 kronor eller det belopp som erfordras för att ett formellt överskott å 1 000 kronor skall erhållas å delfonden.

Huvudtitel	Ersättningsanslag			
	till slotsbyggnadernas delfond	till byggnadsstyrelsens delfond	till annan delfond	Summa
Andra huvudtiteln		1 282 000	¹ 5 721 000	7 003 000
Tredje »		457 000	² 5 346 000	5 803 000
Fjärde »	32 000	410 000		442 000
Femte »		5 639 000		5 639 000
Sjätte »	2 855 000	3 140 000		5 995 000
Sjunde »		1 241 000	³ 523 000	1 764 000
Åttonde »	41 000	19 609 000	⁴ 4 180 000	23 830 000
Nionde »		6 543 000		6 543 000
Tionde »		2 139 000	⁵ 736 000	2 875 000
Elfte »	90 000	11 456 000	⁶ 25 540 000	37 086 000
Tolfte »		141 000		141 000
Fjortonde »		116 000		116 000
Summa	3 018 000	52 178 000	42 046 000	97 287 000

¹ Fångvårdsstyrelsens delfond. — ² Beskickningsfastigheternas delfond. — ³ Generaltullstyrelsens delfond. — ⁴ Därav till Uppsala universitets delfond 2 283 000 kronor och till Lunds universitets delfond 1 897 000 kronor. — ⁵ Sjöfartsstyrelsens delfond. — ⁶ Därav till Uppsala universitets delfond 1 130 000 kronor, till medicinalstyrelsens delfond 19 966 000 kronor och till karolinska sjukhusets delfond 4 444 000 kronor.

För *byggnadsstyrelsens delfond* beräknas ersättningen till fastighetsfonden med stöd av de kalkylerade hyresvärdena för de olika i delfonden ingående fastigheterna och förhyrda lokalerna, dock att hyresutgifterna för bank- och fondinspektionen, sparbanksinspektionen samt försäkringsinspektionen ersättes från inspektionernas specialbudgeter. Byggnadsstyrelsen har i statförslaget verkställt beräkningar rörande ifrågakvarande hyresvärdet med uppdelning på olika anslag efter hyresvärdet (hyresutgiften) för lokaler åt de till respektive huvudtitlar hörande statsmyndigheterna. Beträffande de av statsverket förhyrda lokalerna sker numera, jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 8 maj 1953, av redovisningstekniska skäl styrelsens beräkning av de belopp, som årligen skall tillföras förevarande delpost, på grundval av hyresutgifterna för tiden den 1 april—den 31 mars. I beräkningarna av ersättningsanslagen för nästa budgetår, beträffande vilkas detaljer torde få hänvisas till handlingarna i ärendet, kommer summan av anslagen att uppgå till avrundat 52 173 000 kronor, varav 19 609 000 kronor faller på åttonde huvudtiteln.

Med utgångspunkt från ersättningsanslagen från driftbudgeten å sammanlagt 52 173 000 kronor med tillägg av övriga inkomster enligt den föregående sammanställningen å tillhoppa 4 191 000 kronor samt med avdrag av

utgifter å sammanlagt 47 073 000 kronor framkommer ett överskott för byggnadsstyrelsens delfond av 9 291 000 kronor.

Ersättningsanslagen torde fördelas å de skilda huvudtitlarna enligt den förestående sammanställningen.

De sålunda beräknade ersättningsanslagen äskas i annat sammanhang denna dag under vederbörande huvudtitlar.

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden

Förvaltningsmyndigheterna har för budgetåret 1961/62 beräknat förevarande inkomstpost efter samma grunder som för innevarande budgetår. I allmänhet har inkomsterna uppskattats till högre belopp än tidigare med hänsyn till genomförda eller planerade hyreshöjningar. Med godtagande av myndigheternas beräkningar föreslår jag, att delposten för budgetåret 1961/62 uppföres med 9 106 000 kronor, innebärande en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 950 000 kronor.

C. Diverse inkomster

Under denna delpost anser jag mig i huvudsak kunna godtaga förvaltningsmyndigheternas förslag och förordar, att under delposten upptages sammanlagt 856 000 kronor med den fördelning på olika delfonder som framgår av bilagan.

Hemställan

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna bilagda förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond för budgetåret 1961/62;

b) godkänna i det föregående framlagda förslag om avveckling av dels fonden för anordnande av lokaler för statens ämbetsverk i huvudstaden, dels fonden av deponerade köpeskillingsmedel för fastigheten nr 7 i kvarteret Näckström.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjölander

Bilaga

**Förslag till stat för statens allmänna fastighetsfond
för budgetåret 1961/62**

Inkomster*A. Ersättning för till statsmyndigheter upplåtna lokaler:*

1. Slottsbyggnadernas	delfond	3 018 000	
2. Fångvårdsstyrelsens	»	5 721 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	5 346 000	
4. Byggnadsstyrelsens	»	52 173 000	
5. Generaltullstyrelsens	»	523 000	
6. Uppsala universitets	»	3 413 000	
7. Lunds universitets	»	1 897 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	»	736 000	
9. Medicinalstyrelsens	»	19 966 000	
10. Karolinska sjukhusets	»	4 444 000	97 237 000

B. Hyror och arrenden för till enskilda upplåtna lokaler och markområden:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	400 000	
2. Fångvårdsstyrelsens	»	525 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 100 000	
4. Byggnadsstyrelsens	»	4 000 000	
5. Generaltullstyrelsens	»	230 000	
6. Uppsala universitets	»	30 000	
7. Lunds universitets	»	41 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	»	155 000	
9. Medicinalstyrelsens	»	2 025 000	
10. Karolinska sjukhusets	»	600 000	9 106 000

C. Diverse inkomster:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	80 000	
2. Fångvårdsstyrelsens	»	1 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 000	
4. Byggnadsstyrelsens	»	191 000	
5. Generaltullstyrelsens	»	1 000	
6. Uppsala universitets delfond:			
a) Bidrag från universitetets egendoms- och skogsförvaltning	250 000		
b) Bidrag från Uppsala läns landsting	277 000		
c) Övriga diverse inkomster	1 000	528 000	
7. Lunds universitets delfond:			
a) Bidrag från universitetets egendomsförvaltning	50 000		
b) Övriga diverse inkomster	1 000	51 000	

8. Sjöfartsstyrelsens delfond	1 000	
9. Medicinalstyrelsens ,	1 000	
10. Karolinska sjukhusets ,	1 000	856 000
Summa kronor		107 199 000

Utgifter

A. Reparations- och underhållskostnader m. m.:

1. Slottsbyggnadernas delfond:			
a) Reparations- och underhållskostnader för de kungl. slotten med tillhörande byggnader	1 080 000		
b) Reparations- och underhållskostnader för uthyrda lägenheter vid Drottningholm, Ulriksdal och Haga	345 000		
c) Reparations- och underhållskostnader för vissa historiska byggnader och byggnadsminnesmärken m. m.	422 000		
d) Vissa istandsättningsarbeten	1 650 000	3 497 000	
2. Fångvårdsstyrelsens delfond		2 639 000	
3. Beskickningsfastigheternas delfond:			
a) Reparations- och underhållskostnader i allmänhet m. m.	1 300 000		
b) Bränsle och lyse för kanslilokaler och tjänstebostäder, <i>förslagsvis</i>	600 000	1 900 000	
4. Byggnadsstyrelsens delfond		25 152 000	
5. Generaltullstyrelsens ,		228 000	
6. Uppsala universitets delfond:			
a) Akademiska sjukhuset	713 000		
b) Övriga fastigheter	1 031 000	1 744 000	
7. Lunds universitets delfond		655 000	
8. Sjöfartsstyrelsens ,		590 000	
9. Medicinalstyrelsens ,		8 890 000	
10. Karolinska sjukhusets delfond:			
a) Karolinska sjukhuset	2 170 000		
b) Serafimerlasarettet	215 000	2 385 000	47 680 000

B. Avsättning till värdeminskningskonto:

2. Fångvårdsstyrelsens delfond, <i>förslagsvis</i>	838 000		
3. Beskickningsfastigheternas , <i>förslagsvis</i>	307 000		
4. Byggnadsstyrelsens , <i>förslagsvis</i>	6 563 000		
5. Generaltullstyrelsens , <i>förslagsvis</i>	101 000		
6. Uppsala universitets delfond:			
a) Akademiska sjukhuset, <i>förslagsvis</i>	469 000		
b) Övriga fastigheter, <i>förslagsvis</i>	488 000	957 000	
7. Lunds universitets delfond, <i>förslagsvis</i>	334 000		
8. Sjöfartsstyrelsens , <i>förslagsvis</i>	92 000		
9. Medicinalstyrelsens , <i>förslagsvis</i>	4 401 000		
10. Karolinska sjukhusets , <i>förslagsvis</i>	1 250 000		14 843 000

Statsverkspropositionen år 1961: Bil. 22:
Statens allmänna fastighetsfond

C. Hyres- och arrendeutgifter m. m. för av fonden förhyrda lokaler och arrenderade markområden:

2. Fångvårdsstyrelsens	delfond, förslagsvis	255 000	
3. Beskickningsfastigheternas	» , förslagsvis	2 880 000	
4. Byggnadsstyrelsens	» , förslagsvis	15 358 000	
5. Generaltullstyrelsens	» , förslagsvis	150 000	
6. Uppsala universitets	» , förslagsvis	460 000	
7. Lunds universitets	» , förslagsvis	200 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	» , förslagsvis	60 000	
9. Medicinalstyrelsens	» , förslagsvis	56 000	
10. Karolinska sjukhusets	» , förslagsvis	270 000	19 689 000

Överskott att tillföras riksstatens driftbudget:

1. Slottsbyggnadernas	delfond	1 000	
2. Fångvårdsstyrelsens	»	2 515 000	
3. Beskickningsfastigheternas	»	1 360 000	
4. Byggnadsstyrelsens	»	9 291 000	
5. Generaltullstyrelsens	»	275 000	
6. Uppsala universitets	»	810 000	
7. Lunds universitets	»	800 000	
8. Sjöfartsstyrelsens	»	150 000	
9. Medicinalstyrelsens	»	8 645 000	
10. Karolinska sjukhusets	»	1 140 000	24 987 000
		Summa kronor	107 199 000

BILAGA 23 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1961

KAPITALBUDGETEN

INVESTERINGSPLAN

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anför efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter.

Vid 1944 års riksdag beslöts (1944 års statsverksproposition: Kapitalbudgeten: Investeringsplan; riksdagens skrivelse nr 45; proposition nr 276; riksdagens skrivelse nr 464), att kapitalbudgeten skulle fr. o. m. budgetåret 1944/45 erhålla en ändrad utformning av i huvudsak följande innebörd.

För varje statlig kapitalfond fastställes årligen en investeringsstat, på vars ena sida redovisas beloppet av den sammanlagda bruttoinvesteringen i fonden enligt av riksdagen fattade anslagsbeslut och på vars andra sida upptages dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonden (årsavskrivning), dels avskrivningsmedel anvisade över riksstaten (grundavskrivning), dels övriga för investering disponibla kapitalmedel, dels ock i förekommande fall bidrag från särskilda fonder eller kommuner till investeringsföretagens genomförande. Saldot mellan dessa poster anger det nettotillskott av kapitalmedel som erfordras för de beslutade bruttoinvesteringarnas genomförande och betecknas investeringsbemyndigande. Investeringsbemyndigandena för de olika kapitalfonderna sammanställas till en investeringsplan, vars summa, sedan avdrag skett för återbetalning av kapitalmedel över fonden för oreglerade kapitalmedelsförluster och i förekommande fall även från andra fonder, utvisar den totala nettoinvesteringen av lånemedel, som erfordras för genomförande av samtliga de av riksdagen beslutade investeringarna. Investeringsplanen utgör kapitalbudgetens utgiftssida enligt riksstaten. På kapitalbudgetens inkomstsida upptages under beteckningen lånemedel en

balanspost med samma belopp som investeringsplanens slutsumma. I specifikationerna till riksstaten upptages för kapitalbudgetens del nämnda inkomstitel, efter angivna grunder upprättade investeringsstater för samtliga kapitalfonder samt fullständiga anslagsspecifikationer till investeringsplanen.

I samband med ifrågavarande omläggning genomfördes även vissa andra förändringar med avseende på kapitalbudgeten. Redovisningen mot riksstaten av kapitalbudgetanslagen överflyttades från riksgäldskontoret till de fondförvaltande myndigheterna, varvid dessa ålades att vid genomförande av investeringarna i första hand anlita avskrivningsmedel och övriga inom respektive fonder disponibla kapitalmedel och att först när dessa förbrukats utnyttja investeringsbemyndigandena för rekvisition av lånemedel från riksgäldskontoret. För de affärsdrivande verken omändrades därjämte förnyelsefonderna till verkliga värdeminskningsskonton, i samband varmed tillgångsvärdena i verkens bokföring underkastades revision. Hos riksgäldskontoret inestående behållningar av särskilt avsatta förnyelsefonds- och pensionsfondsmedel salderades mot verkens kapitalskuld till statsverket. Slutligen beslöts, att avsättningen till pensionsfonder vid de affärsdrivande verken skulle upphöra. Härvid förutsattes, att man vid bestämmandet av de årliga avskrivningarna i stället skulle taga viss hänsyn till de framtida pensionskostnaderna genom en kollektiv avskrivning av investerade kapitalmedel vid sidan av den för bestämda objekt eller objektgrupper erforderliga avsättningen till värdeminskningsskonto.

Genom beslut den 2 november 1945 (SFS nr 699) förordnade Kungl. Maj:t vidare, att redovisningen vid de affärsdrivande verken utom domänverket skulle omläggas från kalenderår till budgetår.

Vid framläggande av slutligt förslag till investeringsplan för budgetåret 1946/47 förordades i anslutning till av riksräkenskapsverket gjort uttalande i samband med förslag till vissa detaljändringar, att den av 1944 års riksdag beslutade, genomgripande omläggningen av kapitalbudgetredovisningen finge i sin nuvarande utformning tillämpas under ett flertal budgetår, innan frågan om allmän översyn därav upptoges till prövning. Riksdagen uttalade icke någon erinran däremot.

Enligt bifogade utdrag av statsrådsprotokollet (*bilagor 24—33*) har Kungl. Maj:t denna dag fattat beslut om avlåtande till riksdagen av framställningar om investeringsanslag under olika kapitalfonder med följande totala belopp.

I. Statens affärsverksfonder:

A. Postverkets fond	4 504 000	
B. Televerkets fond	313 600 000	
C. Statens järnvägars fond	321 800 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	433 201 000	
E. Domänverkets fond	460 000	1 073 565 000

II. Luftfartsfonden		12 000 000
III. Statens allmänna fastighetsfond.....		153 287 000
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	170 000 000	
B. Försvarets fabriksfond.....	4 000 000	174 000 000
V. Statens utlåningsfonder		776 283 000
VI. Fonden för låneunderstöd		162 639 000
VII. Fonden för statens aktier		160 024 000
VIII. Fonden för förlag till statsverket		18 100 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förråds- fond.....	40 700 000	
B. Jordfonden.....	4 000 000	44 700 000
	Summa kronor	2 574 598 000

För genomförandet av de i föregående sammanställning upptagna investeringarna å tillhopa 2 575 miljoner kronor skall såsom inledningsvis framhållits i första hand anlitas dels de avskrivningsanslag för ifrågavarande investeringar som i annat sammanhang denna dag äskas å driftbudgeten, dels tillgängliga avskrivningsmedel inom fonderna och dels övriga å fonderna disponibla kapitalmedel. Avskrivningsmedlen å riksstatsförslagets driftbudget uppgår till 303 miljoner kronor. Enligt från de fondförvaltande myndigheterna lämnade uppgifter kan avskrivningsmedlen inom de å riksstatsförslagets investeringsstater upptagna fonderna uppskattas till sammanlagt 742 miljoner kronor. Övriga kapitalmedel, som beräknas inflyta genom återbetalningar å lån m. m. under de å riksstatsförslagets investeringsstater uppförda fonderna, upptages till sammanlagt 31 miljoner kronor. Det sistnämnda beloppet faller huvudsakligen å fonden för låneunderstöd. Sammanlagt skulle alltså för investeringarnas genomförande i första hand stå till förfogande $(303 + 742 + 31 =)$ 1 076 miljoner kronor. Den närmare fördelningen av nämnda belopp å de olika i investeringsstaterna upptagna fonderna framgår av följande sammanställning.

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	7 001 000	
B. Televerkets fond	287 600 000	
C. Statens järnvägars fond	210 700 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	163 500 000	
E. Domänverkets fond	401 000	669 202 000
II. Luftfartsfonden		5 476 000
III. Statens allmänna fastighetsfond.....		100 221 000
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	136 161 000	
B. Försvarets fabriksfond.....	3 326 000	139 487 000

V. Statens utlåningsfonder.....	30 095 000
VI. Fonden för låneunderstöd	98 047 000
VII. Fonden för statens aktier	1 000
VIII. Fonden för förlag till statsverket	3 500 000
IX. Diverse kapitalfonder:	
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond	30 100 000
Summa kronor	1 076 129 000

Med ledning av dessa uppgifter kan investeringsbemyndigandena preliminärt beräknas till de belopp som framgår av följande

Förslag till investeringsplan för budgetåret 1961/62

I. Statens affärsverksfonder:		
A. Postverkets fond	— 2 497 000	
B. Televerkets fond	26 000 000	
C. Statens järnvägars fond	111 100 000	
D. Statens vattenfallsverks fond	269 701 000	
E. Domänverkets fond	59 000	404 363 000
II. Luftfartsfonden		6 524 000
III. Statens allmänna fastighetsfond.....		53 066 000
IV. Försvarets fonder:		
A. Försvarets fastighetsfond	33 839 000	
B. Försvarets fabriksfond	674 000	34 513 000
V. Statens utlåningsfonder		746 188 000
VI. Fonden för låneunderstöd		64 592 000
VII. Fonden för statens aktier		160 023 000
VIII. Fonden för förlag till statsverket		14 600 000
IX. Diverse kapitalfonder:		
A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond.....	10 600 000	
B. Jordfonden	4 000 000	14 600 000
	Säger	1 498 469 000

Avgår kapitalåterbetalning:

Oreglerade kapitalmedelsförluster	1 000 000	
Övrig kapitalåterbetalning	56 105 000	57 105 000
Summa kronor		1 441 364 000

Det såsom övrig kapitalåterbetalning i investeringsplanen upptagna beloppet 56 105 000 kronor utgöres huvudsakligen av dels återbetalningar å fonden för kreditgivning till utlandet med ett belopp av tillhoppa 35,4 miljo-

ner kronor, vilket av riksgäldskontoret beräknas inflyta under nästa budgetår i enlighet med kända lånevillkor och amorteringsplaner, och dels återbetalningar å vissa lånefonder med ett sammanlagt belopp av 20,6 miljoner kronor. Det må tilläggas, att i budgetredovisningen kommer dessa återbetalningar, i den mån outnyttjade belopp å investeringsanslagen fortfarande finnes, att redovisas bland investeringsstaterna.

Slutlig beräkning av investeringsplanen bör anstå i avvaktan på de definitiva äskanden av investeringsanslag som kan komma att framläggas under riksdagens lopp.

Stater innefattande specifikation till de sålunda angivna bemyndigandena torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende såsom *bihang*.

Det torde böra erinras om att det i investeringsplanen beräknade lånemedelsbehovet på grund av gällande principer för riksstatens uppställning är av formell innebörd.

Med åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att i avvaktan på särskild proposition i ämnet beräkna investeringsplanen för budgetåret 1961/62 jämte därtill förgade stater i enlighet med här framlagda förslag samt

att i riksstaten för nämnda budgetår å kapitalbudgeten beräkna en mot investeringsplanen svarande inkomsttitel sålunda

Lånemedel kronor 1 441 364 000

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Bo Jonas Sjönander

Bihang**Förslag till****Investeringsstater för budgetåret 1961/62****I. Statens affärsverksfonder****A. Postverkets fond**

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ..	4 504 000
inom fonden	7 000 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	- 2 497 000		
	<u>4 504 000</u>		<u>4 504 000</u>

B. Televerkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	313 600 000
från riksstaten	7 500 000		
inom fonden	280 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	26 000 000		
	<u>313 600 000</u>		<u>313 600 000</u>

C. Statens järnvägars fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	321 800 000
från riksstaten	5 600 000		
inom fonden	205 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	111 100 000		
	<u>321 800 000</u>		<u>321 800 000</u>

D. Statens vattenfallsverks fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	433 201 000
från riksstaten	3 500 000		
inom fonden	159 900 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande.	269 701 000		
	<u>433 201 000</u>		<u>433 201 000</u>

E. Domänverkets fond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ...	460 000
inom fonden	400 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	59 000		
	<u>460 000</u>		<u>460 000</u>

II. Luftfartsfonden

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ..	12 000 000
från riksstaten	100 000		
inom fonden	5 375 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	6 524 000		
	<u>12 000 000</u>		<u>12 000 000</u>

III. Statens allmänna fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	153 287 000
från riksstaten	63 593 000		
inom fonden	35 843 000		
Övriga kapitalmedel	785 000		
Investeringsbemyndigande.	53 066 000		
	<u>153 287 000</u>		<u>153 287 000</u>

IV. Försvarets fonder

A. Försvarets fastighetsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	170 000 000
från riksstaten	120 950 000		
inom fonden	15 210 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	33 839 000		
	<u>170 000 000</u>		<u>170 000 000</u>

B. Försvarets fabriksfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ...	4 000 000
inom fonden	3 325 000		
Övriga kapitalmedel	1 000		
Investeringsbemyndigande.	674 000		
	<u>4 000 000</u>		<u>4 000 000</u>

V. Statens utlåningsfonder**Utrikesförvaltningens lånefond**

Investeringsbemyndigande .	50 000	Investeringsanslag	50 000
----------------------------	--------	--------------------------	--------

Lånefonden för bostadsbyggande

Investeringsbemyndigande.	730 000 000	Investeringsanslag	730 000 000
---------------------------	-------------	--------------------------	-------------

Lånefonden för maskinanskaffning inom byggnadsindustrin

Investeringsbemyndigande.	1 000	Investeringsanslag	1 000
---------------------------	-------	--------------------------	-------

Statens bosättningslånefond

Investeringsbemyndigande.	1 000	Investeringsanslag	1 000
---------------------------	-------	--------------------------	-------

Lånefonden för allmänna samlingslokaler

Avskrivningsmedel från riksstaten	5 400 000	Investeringsanslag	9 000 000
Investeringsbemyndigande .	3 600 000		
	<u>9 000 000</u>		<u>9 000 000</u>

Statens lånefond för universitetsstudier

Avskrivningsmedel från riksstaten	13 600 000	Investeringsanslag	13 600 000
--	------------	--------------------------	------------

Allmänna studielånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	10 700 000	Investeringsanslag	10 700 000
--	------------	--------------------------	------------

Lånefonden för inventarier i studentbostäder

Investeringsbemyndigande .	2 000 000	Investeringsanslag	2 000 000
----------------------------	-----------	--------------------------	-----------

Kronotorparnas inventarielånefond

Avskrivningsmedel från riksstaten	50 000	Investeringsanslag	50 000
--	--------	--------------------------	--------

Fiskerilånefonden

Avskrivningsmedel från riksstaten	315 000	Investeringsanslag	850 000
Investeringsbemyndigande.	535 000		
	<u>850 000</u>		<u>850 000</u>

Statens fiskredskapslånefond

Avskrivningsmedel från riksstaten	30 000	Investeringsanslag	30 000
--	--------	--------------------------	--------

Statens hantverks- och industrilånefond

Investeringsbemyndigande.	10 000 000	Investeringsanslag	10 000 000
---------------------------	------------	--------------------------	------------

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten

Investeringsbemyndigande.	1 000	Investeringsanslag	1 000
---------------------------	-------	--------------------------	-------

Summa investeringsbemyndiganden för statens utbildningsfonder 746 188 000

VI. Fonden för låneunderstöd

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag .	162 639 000
från riksstaten	72 138 000		
Övriga kapitalmedel	25 909 000		
Investeringsbemyndigande.	64 592 000		
	<u>162 639 000</u>		<u>162 639 000</u>

VII. Fonden för statens aktier

Övriga kapitalmedel	1 000	Investeringsanslag	160 024 000
Investeringsbemyndigande..	160 023 000		
	<u>160 024 000</u>		<u>160 024 000</u>

VIII. Fonden för förlag till statsverket

Övriga kapitalmedel	3 500 000	Summa investeringsanslag ...	18 100 000
Investeringsbemyndigande..	14 600 000		
	<u>18 100 000</u>		<u>18 100 000</u>

IX. Diverse kapitalfonder

A. Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag ..	40 700 000
inom fonden	30 000 000		
Övriga kapitalmedel	100 000		
Investeringsbemyndigande..	10 600 000		
	<u>40 700 000</u>		<u>40 700 000</u>

B. Jordfonden

Investeringsbemyndigande .	4 000 000	Investeringsanslag	4 000 000
----------------------------	-----------	--------------------------	-----------

**Statsverkspropositionen år 1961: Bil 23:
Kapitalbudgeten: Investeringsplan**

Säger beträffande samtliga investeringsstater för:

Avskrivningsmedel		Summa investeringsanslag	2 574 598 000
från riksstaten	303 476 000		
inom fonden	742 053 000		
Övriga kapitalmedel	30 600 000		
Investeringsbemyndigande	1 498 469 000		
	2 574 598 000		2 574 598 000

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

JUSTITIEDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för justitiedepartementet, statsrådet KLING, anmäler här efter under justitiedepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar att föreläggas 1961 års riksdag och yttrar därvid följande.

Statens affärsverksfonder

E. Domänverket

[1] Förvärv av fångkolonier

Ifrågavarande anslag, som uppfördes å riksstaten senast för budgetåret 1956/57, är avsett för förvärv av kolonier för vanligt fångförvar och för unga fångar. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns under anslaget en behållning av i runt tal 840 500 kronor. Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. nr 44) får denna behållning disponeras intill utgången av budgetåret 1960/61.

Fångvårdsstyrelsen (skr. 25/8 1960) har hemställt, att medel måtte anvisas för uppförande av en ny ladugårdsbyggnad vid kolonien Smälteryd. Kolonien, som tillhör västra anstaltsgruppen, är avsedd för vanligt fångförvar. Till kolonien hör en jordbruksegendom, omfattande 27 har åker och 6 har betesmark. I jordbruket sysselsättes omkring 30 intagna.

Styrelsen anför, att ladugårdsbyggnaden, som uppfördes år 1865, nu be-

finner sig i ett mycket dåligt skick. Redan år 1955 avgav Landsbygdens Byggnadsförening (LBF) följande utlåtande beträffande byggnaden:

Stallväggarna, som består av timmer, är delvis uppruttna, och dessutom har väggarna förskjutits i sidled, så att stallbyggnaden lutar. Man kan således befara, att den rasar samman vid ytterligare påkänningar såsom hård vind och snöbelastningar. Även i övrigt är byggnadens beskaffenhet sådan, att en ombyggnad inte ur ekonomisk synpunkt kan försvaras. Ladugårdens nuvarande placering i förhållande till gödselstad och landsväg är mindre lämplig.

Styrelsen framhåller vidare, att fråga om övergång till kreaturslöst jordbruk har utretts. I sakkunnigutlåtande den 3 mars 1958 har lantbruksnämnden i Älvsborgs läns södra område emellertid bestämt avstyrkt ändring i den nuvarande driftsformen. Även fråga om övergång till s. k. lösdrift för att nedbringa kostnaderna har undersökts, varvid framkommit att ett sådant system vid kolonien icke är ändamålsenligt.

Då en nybyggnad är en nödvändig förutsättning för att jordbruksdriften vid kolonien skall kunna uppehållas, har LBF år 1959 på styrelsens uppdrag upprättat ett byggnadsförslag, som omfattar en låghusbyggnad för ladugård och häststall samt en logbyggnad med magasin, allt kostnadsberäknat till 147 000 kronor. Genom övergång till låghus och genom vissa förändringar har kostnaderna kunnat nedbringas i förhållande till ett år 1957 upprättat förslag, som slutade på 175 000 kronor. Med uppräknig av förstnämnda belopp i enlighet med LBF:s byggnadsindex uppgår de beräknade kostnaderna för den nya byggnaden till 157 000 kronor.

Departementschefen

Förevarande anslag är avsett att möjliggöra inköp av jordbruksfastigheter, lämpliga att utnyttjas som kolonier för vanligt fångförvar och för unga fångar. Fastighetsförvärv som göres med anlitande av medel under anslaget skall därvid bokföras som jordbruksegendom. Under senare år har det visat sig allt svårare att finna dylika fastigheter, där en ur bostads- och arbetsdriftsynpunkt tillfredsställande förläggning kan anordnas. Under anslaget anvisade medel har därför inte kunnat utnyttjas i den utsträckning, som man från början haft anledning att räkna med. Vid utgången av budgetåret 1959/60 fanns en behållning under anslaget av i runt tal 840 500 kronor. Det är inte sannolikt att hela detta belopp i fortsättningen kommer att kunna tagas i anspråk för förut angivna ändamål.

Som framgår av fångvårdsstyrelsens i förevarande sammanhang redovisade framställning föreligger sedan länge trängande behov av att ersätta den vid kolonien Smälteryd befintliga ladugårdsbyggnaden, vilken jämte den till kolonien hörande jorden är invärderad som jordbruksegendom, med en ny byggnad. Om riksdagen icke har någon erinran häremot torde behållningen under förevarande anslag lämpligen få utnyttjas även för detta ändamål. I anslutning till vad styrelsen anfört i fråga om övergång till krea-

turslöst jordbruk eller till s. k. lösdrift vid kolonien vill jag framhålla, att en ändring i den nuvarande driftsformen skulle minska arbetstillfällena för de intagna och nödvändigöra inrättande av andra arbetsgrenar.

Riksdagen har medgivit att behållningen under anslaget må disponeras intill utgången av innevarande budgetår. Samma medgivande torde böra utverkas för budgetåret 1961/62.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att vid utgången av budgetåret 1960/61 förefintlig behållning å det för budgetåret 1956/57 uppförda investeringsanslaget Förvärv av fångkolonier må disponeras intill utgången av budgetåret 1961/62.

Statens allmänna fastighetsfond

[2] Vissa byggnadsarbeten för fångvården

För ifrågavarande ändamål har för budgetåret 1960/61 anvisats ett investeringsanslag av 12 000 000 kronor.

I. Förslag av fångvårdens byggnadskommitté

A. Fångvårdens byggnadskommitté har (skr. 28/6 1960) till fullföljande av Kungl. Maj:ts uppdrag den 23 oktober 1959 framlagt förslag till åtgärder för att fångvårdsanstalten i Hälsingborg, vilken är inrymd i vissa ledigställda kaserner m. m. vid förutvarande K 2 i staden och nu har 170 platser för vanligt fångförvar, skall kunna användas som provisorisk anstalt för ytterligare 120 intagna.

Enligt den föreslagna byggnadsplanen skall logementsavdelningen och angränsande bostadslägenheter i bottenplanet av kasern II omändras, så att där kan inrymmas mottagningsavdelning med 15 enkelrum, sjukavdelning med 13 sängplatser, behandlingsavdelning (läkare och tandläkare), besöksavdelning, expeditionslokaler, pentry och biutrymmen. I en var av logementsavdelningarna med angränsande bostadslägenheter en och två trappor upp inredes en allmän förläggningsavdelning bestående av 13 enmans- och 12 tremansrum. Vidare anordnas där dag- och matrum, serveringskök, samtalsrum, klädvårdsrum, fritidsverkstäder, bordtennisrum, expeditionslokaler och biutrymmen. I vindsvåningen inredes lektionssal, studierum och förrådslokaler. För den utvidgade arbetsdriften uppföres en ny fabriksbyggnad (ca 2 600 m²) för träindustri. Kokhusbyggnaden iordningställes till mekanisk verkstad och i ridhuset inredes lagerlokaler m. m. Vidare måste omslutningsplanket och nätstängslet erhålla ny sträckning.

Byggnadskostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1959 beräknats till 4 350 000 kronor, varav 1 800 000 kronor för ombyggnad av kasern II, 2 200 000 kronor för ny fabriksbyggnad och ombyggnad av kokhus och ridhus samt 350 000 kronor för kom-

plettering av omslutningsplank och yttre arbeten. Kostnaderna för erforderlig komplettering av anstaltsutrustningen har av kommittén beräknats till 1 350 000 kronor, varav 625 000 kronor för inventarier m. m. och 725 000 kronor för maskin- och verktygsutrustning m. m.

I anslutning till det framlagda förslaget anför kommittén, att en av dess experter, fångvårdsdirektören Svensson vid södra anstaltsgruppen, vid beredningen av förevarande ärende uttalat, att han icke ansett att ytterligare platser nu erfordrades inom denna grupp. Icke ens under högbeläggning fanns inom gruppen tillräckligt antal av typen »mellanklientel» att placera på en med ca 120 platser utvidgad Hälsingborgsanstalt. Under hänvisning härtill framhåller kommittén, att en ökning av platsantalet vid anstalten skulle med fortsatt tillämpning av gällande vårdform få till följd att till anstalten finge i betydande omfattning hänvisas intagna från andra anstaltsgrupper företrädesvis den östra. Ett sådant förfarande måste ur vårdsynpunkt anses mindre lämpligt och det skulle därjämte medföra vissa olägenheter och ökade kostnader i fråga om fångtransporter, de intagnas permissionsresor och de anhörigas besöksresor m. m. Ej heller finner kommittén det ur säkerhetssynpunkt försvarligt att till Hälsingborgsanstalten hänvisa ett väsentligt svårare klientel från södra anstaltsgruppen. Byggnadskostnaderna vid utvidgningen av anstalten uppgår till i runt tal 35 000 kronor per plats. Enligt kommitténs mening kan det icke vara rimligt att nedlägga så stora kostnader på en provisorisk anstalt av ifrågavarande anslag. Under åberopande av det anförda finner sig kommittén icke böra tillstyrka, att en utvidgning av fångvårdsanstalten i Hälsingborg nu kommer till stånd.

Yttrande över A

Byggnadsstyrelsen, som för fångvårdens byggnadskommittés räkning projekterat och beräknat kostnaderna för den ifrågasatta utbyggnaden av anstalten i Hälsingborg, har för sin del icke något att erinra emot kommitténs uppfattning i frågan om att utbygga anstalten.

B. Fångvårdens byggnadskommitté har (skr. 29/8 o. 17/10 1960) beträffande övriga byggnadsföretag, vilka uppdragits åt kommittén, efter samråd med byggnadsstyrelsen framlagt följande investeringsplan för budgetåret 1961/62.

1. Anstalterna Mariefred, Hällby och Skogome	95 000
2. Centralanstalten Hall	1 000 000
3. Anstalterna Tidaholm (etapp II) och Norrtälje (etapp II) ..	4 650 000
4. Kvinnoanstalten Hinseberg	874 000
5. Centralanstalt i Kumla	9 000 000
6. Centralanstalt i Stockholmstrakten	250 000
7. Kommitténs förvaltningskostnader	300 000

Summa kronor 16 169 000

Motiv

1. Uppförandet av en beslutad gymnastik- och idrottshall vid vardera anstalten Mariefred och Hällby är avsett att påbörjas i oktober 1960. Övriga byggnadsarbeten är avslutade med undantag för viss ombyggnad av mangårdsbyggnaden vid Mariefredsanstalten, (fritidslokaler m. m. för personalen) vilka likaledes är avsedda att påbörjas vid nämnda tidpunkt. På grund av byggnadskostnadsstegringen erfordras med hänsyn till nyssnämnda återstående arbeten en uppräknings av kostnadsramarna för Mariefredsanstalten från 6 780 000 till 6 825 000 kronor och för Hällbyanstalten från 6 930 000 till 6 960 000 kronor. Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 6 780 000 kronor i Mariefred och 6 930 000 kronor i Hällby. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av återstående belopp 45 000 resp. 30 000 kronor.

I Skogomeanstaltens närhet har nyligen färdigställts sex tjänstebostäder. Övriga byggnadsarbeten är sedan en längre tid tillbaka avslutade. Totalkostnaderna för hela anstalten, vilka år 1959 beräknades till 3 255 000 kronor, torde med hänsyn till byggnadskostnadsstegringen för nyssnämnda bostäder få uppräknas till 3 275 000 kronor. Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 3 255 000 kronor. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av återstående belopp 20 000 kronor.

2. Kostnaderna för Hallanstaltens utbyggnad, som år 1959 angavs till 15 700 000 kronor, beräknas nu till 21 500 000 kronor. Ökningen hänförs sig till den allmänna byggnadskostnadsstegringen samt till kostnaderna för en planerad ny 72-mannapaviljong — kostnadsberäknad till ca 2 400 000 kronor — och i samband därmed en väsentligt utökad tvätterianläggning även som erforderlig utvidgning av reningsverk m. m. Medelsförbrukningen till och med den 30 juni 1961 uppskattas till 6 949 000 kronor och för budgetåret 1961/62 till 5 000 000 kronor. Av sistnämnda belopp har riksdagen redan anvisat 4 000 000 kronor.

3. Kungl. Maj:t har genom beslut den 18 december 1959 uppdragit åt kommittén att inkomma med förslag till uppförande vid vardera anstalterna Norrtälje och Tidaholm av ytterligare två förlägningsbyggnader, var och en inrymmande 40 platser, jämte erforderliga verkstadsutrymmen. Efter verkställd utredning och projektering i samråd med byggnadsstyrelsen har kommittén (skr. 17/10 1960) överlämnat ritningar till nämnda byggnadsobjekt. Vid utformningen av de nya 40-mannapaviljongerna har kommittén tagit särskild hänsyn till erfarenheterna från de redan färdigställda paviljongerna vid de båda anstalterna. Under den tid nyssnämnda anstalter varit i bruk har det visat sig, att tillräckliga möjligheter ej stått till buds att tillfredsställande omhänderta svårbehandlade intagna. Kommittén har vidare framhållit att med ökat platsantal följer också behov av ytterligare mottagnings- och isoleringsceller. Nu angivna förhållanden har föranlett kommittén att utarbeta förslag till nya specialavdelningar vid vardera anstalten att inrymmas dels i en befintlig halvöppen 20-mannapaviljong och dels i en nybyggd specialavdelning. Specialavdelningarna skall vid vardera

anstalten omfatta tio kombinerade bostads- och arbetsrum, tio bostadsrum med separata arbetsrum samt sex isoleringsrum. Befintliga fyra isoleringsrum i varje administrationsbyggnad föreslås i fortsättningen skola användas som mottagningsrum.

I fråga om arbetsdriften har kommittén räknat med följande utökning.

Arbetsgren	Antal platser	
	Norrtälje	Tidaholm
Mekaniskt arbete.....	30	—
Båtbyggeri.....	20	—
Snickeri.....	—	30
Tältfabrikation.....	—	20
Bokbinderi och pappersvaruarbete (specialavd.)	20	20
Arbetsterapi (mott.avd.).....	4	4
Ekonomiarbete.....	10	10
Summa	84	84

Kostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 4 100 000 kronor vid Norrtälje och till 4 200 000 kronor vid Tidaholm enligt följande fördelning.

Byggnadsobjekt	Norrtälje	Tidaholm
Två nya 40-mannapaviljonger.....	1 560 000	1 560 000
Ombyggnad av 20-mannapaviljong.....	30 000	30 000
Nybyggnad av specialavdelning.....	360 000	360 000
Utbyggnad av verkstäder.....	1 750 000	1 850 000
Yttre arbeten.....	400 000	400 000
Summa kronor	4 100 000	4 200 000

Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 1 825 000 kronor vid vardera anstalten. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av återstående belopp, för Tidaholm 2 375 000 kronor och för Norrtälje 2 275 000 kronor.

4. Genom nyssnämnda beslut den 18 december 1959 har Kungl. Maj:t även uppdragit åt byggnadskommittén att inkomma med förslag till uppförande vid kvinnoanstalten Hinseberg av ytterligare två slutna avdelningar för vardera tio intagna. Efter verkställd utredning och projektering i samråd med byggnadsstyrelsen har kommittén (skr. 17/10 1960) överlämnat ritningar till förenämnda byggnadsobjekt. Kommittén har samtidigt förklarat sig icke vara beredd att nu framlägga slutligt förslag till den av platsantalets ökning betingade ändringen av arbetsorganisationen. Kostnaderna för uppförande av de två nya förlägningsbyggnaderna har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till sammanlagt 520 000 kronor. I förra årets statsverksproposition (kapitalbudgeten, bil. 24, s. 9) upptogs kostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena vid anstalten — här inräknat nämnda nya paviljonger — till 5 300 000 kronor. En höjning av kostnadsramen till 6 100 000 kronor torde bli erforderlig beroende på dels byggnadskostnadsstegringen, dels vissa icke tidigare förutsedda

arbeten och dels utökningen av arbetsorganisationen. Medelsåtgången intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 5 226 000 kronor. För budgetåret 1961/62 förutses en förbrukning av 874 000 kronor.

5. Projekteringsarbetet för den nya centralanstalten i Kumla med omkring 450 platser har nu fortskridit så långt, att byggnadsarbetena för den första etappen — allmänna avdelningar, administrationsbyggnad, verkstäder och panncentral — torde kunna påbörjas våren 1961. De totala anläggningskostnaderna för anstalten har inom byggnadsstyrelsen uppskattats till cirka 25 000 000 kronor efter prisläget den 1 juli 1960. Detaljerat förslag till anstaltens utformning har kommittén för avsikt att ingiva till Kungl. Maj:t senare under hösten 1960. Medelsförbrukningen intill utgången av budgetåret 1960/61 uppskattas till 3 607 000 kronor. För budgetåret 1961/62 torde, därest byggnadsarbetena skall kunna drivas rationellt, erfordras 9 000 000 kronor.

6. I enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag pågår undersökning om ny förlägningsplats för den planerade centralanstalten i Stockholmstrakten. Så snart undersökningen slutförts, kommer resultatet att redovisas för Kungl. Maj:t. Kommittén räknar icke med att några egentliga byggnadsarbeten kan påbörjas förrän hösten 1962. För fortsatt projektering och förberedande byggnadsåtgärder erfordras — utöver tidigare för projekteringsändamål anvisade 315 000 kronor gemensamt för denna anstalt och centralanstalten i Kumla — 250 000 kronor för budgetåret 1961/62.

7. Kostnaderna för kommitténs egen verksamhet utgjorde budgetåret 1959/60 241 000 kronor. För budgetåret 1961/62 beräknar kommittén ett belopp av 300 000 kronor.

II. Förslag av fångvårdsstyrelsen

Fångvårdsstyrelsen har (skr. 25/8 och 15/10 1960) hemställt, att anslaget — såvitt avser av styrelsen föreslagna byggnadsobjekt — uppföres med 30 150 000 kronor enligt följande fördelning.

1. Nya 120-mannaanstalter	29 500 000
2. Paviljong för tvångsarbetare vid kvinnoanstalten Hinseberg ..	400 000
3. Personalbostadshus vid kolonier	250 000
Summa kronor	30 150 000

Motiv

1. Vid sina anslagsberäkningar för budgetåret 1961/62 har fångvårdsstyrelsen utgått från att 700 nya anstaltsplatser kan komma att erfordras för att möta den väntade toppbeläggningen under budgetåret. Styrelsen tänker sig, att sammanlagt sex nya öppna 120-mannaanstalter skall uppföras för de räjonger, där trycket kan väntas bli störst. Styrelsen avser att efterhand underställa Kungl. Maj:t förslag till lokalisering av anstalterna.

Styrelsen har sedermera (skr. 15/10 1960) överlämnat ett slutligt utformat förslag till uppförande av en sådan anstalt i Tillberga kommun, Västmanlands län. Styrelsen föreslår, att denna anstalt uppföres i stället för det

av fångvårdens byggnadskommitté avstyrkta projektet om utbyggnad av Häl-singborgsanstalten (jfr p. I A.). Den föreslagna anstalten är avsedd att mot-taga manliga intagna inom östra anstaltsgruppen, vilka kan förväntas iakt-taga ett gott uppförande samt äga vilja och förmåga att anpassa sig till ar-betsförhållandena inom en modern, rationellt driven industri. De intagna skall inom ramen för gällande lagstiftning beredas sådana lättnader i an-staltstvistelsen att en förflyttning dit från annan anstalt kommer att fram-stå som en klar favör.

I fråga om den föreslagna anstaltens läge m. m. har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Tillberga kommun har ca 3 500 invånare. I själva samhället beräknas 1 700 —1 800 personer vara bosatta. Samhället är beläget en mil från Västerås och 3,2 mil från Sala vid järnvägslinjerna Stockholm—Västerås och Väs-terås—Sala—Gävle. I samhället finns tandläkare och distriktssköterska.

Det tilltänkta anstaltsområdet, som innehåller en uppskattad areal av ca 43 000 kvm, är beläget nordost om järnvägsstationen och omedelbart väster om järnvägen till Sala. Området ligger intill kommunens idrottsplats. Då denna vissa tider kan upplåtas för anstaltens intagna, har anstaltsområdet kunnat begränsas. Marken består av åkerjord och lämpar sig enligt före-tagna grundundersökningar väl för ifrågavarande byggnation.

För marken har kommunen betingat sig ett pris av en krona 50 öre per kvm, motsvarande 65 000 kronor för hela området. Priset måste anses för-delaktigt för köparen. Preliminärt köpeavtal angående markförvärvet har träffats mellan kommunen och fångvårdsstyrelsen.

Kommunen har åtagit sig att på egen bekostnad till anstaltsområdet draga fram vatten- och avloppsledningar. Kommunens kostnader härför har upp-skattats till ca 325 000 kronor.

Beträffande anstaltsbyggnaderna har styrelsen med hänsyn till att anstal-ten skall fungera som elitanläggning inom räjongen eftersträvat ljusa, öppna och moderna arbets- och bostadsförhållanden. Då livet på denna anstalt så mycket som möjligt — icke minst för erhållande av ett gott arbetsresultat — bör efterlikna tillvaron i det fria, är det enligt styrelsens uppfattning av stor betydelse, att detta syfte icke motverkas genom att byggnaderna pres-sas samman i slutna fängelsekomplex. Av styrelsens redogörelse för den närmare utformningen av anstaltsbyggnaderna inhämtas i huvudsak föl-jande.

Administrationsbyggnaden som är belägen innanför entrén inrymmer cen-tralvakter, telefonväxel samt rum för uppsyningsman med god uppsikt över såväl entré som anstaltsområde. Från en entréhall, tillika väntrum, när man vidare rum för läkare samt fyra besöksrum — samtalsrum. Byggnaden innehåller även direktörsrum (tillika sammanträdeslokal för anstaltsnämnden och behandlingskollegiet), assistentrum, rum för kontorsskrivare och biträdespersonal ävensom reservrum. Administrationsbyggnaden är försedd med hel källarvåning, inrymmande inskrivningslokaler, civilförråd, anstalts-förråd, premievaruförråd, personalomklädningsrum samt apparatrum.

De intagna förlägges i tre byggnader, var och en avsedd för 40 intagna. Varje byggnad är uppdelad i fyra avdelningar, var och en med 10 enkelrum på 6 m², dagrum, pentry, förråd, toaletter och en dusch. Gemensamt för två avdelningar finns ett klädvårdsrum (entré), bordtennisrum och rum för studiecirkel. Mitt i byggnaden har anordnats en gemensam matsal (tillika

samlingssal, TV-rum) med plats för 40 intagna. Intill matsalen finns ett mindre serveringskök och ett samtalsrum.

Styrelsen har utgått från att färdiglagad mat skall kunna tillhandahållas från annat håll. Underhandlingar härom pågår f. n. mellan styrelsen och de militära myndigheterna. Centralkök behöver därför icke anordnas. För distribution av maten inom anstalten fordras emellertid ett uppbackningskök med förrådsutrymmen och en mindre expedition m. m. Dessa utrymmen erhålles genom att serveringsköket i en av förlägningsbyggnaderna utvidgats. Till detta kök har även knutits en matsal för personalen.

På områdets södra del gränsande intill järnvägslinjen mot Sala uppföres en fabriksbyggnad, innehållande arbetslokaler för dels träindustri (tillverkning av monteringsbara trähus), och dels mekaniskt arbete. Träindustrien är avsedd för 80 man och den mekaniska industrien för 20 man. Byggnaden innehåller — förutom verkstadslokaler — omklädnads- och tvättrum för de intagna, rastrum, expeditioner, förråd m. m. samt panncentral för hela anstalten. Ett stickspår från järnvägslinjen till Sala framdrages längs verkstadsbyggnaden och till den utanför denna belägna brädgården.

Plats har inom området reserverats för en eventuell samlingssalsbyggnad framdeles. I anslutning till denna plats är anordnad en bollplan (träningsplan) med måtten 30 × 50 meter.

Administrations- och förlägningsbyggnaderna uppföres av lättbetong, alternativt som monteringsfärdiga trähus.

Verkstadsbyggnaden uppföres av lättbetong på stomme av strängbetongbalkar.

Byggnadskostnaderna beräknar styrelsen med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1960 till totalt 4 550 000 kronor enligt följande fördelning.

Administrationsbyggnad	275 000
Förlägningsbyggnad I	470 000
Förlägningsbyggnad II + III	880 000
Fabriksbyggnad	2 000 000
Yttre arbeten	775 000
Stängsel	120 000
Stickspår	30 000
Summa kronor 4 550 000	

Till jämförelse med dessa kostnader, vilka motsvarar 38 000 kronor per plats, nämnes att byggnadsstyrelsen beräknat kostnaderna för utbyggnaden av den provisoriska Hälsingborgsanstalten till 4 350 000 kronor, vilket med tillägg för prisstegringen från den 1 juli 1959 (8,5 %) gör totalt 4 720 000 kronor. Kostnaderna för maskin- och verktygsutrustning samt för inventarier vid den nya anstalten beräknas av styrelsen till 780 000 resp. 695 000 kronor, medan motsvarande kostnader för Hälsingborgsanstalten av fångvårdens byggnadskommitté angivits till 725 000 resp. 625 000 kronor. Skillnaden förklaras av styrelsen med att det i sistnämnda fall är fråga om en komplettering av redan befintlig utrustning, vilket ställer sig billigare än utrustningen för en helt ny anstalt.

Slutligen upplyses, att förhandlingar pågår mellan styrelsen och Till-

berga kommun angående bostadsförsörjning inom samhället för anstaltens befattningshavare.

Beträffande finansieringen av byggnads- och markkostnaderna för Tillbergaanstalten räknar styrelsen med att härför kan disponeras dels ett belopp av 2,5 milj. kronor, vilket anvisats under anslaget för budgetåret 1960/61 för utbyggnad av Hälsingborgsanstalten, och dels tillgängliga medel under det å driftbudgeten uppförda reservationsanslaget Fångvårdsanstalterna: Anskaffning, montering och transport av baracker m. m.

Byggnadskostnaderna för var och en av de återstående fem 120-mannaanstalterna har, inberäknat centralkök och samlingssalsbyggnad, preliminärt uppskattats till 5 250 000 kronor, vartill lagts 560 000 kronor för personalbostäder och 90 000 kronor för markförvärv. Totalkostnaderna för nämnda fem anstalter beräknas således av styrelsen till $(5 \times 5\,250\,000 + 560\,000 + 90\,000)$ 29 500 000 kronor.

2. Enligt beslut vid 1960 års riksdag (prop. nr 86) skall det kvinnliga alkoholisklientelet vid Växjöanstalten från och med ingången av budgetåret 1961/62 överföras till den vid denna tidpunkt utbyggda vårdanstalten å Brotorp för kvinnliga alkoholmissbrukare. Däremot skall de kvinnliga tvångsarbetare som nu mottages vid Växjöanstalten alltså, i avvidan på att lösdriverilagstiftningen omprövas, tagas om hand inom fångvårdsorganisationen. Då avsikten är att omdisponera sistnämnda anstalt helt för manligt klientel, måste särskilt utrymme ordnas för dessa tvångsarbetare. Styrelsen föreslår att en ny paviljong uppföres för ändamålet vid Hinsebergsanstalten. Denna paviljong bör ligga avsides från anläggningen i övrigt. Mark för byggnaden finnes på anstaltens ägor, belägen på ett lämpligt avstånd väster om själva anstaltsområdet. Ehuru antalet kvinnliga tvångsarbetare vanligen icke uppgår till tio, torde likväl paviljongen — för att i en framtid eventuellt kunna utnyttjas för annat ändamål — planeras för detta platsantal. Paviljongen bör vara samma typ som de för fångvårds-klientel avsedda paviljongerna vid anstalten. I en tillbyggnad till paviljongen bör dock inrättas en arbetssal för enklare arbeten. Byggnadskostnaderna för den nya paviljongen (jämte arbetslokal) beräknas till 400 000 kronor.

3. För nya personalbostadshus vid fångvårdens kolonier har för budgetåret 1960/61 beviljats 250 000 kronor. För att kunna fortsätta utbyggnaden av bostadsbeståndet vid kolonierna föreslår styrelsen oförändrad medelsanvisning.

Yttranden över II

Fångvårdens byggnadskommitté har icke funnit anledning till erinran mot fångvårdsstyrelsens förslag till utformning av en öppen 120-mannaanstalt i Tillberga. Beträffande behovet av ytterligare sådana anstalter uttalar kommittén, att det i nuvarande ekonomiska läge kan vara tillrådligt att åtminstone till en början endast uppföra två å tre anstalter av den nya typen. Även om fångantalet icke skulle öka, finns likväl behov av dessa anstalter, då ett antal äldre kolonier och förläggningar enligt vad kommit-

tén inhämtat befinner sig i ett sådant skick, att de så snart som möjligt bör nedläggas. Vidare erinrar kommittén i detta sammanhang om att undersökningar gjorts inom kommittén beträffande uppförande av en s. k. mediumanstalt för 170 intagna. Det har emellertid visat sig att anläggningskostnaderna per plats räknat för en dylik anstalt skulle komma att väsentligt överstiga motsvarande kostnad för den föreslagna Tillbergaanstalten. Ej heller skulle personalkostnaderna, likaledes räknade per plats, komma att bli lägre vid mediumanstalten. På grund härav anser sig kommittén f. n. icke böra framlägga detaljerat förslag till utformning av en mediumanstalt. Kommittén förordar i stället, att Tillbergaanstalten får ersätta nyssnämnda anstalt.

Byggnadsstyrelsen, som yttrat sig över förslaget till anstalt i Tillberga, har från fångvårdsstyrelsen inhämtat att den planerade utformningen av förlägningsbyggnaderna i tre envåningsbyggnader är betingad av en önskan att inom varje byggnad skapa mindre enheter för att därmed bl. a. kunna bättre differentiera klientelet. Mot den rent byggnadstekniska utformningen och grundläggningen av förlägningsbyggnaderna, administrationsbyggnaden och verkstaden har byggnadsstyrelsens byggnadstekniska avdelning haft vissa anmärkningar. Den av fångvårdsstyrelsen angivna byggnadskostnaden, totalt 4 550 000 kronor, har byggnadsstyrelsen funnit för lågt beräknad och föreslår att kostnaderna beräknas till 5 650 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Enligt styrelsen bör vid fortsatt projektering av anstalten hänsyn tagas till de framförda erinringarna. Styrelsen framhåller slutligen, att ifrågavarande byggnadsföretag är av sådan storleksordning att det fortsatta projekterings- och byggnadsarbetet bör utföras genom byggnadsstyrelsens försorg, vilken har erforderlig sakkunskap och erfarenheter från tidigare fångvårdsbyggnader.

Departementschefen

Mot bakgrunden av det stigande fångantalet och anstaltsorganisationens redan förut otillräckliga kapacitet underställde Kungl. Maj:t förra årets riksdag preliminära förslag till vissa byggnadsåtgärder, vilka utvalts så att de snabbt skulle kunna tillföra organisationen nya platser. På grund av det pressade läget begärdes samtidigt bemyndigande för Kungl. Maj:t att sedan erforderliga utredningar verkställts besluta om igångsättande av byggnadsföretagen.

Bland de föreslagna byggnadsåtgärderna ingick en utökning av det tidigare beslutade byggnadsprogrammet för säkerhetsanstalten Hall till att avse ytterligare en 72-mannapaviljong samt på grund därav erforderliga ändringar beträffande utformningen av en i detta program upptagen ny administrationsbyggnad m. m. och av nya arbetslokaler. Åtgärderna innefattade vidare viss utbyggnad av anstalterna Hälsingborg, Norrtälje, Tidaholm och Hinseberg. I sistnämnda sammanhang anmäldes, att Kungl. Maj:t genom beslut den 23 oktober och den 18 december 1959 uppdragit åt fångvårdens byggnadskommitté att skyndsamt utarbeta och inkomma med förslag dels till erforderliga åtgärder för att anstalten Hälsingborg skulle kunna använ-

das som provisorisk anstalt för ytterligare omkring 120 intagna och dels till uppförande vid vardera anstalten Norrtälje och Tidaholm av ytterligare förläggningsavdelningar för 80 intagna inbegripet erforderliga åtgärder för ökning av arbetsdriften. Förslag skulle också utarbetas till utbyggnad av Hinsebergsanstalten med ytterligare två slutna avdelningar för vardera tio intagna.

Statsutskottet (utlåtande nr 100) tillstyrkte de framlagda förslagen utom såvitt gällde Hälsingborgsprojektet, beträffande vilket utskottet inhämtat att vissa betänkligheter yppats inom fångvårdens byggnadskommitté. Utskottet ansåg dock att ett bestämt ställningstagande borde anstå intill dess kommittén fullgjort sitt uppdrag. Med hänsyn till läget ansåg sig utskottet böra tillstyrka att Kungl. Maj:t erhöll befogenhet att på grundval av utredningsresultatet fatta beslut om igångsättande av detta eller annat lämpligare projekt. Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet föreslagit.

I fråga om de fortsatta åtgärderna för att realisera nämnda utbyggnadsprogram får jag anföra följande.

Efter utredning och projektering, som verkställets av fångvårdens byggnadskommitté i samråd med byggnadsstyrelsen, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 september 1960 uppdragit åt kommittén att för en kostnad av högst 2 400 000 kronor vid säkerhetsanstalten Hall låta uppföra den avsedda nya 72-mannapaviljongen. Beträffande den på grund av platstillskottet nödvändiga utökningen av arbetsdriften har Kungl. Maj:t godkänt ett av kommittén framlagt program för utbyggnad av nuvarande tvätterianläggning till att avse sysselsättning för 80 intagna. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan projekteringsarbetet avslutats, fatta beslut i fråga om utförande av denna anläggning. Kostnaderna för anstaltens hela utbyggnad angavs hösten 1959 till 15 700 000 kronor och beräknas nu av kommittén med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen och den beslutade ökningen av platsantalet till 21 500 000 kronor.

Vad angår den planerade utbyggnaden av anstalterna Norrtälje och Tidaholm har, såsom framgår av den föregående redogörelsen, byggnadskommittén med skrivelse den 17 oktober 1960 efter samråd med byggnadsstyrelsen framlagt förslag till uppförande vid var och en av anstalterna av två förläggningspaviljonger för vardera 40 man ävensom lokaler för ökning av arbetsdriften. Under hänvisning till att tillräckliga möjligheter ej står till buds att vid anstalterna tillfredsställande omhändertaga svårbehandlade intagna samt att med ökat platsantal också följer behov av ytterligare mottagnings- och isoleringsceller har kommittén även framlagt förslag till nya specialavdelningar vid anstalterna att inrymmas dels i befintliga 20-mannapaviljonger och dels i nybyggda paviljonger. Kostnaderna för ifrågavarande om- och nybyggnadsarbeten har efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 4 100 000 kronor för Norrtäljeanstalten och till 4 200 000 kronor för Tidaholmsanstalten. Härav har i båda fallen 390 000 kronor beräknats för specialavdelningarna.

Genom beslut den 2 december 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att för en kostnad av högst 3 710 000 kronor respektive 3 810 000 kro-

nor uppföra de nämnda förlägningspaviljongerna ävensom föreslagna lokaler för utökning av arbetsdriften. Frågan om anordnande av de föreslagna specialavdelningarna har därvid lämnats öppen. Vid anmälan förut denna dag av medelsbehovet under fångvårdsanstalternas avlöningsanslag har jag tillstyrkt fångvårdsstyrelsens förslag om att vissa slutna anstalter omändras till specialanstalter för svårbehandlade intagna. Jag är ej beredd att upptaga frågan om anordnande av sådana platser även vid Norrtälje- och Tidaholmsanstalterna. Däremot torde på grund av platsantalets ökning antalet mottagnings- och isoleringsplatser vid de båda anstalterna böra ökas. Detta synes kunna ske genom att de nämnda befintliga 20-mannapaviljongerna utnyttjas antingen som isoleringsavdelning eller mottagningsavdelning eller som en kombination av bådadera. Oavsett vilket alternativ som väljes måste vissa ändringsarbeten utföras. Det torde få uppdragas åt byggnadskommittén att utreda denna fråga samt inkomma med förslag till erforderliga åtgärder. I avbidan härpå torde de kostnadsramar som angivits i Kungl. Maj:ts beslut den 2 december 1960 få gälla tills vidare.

Med samma skrivelse den 17 oktober 1960 har byggnadskommittén vidare överlämnat förslag till uppförande av de beslutade två nya förlägningsbyggnaderna vid Hinsebergsanstalten, vars platsantal härigenom kommer att öka från 71 till 91 platser. Kommittén har samtidigt anmält att den icke är beredd att nu framlägga slutligt förslag till den av platsantalets ökning betingade utbyggnaden av arbetsdriften. Kostnaderna för uppförandet av de båda förlägningsbyggnaderna har av byggnadsstyrelsen efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till sammanlagt 520 000 kronor. Genom beslut den 16 december 1960 har Kungl. Maj:t uppdragit åt kommittén att inom ramen för angivna kostnader uppföra de båda byggnaderna.

De totala kostnaderna för om- och nybyggnadsarbetena vid Hinsebergsanstalten, häri inräknat kostnaderna för sistnämnda båda byggnader, upptogs förra året till 5 300 000 kronor. Enligt byggnadskommittén bör kostnadsramen höjas till 6 100 000 kronor på grund av byggnadskostnadsstegring, vissa oförutsedda arbeten samt erforderlig utökning av arbetsdriften. Då kommittén, som förut angivits, ännu inte tagit slutlig ställning till frågan om utformningen av arbetsdriften, torde totalkostnaderna nu böra beräknas till 5 700 000 kronor. Som framgår av vad fångvårdsstyrelsen anfört erfordras att särskilt utrymme anordnas vid Hinsebergsanstalten för det kvinnliga tvångsarbetsklientel, som nu omhändertages vid kvinnofängelset i Växjö. Styrelsens förslag upptar en sluten paviljong av samma typ, som redan finns vid anstalten, samt en särskild arbetslokal i anslutning därtill. Jag har ingen annan erinran mot styrelsens förslag än att byggnaden i syfte att bl. a. minska personalkostnaderna för bevakning bör uppföras i närheten av övriga förlägningsbyggnader på mark, som finns reserverad för en eventuell fortsatt utbyggnad av anstalten. Med anledning av styrelsens förslag torde den nyss angivna kostnadsramen böra höjas med ytterligare 400 000 kronor. Det synes lämpligt att byggnadskommittén erhåller i uppdrag att uppföra även denna byggnad.

Vad slutligen angår den ifrågasatta utbyggnaden av Hälsingborgsanstalten har byggnadskommittén, efter verkställd utredning i samråd med byggnadsstyrelsen, med skrivelse den 28 juni 1960 överlämnat förslag till erforderliga byggnadsåtgärder, för vilka kostnaderna enligt prisläget den 1 juli 1959 beräknats till 4 350 000 kronor. Emellertid har kommittén uttalat farhågor för att den utökade anstalten icke skulle kunna beläggas med intagna från södra anstaltsgruppen och att detta skulle få till följd att intagna från andra grupper, företrädesvis den östra, finge i betydande omfattning hänvisas dit, vilket i sin tur skulle betyda ökade kostnader för transporter, permissions- och besöksresor. Under åberopande vidare av att det icke kan vara rimligt att nedlägga så stora byggnadskostnader som de angivna på en provisorisk anstalt har kommittén avstyrkt att en utbyggnad av anstalten kommer till stånd. Byggnadsstyrelsen har uttalat, att den för sin del icke har någon erinran mot kommitténs uppfattning.

Fångvårdsstyrelsen har å sin sida föreslagit att i stället för en utbyggnad av Hälsingborgsanstalten skall uppföras en av styrelsen planerad ny öppen anstalt för 120 intagna i Tillberga kommun, Västmanlands län. Denna anstalt, i fråga om vilken styrelsen den 15 oktober 1960 överlämnat ett slutligt utformat förslag, ingår som den första av sex dylika anstalter, vilka styrelsen tänkt sig skola uppföras i syfte att dels förbättra differentieringsmöjligheterna inom de olika räjongerna och dels öka tillgången på platser inför den väntade ökningen av fångantalet. Byggnadskostnaderna för anstalten i Tillberga har styrelsen med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1960 beräknat till 4 550 000 kronor. Om de av byggnadskommittén angivna kostnaderna för utbyggnad av Hälsingborgsanstalten omräknas efter samma prisläge skulle de enligt styrelsen komma att uppgå till 4 720 000 kronor. Fångvårdens byggnadskommitté har icke funnit anledning till erinran mot styrelsens förslag till utformning av anstalten i Tillberga. Däremot har byggnadsstyrelsen framställt vissa erinringar mot den rent byggnadstekniska utformningen och grundläggningen av vissa byggnader. Styrelsen har vidare funnit den angivna byggnadskostnaden för lågt beräknad samt föreslagit att kostnaderna beräknas till 5 650 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

För egen del har jag på grundval av den av byggnadskommittén förebragta utredningen funnit, att Tillbergaprojektet är att föredraga framför den ifrågasatta utbyggnaden av Hälsingborgsanstalten. Härvid har jag även beaktat den betydande kostnad, som en allenast provisorisk förläggning i Hälsingborg enligt de senaste beräkningarna skulle draga jämförda med kostnaderna för en permanent anstalt. Såsom jag anförte vid anmälan av fångvårdsanstalternas avlöningsanslag skulle vidare Tillbergaanstalten med den utformning som styrelsen föreslagit ge möjligheter att pröva delvis nya riktlinjer för den öppna vården, vilket enligt min mening måste anses värdefullt. Jag är dock icke beredd att nu taga ställning till frågan om uppförande av flera sådana anstalter. I fråga om byggnadskostnaderna för Tillbergaanstalten föreslår jag, att kostnaderna tills vidare beräknas till 5 000 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av 65 000 kronor för förvärv av den mark i Tillberga kommun, varom styrelsen träffat preliminärt avtal

med kommunen. Vid byggandet bör beaktas de erinringar, som byggnadsstyrelsen framställt i fråga om den byggnadstekniska utformningen och grundläggningen.

Samtliga nu nämnda aktuella byggnadsprojekt har planerats med tanke på att de, om intet oförutsett inträffar, skulle kunna färdigställas i början av år 1962. Inräknat de nya platser, som tidigare påbörjad byggnadsverksamhet vid Hinsebergsanstalten kommer att medföra, skulle vid nämnda tidpunkt ytterligare omkring 400 platser kunna stå till anstaltsorganisationens förfogande.

Vad härefter angår de tidigare beslutade centralanstalterna i Österåker och Kumla, vilka är avsedda att i första hand ersätta Långholmsanstalten, anmälades till förra årets riksdag, att Kungl. Maj:t givit fångvårdens byggnadskommitté nya direktiv i fråga om utformningen av dessa centralanstalter. Enligt dessa direktiv skulle Kumlaanstalten uppföras först samt platsantalet utökas från 270 till omkring 450 platser. Det utredningsarbete som i anledning härav påbörjats av kommittén har fortskridit så långt att ett byggnadsprogram för anstalten nu föreligger. De totala anläggningskostnaderna har av byggnadsstyrelsen numera uppskattats till ca 27 000 000 kronor efter prisläget den 1 juli 1960. Byggnadsföretaget beräknas kunna påbörjas i slutet av år 1961.

Beträffande anstalten i Österåker innebar de nya direktiven i första hand uppdrag åt byggnadskommittén att verkställa undersökning och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till ny förlägningsplats, sedan det efter närmare undersökningar visat sig att grundförhållandena inom det ursprungligen avsedda anstaltsområdet skulle väsentligt fördyra byggnadskostnaderna. För att möjliggöra förvärv av nytt markområde har för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 500 000 kronor. I skrivelse den 8 december 1960 med förslag i fråga om försäljning av det ursprungliga markområdet — till vilket förslag jag torde få anledning återkomma i senare sammanhang — har kommittén upplyst att framställning numera gjorts till kammarkollegiet om att få förvärva ett område av ecklesiastika lönebostället Prästgården ¹¹ i Österåkers socken samt att ärendet sedan alla förberedelser avslutats kommer att anmälas för Kungl. Maj:t. Arbetet med projekteringen av anstalten beräknas enligt kommittén pågå under hela nästa budgetår. Medel härför torde enligt Kungl. Maj:ts bestämmande få bestriidas från investeringsanslaget till vissa projekteringskostnader.

Vad angår anslagsbehovet för budgetåret 1961/62 räknar jag, med beaktande av de medel som för innevarande budgetår beräknats för de i det föregående omnämnda byggnadsföretagen, icke nu med någon ytterligare medelsanvisning för anstalten Hall. Beträffande utbyggnaden av anstalterna Tidaholm och Norrtälje har byggnadskommittén angivit ett ytterligare medelsbehov av 2 375 000 kronor för Tidaholm och 2 275 000 kronor för Norrtälje. I denna beräkning ingår även de förutnämnda specialavdelningarna, vilka jag icke ansett mig kunna tillstyrka. De av kommittén angivna beloppen torde med hänsyn härtill kunna nedräknas till sammanlagt 3 900 000 kronor. För Hinsebergsanstalten har kommittén anmält behov av en ytter-

ligare medelsanvisning med 874 000 kronor. Då kommittén ännu icke framlagt förslag till den av platsantalets ökning betingade utökningen av arbetsdriften torde detta belopp kunna minskas till 450 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av 400 000 kronor för den av fångvårdsstyrelsen föreslagna byggnaden för tvångsarbetare. För uppförande av den föreslagna nya anstalten i Tillberga torde i första hand få utnyttjas det belopp av 2 500 000 kronor som för innevarande budgetår anvisats närmast för utbyggnad av Hälsingborgsanstalten. Härutöver torde i enlighet med mitt förslag i fråga om beräkning av kostnaderna böra anvisas 2 565 000 kronor, varav 65 000 kronor för markförvärv. För Kumlaanstalten beräknar jag, utöver det belopp av 3 500 000 kronor som tidigare upptagits under anslaget, ett belopp av 1 000 000 kronor.

För täckande av byggnadskostnadsstegringar vid anstalterna Mariefred, Hällby och Skogome bör beräknas sammanlagt 95 000 kronor.

Vad angår personalbostäder vid kolonier har Kungl. Maj:t ännu icke beslutat om användningen av de medel som för ändamålet anvisats av 1960 års riksdag. Jag räknar icke med någon medelsanvisning härför under nästa budgetår.

Med hänsyn till tidigare erfarenheter kan man icke utesluta möjligheten av en sådan utveckling beträffande fångbeläggningen, att den redan hårt ansträngda anstaltsorganisationen kan behöva förstärkas med kort varsel. För att även i fortsättningen möjliggöra för Kungl. Maj:t att i en sådan situation genom lämpliga åtgärder snabbt öka platstillgången torde under anslaget böra beräknas 1 300 000 kronor. I den mån medlen ej åtgår för det angivna ändamålet torde de få tagas i anspråk för den förut angivna redan beslutade byggnadsverksamheten.

Slutligen torde för kommitténs egen verksamhet för nästa budgetår få beräknas 290 000 kronor.

Enligt vad nu anförts uppgår det sammanlagda medelsbehovet för nästa budgetår till $(3\,900\,000 + 850\,000 + 2\,565\,000 + 1\,000\,000 + 95\,000 + 1\,300\,000 + 290\,000)$ 10 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för fångvården* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Margit Hirén

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över utrikesdepartementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Ministern för utrikes ärendena anmäler under utrikesdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar å riksstaten för budgetåret 1961/62 samt anför därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

1. Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen. I statsverkspropositionen till 1960 års riksdag (bil. 25) lämnades redogörelse för dispositionen under år 1959 av de för budgetåren 1958/59 och 1959/60 till Kungl. Maj:ts förfogande ställda investeringsanslagen för nämnda ändamål. Därvid redovisades ett ännu icke ianspråktaget belopp av 1 231 300 kronor. Från detta belopp har sedermera avräknats 150 000 kronor för projekteringskostnader för den i 1960 års proposition berörda ombyggnaden av sändebudsbostaden och nybyggnaden av ett kansli vid beskickningen i Madrid. Anslaget utvisade sålunda vid utgången av budgetåret 1959/60 en icke disponerad behållning av 1 081 300 kronor.

Sedan för budgetåret 1960/61 anvisats ett belopp av 2 140 000 kronor under detta anslag, stod följaktligen till Kungl. Maj:ts disposition den 1 juli 1960 för hithörande ändamål ett sammanlagt belopp av (1 081 300 + 2 140 000) 3 221 300 kronor. Härtill kommer ett belopp av (150 000 + 350 000) 500 000 kronor, som under budgetåren 1958/59 och 1959/60 förskötterats för utrednings- och projekteringsarbeten m. m. för en ny svensk beskickningsanläggning i Moskva och vilket genom Kungl. Maj:ts beslut

den 2 december 1960 disponerats av det under fonden för förslag till statsverket anvisade investeringsanslaget till Utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm och återförts till förevarande anslag. Totalt står således ett belopp av (3 221 300 + 500 000) 3 721 300 kronor till förfogande under innevarande budgetår.

Av detta belopp har i enlighet med vad som anmäldes i 1960 års statsverksproposition disponerats 450 000 kronor för reglering av återstående utgifter för nybyggnaden i *New Delhi*, som kunnat genomföras inom ramen för de för riksdagen tidigare anmälda kostnadsberäkningarna.

För utredningar angående olika byggnadsföretag har anvisats ytterligare 100 000 kronor.

Vidare har Kungl. Maj:t anvisat 390 000 kronor för den i 1959 års statsverksproposition berörda nybyggnaden i *Addis Abeba*, där byggnadsstyrelsen verkställt en ingående undersökning rörande beskickningens behov av förbättrade lokaler. I första hand har det därvid visat sig angeläget att snarast möjligt anskaffa nya kanslilokaler som ersättning för de nuvarande ohälsosamma kanslirummen i den statsägda sändebudsbostadens källare. Vidare har man funnit stort behov föreligga av lämplig skrivbiträdesbostad samt ändamålsenliga tvättutrymmen, garage och förrådslokaler i anslutning till sändebudsbostaden. En sanering av bostadsbeståndet för infödda tjänare har även bedömts vara påkallad. En rationell lösning av dessa lokalfrågor har, med hänsyn till de speciella förhållandena på platsen, endast kunnat ernås genom en nybyggnad. Av inte minst ekonomiska skäl har denna byggnad förlagts till den nuvarande beskickningstomten, vars yta uppgår till omkring 5 000 m². Förutom den befintliga sändebudsbostaden kommer tomten således att vara bebyggd med en kanslibyggnad, inrymmande beskickningskansli, skrivbiträdesbostad, garage och förråd samt avskilt uppförda tjänarbostäder. I de friställda källarlokalerna skall inredas tvättstuga m. m.

För förvärv av sändebudsbostad i *Bogotá* har vidare anvisats 490 000 kronor. För beskickningschefen har hitintills förhyrts en mindre villafastighet, vilken med avseende på såväl läge som utrymme och standard varit bristfällig. Beskickningen och andra svenska intressenter i Bogotá har därför ansett angeläget, att en bostad anskaffas för sändebudet. Byggnadsstyrelsen, som verkställt en utredning i frågan, har konstaterat de påtalade bristfälligheterna och i samband härmed undersökt möjligheterna att förhyra en ny bostad. Det har därvid visat sig, att uthyrning av ifrågavarande typ av fastigheter förekommer endast i undantagsfall och då som regel kortfristig med hyror, som avsevärt överstiger normal räntabilitet. Möjligheterna att i stället förvärva lämplig fastighet har därför undersökts. Bland saluförda objekt har en för sitt ändamål lämplig villafastighet befunnits kunna förvärfvas på fördelaktiga villkor. Villan har ett utmärkt läge, är bra disponerad och välbyggd samt inrymmer bibliotek, salong och matsal av passande storlek jämte fem sovrum m. m. Tomten, som omfattar 2 190 m², är välplanerad och har god anslutning till sällskapsrummen. Av anskaffningskostnaden,

490 000 kronor, utgör köpeskillingen 450 000 kronor, medan 40 000 kronor avser kostnader för vissa ändrings- och reparationsarbeten m. m. Köpet har genomförts under december 1960.

För en angelägen till- och ombyggnad av konsulatsfastigheten i *Hamburg* har anvisats ett belopp av 150 000 kronor. För generalkonsulatet disponeras statsägda fastigheten Alsterufer 15, i vilken inrymmes såväl kanslilokaler som bostäder för generalkonsul, vicekonsul och vaktmästare. Under senare år har generalkonsulatets ökade arbetsuppgifter medfört behov av större kanslilokaler för såväl expeditiönsutrymmen som väntrum. Den erforderliga utökningen genomföres med ianspråktagande av intilliggande vaktmästarbostad, varvid en ny vaktmästarbostad inredes genom på- och ombyggnad av vindsvåningen.

Beträffande den i 1960 års statsverksproposition berörda tomtfrågan i *Brasilia* har en av de nordiska länderna gemensamt utsedd expert verkställt vissa tekniska och ekonomiska undersökningar av de erbjudna tomterna och deras utnyttjande. I samband härmed har även vidtagits förberedande undersökningar beträffande möjligheterna att uppföra en för de nordiska länderna gemensam, provisorisk kansli- och bostadsbyggnad. Av såväl ekonomiska som praktiska skäl har emellertid ett sådant projekt inte ansetts höra komma till utförande. I avvaktan på en uppgörelse i själva tomtfrågan och planering av de framtida nybyggnaderna har de närmaste årens lokalbehov för svensk del ordnats genom inköp av två fyrarumslägenheter inom en under uppförande varande bostadsfastighet. Lägenheterna skall utnyttjas som kansli och bostäder. De kan i framtiden användas såsom personalbostäder, sedan beskickningens lokalbehov i fråga om kanslilokaler och sändebudsbostad lösts genom nybyggnad på donationstomten. Kostnaderna för förvärv av lägenheterna uppgår till 280 000 kronor.

För den i 1960 års statsverksproposition berörda om- och nybyggnaden i *Madrid*, vilka arbeten beräknas draga en kostnad av omkring 1 500 000 kronor, har för innevarande budgetår reserverats ett belopp av 900 000 kronor.

Resterande medel av det under innevarande budgetår till förfogande stående beloppet, 961 300 kronor, har reserverats för viss iståndsättning av beskickningsfastigheten i Warszawa samt för ifrågasatta tomtköp i Belgrad och Haag.

Som redan anmäldes i 1952 års statsverksproposition är lokalerna för beskickningen i *Belgrad* ur olika synpunkter otillfredsställande. Fortlöpande undersökningar har företagits rörande möjligheterna att anskaffa ändamålsenliga lokaler för beskickningen, varom anmälan gjorts i statsverkspropositionerna åren 1954, 1955 och 1956. I 1957 års statsverksproposition anfördes, att fastighetsfrågan tillsvidare ordnats genom fortsatt förhyrning, varvid avsågs ett tillfälligt arrangemang i avvaktan på en slutgiltig lösning av de aktuella lokalfrågorna. Redan då genomförda utredningar visade att en rationell lösning av beskickningens lokalfråga, avseende såväl kansli som sändebudsbostad och personalbostäder, endast kunde nås genom en ny-

byggnad. Svårigheterna att erhålla lämplig tomt gjorde emellertid, att nybyggnadsalternativet tills vidare måste uppskjutas. Byggnadsfrågan är nu ånyo föremål för prövning, enär möjlighet synes föreligga att förvärva en för här avsett ändamål väl lämpad tomt. Byggnadsstyrelsen utreder för närvarande förutsättningarna för ett eventuellt förvärv. Därest ett tomtköp kan genomföras innevarande budgetår, kommer byggnadsfrågan att sedermera få föreläggas riksdagen.

I 1960 års statsverksproposition anmäldes, att den önskvärda ombyggnaden av sändebudsbostaden i *Haag* inte kunnat påbörjas. Stora svårigheter har visat sig föreligga att inom den befintliga byggnadens begränsade utrymmen genomföra en tidsenlig omdisposition och modernisering av de inom källare och vindar belägna ekonomilokalerna och tjänarbostäderna. Då tomten endast omfattar den bebyggda ytan, kan inte heller tillbyggnader företagas. Det är emellertid inte uteslutet att svenska staten kan förvärva salubjudna grannfastigheter omfattande såväl byggnader som friliggande tomtmark. Genom ett dylikt förvärv skulle man på ett ändamålsenligt sätt kunna definitivt lösa de aktuella lokalfrågorna samtidigt som man erhöle en tomtkonsolidering för den kulturhistoriskt värdefulla beskickningsbyggnaden. Därest ett förvärv kan komma till stånd innevarande budgetår, kommer byggnadsfrågan att sedermera få föreläggas riksdagen.

I början av 1954 förvärvades fastigheten Elsworthly Road 57 i London som bostad för utsänd personal (1955 års statsverksprop. bil. 24 s. 2). Sedan det visat sig att behov av fastigheten inte längre föreligger, har densamma den 7 december 1960 försålts till ett pris av 7 500 pund sterling, d. v. s. omkring 109 000 kronor. Likviden skall tagas till uppbörd i enlighet med gällande föreskrifter.

För budgetåret 1961/62 erfordras i första hand ytterligare omkring 600 000 kronor för den berörda om- och tillbyggnaden inom beskickningsanläggningen i *Madrid*.

För uppförande av en kanslibyggnad vid beskickningen i *Ankara* har 1959 och 1960 års riksdagar anvisat investeringsanslag å sammanlagt 700 000 kronor. Byggnadsarbetena påbörjades i april 1960 och beräknas kunna avslutas om någon månad. Såsom framfördes i 1960 års statsverksproposition (bil. 25 s. 3—4) skulle samtidigt med att en kanslibyggnad uppfördes vissa ombyggnads- och istandsättningsarbeten utföras inom den nuvarande sändebudsbostaden. För dessa arbeten torde erfordras enligt byggnadsstyrelsens beräkningar högst 300 000 kronor. Arbetena omfattar bl. a. nyinstallation av el-, värme- och sanitetsanläggningar jämte modernisering av kök och serveringsrum, installation av vattenreservoar och reservkraftaggregat, nya servisledningar samt iordningställande av nytillkommande tomtområden jämte inhägnader.

För utredningar angående olika byggnadsföretag torde böra förutses 100 000 kronor.

Förberedande utredningar har vidtagits rörande en upprustning och mo-

dernisering av beskickningsfastigheten i *Budapest*. Inom de närmaste åren erfordras en genomgripande invändig förbättring av byggnaden. Med hänsyn till att en modernisering av den nuvarande fastigheten beräknas draga relativt höga kostnader, undersöker byggnadsstyrelsen för närvarande även de ekonomiska förutsättningarna för en nybyggnad. Jämväl beträffande beskickningen i *Budapest* kan således ett tomtköp visa sig behöva tillgripas.

Kansliet för beskickningen i *Athen* är för närvarande inrymt i en förhyrd bostadslägenhet. Byggnadsstyrelsen utreder möjligheterna att anskaffa ändamålsenligare lokaler. Det har därvid visat sig, att inköp av lägenhet ur ekonomisk synpunkt ställer sig fördelaktigast. Ett eventuellt förvärv av lämplig lägenhet kan därför bli aktuellt under budgetåret 1961/62.

I 1957 års statsverksproposition anmälades, att nybyggnadsfrågan i *Dublin* sedermera skulle föreläggas riksdagen. På den år 1957 förvärvade tomten skall svenska staten enligt gällande köpekontrakt påbörja nybyggnad före den 5 mars 1962. På grund av angelägnare investeringsbehov på andra orter har den planerade nybyggnaden tills vidare uppskjutits. Därest en förlängning av tidsfristen för arbetenas kontraktsenliga igångsättande inte kan erhållas, får övervägas, huruvida nybyggnad skall under nästkommande budgetår påbörjas eller om det blir nödvändigt att försälja tomten.

Även andra behov kan bli aktuella under det närmaste budgetåret.

I enlighet med vad som nu anförts föreslår jag, att förevarande investeringsanslag för budgetåret 1961/62 uppföres med ett belopp av 1 500 000 kronor.

Ytterligare uppgifter ägnade att belysa förevarande och följande anslagsfrågor torde, om så befinnes erforderligt, få tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp, uppförande och istandsättande av fastigheter för utrikesrepresentationen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

2. Inköp av tomt för beskickningen i Washington. För närvarande disponeras som kansli för beskickningen i Washington den förutvarande sändebudsbostaden jämte annex, fastigheterna 2247—2249 R Street.

I 1960 års statsverksproposition anmälades, att frågan om anskaffning av för beskickningens verksamhet rationellt ordnade kanslilokaler aktualiserats.

De utredningar, som sedermera gjorts av byggnadsstyrelsen i samarbete med beskickningen, har bl. a. berört möjligheterna att genom en mindre om- och tillbyggnad av de nuvarande fastigheterna ernå en för de närmaste åren godtagbar lösning av beskickningens lokalfråga. De förslag, som därvid utarbetats, avseende i första hand anordnande av ändamålsenliga lokaler för registratur och arkiv, har förelagts vederbörande amerikanska myn-

digheter i Washington för granskning. Dessa har framhållit, att fastigheterna inte uppfyller de krav som enligt brandskyddsstadga och kommunala föreskrifter ställes på en kontorslokal. Innan frågan om tillstånd till en ombyggnad kan prövas, måste därför huvudfastigheten sättas i sådant skick, att dessa bestämmelser uppfylles. Enligt en preliminär beräkning skulle kostnaderna enbart för brandskyddsåtgärder uppgå till omkring 250 000 kronor. Av myndigheternas yttrande framgår vidare, att det föreligger svårigheter att erhålla tillstånd att uppföra tillbyggnader. Därtill kommer, att fastigheten efter sådana omfattande ändringsarbeten knappast med framgång skulle kunna försälas såsom bostadshus, ett förhållande som måste anses minska möjligheterna att erhålla ett förmånligt försäljningspris.

Med hänsyn till ovan berörda förhållanden och med beaktande av att fastigheternas planlösning även i övrigt är olämplig för kontorsändamål, har byggnadsstyrelsen inte ansett sig kunna tillstyrka mera omfattande ändringsarbeten inom de nuvarande fastigheterna.

Frågan om en förhyrning av kontorslokaler för beskickningskansliet för en fem- eller tioårsperiod har även prövats av styrelsen men har bl. a. ur ekonomisk synpunkt inte kunnat förordas.

Vissa provisoriska åtgärder, som inte kräver myndigheternas prövning, avses för närvarande att genomföras i fråga om arkivutrymmena, och vidare kommer viss brandskyddsmateriel att anskaffas.

De genom byggnadsstyrelsens utredning konstaterade bristfälligheterna i de nuvarande kanslifastigheterna medför, att en nybyggnad aktualiserats tidigare än vad som förut beräknats. En sådan nybyggnad bör planeras med sikte på att vara färdig inom den närmaste femårsperioden. Styrelsen har tillsammans med beskickningen verkställt vissa förberedande undersökningar i tomtfrågan. Begränsat utbud av tomter och högst varierande priser gör att man måste räkna med att en relativt lång tid kan gå innan ett gynnsamt köptillfälle uppkommer. Vissa preliminära förhandlingar föres f. n. av beskickningen. Jag vill föreslå, att medel ställes till förfogande under nästkommande budgetår för köp av en tomt för beskickningen i Washington. Beräkningar beträffande inköpskostnaden för en dylik tomt är vanskliga att företaga. Jag tillstyrker att för nästa budgetår anvisas 3 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inköp av tomt för beskickningen i Washington* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

3. Utrikesförvaltningens lånefond. 1958 års riksdag beslöt en utökning av ifrågavarande fond med 25 000 kronor. Redogörelse för fondens konstruktion och ändamål har lämnats i 1955 års statsverksproposition (bil. 24 s. 5). Med hänsyn till föreliggande lånebehov föreslår jag, att fonden tillföres ytterligare 50 000 kronor. Densamma kommer härefter att uppgå till 325 000 kronor.

Jag hemställer följaktligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att till *Utrikesförvaltningens lånefond* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 50 000 kronor.

Fonden för förlag till statsverket

4. Utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm. Den 5 april 1960 meddelade sovjetiska vederbörande, att den tomt, belägen vid Vorobjov-chaussén, som — enligt det svensk-sovjetiska regeringsavtalet den 27 mars 1958 om utförande av beskickningsanläggningar i Moskva och Stockholm, inklusive tomtbyte — upplåtits för Sveriges beskickningsbyggnad i Moskva, inte längre kunde ställas till förfogande. Anledningen uppgavs vara, att man varit nödsakad omarbeta stadsplanen för Moskvas sydvästra delar, där ifrågavarande tomt ligger. Som ersättning erbjöds en annan tomt i samma räjong, belägen vid Mosfilm-gatan. Senare erbjöds ytterligare en alternativ tomt i Ostankino-området i stadens norra delar.

Sedan man på sovjetisk sida, trots en bestämd svensk gensaga mot åtgärden beträffande Vorobjov-tomten, förklarat sig inte kunna ändra sitt beslut härom, underrättades sovjetiska vederbörande om att man å svensk sida ansåg sig fritagen från förpliktelserna enligt 1958 års avtal. Man vore dock beredd att upptaga överläggningar med de sovjetiska myndigheterna i syfte att utröna, huruvida förutsättningar funnes att träffa en ny överenskommelse om ömsesidiga beskickningsbyggen, liksom 1958 års avtal baserad på full reciprocitet. Vid dessa förhandlingar borde även dryftas Sveriges krav på ersättning för de förluster som förorsakats svenska staten genom det sovjetiska tomtbeslutet.

De åsyftade förhandlingarna med sovjetiska vederbörande har ännu inte kommit till stånd. En svensk delegation har dock i november 1960 besökt Moskva för att granska och skaffa ytterligare material rörande de erbjudna nya tomterna.

Projekteringen av beskickningsanläggningen i Moskva, som pågått i omkring två år före det sovjetiska beslutet i april 1960, hade helt anpassats efter de speciella förutsättningar som gäller för Vorobjov-tomten, och de för denna tomt upprättade ritningarna torde inte kunna användas för en annan tomt. Man måste därför under alla förhållanden räkna med en bety-

dande tidsförskjutning för den svenska anläggningen, vilken enligt den i februari 1960 reviderade tidsplanen skulle ha påbörjats i augusti 1960. Detta medför motsvarande förskjutning för en sovjetisk anläggning, eftersom projekterings- och byggnadsarbetena för de båda anläggningarna skall bedrivas parallellt.

Innan arbetena på såväl den svenska anläggningen i Moskva som den sovjetiska i Stockholm avbröts som en följd av det sovjetiska tomthbeslutet i april 1960, har för ifrågavarande ändamål förskottrats tillhoppa 1 000 000 kronor. På grund av den förutsedda tidsförskjutningen torde för budgetåret 1961/62 någon medelsanvisning inte behöva göras under förevarande investeringsanslag. Jag föreslår, att detta måtte av Kungl. Maj:t för riksdagen anmälas.

Vad ministern för utrikes ärendena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Pierre Bothén

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

FÖRSVARSDEPARTEMENTET

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 januari 1961.

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON, af GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler under försvarsdepartementets handläggning hörande ärenden angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1961/62 och anför därvid följande.

[1] Inledning

Myndigheternas äskanden

Fortifikationsförvaltningen (skr. ²⁰/₈, ¹¹/₁₁ och ¹⁷/₁₁ 1960), flygförvaltningen (¹⁵/₈ 1960), försvarets fabriksstyrelse (¹⁵/₈ 1960) och byggnadsstyrelsen (²⁰/₈ 1960) hemställer i sina medelsäskanden för budgetåret 1961/62 om investeringsanslag under försvarets fonder med sammanlagt 221,919 miljoner kronor, varav 214,919 miljoner kronor under försvarets fastighetsfond och 7 miljoner kronor under försvarets fabriksfond.

Av de föreslagna investeringarna under fastighetsfonden hänför sig 45,920, 6,6 och 60,15 miljoner kronor till respektive arméns, marinens och flygvapnets delfond och 102,249 miljoner kronor till befästningars delfond.

Under arméns delfond äskar fortifikationsförvaltningen 23,7 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., 11,87 miljoner kronor för lokaler för

försvarets forskningsanstalt, 1,2 miljon kronor för anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, 1 miljon kronor för anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och 7,15 miljoner kronor för markförvärv, varav 4,6 miljoner kronor för utvidgning av Prästtomtafältet. För lokaler för flygtekniska försöksanstalten äskar byggnadsstyrelsen 1 miljon kronor.

Under marinens delfond äskar fortifikationsförvaltningen 3,8 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., varav 1,2 miljon kronor för byggnader för radarteknisk utbildning. För flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) äskar ämbetsverket vidare 2,6 miljoner kronor och för markförvärv 0,2 miljon kronor.

Under flygvapnets delfond äskar fortifikationsförvaltningen 8,95 miljoner kronor för kasernbyggnader m. m., varav 5,5 miljoner kronor för byggnadsåtgärder i samband med omorganisationer. Fortifikationsförvaltningen äskar vidare 1,2 miljon kronor för markförvärv. Flygförvaltningen äskar 39,6 miljoner kronor för flygfältsarbeten m. m., 5,8 miljoner kronor för anläggningar för el- och teleutrustning samt 4,6 miljoner kronor för markförvärv för flygfältsarbeten.

De under befästningars delfond äskade medlen avses huvudsakligen för fortsatta arbeten inom de under de olika anslagen upptagna byggnadsprogrammen. Dessutom äskar fortifikationsförvaltningen medel för påbörjande av tre centrala förrådsgrupper för ammunition samt för projektering av fortifikatoriska anordningar för ett kustrobotbatteri. För markförvärv för befästningar äskas 3,7 miljoner kronor.

Under försvarets fabriksfond äskar fabriksstyrelsen 2,5 miljoner kronor för maskinanskaffningar och 4 miljoner kronor för byggnadsarbeten, varav 2,4 miljoner kronor för fortsatt utbyggnad av sammansättningsverkstad för ammunition. Vidare äskar fabriksstyrelsen 0,5 miljon kronor för anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige.

Fortifikationsförvaltningen anför i fråga om äskandena för kasernbyggnader m. m. under arméns, marinens och flygvapnets delfonder i huvudsak följande.

Till grund för äskandena rörande kasernbyggnadsföretag m. m. för arméns vidkommande har legat, bland annat, dels under åren 1958 och 1959 beslutade fredsorganisatoriska förändringar, dels i propositionen 1960:109 föreslagen utbyggnad vid arméns skolor, dels i propositionen 1960:142 föreslagen utbyggnad av en för krigsmakten gemensam krigshögskola, dels i propositionen 1960:110 föreslagna fredsorganisatoriska förändringar, dels i propositionen 1960:120 föreslagen lokalisering av vissa statliga institutioner, dels för staber och utbildningsanstalter upprättade generalplaner, dels militärbefälhavarnas förrådsplaner på lång sikt och dels underlag för verkstadsplan på lång sikt.

För marinens del föreligger förhållandevis stora behov av förrådsbyggnader för befintlig och beställd materiel ävensom av utbildningslokaler,

främst för radarutbildningen. Flyttningen av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) kommer även att kräva betydande kostnader. Anordnande av ny fredsbas för ubåtar beräknas under de närmaste fem budgetåren komma att kräva stora investeringar.

För flygvapnet erfordras byggnadsåtgärder för genomförande av beslutade fredsorganisatoriska förändringar, fortsatta byggnadsåtgärder för höjande av flygsäkerhetstjänsten, för hangarer och utbildningslokaler, för utbyggnad av bombfällnings- och skjutplatser samt för markstridsutbildningen.

De i förvaltningens äskanden angivna kostnaderna avse, där ej annat särskilt anges, prisläget den 1 januari 1960.

I fråga om medelsäskandena under befästningars delfond anför fortifikationsförvaltningen bland annat följande.

I tidigare medelsäskanden har förvaltningen redogjort för omfattningen av de befästningsanläggningar, som bör byggas ut i fred de närmaste åren. På grund av den betydande eftersläpning, som råder i fråga om investeringsanslagens storlek i förhållande till driftanslagen bland annat för materielanskaffning, har anskaffad materiel icke alltid kunnat utnyttjas. Detta har medfört allvarliga konsekvenser för krigsberedskapen. För att projektering och byggnad av befästningar skall kunna planeras rationellt och samordnas med bland annat materielanskaffning erfordras en investeringsplan. Visst förarbete för en sådan har gjorts genom den av ÖB tillsatta investeringsutredningen.

Kärnvapnens inverkan på befästningsverksamheten har klarlagts i en inom befästningsinspektionen genomförd serie studier. I studierna redogöres för de ökade krav, som måste ställas på befästningar i ett krig, där kärnvapen utnyttjas i taktiskt och strategiskt syfte. Samtidigt måste verkan av konventionella vapen fortfarande beaktas. Uppgiften är alltså den samma som tidigare, nämligen att skydda vissa för krigets eller stridens genomförande vitala funktioner samt att underlätta egna truppförbands eldverkan och rörelsefrihet. Planläggning av befästningar grundar sig på en bedömning av den operativa betydelsen av den verksamhet som skall skyddas. På grundval av denna bedömning samt befästningstekniska, konstruktiva och ekonomiska faktorer utformas objekten genom en avvägning mellan spridning och skydd (jänte maskering och skenanläggningar) så att ett ur stridsekonomisk synpunkt optimalt utbyte av insatta resurser erhålles. Med hänsyn till den vapenutrustning, som disponeras i olika länder och den insats, som därför är sannolik, bör våra tyngre befästningar dels skydda mot trotylvapen (motsvarande) och dels ge det skydd mot verkan av kärnvapen, som bedömes önskvärt och möjligt i varje särskilt fall. Äldre anläggningar, som fortfarande har betydelse för försvaret, bör kompletteras så att skyddet blir godtagbart.

De beräknade totalkostnader, vilka i äskandena anges för olika objekt, måste i vissa fall betraktas som preliminära. Genom vapenteknikens (vapensystemens) snabba utveckling kan nya krav komma att ställas på ytterligare fortifikatoriska åtgärder, vilka medför ökade kostnader. De beräknade totalkostnaderna har förts fram till prisläget den 1 januari 1960 genom att hänsyn tagits till de indexändringar, som skett sedan tidigare uppgivna kostnader beräknats. I de fall, där beviljade medel täcker totalkostnaderna, har icke indexökningar medtagits.

Överbefälhavarens yttrande över myndigheternas förslag

Överbefälhavaren anför i yttrande (13/10 1960) över myndigheternas framställningar om anslag för nästa budgetår bland annat följande.

De från försvarsgrensstaberna m. fl. till förvaltningarna under våren 1960 meddelade byggnadsbehoven för budgetåret 1961/62 omfattade cirka 273 miljoner kronor, vartill kom ett antal icke kostnadsberäknade objekt. Dessa preliminära förslag har granskats med hänsyn till möjligheterna att med tillgänglig kapacitet genomföra för de anmälda objekten erforderligt projekteringsarbete i så god tid, att betalningsutfall kunde bedömas sannolikt under budgetåret 1961/62. Undersökningarna visade, att betalningsutfall utöver omkring 210 miljoner kronor icke kunde förväntas. Med anledning härav meddelade överbefälhavaren i direktiven för budgetarbetet, att förslag till äskanden kunde tillstyrkas endast upp till omkring 210 miljoner kronor. De till följd av direktiven inkomna förslagen till äskanden uppgick till 214,619 miljoner kronor, varav 207,619 miljoner kronor under försvarets fastighetsfond och 7 miljoner kronor under försvarets fabriksfond. I anledning av en av överbefälhavaren till Kungl. Maj:t redovisad utredning rörande vissa förrådsförhållanden har överbefälhavaren anmodat fortifikationsförvaltningen att därutöver äska medel för viss förrådsutbyggnad. Fortifikationsförvaltningens förslag till äskanden härvidlag uppgår till cirka 6 miljoner kronor. Det totala investeringsbehovet för budgetåret 1961/62 uppgår sålunda till cirka $(215 + 6 =)$ 221 miljoner kronor. Överbefälhavaren tillstyrker i princip myndigheternas äskanden på sammanlagt cirka 215 miljoner kronor, liksom fortifikationsförvaltningens särskilda medelsframställning på cirka 6 miljoner kronor för viss förrådsutbyggnad.

Departementschefen

För budgetåren 1958/59, 1959/60 och 1960/61 har under försvarsdepartementets kapitalbudget anvisats respektive 117,17, 172 och 168,536 miljoner kronor, vilket inneburit en avsevärd nedskärning av de äskanden, som myndigheterna framlagt.

De av myndigheterna för nästa budgetår äskade anslagen under kapitalbudgeten uppgår till sammanlagt cirka 222 miljoner kronor.

I det föregående har jag i samband med anmälan av fjärde huvudtiteln lämnat en redogörelse för 1960 års försvarskommittés betänkande. Såsom framgår av förenämnda redogörelse har försvarskommittén förordat en samordning av drift- och kapitalbudgeten samt därvid framhållit, att särskilda åtgärder erfordras för att under de närmaste budgetåren kunna åstadkomma en bättre överensstämmelse mellan den verksamhet som finansieras över driftbudgeten och den som bekostas av medel under kapitalbudgeten. Med hänsyn till vad kommittén anfört rörande de statsfinansiella utvecklingstendenserna har kommittén emellertid framhållit, att för de närmaste budgetåren uppmärksamheten borde inriktas på andra åtgärder än anslagshöjningar. Därest kommitténs förslag om en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten med visst årligt tillägg för teknisk utveckling

genomfördes, komme emellertid successivt ett något ökat utrymme att stå till myndigheternas förfogande. Kommittén har i detta sammanhang framhållit, att möjligheterna att tillgodose byggnads- och anläggningsprojekt komme att bli begränsade och nödvändig göra en sträng angelägenhetsgradering av aktuella projekt. Anordningen med en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten medförde dock, att från år till år förskjutningar kunde ske mellan dessa budgetar.

Såsom jag anført vid anmälan av fjärde huvudtiteln för nästa budgetår ansluter jag mig till försvarskommitténs förslag om en gemensam ram för drift- och kapitalbudgeten. Inom den av mig i det föregående föreslagna ramen för nästa budgetår räknar jag med att kapitalbudgeten upptages med, inklusive tillägg för teknisk fördyring, 174 miljoner kronor.

Försvarskommittén har, såsom nyss anförts, framhållit att i första hand andra möjligheter än anslagshöjningar bör begagnas för att intensifiera verksamheten under försvarets kapitalbudget, nämligen främst anslagstekniska förändringar och åtgärder för höjande av projekteringskapaciteten. Såsom lämpliga åtgärder har kommittén föreslagit minskning av antalet i riksstaten upptagna anslag och upphävande av bindningar av outnyttjade belopp. Vidkommande outnyttjade belopp har kommittén rekommenderat, att riksdagens bemyndigande utverkas att utnyttja medel som anvisats för visst objekt å kapitalbudgeten såsom investeringsanslag i försvarets fonder för annat objekt, under förutsättning att totalkostnaderna för pågående objekt icke ökas utöver vad som skulle varit fallet därest i stället det ursprungliga objektet påbörjats.

Vid den prövning av dessa frågor som gjorts inom försvarsdepartementet har det visat sig att ytterligare överväganden erfordras i fråga om redovisningen av försvarets befästningar. Med anledning härav utverkade jag den 14 oktober 1960 Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla en särskild sakkunnig för prövning av nyssnämnda fråga. Åtskilligt är emellertid att vinna redan genom ett sammanförande av försvarsgrenarnas delfonder. Här må endast pekas på — förutom de redovisningstekniska och administrativa fördelarna — att anvisade underhållsmedel lättare kan utnyttjas på ett sätt som svarar mot aktuella behov. Vidare undvikes den ojämnhet mellan försvarsgrenarna som tidigare förelegat bland annat till följd av att byggnader för gemensamma ändamål upptagits under arméns delfond.

I enlighet med vad försvarskommittén förutsatt har också en översyn av anslagsuppställningen för investeringsanslagen verkställts inom försvarsdepartementet. Det förslag som därvid framkommit och till vilket jag kan ansluta mig innebär, som redovisas i det följande, åtskilliga förändringar.

De förslag jag nu anser mig böra framlägga innebär i huvudsak följande. I avbidan på resultaten av den påbörjade översynen av redovisningen av försvarets befästningar bör från och med nästa budgetår de hittillsvarande

arméns, marinens och flygvapnets delfonder av fastighetsfonden sammanföras till en gemensam delfond, benämnd Kasernbyggnaders delfond. På sätt närmare angives vid anmälan av de olika anslagsrubrikerna i det följande bör investeringsanslagen i försvarets fastighetsfond, vilka icke avser anläggningar av natur att böra invärderas i befästningars delfond, sammanföras till sex anslagsrubriker, Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål, Byggnadsarbeten för armén, Byggnadsarbeten för marinen, Byggnadsarbeten för flygvapnet, Flygfältsarbeten m. m. samt Markförvärv för övningsfält m. m. Vid utgången av innevarande budgetår kvarstående outnyttjade belopp å de äldre anslagen bör få överföras till motsvarande nya anslag. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att utnyttja dessa i enlighet med vad försvarskommittén angivit.

I fråga om befästningars delfond är jag icke för närvarande beredd föreslå någon principiell förändring beträffande anslagsuppställning m. m. Det omedelbara behovet av ett sammanförande minskar också något vid genomförande av vad 1960 års försvarskommitté föreslagit beträffande befogenhet för Kungl. Maj:t att utnyttja outnyttjade belopp m. m. Jag biträder kommitténs förslag och återkommer i det följande med hemställan i ämnet.

Beträffande projekteringskapaciteten för militära objekt framhåller försvarskommittén att det är ofrånkomligt att nya vägar för höjning av denna kapacitet undersökes i samband med nu pågående översyn genom 1956 års försvarsförvaltningsakkunniga av fortifikationsförvaltningens organisation. I samband härmed erinrar kommittén om vikten av att tillgänglig projekteringskapacitet utnyttjas effektivt och för objekt som i första hand bör komma till utförande. En plan för de byggnads- och anläggningsobjekt som bedömes kunna komma till utförande under de närmaste åren synes böra uppgöras. Kommittén erinrar även om betydelsen med hänsyn till sysselsättningsberedskapen av att ha tillgång till en reserv av färdigprojekterade objekt.

I likhet med försvarskommittén anser jag, att fortifikationsförvaltningens projekteringskapacitet snarast bör höjas. Med hänsyn till pågående översyn av ämbetsverkets organisation är jag emellertid icke beredd att nu framlägga förslag i ämnet. Jag vill i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att en plan för byggnads- och anläggningsobjekt för de närmaste åren snarast upprättas av vederbörande myndigheter. Jag vill även framhålla vikten av att projekteringsverksamheten bedrivs så att tillgång finnes till en reserv av lämpliga färdigprojekterade objekt, vilka är av den angelägenhetsgrad att de bör komma till utförande under de närmaste åren och som snabbt kan igångsättas när så ur arbetsmarknadssynpunkt erfordras.

Vid bifall till i det följande framlagda förslag om anvisande eller beräknande av investeringsanslag för budgetåret 1961/62 uppgår totalbeloppet

till 174 miljoner kronor, varav 81,9 respektive 88,1 miljoner kronor under kasernbyggnaders och befästningars delfond av försvarets fastighetsfond och 4 miljoner kronor under försvarets fabriksfond. Mitt förslag innebär således, att de sammanlagda anslagsbeloppen under försvarets fonder ökas från 168,536 miljoner kronor för innevarande budgetår till 174 miljoner kronor för budgetåret 1961/62 eller med 5,464 miljoner kronor. Härvid är dock att märka, att ifrågavarande anslagsbelopp för innevarande budgetår bör ökas med 1,464 miljon kronor till 170 miljoner kronor, enär det för budgetåret 1960/61 till anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt anvisade investeringsanslaget minskades med detta belopp i samband med att anslag anvisades under fonden för låneunderstöd till lån för värmeförsörjningen vid försvarets forskningsanstalt m. m. Anslagen till investeringar för försvaret ökar alltså i verkligheten med 4 miljoner kronor.

Huvudparten av de äskade anslagen avses liksom förut för flygfältsarbeten och fortsatt utbyggnad av skyddade utrymmen av olika slag (förråd för ammunition och drivmedel, fullträffsäkra uppehållsplatser, fortifikatoriska anordningar för vapenmateriel och radarutrustning samt fortsatt utbyggnad av Muskövarvet). — Ett icke obetydligt investeringsbehov för genomförande av beslutade fredsorganisatoriska förändringar vid armén och flygvapnet måste också tillgodoses.

Inom den ram för investeringsverksamheten inom försvaret, som för nästa budgetår står till förfogande, blir det icke möjligt att annat än i relativt ringa utsträckning påbörja nya byggnadsföretag av större omfattning.

Under kasernbyggnaders delfond beräknar jag dock medel för att möjliggöra ombyggnad av krigsskolan på Karlberg och påbörjande av en ubåtsbas vid Vitså i anslutning till Bergaskolorna samt under befästningars delfond påbörjande av tre centrala förrådsgrupper för ammunition och projektering av fortifikatoriska anordningar för ett kustrobotbatteri. Anslagen avses i övrigt huvudsakligen för fullföljande av företag, som igångsatts under de senare åren.

Anläggningarna under befästningars delfond kräver i regel ett flertal år innan de kan färdigställas. De för riksdagen anmälda kostnaderna för dessa anläggningar har därför fortlöpande måst justeras på grund av stegringen i byggnadskostnaderna. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar har emellertid ökat även av andra orsaker, såsom ändrat utförande av anläggningen på grund av tekniska skäl, ökade krav på säkerhetsåtgärder m. m. Även beträffande objekt under kasernbyggnaders delfond har i några fall, där arbetena sträcker sig över ett flertal år, kostnadsfördyringar uppstått på grund av stegringar i byggnadskostnaderna.

Jag vill i detta sammanhang understryka vikten av att alla ansträngningar göres för att hålla nere kostnaderna för statliga byggnadsföretag. Möjligheterna till kostnadsbesparingar måste noggrant beaktas vid såväl

planering som utförande av de olika byggnadsföretagen under de i det följande upptagna investeringsanslagen.

Under återopande av vad jag i det föregående anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels godkänna vad i det föregående föreslagits beträffande sammanföring av arméns, marinens och flygvapnets delfonder av försvarets fastighetsfond till en gemensam delfond, benämnd kasernbyggnaders delfond,

dels godkänna vad jag i det föregående föreslagit beträffande utnyttjandet av investeringsanslagen under försvarets fonder.

Försvarets fonder

A. FÖRSVARETS FASTIGHETSFOND

Kasernbyggnaders delfond

[2] Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	¹ 10 600 000	² 7 419 467	³ 8 142 873
1960/61	⁴ 10 036 000		
1961/62 (förslag)	10 000 000		

¹ Avser anslagen Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, Anordnande av lokaler för försvarsväsendets radioanstalt och Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

⁴ Avser de under 1) nämnda anslagen jämte anslaget Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 anvisat 7 036 000 kronor till Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, 500 000 kronor till Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, 1 000 000 kronor till Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och 1 500 000 kronor till Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget till Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt uppföres med 11 870 000 kronor, anslaget till Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt med 1 200 000 kronor och anslaget till Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel med 1 000 000 kronor. Vidare hemställer fortifikationsförvaltningen att under anslaget till Vissa byggnadsarbeten för armén upptages ett belopp av 1 000 000 kronor för lokaler för gemensam krigshögskola.

De för anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt av fortifikationsförvaltningen äskade medlen avses för i det följande angivna byggnadsföretag m. m.

Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Nybyggnad inom kvarteret Garnisonen (etapp 2)	6 564 000

FOA Ursvik

Nybyggnad av laboratorie- och kontorslokaler för explosivämnesforskningen	500 000
Nybyggnad av verkstad och ritkontor	1 400 000
Komplettering av anläggningar för elkraft och belysning m. m.	400 000

Nybyggnad av vägar samt utvändiga ledningar	100 000
Tillbyggnad av laboratorium för fjärrstyrda kemiska arbeten	250 000
Tillbyggnad av laboratorium för halvskaletekniska arbeten m. m.	400 000

FOA 2

Nybyggnad av vägar	106 000
Utbyggnad av el-, signal- och telefonnät	250 000
Nybyggnader för krutforskning	700 000
Nybyggnader för raketforskning	700 000
Utökning av värmeförsörjningen samt omläggning och utökning av avloppssystemet	100 000

FOA 3

Nybyggnad av försöksstation	100 000
Nybyggnad av radarmätstation	300 000
Summa kronor 11 870 000	

Beträffande nybyggnaden i kvarteret Garnisonen anmäler fortifikationsförvaltningen, att totalkostnaden för byggnadsföretaget beräknas till 26 000 000 kronor, varav hittills 19 436 000 kronor anvisats. Då byggnaden i sin helhet beräknas bli färdigställd våren 1962 erfordras att (26 000 000—19 436 000 =) 6 564 000 kronor anvisas för budgetåret 1961/62 för slutlikvidering av kostnaderna.

De för anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt av fortifikationsförvaltningen äskade medlen avses för nybyggnad av vissa kontors- och förrådslokaler för anstaltens centrala del. Kostnaderna härför uppskattas till 1 200 000 kronor och byggnaderna beräknas kunna helt färdigställas under budgetåret 1961/62.

För anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel har 1959 och 1960 års riksdagar anvisat 1 500 000 kronor för nybyggnad av centralförråd inom III. militärområdet. De medel, som äskats för budgetåret 1961/62, avses för nybyggnad av ett centralförråd inom VI. militärområdet. Kostnaden för detta förråd har uppskattats till 1 000 000 kronor.

För lokaler för gemensam krigshögskola (etapp 2) har fortifikationsförvaltningen för nästa budgetår äskat medel under anslaget Vissa byggnadsarbeten för armén. Fortifikationsförvaltningen anmäler, att för ifrågavarande skola, vilken enligt föreliggande planer skall förläggas till f. d. Svea artilleriregementes etablissement i Stockholm, bör tagas i anspråk följande byggnader inom etablissementet, nämligen kanslihuset, västra och östra kasernerna samt gymnastikbyggnaden. Totalkostnaden för iordningställande av lokalerna beräknas till 4 000 000 kronor, varav 2 000 000 kronor belöper på arbeten av investeringsnatur och återstoden på arbeten av underhållsnatur. För budgetåret 1960/61 har 500 000 kro-

nor kunnat anlitas för påbörjande av investeringsarbeten för ifrågavarande ändamål. För nästa budgetår erfordras ytterligare 1 000 000 kronor för arbeten av investeringsnatur.

Byggnadsstyrelsen hemställer i skrivelse den 29 augusti 1960, att för nästa budgetår anslaget till Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten uppföres med 1 000 000 kronor.

De under sistnämnda anslag äskade medlen avses för fortsatta byggnadsarbeten för en supersonisk—hypersonisk högtrycksanläggning. Kostnaderna för ifrågavarande anläggning har, såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 13) beräknats till 3 600 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1959, varav 600 000 kronor med hänsyn till anläggningens speciella karaktär beräknats kunna tagas i anspråk av medel, som anvisats å driftbudgeten för anskaffning av ifrågavarande anläggning.

Byggnadsstyrelsen anmäler i sin förenämnda skrivelse, att byggnadsarbetena för ifrågavarande anläggning icke kommer att kunna påbörjas förrän våren 1961 med hänsyn till vissa tidsfördröjande utredningar, som måst vidtagas på grund av byggnadens specifika karaktär. På grund av allmänna kostnadsstegringar har byggnadskostnaden stigit med 300 000 kronor till 3 300 000 kronor. För budgetåret 1961/62 anser byggnadsstyrelsen en medelsanvisning av 1 000 000 kronor tillräcklig och avser att för budgetåret 1962/63 äska medel för byggnadsarbetenas slutförande.

Departementschefen

Såsom i det föregående anförts bör medel för byggnadsföretag för gemensamma ändamål, vilka tidigare upptagits såsom särskilda anslag under arméns delfond, fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål. De tidigare anslagen Anordnande av lokaler för försvarets forskningsanstalt, Anordnande av lokaler för försvarets radioanstalt, Anordnande av centralförråd för sjukvårdsmateriel och Anordnande av lokaler för flygtekniska försöksanstalten bör härvid utgå ur riksstaten.

Under anslagsrubriken Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 10 000 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för dels fortsättande av arbeten som påbörjats under tidigare budgetår dels för utförande eller påbörjande av de angelägnaste av de övriga i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden angivna objekten, ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor. Jag förutsätter emellertid, att föreslagna kontors- och förrådslokaler för försvarets radioanstalt samt centralförråd för sjukvårdsmateriel icke nu skall komma till utförande samt att medelstilldelningen för byggnadsarbetena inom kvarteret Garnisonen icke kan få den omfattning som fortifikationsförvaltningen angivit.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för gemensamma ändamål* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kronor.

[3] Byggnadsarbeten för armén

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	17 400 000	13 531 269	16 046 947
1960/61	19 200 000		
1961/62 (förslag)	22 500 000		

¹ Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m.m., Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Förråd för armén och Vissa byggnadsarbeten för armén.

² Avser nettoutgiften å de under ¹) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under ¹) nämnda anslagen.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 under arméns delfond av försvarets fastighetsfond anvisat 2 000 000 kronor till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., 400 000 kronor till Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, 1 300 000 kronor till Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, 7 000 000 kronor till Förråd för armén och 8 500 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för armén.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten uppföres med 2 000 000 kronor, anslaget Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar med 300 000 kronor, anslaget Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen med 1 500 000 kronor, anslaget Förråd för armén med 7 500 000 kronor och anslaget Vissa byggnadsarbeten för armén med 11 400 000 kronor eller med tillhoppa 22 700 000 kronor.

De under anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. äskade medlen avses för olika smärre byggnadsarbeten av investeringsnatur för armén.

Anslaget Vissa skyddsanordningar för arméns anläggningar avses dels för brandskyddsåtgärder såsom brandsektionering av förrådsbyggnader, automatiska brandalarmanordningar, anläggande av branddammarm m. m., dels för byggnadsåtgärder för att minska inbrottsriskerna vid arméns anläggningar.

Anslaget Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen avses huvudsakligen för arbeten med iordningställande av lektionssalar m. m. på kasernvindar eller inom byggnader, som bör få ändrad användning.

De under anslaget Förråd för armén äskade medlen avses för i följande förteckning upptagna byggnadsföretag.

Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Krigsförråd för nytillkommen materiel	2 000 000
Krigsförråd för höjande av mobiliseringssäkerheten	2 000 000
Utbildningsförråd för nytillkommen materiel	500 000
Förråd för utbildningsammunition	1 000 000
Smörj- och spolhallar	1 000 000
Anordnande av helikopterbas	200 000
Pjäshallar vid Göta artilleriregemente och Roslagens luftvärns- regemente	800 000
Summa kronor 7 500 000	

De under anslaget Vissa byggnadsarbeten för armén äskade medlen avses för i följande förteckning upptagna byggnadsföretag, av vilka vissa redan anmälts i fortifikationsförvaltningens äskanden för tidigare budgetår.

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Livregementets grenadjärer	Ombyggnad av sjukhus (etapp 1)	200 000
	Nybyggnad av panncentral (etapp 2)	500 000
Livgrenadjärregementet	Anordnande av läger och utbildningsanordningar vid Prästtomta skjutfält (etapp 2) ...	4 100 000
	Nybyggnad av matinrättning, inkl. ång- och värmecentral (etapp 2)	1 100 000
Jämtlands fältjägarregemente	Anordnande av lektionssalar ...	250 000
Göta artilleriregemente	Om- och tillbyggnad av panncentral (etapp 1)	250 000
	Nybyggnad av tygverkstad (etapp 1)	500 000
	Nybyggnad av skolbyggnad (etapp 3)	600 000
Karlsborgs luftvärnsregemente	Anordnande av lektionssalar i pjäshall	100 000
	Anordnande av signalverkstad (etapp 2)	500 000
	Utbyggnad m. m. vid Karlberg (etapp 1)	1 000 000

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Bodens tygstation	Byggnadsåtgärder för rationalisering av tygmaterielreparationstjänsten i Boden (etapp 3)	1 000 000
Tygförvaltningsskolan	Anordnande av utbildningsverkstäder vid Solvalla (etapp 2)	300 000
IV. militärområdet	Nybyggnad för militärbefälsstaben (etapp 2)	1 000 000
	Summa kronor	11 400 000

Beträffande den föreslagna utbyggnaden vid Karlberg anmäler fortifikationsförvaltningen, att genomförandet av den nya befälsordningen kommer att innebära bland annat en ökning av årskurserna vid krigsskolan till cirka 300 man. För tillgodoseende av det ökade utrymmesbehovet har ämbetsverket i samråd med chefen för armén upprättat ett byggnadsprogram för utbyggnaden av Karlberg som innebär, bland annat, att västra slottsflygeln, som för närvarande inrymmer matinrättning för kadetter samt mässar och officersbostäder, ombygges till förläggning för cirka 165 kadetter. Matinrättning och mässar avses inrymmas i en ny byggnad. I övrigt föreslås nybyggnad av panncentral samt ombyggnad av ett antal andra byggnader. Totalkostnaden för föreslagna ny-, ombyggnads- och restaureringsarbeten beräknas till omkring 6 000 000 kronor, varav 3 000 000 kronor avser investeringsarbeten och återstoden arbeten av underhållsnatur. Nybyggnad av matinrättnings- och mässbyggnaden föreslås utgöra en första etapp i utbyggnadsprogrammet. Kostnaden för denna byggnad beräknas till 1 200 000 kronor, varav 1 000 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör med den begränsning som följer av att medel för byggnadsåtgärder för vissa centrala myndigheter beräknas under anslaget till Byggnadsåtgärder för gemensamma ändamål medel för byggnadsföretag av investeringsnatur för arméns myndigheter och institutioner — med undantag dock tills vidare för anläggningar av beskaffenhet att böra invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Byggnadsarbeten för armén. Detta anslag bör i huvudsak motsvara de tidigare anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid arméns anläggningar, Byggnadsåtgärder, erforderliga för effektivisering av värnpliktsutbildningen, Förråd för armén och Vissa byggnadsarbeten för armén.

Under anslagsrubriken Byggnadsarbeten för armén bör för budgetåret 1961/62 anvisas 22 500 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de angelägnaste av de i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden särskilt angivna objekten ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för armén* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 22 500 000 kronor.

[4] Byggnadsarbeten för marinen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	14 700 000	25 223 471	35 649 086
1960/61	14 300 000		
1961/62 (förslag)	4 600 000		

¹ Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, Anordnande av vissa förråd och garage, Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och Vissa byggnadsarbeten för marinen.

² Avser nettoutgiften å de under ¹) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under ¹) nämnda anslagen.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 under marinens delfond av försvarets fastighetsfond anvisat 500 000 kronor till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., 100 000 kronor till Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, 200 000 kronor till Anordnande av vissa förråd och garage, 1 900 000 kronor till Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och 1 600 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för marinen.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. uppföres med 500 000 kronor, anslaget Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar med 100 000 kronor, anslaget Anordnande av vissa förråd och garage med 700 000 kronor, anslaget Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) med 2 600 000 kronor och anslaget Vissa byggnadsarbeten för marinen med 2 500 000 kronor eller med tillhoppa 6 400 000 kronor.

De under anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. och Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar begärda medlen avses för objekt av samma karaktär som de som upptagits under arméns motsvarande anslag.

Anslaget Anordnande av vissa förråd och garage avses för iordningställande av förråd, garage och servicelokaler vid marinen.

De under anslaget Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) äskade medlen avses för i följande sammanställning upptagna byggnadsföretag.

Byggnadsföretag	Kostnad
Mässlokaler för underofficerare och underbefäl m. m.	800 000
Maskinskola (skolsalsbyggnad)	300 000
Radar- och teleskola	1 500 000
	Summa kronor 2 600 000

Det angivna byggnadsbehovet av mässlokaler för underofficerare och underbefäl har senast anmälts i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 18), medan behovet av skolsalsbyggnad för maskinskolan anmälts i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 15).

Beträffande förslaget till nybyggnad för radar- och teleskola anför fortifikationsförvaltningen bland annat följande.

Radarskolan är för närvarande inrymd i en träbyggnad på Berga, vilken ursprungligen varit avsedd för förlägningsändamål. Byggnaden, som är uppförd i två våningar jämte inredd vind, är otillräcklig och icke lämpligt disponerad för sitt nuvarande ändamål. Dessutom uppfyller den icke de tekniska krav, som måste ställas på en byggnad med så kvalificerade elektriska installationer, som det här är fråga om. Värdet av den i byggnaden installerade materielen uppgår till cirka två miljoner kronor. Av brandsäkerhetsskäl är byggnaden medelst brandmur uppdelad i två sektioner och försedd med automatisk brandalarmanläggning. Byggnaden måste emellertid betraktas såsom brandfarlig. Teleskolan är för närvarande förlagd till ett flertal baracker och mindre hus på Beckholmen och Skeppsholmen. Eleverna är inkvarterade på Skeppsholmen. Det starkt begränsade utrymmet, lokalernas utspridning och avståndet till elevernas kvarter medger icke rationell utbildning. Utflyttningen av skolan från Stockholm har länge varit aktuell. Tidigare undersökningar har visat att teleskolan, framför allt på grund av sin nära anknytning till flertalet övriga tjänstegrensskolor, bör ligga på Berga. Med teleteknikens allt större landvinningar blir kravet på en sådan anknytning allt mer framträdande. Fortifikationsförvaltningen, som i likhet med chefen för marinen anser att tillfredsställande lokaler snarast bör ordnas på Berga för radar- och teleskolorna, har upprättat preliminärt förslag till nybyggnad för ändamålet. Byggnadskostnaderna beräknas till 1 500 000 kronor.

De under anslaget Vissa byggnadsarbeten för marinen äskade medlen avses för i det följande upptagna byggnadsföretag.

Förband m. m.	Byggnadsföretag m. m.	Kostnad
Stockholms örlogsvarv	Anordnande av ubåtsbas vid Vitså (etapp 1)	900 000
Göteborgs kustartilleriförsvär	Byggnader för radarteknisk utbildning (etapp 1)	1 200 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	400 000
	Summa kronor	2 500 000

Det angivna byggnadsbehovet för radarteknisk utbildning vid Göteborgs kustartilleriförsvär har tidigare anmälts i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 19).

Beträffande den föreslagna ubåtsbasen anmäler fortifikationsförvaltningen, att företagen utredning givit vid handen, att basen bör förläggas till Vitsåområdet norr om Berga. För basens utbyggande har uppgjorts ett byggnadsprogram, enligt vilket totalkostnaden för basen uppskattas till 9 000 000 kronor, varav 3 350 000 kronor för förläggningsbyggnader m. m., 2 500 000 kronor för anläggning av 4 pirar m. m., 1 975 000 kronor för utvändiga arbeten m. m. samt 1 175 000 kronor för administrationskostnader. För anläggning av en pir samt vissa anordningar i anslutning därtill äskar fortifikationsförvaltningen för budgetåret 1961/62 ett belopp av 900 000 kronor.

Beträffande den tid, under vilken ubåtsbasen bör utbyggas, anför fortifikationsförvaltningen följande.

Tidsperioden under vilken basen bör utbyggas är beroende av dels nuvarande depåfartyget *Patricias* tillstånd och fortsatta utnyttjande, dels tillkomsten av nya ubåtstyper. Enligt marinförvaltningens bedömande kan depåfartyget användas rörligt till hösten 1962 samt därefter stillaliggande intill 1965, varefter fartyget bör utrangeras enär kostnaderna för istandsättning av detsamma för fortsatt bruk då beräknas bli opropor­tionerligt höga. Tre nya ubåtar av typ *Draken* kommer att färdigställas 1961 och ytterligare tre ubåtar av samma typ 1962. Dessa ubåtar ställer speciella krav på förtöjningsanordningar som för närvarande icke kan tillgodoses. År 1965 skulle sålunda vara den tidpunkt, då basen borde vara fullt utbyggd. Med hänsyn till bedömda investeringsmöjligheter och till att även andra angelägna byggnadsbehov för marinen samtidigt måste tillgodoses har chefen för marinen ansett det ofrånkomligt att depåfartyget *Patricia* även efter 1965 måste utnyttjas ytterligare något år trots därmed förknippade stora underhållskostnader.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör med den begränsning som följer av att medel för byggnadsåtgärder för vissa centrala myndigheter beräknas under anslaget till Byggnadsåtgärder för gemensamma ändamål

medel för byggnadsföretag av investeringsnatur för marinens myndigheter och institutioner — med undantag dock tills vidare för anläggningar av beskaffenhet att bära invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Byggnadsarbeten för marinen. Detta anslag bör motsvara de tidigare anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid marinens anläggningar, Anordnande av vissa förråd och garage, Flyttning av Stockholms örlogsbas (Bergaskolorna) och Vissa byggnadsarbeten för marinen.

Under anslaget Byggnadsarbeten för marinen bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 4 600 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de angelägnaste av de i fortifikationsförvaltningens förslag till medelsäskanden särskilt angivna objekten ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för marinen* för budgetåret 1961/62
anvisa ett investeringsanslag av 4 600 000 kronor.

[5] Byggnadsarbeten för flygvapnet

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	19 500 000	24 731 234	38 657 396
1960/61	112 400 000		
1961/62 (förslag)	7 000 000		

¹ Avser anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m., Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.

² Avser nettoutgiften å de under ¹) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under ¹) nämnda anslagen.

1960 års riksdag har för budgetåret 1960/61 under flygvapnets delfond av försvarets fastighetsfond anvisat 1 000 000 kronor till Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten, 300 000 kronor till Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och 11 100 000 kronor till Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet.

Fortifikationsförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m. uppföres med 1 000 000 kronor, anslaget Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar med 300 000 kronor och anslaget Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet med 7 650 000 kronor eller med tillhoppa 8 950 000 kronor.

De under anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsar-

beten m. m. och Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar begärda medlen avses för objekt av samma karaktär som de som upptagits under arméns och marinens motsvarande anslag.

De under anslaget Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet äskade medlen avses för i det följande upptagna byggnadsföretag.

Förband m.m.	Byggnadsföretag m.m.	Kostnad
<i>A. Byggnadsåtgärder i samband med omorganisationer</i>		
Hallands flygflottilj	Iordningställande av lektionssalar och förläggningar m. m. för flygvapnets centrala skolor (etapp 2)	2 500 000
Hälsinge flygflottilj	Nybyggnad av hangar (etapp 2)	1 500 000
Norrbottens flygbaskår	Nybyggnad av hangar (etapp 2)	1 500 000
<i>B. Övriga byggnadsföretag</i>		
Kalmar flygflottilj	Nybyggnad av trafikledaretorn ...	300 000
Bråvalla flygflottilj	Nybyggnad av trafikledaretorn ...	250 000
Blekinge flygflottilj	Nybyggnad av trafikledaretorn ...	250 000
	Byggnadsåtgärder å vissa bombfällnings- och skjutplatser ...	750 000
	Merkostnader för vissa äldre byggnadsföretag	600 000
	Summa kronor	7 650 000

De angivna byggnadsbehoven vid Hallands och Hälsinge flygflottiljer samt vid Norrbottens flygbaskår har anmälts i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 22—23).

Beträffande behovet av trafikledaretorn vid Kalmar, Bråvalla och Blekinge flygflottiljer har chefen för flygvapnet anfört bland annat följande.

Samtliga flottiljflygplatser kommer under de närmaste åren att utrustas med såväl övervakningsradar som precisionslandningsradar. Anskaffning av materielen har påbörjats under 1960. För att tillgodose utrymmesbehovet för radarmaterielen är det nödvändigt att utföra vissa ombyggnadsarbeten i trafikledaretornen. Vid sju flottiljer kräves endast smärre förändringsarbeten under det att vid elva flottiljer mer omfattande byggnadsåtgärder erfordras. Sistnämnda byggnadsåtgärder sammanhänger även med att från vissa torn trafiken på banorna icke kan övervakas på ett tillfredsställande sätt. Främst i angelägenhetsordning står trafikledaretornen vid Kalmar, Bråvalla och Blekinge flygflottiljer.

För byggnadsåtgärder å vissa bombfällnings- och skjut-

platser har fortifikationsförvaltningen äskat 750 000 kronor. Dessa medel avses för utbyggnad av anordningar vid befintliga bombfällnings- och skjutplatser vid Västgöta och Upplands flygflottiljer för en kostnad av tillhoppa 150 000 kronor samt nyanläggning av övningsanordningar vid dylika platser vid Göta och Hälsinge flygflottiljer för tillhoppa 600 000 kronor.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör med den begränsning som följer av att medel för byggnadsåtgärder för vissa centrala myndigheter beräknas under anslaget till Byggnadsåtgärder för gemensamma ändamål medel för byggnadsföretag av investeringsnatur för flygvapnets myndigheter och institutioner — med undantag dock tills vidare för anläggningar av beskaffenhet att böra invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under två anslagsrubriker, Byggnadsarbeten för flygvapnet och Flygfältsarbeten m. m. Det förstnämnda anslaget bör motsvara de tidigare anslagen Smärre nybyggnads- och förändringsarbeten, Vissa skyddsanordningar vid flygvapnets anläggningar och Vissa byggnadsarbeten för flygvapnet. Under anslagsrubriken Flygfältsarbeten m. m. bör sammanföras de tidigare anslagen Vissa flygfältsarbeten m. m. och Anläggningar för el- och teleutrustning.

Under anslagsrubriken Byggnadsarbeten för flygvapnet bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 7 000 000 kronor. Dessa medel bör enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmande få utnyttjas för utförande av de angelägnaste av de i fortifikationsförvaltningens förslag till medels-äskanden särskilt angivna objekten ävensom av företag i övrigt vilka beräknas draga en totalkostnad av högst 300 000 kronor.

Äberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för flygvapnet* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kronor.

[6] Flygfältsarbeten m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	¹ 34 000 000	² 23 666 434	³ 22 118 790
1960/61	¹ 32 000 000		
1961/62 (förslag)	29 000 000		

¹ Avser anslagen Vissa flygfältsarbeten m.m. och Anläggningar för el- och teleutrustning.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

1959 och 1960 års riksdagar har för budgetåren 1959/61 anvisat 58 000 000 kronor till Vissa flygfältsarbeten m. m. och 8 000 000 kronor till Anläggningar för el- och teleutrustning.

Till grund för utbyggnaden av flygfälten ligger en av flygförvaltningen år 1958 utarbetad plan, benämnd »Plan för utbyggnad av flygbaser (PUF 1958)». Kostnaderna för planen har beräknats till omkring 235 000 000 kronor enligt prisläget den 1 april 1958. Häri har inräknats såväl kostnader för erforderliga markförvärv som kostnader för anläggningar för el- och teleutrustning. Planen har upprättats med tanke på att kunna genomföras under en tidsperiod av fem år, vilket skulle innebära ett årligt medelsbehov av minst 47 000 000 kronor för såväl flygfältsarbeten som markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning.

Vid anmälan av den av flygförvaltningen framlagda planen i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 22—23) uttalade departementschefen, att han i likhet med flygförvaltningen ansåg en fortsatt utbyggnad och modernisering av flygbaserna nödvändig för att flygmaterielen skulle kunna rätt utnyttjas, men att han icke var beredd att taga ställning till omfattningen av flygfältsarbetena på längre sikt.

Flygförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att anslaget Vissa flygfältsarbeten m. m. uppföres med 39 600 000 kronor och anslaget Anläggningar för el- och teleutrustning med 5 800 000 kronor. Vidare hemställer ämbetsverket, att flygfältsarbeten får igångsättas för en kostnad av 7 100 000 kronor utöver anvisade medel.

Beträffande behovet av medel för fortsatta *flygfältsarbeten* anför flygförvaltningen bland annat följande.

Kostnaderna för genomförande av den återstående delen av löpande flygbasplan har med utgångspunkt från prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 182 000 000 kronor. Häri har inräknats såväl egentliga flygfältsarbeten som härför erforderliga markförvärv och anläggningar för el- och teleutrustning. Med en i förhållande till de två senaste budgetåren oförändrad medelstillsdelning och förutsatt att flygbasplanen ej behöver utvidgas, skulle detta innebära att planen kunde slutföras på cirka 7 år räknat från den 1 juli 1961. Detta är dock en alltför lång tidsperiod och kan icke tillfredsställa flygvapnets starka krav på ökad motståndskraft, ökad operationsfrihet och minskad sårbarhet vid luftförsvaret. Inte heller uppnås den snabba ökning av flygsäkerheten under fredsutbildningen som ett större antal flygfält inom landet medför och som icke kan ersättas inför den senaste utvecklingen av flygtekniken. Flygledningen anser det därför synnerligen angeläget att utbyggnadstakten ökas vid flygvapnets baser. De flygfältsarbeten som flygförvaltningen planerar för budgetåret 1961/62 omfattar anläggning av nya flygbaser med rull- och taxibanor, start- och uppställningsplatser, flygplanvägar, fordonsvägar samt uppförande av baracker. Härutöver planeras vissa maskeringsåtgärder samt anläggning av lagringsbehållare för drivmedel och bindemedel. Vid vissa befintliga baser planeras vidare utbyggnad av start- och uppställningsplatser med tillhörande vägar och andra anläggningar för att göra baserna kompletta enligt flygbasplanen. I planerna för 1961/62 ingår även kostnaderna för att slutföra arbetena på fem flygfält till vilkas påbörjande 1960 års riksdag anvisat medel. Bland kostnaderna för byggnadsprogrammet har intagits erforderliga administrationskostnader samt i likhet med föregående budgetår ett

belopp för bestridande av planläggningskostnaderna för sådana flygfältsarbeten som avses komma till utförande vid krig eller beredskapstillstånd.

Beträffande medelsbehovet för *anläggningar för el- och teleutrustning* anför flygförvaltningen bland annat följande.

Anläggningar för flygfältsbelysning. På grund av vissa ändrade prestanda för flygvapnets nya flygplantyper måste ett nytt optiskt inflygnings-system utprovas. Detta skall under innevarande budgetår införas vid tre flottiljer, varjämte i samband med fortsatta flygfältsarbeten erfordras kompletteringar av befintliga anläggningar för ban- och inflygningsljus. Försättningsvis kräver flygsäkerheten vissa omplaceringar och nyinstallationer av hinderljusmaster. Flygförvaltningen beräknar för nämnda anläggningsarbeten 1 465 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Anläggningar för elkraft (vid krigsflygfält och uppställningsområden). Medel erfordras för förstärkning av elkraftförsörjningen vid vissa flygfält. Det ökade behovet av elenergi sammanhänger med det stegrade elkraftbehovet för radio och radar, för transportabel flygfältsbelysning och för särskilda kommandoplatstvagnar, allt erforderligt för ökad flygsäkerhet och effektivare stridsledning. Dessutom har tillkommit ökat elkraftbehov för uppehållsplatser, verkstadsutrymmen m. m. inom uppställningsområden. För avsedda arbeten beräknas 1 450 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Anläggningar för kabelnät (högtalare). Medel erfordras för vidgning av kabelnätet för signal- och högtalaranläggningarna på flygfälten i anslutning till den gällande flygbasplanen. Dessutom erfordras en fortsatt komplettering av kabelnäten samt speciella anordningar för berghangarer vid flottiljflygfält. För avsedda arbeten beräknas 620 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Anläggningar för radio och radar. Medel erfordras för ytterligare utbyggnad av markplacerad radio och radar med hänsyn till den för flygverksamheten erforderliga säkerhetsorganisationen. Denna materiel måste även skyddas mot ogynnsamt väder och yttre åverkan. För detta ändamål behöver smärre hyddor och skyddsrum uppföras. Härtill kommer fundament till master samt kabelarbeten. Kostnaderna för dessa anläggningsarbeten beräknas för budgetåret 1961/62 till sammanlagt 1 235 000 kronor.

Anläggningar för telemateriel för luftbevakningen. Medel erfordras för anordningar för luftbevakningens teleinstallationer, såsom resning av master till radioanläggningar, hyddor för dessa, fundament för master och hyddor, provisoriska kraftframdragningar, anskaffning för reservkraftaggregat m. m. Kostnaderna för dessa arbeten beräknas för budgetåret 1961/62 uppgå till 1 030 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen

Såsom anförts i det föregående bör under anslagsrubriken Flygfältsarbeten m. m. sammanföras de tidigare anslagen Vissa flygfältsarbeten

m. m. och Anläggningar för el- och teleutrustning. Under anslaget bör för budgetåret 1961/62 anvisas sammanlagt 29 000 000 kronor. Det föreslagna anslagsbeloppet har fastställts i anslutning till överbefälhavarens under hand framförda synpunkter rörande medelsfördelningen inom fastställd ram för försvarsdepartementets kapitalbudget. Anslagsmedlen bör få utnyttjas för fullföljande av arbetena på fyra flygfält, påbörjande av högst tre nya fält samt hangarplattor, uppställningsplatser m. m. på befintliga fält, ävensom för anläggningar för el- och teleutrustning. Det torde i övrigt få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om byggnadsprogrammets närmare utformning.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva att flygfältsarbeten m. m. vid flygvapnet må komma till utförande i den av mig angivna omfattningen,

b) till *Flygfältsarbeten m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 29 000 000 kronor.

[7] Markförvärv för övningsfält m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	¹ 10 100 000	² 6 604 030	³ 17 715 612
1960/61	18 000 000		
1961/62 (beräknat belopp)	8 800 000		

¹ Avser anslagen Markförvärv för armén, Markförvärv för marinen och Markförvärv för flygvapnet.

² Avser nettoutgiften å de under ¹) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under ¹) nämnda anslagen.

Fortifikationsförvaltningen och *flygförvaltningen* hemställer i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att sammanlagt 16 850 000 kronor anvisas för vissa närmare angivna markförvärv för försvarsändamål. Ytterligare utredningar är emellertid erforderliga innan slutlig ställning kan tagas till vissa av dessa markförvärv. Det är min avsikt att senare föreslå proposition med anledning av dessa äskanden. Jag räknar emellertid preliminärt med att markförvärv för en sammanlagd kostnad av 12 500 000 kronor måste genomföras. Såsom anförts i det föregående bör medel för markförvärv för arméns, marinens och flygvapnets myndigheter och institutioner ävensom markförvärv för försvarets gemensamma institutioner — med undantag dock för markförvärv för anläggningar av beskaffenhet att bära invärderas i befästningars delfond — fortsättningsvis sammanföras under en anslagsrubrik, Markförvärv för övningsfält m. m. Detta anslag bör motsvara de tidigare anslagen Markförvärv för armén, Markförvärv för marinen och Markförvärv för flygvapnet. Av förenämnda belopp, 12 500 000 kronor, belöper sig 8 800 000 kronor på kasernbyggnaders delfond och

3 700 000 kronor på befästningars delfond. Jag föreslår, att för ändamålet beräknas särskilda investeringsanslag på dessa belopp.

Frågan om beräkning av anslag för markförvärv för befästningar upp-tager jag nedan under befästningars delfond. I detta sammanhang får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Mark-förvärv för övningsfält m. m.* för budgetåret 1961/62 beräkna ett investeringsanslag av 8 800 000 kronor.

Befästningars delfond

De byggnadsärenden som anmäles under befästningars delfond är oftast av den natur att fullständiga redogörelser för dem icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. För inhämtande av närmare upplysningar beträffande dessa ärenden torde få hänvisas till de handlingar som kommer att över-lämnas till riksdagens vederbörande utskott.

[8] **Anordnande av vissa fartygstunnlar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 600 000	7 721 526	500 000
1960/61	260 000		
1961/62 (förslag)	90 000		

1948—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/61 anvisat sammanlagt 53 460 000 kronor. Av ett äldre anslag har härjämte kunnat disponeras 310 000 kronor. Anslagsmedlen är avsedda för fem olika anläggningar, av vilka en icke påbörjats. Kostnaderna för dessa anlägg-ningar beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för bud-getåret 1960/61 till sammanlagt 71 110 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande tre av anläggningarna erfordras (200 000 + 390 000 + 590 000 =) 1 180 000 kronor. Beträffande den anläggning, som ännu icke påbörjats, äskas för nästa budgetår inga ytterligare medel. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (71 110 000 + 1 180 000 — 53 770 000 =) 18 520 000 kronor, varav 590 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 590 000 kronor.

Departementschefen

De under ifrågavarande anslag anvisade medlen är avsedda för fem anläggningar, varav en icke påbörjats. Arbetet med sistnämnda anlägg-

ning, vilket uppskattas draga en kostnad av över 18 miljoner kronor, anser jag tills vidare icke bör påbörjas. De för anläggningen hittills anvisade medlen, 500 000 kronor, bör utnyttjas för att täcka uppkomna prisstegringar beträffande två av de övriga anläggningarna. Härutöver erfordras för täckande av prisstegringar beträffande sistnämnda två anläggningar 90 000 kronor. Jag föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 90 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa fartygstunnilar* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 90 000 kronor.

[9] **Anordnande av vissa drivmedelsförråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	5 700 000	2 437 241	6 813 913
1960/61	7 480 000		
1961/62 (förslag)	2 000 000		

1948/60 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1948/61 anvisat sammanlagt 67 580 000 kronor. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 1 063 000 kronor. I anslutning till Kungl. Maj:ts beslut den 16 juli 1954 har från förenämnda anslag 2 300 000 kronor överförts till fondmedel under tionde huvudtiteln, sedan en av anläggningarna, för vilket detta belopp avsetts, bestämts skola i fortsättningen utbyggas genom försorg av riksnämnden för ekonomisk försvarsberedskap. Sålunda har för återstående objekt — drivmedelsanläggningar, etappförråd jämte kompletteringar av vissa äldre anläggningar m. m. — kunnat disponeras (67 580 000 + 1 063 000 — 2 300 000 =) 66 343 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 87 943 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att kostnaderna beträffande två av anläggningarna ökat med tillhoppa 2 700 000 kronor på grund av ökade krav på distributions- och säkerhetsåtgärder. Beträffande en anläggning har kostnaderna ökat med 3 450 000 kronor med hänsyn till bland annat ökat behov av lagringsutrymme. Vidare har kostnaderna för en anläggning, sedan projekteringsarbetet numera slutförts, uppräknats med 1 000 000 kronor. Slutligen beräknas de automatiska kostnadsstegringarna intill den 1 januari 1960 för icke färdigställda anläggningar uppgå till sammanlagt 1 018 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till (87 943 000 + 2 700 000 + 3 450 000 + 1 000 000 + 1 018 000 =) 96 111 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (96 111 000 — 66 343 000 =) 29 768 000 kronor, varav 7 000 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av vissa ytterligare anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 7 000 000 kronor.

Departementschefen

Inom fastställd ram för försvarsdepartementets kapitalbudget bör förevarande anslag — bland annat med hänsyn till storleken av outnyttjade belopp under anslaget — för nästa budgetår uppföras med 2 000 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riks-

att till *Anordnande av vissa drivmedelsförråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

10] **Vissa ammunitionsförråd**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 000 000	5 401 824	5 107 393
1960/61	4 800 000		
1961/62 (förslag)	15 500 000		

1944, 1947 och 1950—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1944/45, 1947/48 och 1950/61 anvisat sammanlagt 66 770 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 865 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 1 859 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/59. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas, i avrundat tal, 650 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (66 770 000 + 2 865 000 + 1 859 000 + 650 000 =) 72 144 000 kronor. Medlen avses för fem större centrala ammunitionsförråd och vissa provisoriska förråd för försvarsgrenarnas gemensamma behov, för personalbostäder vid ett av centralförråden, för bergförråd och friliggande förråd för arméns behov samt för friliggande förråd för flygvapnet. Kostnaden för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 113 524 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa ej färdigställda anläggningar erfordras tillhopa 1 593 000 kronor. Kostnaderna för fullföljande av byggnadsprogram-

met uppgår således till (113 524 000 + 1 593 000 — 72 144 000 =) 42 973 000 kronor, varav 9 160 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i skrivelse den 11 november 1960 förslag till utförande av ytterligare tre centralförråd för en beräknad totalkostnad av 36 000 000 kronor, varav för budgetåret 1961/62 erfordras 6 300 000 kronor.

Ämbetsverket hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas (9 160 000 + 6 300 000 =) 15 460 000 kronor.

Överbefälhavaren tillstyrker fortifikationsförvaltningens särskilda medelsframställning avseende ytterligare förrådsutbyggnad för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

En avsevärd utbyggnad av förrådsutrymmen för förvaring av ammunition erfordras under de närmaste budgetåren. Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 15 500 000 kronor för ändamålet. Anslagsmedlen torde få avses för fortsatta arbeten med beslutade objekt samt för påbörjande av tre nya centrala förrådsgrupper. I detta sammanhang får jag anmäla, att Kungl. Maj:t genom beslut den 2 december 1960 på framställning av fortifikationsförvaltningen bemyndigat ämbetsverket att utöver de belopp som för budgetåret 1960/61 står till förfogande under nu ifrågavarande anslag, utlagga entreprenader å ammunitionsförråd inom en kostnadsram av högst 3 000 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Vissa ammunitionsförråd* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 15 500 000 kronor.

[11] Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 400 000	4 052 289	1 533 540
1960/61	2 500 000		
1961/62 (förslag)	5 500 000		

1954—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1954/61 anvisat sammanlagt 9 000 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1953/54 anvisat 410 000 kronor. Anslagsmedlen avses för två bergförråd för ammunition m. m., utvidgning av ett annat sådant förråd, för friliggande förråd samt för personalbostäder vid ett bergförråd. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 15 135 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa av anläggningarna erfordras tillhopa 461 000 kronor. Beträffande en anläggning har kostnaderna ökat med 400 000 kronor på grund av under arbetets gång framkomna krav på ytterligare säkerhetsanordningar. Totalkostnaderna för här ifrågakvarande objekt beräknar ämbetsverket till $(15\,135\,000 + 461\,000 + 400\,000 =)$ 15 996 000 kronor. Återstående medelsbehov för att fullfölja här ifrågakvarande arbeten utgör således $(15\,996\,000 - 9\,410\,000 =)$ 6 586 000 kronor, varav 5 080 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen framlägger vidare förslag till ytterligare friliggande förråd för en kostnad av 500 000 kronor, vilket belopp i sin helhet erfordras för nästa budgetår.

Ämbetsverket hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas $(5\,080\,000 + 500\,000 =)$ 5 580 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 5 500 000 kronor. Anslaget torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt samt för utförande i enlighet med fortifikationsförvaltningens förslag av ytterligare friliggande förråd. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anordnande av vissa förråd för marinen m. m.* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 5 500 000 kronor.

[12] Uppställningsplatser för radarstationer

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	8 800 000	3 839 386	8 586 146
1960/61	4 730 000		
1961/62 (förslag)	2 300 000		

1950—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/61 anvisat sammanlagt 51 680 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 972 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 2 600 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåren 1954/58. Slutligen har av ett äldre anslag kunnat utnyttjas 1 021 000 kronor. De medel, som kunnat disponeras för här ifrågakvarande ändamål, uppgår således till $(51\,680\,000 + 972\,000 + 2\,600\,000 + 1\,021\,000 =)$ 56 273 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att totalkostnaden för redan färdigställda anläggningar samt för pågående arbeten med uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet uppgår till 80 488 000 kronor, varav 1 390 000 kronor erfordras för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa av anläggningarna. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras (80 488 000 — 56 273 000 =) 24 215 000 kronor, varav 1 625 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen framlägger i medelsäskandena för nästa budgetår förslag till anordnande av ytterligare ett antal uppställningsplatser m. m. för en kostnad av 8 600 000 kronor, varav 700 000 kronor erfordras för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare vissa anläggningar.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas (1 625 000 + 700 000 =) 2 325 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 2 300 000 kronor. Anslaget torde få användas för fortsatt byggande av uppställningsplatser för radarstationer för marinen och flygvapnet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppställningsplatser för radarstationer* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 300 000 kronor.

[13] *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleribatterier*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	9 000 000	6 061 106	3 946 964
1960/61	10 500 000		
1961/62 (förslag)	11 200 000		

1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1951/61 anvisat sammanlagt 62 300 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåren 1952/54 anvisat sammanlagt 2 064 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 600 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55 och 945 000 kronor under budgetåren 1957/59. Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 100 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (62 300 000 + 2 064 000 + 600 000 + 945 000 + 100 000 =) 66 009 000 kronor. Medlen avses för tjugu kustartilleribatterier jämte modernisering av vissa äldre batterier m. m.

Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 80 860 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att kostnaderna beträffande sju av anläggningarna ökat med tillhoppa 7 232 000 kronor på grund av ökade krav på skydd och spridning. Kostnaderna för modernisering av äldre batterier har likaledes ökat med 450 000 kronor på grund av ökade krav på skydd. Slutligen beräknas den automatiska kostnadsstegringen intill den 1 januari 1960 för icke färdigställda anläggningar uppgå till sammanlagt 1 229 000 kronor. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till $(80\,860\,000 + 7\,232\,000 + 450\,000 + 1\,229\,000 =)$ 89 771 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras $(89\,771\,000 - 66\,009\,000 =)$ 23 762 000 kronor, varav 12 261 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för en uppskattad kostnad av 35 000 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 12 261 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för detta ändamål anvisas 11 200 000 kronor för nästa budgetår. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten på redan beslutade objekt. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa fortifikatoriska anordningar för kustartilleri-batterier* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 11 200 000 kronor.

[14] Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 000 000	7 120 259	3 752 444
1960/61	12 150 000		
1961/62 (förslag)	15 800 000		

1947—1949 och 1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1947/61 anvisat sammanlagt 53 900 000 kronor. Riksdagen har härjämte för samma ändamål till vissa i arbetslöshetsbekämpande syfte anordnade arbeten på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1952/53 anvisat 320 000 kronor, varjämte arbetsmarknadsstyrelsen ställt 205 000 kronor till förfogande för sådana arbeten utförda under budgetåret 1954/55.

Av ett äldre anslag har vidare kunnat utnyttjas 315 000 kronor samt av vissa gåvomedel 48 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till $(53\,900\,000 + 320\,000 + 205\,000 + 315\,000 + 48\,000 =)$ 54 788 000 kronor. Medlen avses för utbyggnad av centraler m. m. för stridslednings- och luftbevakningsorganisationen och fasta radiolänkförbindelser. Kostnaderna för ifrågavarande anläggningar m. m. beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 95 308 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande vissa ej färdigställda anläggningar erfordras tillhoppa 2 580 000 kronor. Beträffande en anläggning har kostnaderna ökat med 360 000 kronor till följd av att arbetsplatsens dyrortsgrupp under arbetets gång ändrats. Vidare har kostnaderna beträffande en anläggning ökat med 3 200 000 kronor sedan numera platsen för anläggningen fastställts och kostnaderna med hänsyn till de lokala förhållandena kunnat uppskattas närmare. Slutligen har kostnaderna för två anläggningar uppräknats med 3 000 000 kronor. Dessa anläggningar avsågs tidigare få en provisorisk utformning. Av föreliggande underlag framgår emellertid att anläggningarna måste bli större och få mera kvalificerade uppgifter än som tidigare planerats, vilket medfört att en provisorisk utbyggnad icke ansetts lämplig. Kostnaderna för samtliga ifrågavarande anläggningar m. m. beräknar fortifikationsförvaltningen sålunda till $(95\,308\,000 + 2\,580\,000 + 360\,000 + 3\,200\,000 + 3\,000\,000 =)$ 104 448 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras $(104\,448\,000 - 54\,788\,000 =)$ 49 660 000 kronor, varav 15 803 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 15 803 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 15 800 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten med redan beslutade objekt. Jag får i detta sammanhang anmäla, att sådana kostnader för arbeten av byggnadsteknisk natur i en större anläggning vilka uteslutande betingas av den teletekniska utrustningen i anläggningen bestritts med anlitande av medel, som anvisats för anskaffning av denna utrustning. Beträffande en annan anläggning av samma natur har fortifikationsförvaltningen anmält en avsevärd kostnadsökning. Jag förutsätter emellertid att jämväl beträffande denna anläggning kostnaderna för vissa speciella anordningar av byggnadsteknisk natur skall kunna bestridas av de för materielanskaffningen anvisade medlen samt att någon kostnadsökning utöver den som betingas av förändringar i prisnivån icke skall behöva förekomma.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Anordnande av vissa lokaler för luftbevakningen*
m. m. för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av
15 800 000 kronor.

[15] **Tygmaterielförråd i berg**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	4 800 000	2 558 148	3 492 096
1960/61	2 130 000		
1961/62 (förslag)	10 000		

1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/61 anvisat sammanlagt 39 830 000 kronor. Av äldre anslag har härjämte kunnat utnyttjas 6 040 000 kronor. De medel som kunnat disponeras för här ifrågavarande ändamål uppgår således till (39 830 000 + 6 040 000 =) 45 870 000 kronor. Medlen avses för åtta olika anläggningar. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades av fortifikationsförvaltningen i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 47 870 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 beträffande en anläggning erfordras 108 000 kronor. För fullföljande av byggnadsprogrammet erfordras (47 870 000 + 108 000 — 45 870 000 =) 2 108 000 kronor, varav 1 000 000 kronor för budgetåret 1961/62. Medlen är avsedda för fortsatt utbyggnad av ett förråd.

Fortifikationsförvaltningen anmäler härjämte behov av medel för ytterligare två förråd.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 1 000 000 kronor.

Departementschefen

Inom fastställd ram för försvarsdepartementets kapitalbudget bör anslaget för nästa budgetår uppföras med 10 000 kronor. Jag förutsätter härvid, att pågående arbeten inom en anläggning får fortsättas i den mån förefintlig behållning å anslaget det medger. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tygmaterielförråd i berg* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 kronor.

[16] **Fullträffsäkra uppehållsplatser**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	6 900 000	3 841 336	4 173 435
1960/61	2 420 000		
1961/62 (förslag)	500 000		

Detta anslag avses för anordnande av fullträffsäkra uppehållsplatser för såväl militära som civila myndigheter.

1951—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1950/61 anvisat sammanlagt 69 320 000 kronor. Utöver dessa anslagsmedel har för samma ändamål kunnat utnyttjas sammanlagt 7 315 000 kronor från anslag under statens allmänna fastighetsfond m. fl. De medel som kunnat disponeras för ändamål, som avses med anslaget, uppgår således till $(69\,320\,000 + 7\,315\,000 =) 76\,635\,000$ kronor.

Enligt en i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår intagen sammanställning avses 41 911 000 kronor av anslagsmedlen för lokaler för militära staber m. m., medan 28 620 000 kronor står till förfogande för vissa civila myndigheters behov och 6 104 000 kronor avses för gemensamma ändamål. Utbyggnaden av anläggningarna sker i huvudsak efter en av överbefälhavaren efter samråd med berörda myndigheter upprättad generalplan, som är föremål för fortlöpande översyn för att modernitetskrav skall kunna tillgodoses i största möjliga utsträckning. Kostnaderna för att genomföra planen beräknades i fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1960/61 till 129 288 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för fullföljandet av byggnadsprogrammet erfordras $(129\,288\,000 - 76\,635\,000 =) 52\,653\,000$ kronor. För den fortsatta utbyggnaden under budgetåret 1961/62 beräknar fortifikationsförvaltningen medelsbehovet till 1 025 000 kronor, varav 99 000 kronor för försvarets del, 176 000 kronor för vissa civila statliga myndigheters behov och 750 000 kronor för gemensamma ändamål.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av att påbörja ytterligare anläggningar för en kostnad av 3 750 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 1 025 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 500 000 kronor. Anslagsmedlen bör användas för att fortsätta pågående arbeten. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fullträffsäkra uppehållsplatser* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringanslag av 500 000 kronor.

[17] Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	13 000 000	12 966 002	46 135
1960/61	15 500 000		
1961/62 (förslag)	20 000 000		

Efter förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1953:200 angående flyttning av Stockholms örlogsbas har riksdagen beslutat, att örlogsbasen skall flyttas till Stockholms södra skärgård, varvid örlogsvärvet skall förläggas till Muskö. För vissa förberedelse- och utredningsarbeten har riksdagen efter förslag av Kungl. Maj:t i 1954, 1956 och 1957 års statsverkspropositioner anvisat sammanlagt 900 000 kronor under förevarande anslag. Vidare har riksdagen efter förslag i statsverkspropositionen B år 1958 för påbörjande av en första etapp av örlogsvärvets utbyggnad anvisat 1 000 000 kronor under anslaget. Slutligen har riksdagen efter förslag i 1959 och 1960 års statsverkspropositioner anvisat ytterligare 28 500 000 kronor under anslaget.

Utbyggnaden av Muskövarvet fortsättes i huvudsak enligt ett av chefen för marinen i skrivelse den 8 november 1958 framlagt förslag till utformning av ifrågavarande varvsenhet. Enligt detta förslag uppgår totalkostnaderna för varvsanläggningen till 106 miljoner kronor enligt prisläget den 1 april 1957 utöver de medel, som till och med budgetåret 1958/59 disponerats för utbyggnad av anläggningen. Utanför den framlagda kostnadsramen faller kostnaderna för bogserbåt och färjor. Utbyggnaden förutsättes ske under budgetåren 1959/65.

Vid anmälan av det av chefen för marinen framlagda förslaget i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 42—43) tillstyrkte departementschefen, att utbyggnaden av Muskövarvet skulle fortsättas i huvudsak enligt det framlagda förslaget. Utbyggnaden borde verkställas under en sexårsperiod med början budgetåret 1959/60.

Genom beslut den 14 oktober 1960 medgav Kungl. Maj:t, att armétygförvaltningens rörelsekapital finge anlitas för att förskottsvis bestrida kostnader för anskaffning av ett parti spontplank samt maskinutrustning för arbetena å Muskövarvet intill en sammanlagd kostnad av 9 000 000 kronor, vilken kostnad slutligt skulle bestridas av anslag som framdeles komme att anvisas för utbyggnaden av Muskövarvet.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i sina medelsäskanden för nästa budgetår, att för täckande av den automatiska kostnadsstegringen intill den 1 april 1960 erfordras 6 700 000 kronor. För att fullfölja byggnadsprogrammet erfordras således $(106\,000\,000 + 6\,700\,000 - 28\,500\,000 =)$ 84 200 000 kronor, varav 24 900 000 kronor för budgetåret 1961/62. Av sistnämnda belopp utgöres 2 900 000 kronor av medel som erfordras för täckande av kostnadsstegring.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 24 900 000 kronor.

Departementschefen

Riksdagen fattade 1953 beslut om utflyttning av Stockholms örlogsvärv till Muskö. År 1958 framlade chefen för marinen ett förslag till utbyggnad

av varvet för en totalkostnad av 106 miljoner kronor. Utbyggnaden förutsattes skola verkställas under en sexårsperiod med början budgetåret 1959/60. Enligt en i 1959 års statsverksproposition (bil. 25, s. 42) intagen, av fortifikationsförvaltningen upprättad plan för byggnadsprogrammets genomförande under angiven tidsperiod erfordrades för budgetåren 1959/61 tillhopa 31 miljoner kronor och för budgetåret 1961/62 en årskvot av 21 miljoner kronor. 1959 och 1960 års riksdagar har anvisat tillhopa 28,5 miljoner kronor för utbyggnaden enligt det framlagda förslaget.

För nästa budgetår äskar fortifikationsförvaltningen en medelsanvisning av 24,9 miljoner kronor, varav 2,9 miljoner kronor för täckande av prisstegring. Inom fastställd kostnadsram för försvarsdepartementets kapitalbudget bör anslaget för nästa budgetår uppföras med ett belopp av 20 000 000 kronor.

Jag får i detta sammanhang anmäla, att den av mig föreslagna minskningen av det av fortifikationsförvaltningen äskade beloppet kommer att medföra en försening av varvets färdigställande. Inom fortifikationsförvaltningen pågår en omarbetning av arbetsplanen för varvet. Först sedan denna under våren 1961 slutförts kan konsekvenserna av den minskade medelstilldelningen närmare angivas. En viss begränsning av det tidigare framlagda förslaget till utbyggnad av varvet bör emellertid företagas. Sålunda bör en i 1958 års förslag förutsatt särskild anläggning för motor-torpedbåtar m. m. icke komma till utförande. Jag förutsätter, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att fatta beslut om den slutliga utformningen av varvsanläggningen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Flyttning av Stockholms örlogsbas (Muskövarvet)*
för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av
20 000 000 kronor.

[18] Anläggningar för robotvapen

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	700 000	271 174	1 131 006
1960/61	1 500 000		
1961/62 (förslag)	3 000 000		

1956—1960 års riksdagar har för detta ändamål för budgetåren 1956/61 anvisat sammanlagt 3 970 000 kronor. Anslaget avses för batterier och förråd för robotvapen. Kostnaderna för ifrågavarande objekt beräknades i medelsäskandena för budgetåret 1960/61 till 57 770 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen anmäler i medelsäskandena för nästa budgetår, att för täckande av automatisk kostnadsstegring intill den 1 januari 1960 erfordras sammanlagt 1 951 000 kronor. För att fullfölja byggnads-

programmet erfordras (57 770 000 + 1 951 000 — 3 970 000 =) 55 751 000 kronor, varav 3 000 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Ämbetsverket anmäler härjämte behov av ytterligare anläggningar för 1 500 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 3 000 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 3 000 000 kronor. Anslagsmedlen torde få användas för fortsatta arbeten för flygvapnet enligt det framlagda byggnadsprogrammet samt för projektering m. m. av fortifikatoriska anläggningar för ett kustrobotbatteri. Beslut i fråga om sistnämnda anläggning bör komma till utförande torde få ankomma på Kungl. Maj:t. Slutlig ställning härtill bör dock icke tagas förrän närmare underlag föreligger beträffande den ifrågasatta robotanskaffningen och sedan på grundval av den nu föreslagna projekteringen kostnaderna för erforderliga byggnadsåtgärder närmare kunnat angivas.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anläggningar för robotvapen* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 3 000 000 kronor.

[19] Övriga befästningsarbeten

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	9 630 000	5 027 182	7 174 752
1960/61	9 600 000		
1961/62 (förslag)	8 500 000		

I det föregående har redogjorts för fortifikationsförvaltningens medelsäskanden för nästa budgetår i den mån de kunnat hänföras till de förlöpande investeringsanslagen under befästningars delfond. Fortifikationsförvaltningen har emellertid härutöver äskat medel för ett flertal andra arbeten m. m. av beskaffenhet att böra bestridas av investeringsanslag under denna delfond. Det sammanlagda medelsbehovet under nästa budgetår för dessa ändamål har beräknats till i runt tal 9 605 000 kronor. Härutöver anmäler ämbetsverket behov av ytterligare arbeten för en total kostnad av 17 700 000 kronor.

Departementschefen

För att de mest angelägna av ifrågavarande arbeten skall komma till utförande föreslår jag, att för nästa budgetår anvisas 8 500 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma om hur anslagsmedlen skall fördelas på de olika byggnadsföretagen.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Övriga befästningsarbeten* för budgetåret 1961/62
anvisa ett investeringsanslag av 8 500 000 kronor.

[20] **Vissa markförvärv för befästningar**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 200 000	239 807	2 110 374
1960/61	1 200 000		
1961/62 (beräknat belopp)	3 700 000		

Under hänvisning till vad jag anfört under punkt 7, får jag hemställa,
att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Vissa
markförvärv för befästningar* för budgetåret 1961/62 beräkna
ett investeringsanslag av 3 700 000 kronor.

B. FÖRSVARETS FABRIKSFOND

[21] **Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för försvarets
fabriksverk**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	2 500 000	2 588 750	4 846 720
1960/61	2 500 000		
1961/62 (förslag)	2 000 000		

Anslaget avses dels för ersättningsanskaffning av maskiner och utrustning samt den nyanskaffning av maskiner som erfordras i samband med den fortlöpande rationaliseringen av driften och upptagande av nya tillverkningar och dels för anskaffning av maskiner i samband med tillkomsten av nya produktionsenheter.

1959 och 1960 års riksdagar har för budgetåren 1959/61 anvisat sammanlagt 5 000 000 kronor för detta ändamål, varav 1 000 000 kronor avsetts för anskaffning av maskiner och utrustning till den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden.

Försvarets fabriksstyrelse anmäler, att styrelsen för nästa budgetår beräknar behovet av investeringsmedel för den normala ny- och ersättningsanskaffningen till i genomsnitt cirka 2 000 000—3 000 000 kronor per år. För budgetåret 1961/62 hemställer styrelsen, att för ändamålet anvisas 2 000 000 kronor.

Fabriksstyrelsen anmäler vidare, att kostnaderna för anskaffning av maskiner och utrustning till förenämnda sammansättningsverkstad be-

räknats till totalt 1 500 000 kronor enligt 1956 års prisnivå, av vilket belopp 1 000 000 kronor tidigare anvisats under anslaget. Fabriksstyrelsen hemställer att till fullföljande av maskinanskaffningen för nästa budgetår anvisas (1 500 000 — 1 000 000 =) 500 000 kronor.

För nästa budgetår äskar fabriksstyrelsen således (2 000 000 + 500 000 =) 2 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 2 000 000 kronor, vilket belopp torde få användas främst för fortlöpande ny- och ersättningsanskaffning av maskiner och utrustning m. m. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och utrustning m. m. för förswarets fabriksverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor.

[22] Vissa byggnadsarbeten för förswarets fabriksverk

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1959/60	1 2 900 000	2 594 317	3 4 798 494
1960/61	1 600 000		
1961/62 (förslag)	1 500 000		

¹ Avser anslagen Förswarets fabriksverks dispositionsanslag och Diverse byggnadsarbeten.

² Avser nettoutgiften å de under 1) nämnda anslagen.

³ Avser behållningen å de under 1) nämnda anslagen.

Under ifrågavarande anslagsrubrik har från och med budgetåret 1960/61 sammanförts de tidigare under förswarets fabriksfond uppförda anslagen Förswarets fabriksverks dispositionsanslag och Diverse byggnadsarbeten.

Förswarets fabriksstyrelse hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 4 000 000 kronor, varav 200 000 kronor för oförutsedda mindre byggnadsarbeten, 2 380 000 kronor för att fullfölja första byggnadsetappen av den av 1958 års riksdag beslutade sammansättningsverkstaden (jfr prop. 1958: 110, s. 567) och återstoden 1 420 000 kronor, för utförande av de mest angelägna av i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 43) anmälda byggnadsarbeten, ävensom för i följande förteckning upptagna byggnadsföretag.

Byggnadsföretag	Kostnad
Utbyggnad av den till Carl Gustafs stads gevärsfaktori hörande skjutbanan vid Hugelsta	350 000
Nytt surkokeri för tillverkning av nitrocellulosa vid Åkers krutbruk	625 000
Provskjutningsstation för raketer vid Åkers krutbruk	500 000
Summa kronor	1 475 000

Beträffande sammansättningsverkstaden anmäler fabriksstyrelsen att, såsom framgår av 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 44), den totala byggnadskostnaden för första byggnadsetappen beräknas uppgå till 6 580 000 kronor, vartill kommer vissa kostnader för markförvärv. Då till byggnadskostnadernas bestridande hittills anvisats 4 200 000 kronor, bör återstående belopp eller (6 580 000 — 4 200 000 =) 2 380 000 kronor, upptagas under ifrågavarande anslag för budgetåret 1961/62.

Departementschefen

Jag föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 500 000 kronor. Dessa medel bör få utnyttjas för smärre byggnadsarbeten föranledda av ändrade tillverkningar och rationaliseringar av driften samt för de mest angelägna av övriga av fabriksstyrelsen anmälda byggnadsföretag. Jag förutsätter härvid, att ytterligare medel icke erfordras för nästa budgetår för sammansättningsverkstaden, vilken på grund av mellankommande omständigheter ännu icke kunnat påbörjas. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten för försvarets fabriksverk* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 500 000 kronor.

[23] **Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige**

	Anslag
1960/61	1 850 000
1961/62 (förslag)	500 000

Efter förslag av Kungl. Maj:t i 1960 års statsverksproposition (bil. 26, s. 45) har riksdagen för budgetåret 1960/61 anvisat dels 1 650 000 kronor för uppförande av centraltvätteri för västra Sverige, dels ock 1 850 000 kronor för maskinanskaffningar m. m. för detta tvätteri.

Genom beslut den 3 juni 1960 har Kungl. Maj:t förordnat, att ifrågavarande tvätteri skulle förläggas till Alingsås.

Försvarets fabriksstyrelse anmäler, att kostnaderna för maskinanskaffningar m. m. för det blivande centraltvätteriet jämlikt förenämnda proposition uppskattats till 4 100 000 kronor. Då för budgetåret 1960/61 anvisats 1 850 000 kronor, erfordras för ändamålet ytterligare (4 100 000 — 1 850 000 =) 2 250 000 kronor, varav 500 000 kronor för budgetåret 1961/62.

Fabriksstyrelsen hemställer, att för budgetåret 1961/62 anvisas 500 000 kronor.

Departementschefen

Jag föreslår, att för nästa budgetår anvisas 500 000 kronor för fortsatta maskinanskaffningar m. m. för ifrågavarande centraltvätteri. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av maskiner och annan utrustning för centraltvätteri för västra Sverige* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 500 000 kronor.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet :

Berndt Bodin

KAPITALBUDGETEN

KAPITALINVESTERINGAR

SOCIALDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 ja-
nuari 1961.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden NILSSON, STRÄNG, ANDERSSON,
LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, NETZÉN, JOHANSSON,
AF GEIJERSTAM, HERMANSSON.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Nilsson, anmäler följande under socialdepartementets handläggning hörande ärenden angående kapitalinvesteringar för budgetåret 1961/62 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond

[1] Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna. Under rubriken Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården har för innevarande budgetår anvisats ett investeringsanslag av 2 500 000 kronor.

Socialstyrelsen har hemställt, att 1 000 000 kronor anvisas för uppförande av personalbostäder vid ungdomsvårdsskolorna.

Styrelsen framhåller, att den betydande utvidgningen av organisationen har ökat den redan förut besvärande bristen på personalbostäder. Vid vissa skolor uppstår avsevärda svårigheter att rekrytera personal, då lämplig bostad på skolan eller i dess närhet inte kan erbjudas. Vid några skolor har personal måst beredas bostad i utrymmen avsedda för elever. Denna anordning har minskat skolornas kapacitet. Styrelsen är inte nu beredd föreslå vid vilka skolor bostäder bör uppföras under nästa budgetår. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma härom.

Socialstyrelsen har vidare hemställt, att 167 250 kronor måtte anvisas för byggnadsarbeten vid skolornas jordbruk enligt följande specifikation:

Projekt	Kostnad Kr.
1. Växthus vid Hammargården	118 850
2. D:o vid Ryagården	26 000
3. Maskinhall vid Forsane	18 400
4. Oljeeldning i växthuset vid Lövsta	4 000

Byggnadsstyrelsen har — efter samråd med *socialstyrelsen* — anmält ett behov av 4 215 000 kronor för nästa budgetår till följande byggnadsföretag, för vilka styrelsen överlämnat ritningsförslag och kostnadsuppgifter.

Skola	Projekt	Kostnad Kr.
1. Bärby	Mottagningsavdelning	300 000
2. Forsane	»	300 000
3. Hammargården	»	325 000
4. Härsjögården	»	300 000
5. Johannisberg	»	300 000
6. Lövsta	»	300 000
7. Forsane	Snickeriverkstad	525 000
8. Långanäs	Mekanisk verkstad	275 000
9. Margretelund	Tillbyggnad av snickeriverkstad	80 000
10. Broby	Skolbyggnad	170 000
11. Folåsa	»	200 000
12. Östra Spång	Verkstadspaviljong	200 000
13. Vemyra	Skolbyggnad	250 000
14. Bärby	Gymnastikbyggnad	345 000
15. Eknäs	»	345 000

Byggnadsstyrelsen har beträffande de under 1.—6. upptagna mottagningsavdelningarna anført, att de utformats i huvudsaklig överensstämmelse med tidigare uppförda sådana avdelningar.

De under 7.—13. upptagna byggnadsföretagen har i huvudsak projekterats i enlighet med av kommittén för ungdomsvårdsskolorna i dess betänkande *Verksamheten vid ungdomsvårdsskolor* (SOU 1959:25) framlagt förslag. Snickeriverkstaden vid Forsane har dock erhållit en något större golvyta än vad kommittén föreslog. Vid Vemyra har — förutom en ny skolbyggnad — föreslagits vissa ändringar i befintlig skol- och verkstadsbyggnad.

Beträffande den närmare utformningen av nämnda byggnadsföretag torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Departementschefen

Tidigare denna dag har jag vid behandlingen under driftbudgeten av ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag förordat, att slutna avdelningar skall uppföras vid Lövsta, Hammargården, Forsane, Bärby och Råby. Kostnaderna för dessa byggnadsarbeten beräknas till sammanlagt 1 550 000 kronor.

I angivna sammanhang har jag vidare förordat, att en elevpaviljong med

10 platser skall uppföras vid Bärby. Kostnaderna härför beräknas till 280 000 kronor. För budgetåret 1959/60 har 150 000 kronor anvisats till bestridande av kostnaderna för ritning och projektering av en ny ungdomsvårdsskola för manliga elever. Detta belopp bör få disponeras för uppförande av nämnda elevpaviljong. Därutöver erfordras 130 000 kronor, vilket belopp nu bör anvisas.

Jag tillstyrker vidare, att 80 000 kronor anvisas för tillbyggnad av snickeriverkstad vid Margretelund, 250 000 kronor till skolbyggnad vid Vemyra, 119 000 kronor till växthus vid Hammargården samt 18 000 kronor till maskinhall vid Forsane.

Socialstyrelsens och byggnadsstyrelsens övriga förslag till nybyggnader m. m. får övervägas vid prövningen av anslagen till ungdomsvårdsskolorna för budgetåret 1962/63 och därefter. Vissa av de framlagda förslagen torde efter Kungl. Maj:ts prövning kunna komma i fråga som beredskapsarbeten om arbetsmarknadsläget ger anledning därtill.

Vid behandlingen av ungdomsvårdsskolornas avlöningsanslag har jag förordat, att Håkanstorps yrkesskola för fläckor skall inordnas i den permanenta skolorganisationen. Skolan drivs nu i förhyrda lokaler. Jag tillstyrker, att 60 000 kronor anvisas för inköp av skolfastigheten.

På grund av den betydande utvidgningen av organisationen under senare år och det av mig i det föregående förordade byggnadsprogrammet är det nödvändigt att vid vissa skolor uppföra ytterligare bostadshus. Jag beräknar 1 793 000 kronor för nämnda ändamål. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma vid vilka skolor bostäder bör uppföras under nästa budgetår.

För det av mig angivna byggnadsprogrammet m. m. erfordras sålunda (1 550 000 + 130 000 + 80 000 + 250 000 + 119 000 + 18 000 + 60 000 + 1 793 000) 4 000 000 kronor.

Anslagets rubrik bör ändras till Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna. Eventuell behållning på det gamla anslaget bör överföras till det nya anslaget.

Med hänsyn till läget inom vårdområdet synes Kungl. Maj:t — i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår — böra erhålla medgivande att, om så befinnes lämpligt, inom anslagets ram omdisponera medel till annat byggnadsföretag än de nu nämnda.

I detta sammanhang torde jag få uppta frågan om bestridande av vissa merkostnader för byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna.

För innevarande budgetår har under kommunikationsdepartementet anvisats ett investeringsanslag till merkostnader för vissa byggnadsarbeten. Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden. Vissa av dessa företag avser ungdomsvårdsskolorna och de statliga vårdanstalterna för alkoholmissbrukare.

I 1958 års statsverksproposition (Bil. 27 s. 151 f) anförde chefen för kom-

munikationsdepartementet, att då den närmare bedömningen av byggnadskostnadernas storlek lämpligen borde ske inom det departement som från början handlagt frågan om medelsanvisning för ifrågavarande byggnadsföretag syntes en ändrad ordning för merkostnadernas bestridande angelägen. En lösning vore därvid att vidga användningen av konstruktionen med kollektivanslag vid anvisande av medel för nya byggnadsföretag, en annan att tillskapa särskilda merkostnadsanslag för de departement, som regelbundet anvisar medel för större byggnadsföretag. Häremot hade riksdagen inte någon erinran.

För egen del förordar jag, att angivna merkostnader bestrides från resp. byggnadsanslag. Byggnadsstyrelsen har såvitt avser ungdomsvårdsskolorna anmält ett behov av 436 000 kronor för olika byggnadsföretag vid Bärby, Hammargårdens, Långanäs, Stigby, Råby, Gräskärns, Sundbo, Hornö och Hårsjögårdens yrkesskolor samt Bistagårdens hem- och yrkesskola. Jag förordar, att nämnda belopp beräknas för ifrågavarande ändamål.

Det sammanlagda anslagsbehovet beräknar jag på grund härav till (4 000 000 + 436 000) 4 436 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid ungdomsvårdsskolorna* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 4 436 000 kronor.

[2] *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare.* För innevarande budgetår har å kapitalbudgeten under rubriken *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Svartsjö för alkoholmissbrukare* anvisats ett investeringsanslag av 310 000 kronor samt under rubriken *Vissa byggnadsarbeten vid statens vårdanstalt å Brotorp för alkoholmissbrukare* ett investeringsanslag av 700 000 kronor, alltså sammanlagt 1 010 000 kronor.

Yrkanden

Framställningar om anslag har inkommit dels från *byggnadsstyrelsen* beträffande vissa byggnadsarbeten m. m. vid Svartsjö, Venngarn och Brotorp, dels från *anstaltsstyrelsen* angående viss nybyggnad vid Gudhem. De nämnda framställningarna avser följande arbetsobjekt.

Arbetsobjekt	Beräknad kostnad per den 1 juli 1960
<i>Svartsjö</i>	
1. Sex familjebostadshus å 3 rum och kök	450 000
2. Ny brandbod samt personalbad	108 000
3. Anslutning av Kungsgårdens avloppssystem till reningsverket samt sammanbindning av Kungsgårdens vattenledningsnät med vårdanstaltens	270 000
4. Vattenreservoar med ledningar m. m.	220 000
5. Verkstadsbyggnad	550 000
	<u>1 598 000</u>

Arbetsobjekt	Beräknad kostnad per den 1 juli 1960	
<i>Venngarn</i>		
6. Merkostnader för anordnande av reningsverk samt kostnader för vissa avloppsledningar	125 000	125 000
<i>Brotorp</i>		
7. Visst anslagsöverskridande m. m.	45 000	
8. Ombyggnad av huvudbyggnaden samt uppförande av bostadshus för ogift personal m. m.	455 000	
9. Tre familjebostadshus	230 000	730 000
<i>Gudhem</i>		
10. Läkarbostad	135 000	135 000
	Summa kronor	2 588 000

Motivering

1. Byggnadsstyrelsen föreslår, att styrelsens i 1959 års statsverksproposition (bil. 26, punkt 2) redovisade förslag om uppförande av sex familjebostäder å 3 rum och kök upptages på nytt. Husen bör utföras enligt någon av bostadsstyrelsens typritningar.

2.—4. Byggnadsstyrelsen upprepar tidigare, i 1960 års statsverksproposition (bil. 27, punkt 2) redovisade förslag. Kostnaderna har omräknats.

5. Byggnadsstyrelsen lade i sina anslagsäskanden för innevarande budgetår fram förslag till en ny verkstadsbyggnad för den öppna vårdavdelningen, kostnadsberäknad till 700 000 kronor. Kungl. Maj:t har sedermera uppdragit åt byggnadsstyrelsen att i samråd med anstaltsstyrelsen utreda möjligheterna att till lägre kostnader än de beräknade anordna verkstadslokaler. Ett nytt förslag till verkstadsbyggnad har nu framlagts, kostnadsberäknat till 550 000 kronor.

6. Anslag har tidigare beviljats med sammanlagt 850 000 kronor för omläggning av vatten- och avloppsledningar samt anläggning av reningsverk. Vid arbetenas utförande har det visat sig att de dåliga markförhållandena nödvändiggjort ej förutsedda förstärkningsarbeten m. m. Kostnaderna för dessa extraarbeten uppgår till 55 000 kronor. Det har vidare visat sig, att reningsverket inte kunnat klara regnvattentillflödet tillfredsställande. Vissa regnvattenledningar måste därför omkopplas. Kostnaderna för erforderliga ändringar i ledningsdragningen har uppskattats till 70 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

7. Till vissa ändrings- och förbättringsarbeten vid Brotorp i samband med dess omdisposition till vårdanstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare beviljade 1958 års riksdag ett investeringsanslag av 145 000 kronor. Oförutsedda arbeten har föranlett anslagsöverskridande. Dessutom återstår en del arbeten, såsom utvändig målning, utvändiga plåtarbeten m. m. De slutliga kost-

naderna för ifrågavarande ändrings- och förbättringsarbeten beräknas till sammanlagt 190 000 kronor, varför ett tilläggsanslag av 45 000 kronor är erforderligt.

8. Kungl. Maj:t har uppdragit åt byggnadsstyrelsen att för en sammanlagd kostnad av högst 1 120 000 kronor låta vid Brotorpsanstalten dels uppföra en annexbyggnad samt ett personalbostadshus, dels i anslutning därtill utföra vissa ombyggnadsarbeten m. m. För arbetenas påbörjande har anvisats 700 000 kronor. Byggnadsstyrelsen föreslår, att för dessa arbetens fullföljande anvisas 455 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960.

9. På framställning av anstaltsstyrelsen har byggnadsstyrelsen föreslagit att tre familjebostadshus skall uppföras vid vårdanstalten enligt någon av bostadsstyrelsens typritningar. Anstaltsstyrelsen har framhållit, att ingen lokal hyresmarknad finnes på orten och att tillgången på bostäder måste tillmätas utslagsgivande betydelse, då det gäller att förvärva för den utbyggda anstaltens drift lämpad personal. Kostnaderna för de tre bostadshusen har efter prisläget den 1 juli 1960 beräknats till 230 000 kronor.

10. Anstaltsstyrelsen har föreslagit, att ett bostadshus om ca 120 m² skall uppföras vid anstalten för innehavaren av den i personalstaten upptagna läkartjänsten i Ae 24. Styrelsen förutsätter att ett bostadshus skall kunna byggas i sådan närhet av anstalten, att dess ledningssystem såväl för vatten och avlopp som för värme kan utnyttjas. Styrelsen beräknar kostnaderna till ca 135 000 kronor.

Departementschefen

För en förnyelse och upprustning av byggnadsbeståndet vid Svartsjö enligt den av 1956 års riksdag i princip godkända byggnadsplanen återstår, sedan de nya vårdpaviljongerna färdigställets, anordnande av nya verkstadslokaler och ombyggnad av slottet.

I fråga om verkstadslokalerna har byggnadsstyrelsen efter samråd med anstaltsstyrelsen nu lagt fram nytt förslag till verkstadsbyggnad, kostnadsberäknat till 550 000 kronor. Jag tillstyrker detta förslag.

Vad angår ombyggnaden av slottet har byggnadsstyrelsen på uppdrag av Kungl. Maj:t och i samråd med anstaltsstyrelsen utrett möjligheterna att till lägre kostnader än de tidigare beräknade anordna sjuk- och mottagningsavdelning m. m. i slottsbyggnaden. Som ett alternativ har utarbetats ett förslag till uppförande av en ny byggnad för en sådan avdelning i anslutning till den slutna avdelningen. Sistnämnda lösning tillstyrkes av byggnadsstyrelsen. Förslaget remissbehandlas f. n.

Byggnadsstyrelsens förslag i övrigt beträffande Svartsjöanstalten är jag nu inte beredd att tillstyrka.

I fråga om *Venn garn* tillstyrker jag byggnadsstyrelsens framställning om ytterligare medel till anordnande av reningsverket vid vårdanstalten samt om medel till vissa omläggningar av avloppsledningar. För ändamålet bör såsom styrelsen föreslagit anvisas 125 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag erinra om att nykterhetsvårdsutredningen.

såsom tidigare anmälts, lagt fram förslag till anordnande av en sluten avdelning vid Venngarnsanstalten. Detta förslag torde få upptagas i samband med behandlingen av utredningens slutbetänkande, som väntas bli avlämnat innevarande år och som bl. a. kommer att innehålla vissa förslag angående anstaltsorganisationen.

Vad beträffar *Brotorp* förordar jag, att 45 000 kronor anvisas för uppkomna merkostnader för ändrings- och renoveringsarbeten i samband med att fastigheten togs i anspråk som vårdanstalt för kvinnliga alkoholmissbrukare samt till vissa återstående arbeten, vilka bör utföras samtidigt med nu aktuella byggnadsarbeten vid vårdanstalten.

1960 års riksdag har beslutat, att en specialavdelning skall uppföras vid Brotorpsanstalten samt att huvudbyggnaden vid anstalten skall ombyggas och ett bostadshus för ogift personal uppföras. För innevarande budgetår har till påbörjande av dessa arbeten anvisats 700 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har beräknat återstående kostnader för ifrågavarande byggnadsarbeten till 455 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1960. Nämda belopp bör nu anvisas.

Byggnadsstyrelsen har i sina anslagsäskanden även upptagit tre familjebostadshus, kostnadsberäknade till 230 000 kronor. Jag tillstyrker, att ett familjebostadshus om tre rum och kök uppföres vid vårdanstalten. För ändamålet bör anvisas 75 000 kronor.

Framställningen om medel till uppförande av ett bostadshus vid *Gudhem* för innehavaren av tjänsten som läkare i Ae 24 kan jag biträda. Vården och behandlingen av patienterna är vid denna vårdanstalt i hög grad medicinskt inriktad. Läkaren är huvudansvarig för denna del av verksamheten. Det synes därför angeläget, att han erhåller bostad inom anstaltsområdet. Kostnaderna för uppförande av läkarbostad har beräknats till 135 000 kronor, vilket belopp bör anvisas.

Kostnaderna för de av mig i det föregående förordade förslagen uppgår till (550 000 + 125 000 + 45 000 + 455 000 + 75 000 + 135 000) 1 385 000 kronor.

Under föregående punkt har jag förordat, att merkostnader vid vissa byggnadsföretag bestrides från anslag under socialdepartementet. För täckande av merkostnader, som uppstått på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna, har byggnadsstyrelsen beträffande statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare anmält ett medelsbehov av 197 000 kronor, varav 119 000 kronor avser byggnadsföretag vid Svartsjöanstalten, tidigare kostnadsberäknade till ca 1 400 000 kronor, och 78 000 kronor byggnadsföretag vid Gudhemsanstalten, tidigare kostnadsberäknade till 920 000 kronor. Jag tillstyrker byggnadsstyrelsens framställning om anvisande av 197 000 kronor för ändamålet.

Jag förordar att till byggnadsarbeten m. m. erforderligt belopp anvisas under ett gemensamt anslag under rubriken Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Det sammanlagda anslagsbehovet beräknar jag till (1 385 000 + 197 000) 1 582 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa byggnadsarbeten m. m. vid statens vårdanstalter för alkoholmissbrukare* för budgetåret 1961/62 anvisa ett investeringsanslag av 1 582 000 kronor.

Statens utlåningsfonder

[3] **Lånefonden för bostadsbyggande.** Från fonden, till vilken medel anvisas i den mån så erfordras för utbetalning av beviljade lån, utlämnas tertiärlån till flerfamiljshus samt räntebärande egnahemslån och förbättringslån. För varje budgetår fastställs en ram för långivningen. För innevarande budgetår har anslaget till fonden uppförts med 820 000 000 kronor.

Bostadsbyggandets omfattning m. m.

Bostadsstyrelsen har i sin anslagsframställning behandlat frågan om bostadsbyggandets omfattning och fördelning. Styrelsen redovisar en med länsbostadsnämndernas medverkan genomförd undersökning av bostadsbyggnadsbehovet. Nämnderna har genom en enkät inhämtat vissa uppgifter från 370 större kommuner. Huvudfrågan var hur många lägenheter som uppskattades behöva påbörjas under första halvåret 1960 samt vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Uppskattningen skulle grundas på en bedömning av hur mycket antalet hushåll kunde komma att öka genom befolkningsförändringar och andra faktorer som påverkar lägenhetsefterfrågan, varvid bl. a. bostadsbristen borde beaktas. Vidare skulle det byggnadsbehov beaktas, som hänförde sig till behovet av lägenhetsreserv samt ersättning för lägenheter som avgår genom rivning och i andra former. Nämnderna har gjort motsvarande uppskattningar för kommuner, som ej omfattades av enkäten.

Enligt länsbostadsnämndernas uppgifter behöver drygt 80 000 lägenheter påbörjas i hela riket under vart och ett av budgetåren 1960/61 och 1961/62. Enkätkommunerna har i regel angivit, att det som behövt uppskattade påbörjandet även är möjligt med hänsyn till tillgången på färdig tomtmark. Beträffande Stor-Stockholm och Stor-Göteborg avser uppgifterna dock endast vad som faktiskt är möjligt att påbörja på grund av tillgången på exploateringsfärdig mark.

Av den årligen behövliga igångsättningen skulle ca 24 000 lägenheter avse småhus och ca 57 000 lägenheter flerfamiljshus. Enligt kommunernas och länsbostadsnämndernas bedömningar borde sålunda småhusbyggandet öka relativt sett mer än flerfamiljshusbyggandet. Länsbostadsnämnderna har vid sin granskning reducerat kommunernas uppskattning av det behövliga påbörjandet med ca 3 000 lägenheter per budgetår.

Styrelsen anför i huvudsak följande.

De redovisade uppgifterna om bostadsbehovet på olika orter kan inte antagas ge ett korrekt besked om situationen på bostadsmarknaden. Det är överhuvudtaget inte möjligt att mera exakt ange bristens storlek. Underskottet på bostäder är dock påfallande i många städer och andra samhällen. Det är vidare tydligt att över hela landet efterfrågan på modernt utrustade, något sänkt rymliga bostäder vida överstiger tillgången på dylika bostäder. Det stora beståndet av otidsenliga bostäder, vilket kan uppskattas till i runt tal 1 miljon lägenheter, utgör ett tillräckligt skäl för att bostadsbyggandet hålles på en hög nivå.

Levnadsförhållandena har under efterkrigstiden förbättrats i snabb takt. Olika i ekonomiskt hänseende eftersatta grupper har fått en relativt snabb förbättring av sina ekonomiska villkor.

Genom att stora befolkningsgrupper fått ekonomiska möjligheter att skaffa sig en god bostad har kraven på en radikal utbyggnad och förbättring av bostadsbeståndet blivit allmänt omfattade. De långa köerna av bostadssökande i stora som små orter är det enklaste och mest uppmärksammade uttrycket för att nutida krav i fråga om bostadens storlek och utrustning kan tillgodoses endast om stora delar av det befintliga bostadsbeståndet förbättras radikalt.

En fortsatt allmän förbättring av levnadsvillkoren i vårt land kan därför antagas förutsätta, att bostadsbyggandet under avsevärd tid år för år upprätthålles på en jämfört med tidigare hög nivå. Den under förra året uppnådda nivån av 70 000 lägenheter kan visa sig otillräcklig.

Styrelsen finner därför ett bostadsbyggnadsprogram av minst 70 000 lägenheter per år väl grundat. Det är vad som minst bör byggas, därest bostadsförhållandena skall förbättras åtminstone i samma takt som levnadsförhållandena överhuvudtaget kan beräknas bli förbättrade.

Det är emellertid tydligt att bostadsbyggandet i ett utpräglat konjunkturläge löper risken att pressas tillbaka något. Under den sedan 1959 rådande högkonjunkturen har bostadsbyggandet jämfört med föregående högkonjunkturer under efterkrigstiden kunnat hävda sig relativt väl. Detta torde främst sammanhånga med av staten vidtagna åtgärder i syfte att upprätthålla bostadsbyggandet. Under de senaste månaderna har dock en viss tendens till nedgång i bostadsbyggandet kunnat förmärkas.

Det är också uppenbart att under såväl föregående som innevarande år olika slags investeringar, som konkurrerar med bostadsbyggandet om arbetskraft och kapital, expanderat mycket kraftigt, vilket får ses som i rätt hög grad betingat av konjunkturuppgången.

Bostadsbyggandet har inte någon del i denna uppgång i investeringsvolymen. Dess andel av de totala investeringarna har under hela efterkrigstiden minskat, även de allra senaste åren, då en absolut sett betydande uppgång i bostadsbyggandet kunnat noteras. En ökning av bostadsbyggandet är ej heller f. n. aktuell. Vad frågan gäller är att bevara den redan uppnådda nivån. Bostadsstyrelsen anser, att en minskning av bostadsbyggandet i nuvarande läge såvitt möjligt bör förhindras. Att en viss återhållsamhet i igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag kan visa sig nödvändig att iakttaga under en kortare tid beroende på knapphet på arbetskraft är visserligen tänkbart, men riktpunkten bör vara att skapa utrymme för ett bostadsbyggande av 70 000 lägenheter per år.

Bostadsstyrelsens beräkningar av långivningen för bostadsändamål under såväl innevarande som nästa budgetår bygger på antagandet att igångsättningen av nya bostadsbyggnadsföretag under vart och ett av dessa budgetår skall avse 70 000 lägenheter.

I fråga om bostadsbyggandets fördelning anför styrelsen bl. a. följande.

Småhusbyggandet utgör inte stort mer än en fjärdedel av det totala bostadsbyggandet. På många håll hävdas, att en betydande ökning av småhusbyggandet är önskvärd. Det anses att för många barnfamiljer småhuset är den lämpligaste bostadsformen och att höjd levnadsstandard och ökat bilinnehav gör att allt fler familjer vill skaffa sig ett eget hem eller lägenhet i rad- eller kedjehus. Iakttagelsen är säkerligen riktig. Styrelsen finner det närmast självklart, att staten och kommunerna på allt sätt främjar småhusbyggandet. Styrelsen vill som sin mening hävda, att småhusbyggandet inte bör hållas tillbaka genom restriktivitet i den statliga långivningen. Medelsramen för lån till småhus bör fastställas med ledning av en bedömning av hur många småhus, som enskilda, byggnadsföretagare och kommuner planerar för det närmaste året.

På grundval av inhämtade uppgifter beräknar styrelsen, att småhusbyggandet under såväl innevarande som nästa budgetår kommer att omfatta drygt 20 000 lägenheter.

Styrelsens förslag till bostadsbyggnadsprogram innebär, att för såväl innevarande som nästa budgetår skulle uppföras 49 500 lägenheter i flerfamiljshus, varav 47 000 statsbelånade, och 20 500 lägenheter i småhus, varav 19 000 statsbelånade. I jämförelse med det för innevarande budgetår beräknade minimiprogrammet innebär detta en ökning med 7 000 lägenheter, varav 5 500 i flerfamiljshus och 1 500 i småhus.

Beträffande bostadsbyggandets lokala fördelning anför styrelsen i hudsak följande.

Om en uppenbart olämplig plats för ett eget hem valts kan enligt riksdagens uttalande år 1953 egnahemslån vägras. Om på en ort sysselsättningsmöjligheterna tillfälligt är klart otillfredsställande, beroende på att t. ex. ett industriföretag lagt ner driften, bör försiktighet iakttagas vid beviljande av egnahemslån för nybyggnad på orten. Att mera allmänt grundade förmodanden angående en Orts utveckling på längre sikt inte bör fälla avgörandet vid prövning av en låneansökning är närmast självklart. Även på orter, där befolkningen stagnerat, föreligger behov av nya och bättre bostäder, vilka bör tillgodoses.

Lokaliseringsfrågan synes mera komplicerad i vad det gäller flerfamiljshusbyggandet. Det är en tämligen spridd uppfattning att det på längre sikt kan visa sig, att en nu aktuell efterfrågan på lägenheter i flerfamiljshus inte står sig på alla orter, framförallt inte på orter där småhuset utgör den traditionella bostadsformen. Ur miljösynpunkt kan också införandet av större hus i flera våningar på en ort med tidigare enbart egnahem ge anledning till kritik. Det är å andra sidan tydligt att på åtskilliga, relativt små orter behov föreligger av att komplettera egnahemmet med bostäder i större hus.

Allmänt sett bör liksom hittills varit fallet flerfamiljshusbyggandet fördelas på län och kommuner med ledning av uppgifter om förefintligt bostadsbehov. Detta utesluter emellertid inte att arbetsmarknadssynpunkter kan komma att spela in på bedömningen, men — vilket bör understrykas — endast i den mån dylika synpunkter påverkar uppskattningen av bostadsbehovet. Behovet av bostäder på en ort är i viss mån beroende av utvecklingen av industri och annan företagsamhet på orten. För att effektivt utnyttja de investeringar, som företas inom industri, handel och annan verksamhet, är det nödvändigt att bostadsbyggandet såvitt möjligt sam-

ordnas med ifrågavarande investeringar. En dylik samordning utgör också ett viktigt led i ansträngningarna att förbättra sysselsättningen.

Bostadsstyrelsens förslag om vissa ändringar i gällande låneförfattningar m. m.

Ändrade lånevillkor för sådana enfamiljshus och tvåfamiljshus som hyrs ut eller upplåtes med bostadsrätt. I anledning av motioner vid 1960 års riksdag anförde statsutskottet i utlåtande nr 50 nämnda år, att de skillnader i fråga om lånevillkor, som nu gäller beträffande å ena sidan fristående enfamiljshus och å andra sidan rad- och kedjehus, kunde antagas vara ägnade att påverka valet av hustyp när fråga är om enfamiljshus, som skall uthyras eller upplåtas med bostadsrätt. Det borde därför undersökas huruvida det finns anledning att införa gemensamma lånebestämmelser för de olika typerna av småhus.

Bostadsstyrelsen, som erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att framlägga förslag i ämnet, anför i huvudsak följande.

De nuvarande bestämmelserna innebär, att man inom ett område med rad- eller kedjehus kan betrakta varje länga antingen såsom ett flerfamiljshus, vilket i så fall belånas med tertiärlån, eller också som ett antal sammanbyggda småhus, vilka vart och ett belånas med egnahemslån. Fristående småhus kan endast belånas med egnahemslån. Denna begränsning kan leda till att en i och för sig lämplig bebyggelse med fristående hus undviks, då tertiärlåneformen ger de bättre villkoren. När det gäller småhuslägenheter avsedda för uthyrning kommer också en annan omständighet i förgrunden, nämligen önskvärdheten att kunna överföra husen till enskilda egnahemsägare. Detta förutsätter egnahemsbelåning redan från början, eftersom man av praktiska skäl inte kan byta låneform under förvaltningstiden. För kommuner och allmännyttiga företag blir det i så fall fråga om större insatsbelopp, vilket i allmänhet betraktas som ett hinder för projektets genomförande.

De hithörande olägenheterna kan väl inte helt undanröjas med mindre det inrättas en enhetlig låneform för alla typer av småhus. Denna fråga kräver emellertid omfattande utredning, som inte nu bör företagas. Det kan visa sig lämpligt att avvakta resultatet av bostadsbyggnadsutredningens prövning av småhusbyggandets framtida förutsättningar. Utan att en mera allmän omprövning av småhusbyggandets finansieringsvillkor föregripes, kan de nuvarande lånebestämmelserna jämkas i syfte att i allt väsentligt samordna villkoren för lån till småhus enligt egnahemslånekungörelsen och tertiärlånekungörelsen.

Sedan egnahemslånets räntefria stående del slopats är varken dessa lån eller tertiärlånen förbundna med någon kapitalsubvention. Den skillnad i lånevillkoren, som alltjämt har någon verklig betydelse för valet mellan fristående och sammanbyggda hus och för tillkomsten av småhus för uthyrning, hänför sig till bestämmelserna om belåningens storlek i förhållande till belåningsvärdet. Bostadsstyrelsen föreslår, att egnahemslånekungörelsens villkor bringas i överensstämmelse med vad som i detta avseende gäller för tertiärlån.

Sålunda bör genom ändring av 1 § egnahemslånekungörelsen bostadsrättsförening beredas möjligheter att erhålla egnahemslån. Detsamma bör gälla ifråga om enskild företagare vad beträffar småhus avsedda för uthyrning. I samband med en sådan ändring torde bestämmelserna i 4 § kunna slopas.

1 9 och 10 §§ bör de bestämmelser, som reglerar statslånets övre gräns och inteckningssäkerhetens förmånsrättsläge, ges en utformning som ansluter sig till motsvarande bestämmelser i 9 och 10 §§ tertiärlånekungörelsen.

De föreslagna jämkningarna bör gälla i fråga om såväl enfamiljs- som tvåfamiljshus.

Bostadsstyrelsens förslag tillstyrkes av *Svenska stadsförbundet*, *Svenska landskommunernas förbund*, *Sveriges allmännyttiga bostadsföretag (SABO)*, *HSB:s riksförbund* och *Svenska riksbyggen*. Svenska riksbyggen framhåller i sammanhanget önskvärdheten av att bestämmelserna om högsta belåningsvärden för småhus i vissa hänseenden närmare anslutes till vad som gäller beträffande flerfamiljshus. Även SABO hemställer, att ifrågavarande bestämmelser revideras.

Svenska byggnadsentreprenörföreningen och *Näringslivets byggnadsdelegation* avstyrker förslaget. I yttranden från dessa organisationer framhålls bl. a. att olikheterna i finansieringsvillkor vid resp. egnahems- och tertiärbelåning inte torde spela någon avgörande roll vid valet av hustyp. Svenska byggnadsentreprenörföreningen anför att, då det högsta belåningsvärdet är lika för alla typer av småhus oavsett låneformen, det ligger nära till hands att produktionen inriktas på sådana plantyper, som ger den lägsta tomt- och exploateringskostnaden per småhusenhet. Föreningen anser det därför viktigare, att tillämpningsbestämmelserna beträffande maximerade belåningsvärden omprövas, varvid skillnaden mellan friliggande och sammanbyggda småhus bör beaktas.

Vidare uttalar föreningen och delegationen, att förvaltning av friliggande småhus i bostadsrättsform är en föga lämplig anordning. Därjämte påpekas att styrelsens förslag behöver kompletteras med bestämmelser, som reglerar frågan om den övre lånegränsen för egnahemslån vid överlåtelse av bostaden till den boende samt att egnahemslånekungörelsens bestämmelser om hyreskontroll vid genomförande av styrelsens förslag behöver bringas i överensstämmelse med motsvarande föreskrifter i tertiärlåneförfattningen.

I de båda yttrandena föreslås att, för den händelse en utvidgning av egnahemslångivningen skulle övervägas, detta sker utan ändring av lånevillkoren i övrigt. Enligt byggnadsdelegationens mening bör i dylikt fall rad- och kedjehus undantagas från tertiärbelåning.

Egnahemslån åt ägare och brukare av jordbruksfastighet för beredande av bostad åt fastighetens arrendator. Spörsmålet om egnahemslån åt ägare och brukare av jordbruksfastighet för beredande av bostad åt fastighetens arrendator har tidigare behandlats av 1948 års sakkunniga för vissa bostadsförbättringsfrågor, som i ett år 1952 avgivit betänkande framlade vissa förslag i ämnet. Dessa gick i huvudsak ut på att fastighetsägaren skulle för här avsett ändamål kunna erhålla egnahemslån på vanliga villkor i fråga om säkerhet m. m. Ville han inte påtaga sig ansvaret för att åstadkomma en tillfredsställande bostad, skulle det beredas möjligheter för arrendatorn själv att utan hinder av lånekungörelsens bestämmelser om säkerhet komma i åtnjutande av det statliga stödet.

Bostadsstyrelsen anför, att förfrågningar om egnahemslån för nybyggnad eller ombyggnad av bostadslägenhet åt arrendator endast gjorts i få fall. Därvid har det uteslutande gällt möjligheten för fastighetsägaren att erhålla sådant lån. Styrelsen finner det inte påkallat att nu förordna undantag från bestämmelserna om säkerhet för egnahemslån i syfte att underlätta för arrendator att själv ordna sin bostadsfråga med hjälp av egnahemslån. Däremot tillstyrker styrelsen, att egnahemslån må kunna på vanliga villkor beviljas ägare och brukare av jordbruksfastighet inte blott för erforderliga lanthärbostäder utan i förekommande fall också för bostad åt fastighetens arrendator. Styrelsen framhåller, att vid genomförande av dess förslag till ändrade lånevillkor för enfamiljs- och tvåfamiljshus, avsedda för uthyrning, nu ifrågavarande önskemål blir tillgodosett utan ytterligare ändring i egnahemslånekungörelsen.

Kommunens ansvar för förlust på egnahemslån i fråga om hus som innehåller andra lokaler än bostadsutrymmen. Bostadsstyrelsen erinrar om, att kommun i fråga om egnahemslån, som beviljats före utgången av budgetåret 1959/60, haft att åtaga sig ansvar gentemot staten för förlust som annorledes än genom avskrivning kan uppkomma på den räntefria stående delen av lånet. När huset innehöll lokaler för ägarens eget behov eller butiker, ägde det lånebeviljande organet avgöra i vad mån lånet skulle innefatta en räntefri stående del. Denna föreskrift har tillämpats så, att den räntefria stående delen reducerats med hänsyn till lokalytans storlek i förhållande till bostadslägenhetsytan och helt bortfallit om lokalytan varit ungefär lika stor som bostadslägenhetsytan. Motivet har varit att butiker eller andra liknande lokaler brukar förbättra fastighetens räntabilitet. Sedan egnahemslånets räntefria stående del numera slopats, skall det kommunala ansvarsåtagandet gälla ett belopp av lånet motsvarande den tidigare räntefria stående delen. Innehåller huset lokaler för ägarens eget behov eller butiker, skall kommunen dock vara befriad från sådant åtagande.

Styrelsen anför, att sistnämnda bestämmelse innebär, att kommunerna i större utsträckning än tidigare befrias från att ta risker för utlämnade egnahemslån. Enligt styrelsens mening finns det skäl mot en sådan inskränkning av det kommunala åtagandet. Att kommunen enligt tidigare bestämmelser helt eller delvis blev befriad från att ta förlustrisker i fråga om lån till hus inrymmande lokaler betingades av att kommunens ansvarsåtagande sammankopplats med egnahemslånets räntefria stående del. Vid tillämpning av den nya föreskriften kan det befaras uppkomma svårtolkade gränssfall, där det är oklart huruvida huset skall anses innehålla sådan lokal som befriar kommunen från ansvarsåtagande eller inte.

Med hänsyn till det anförda och då det är särskilt angeläget att kreditriskerna i fråga om hus, som innehåller lokaler, blir noga prövade av förmedlingsorganet föreslår bostadsstyrelsen, att föreskriften om nu ifrågavarande begränsning av det kommunala ansvaret skall utgå.

Svenska landskommunernas förbund anser inte att det finns skäl att antaga att prövningen av kreditriskerna beträffande hus som innehåller and-

ra lokaler än bostäder blir mindre noggrann därför att kommunerna är befriade från ansvar i dessa fall. Förbundet avstyrker därför bostadsstyrelsens förslag. Förbundsstyrelsen anför dessutom, att en så nyligen tillkommen bestämmelse inte bör ändras, förrän visshet verkligen vunnits om att en omprövning bör komma till stånd.

Svenska stadsförbundet vill inte motsätta sig styrelsens förslag.

Tillämpningen av den s. k. 50-procentsregeln i 1 § tertiärlånekungörelsen. Enligt 1957 års tertiärlånekungörelse må tertiärlån i regel endast beviljas, om huset till högst hälften av lägenhetsytan, vinds- och källarplan oräknade, innehåller andra utrymmen än för bostadsändamål. Emellertid äger Kungl. Maj:t medgiva undantag från denna regel.

Bostadsstyrelsen anför, att under den tid ifrågavarande bestämmelse gällt en viss praxis har utbildats i fråga om undantag från regeln. Såsom nödvändiga och naturliga komplement till bostadsbebyggelsen och därför möjliga att belåna utan att huvudregeln iakttages har ansetts affärer för livsmedel, konditorier, affärer för tobak, sybehör, färger, järnvaror, pappersvaror, blommor, elektrisk materiel, herr- och damfrisering, apotek, mindre avdelningskontor för bank och post, bibliotek av mindre omfattning. Till denna grupp har också förts samlingslokaler för barn och ungdom, läkar- och tandläkarpraktik samt barndaghem. Fristående garagebyggnader, bibliotek avsedda för en hel stad eller stadsdel, större bank- och postlokaler, kontor, teater- och biograflokaler, kyrkolokaler, samlingssalar för vuxna, lokaler för hotell- och restaurangrörelse, varuhus av större omfattning utgör exempel på icke godtagbara lokaler. I ett hus ingående lokaler av icke godtagbar typ har dock i regel omfattats av den statliga långivningen, därest den sammanlagda ytan för bostäder och godtagbara lokaler i huset överstigit hälften av husets totalyta. Om huset innehållit enbart lokaler, har huset ansetts belåningsbart, om ytan av godtagbara lokaler har överstigit hälften av husets totalyta. Vissa lokaler såsom förut nämnda teater- och biograflokaler, kyrkolokaler och lokaler för hotell- och restaurangrörelse har helt undantagits från den statliga långivningen.

Med hänsyn till den omfattande praxis, som har utbildats i förevarande frågor, föreslår bostadsstyrelsen, att beslutanderätten i ärenden avseende undantag från den i 1 § angivna huvudregeln överflyttas på styrelsen. Det förutsättes därvid, att länsbostadsnämnderna underställer ärenden av ifrågavarande art styrelsens prövning.

Kvalitetskrav på bostäder som finansieras med statslån. Bostadsstyrelsen anför i huvudsak följande.

Sedan länge har framgångsrikt hävdats vissa minimikrav på ändamålsenlighet, när det gäller våra bostäders inre. Begreppet bostadsstandard har fått en reell innebörd för en konsumtionsmedveten allmänhet.

Omtanken om de boende kan dock inte begränsas till lägenheternas detaljutformning. Direkt med bostaden och med livet inomhus sammanhänger sådana anläggningar som småbarnslekplatser, piskplatser, bilplatser, ja, även gångbanor, körbanor och andra anläggningar för trafiken. Innebär inte dis-

poneringen av tomtmarken en rimlig avvägning mellan bilisternas krav på bekvämlighet och övriga trafikanters krav på säkerhet, påverkas bostadsstandarden i området härav.

Förhållandena kräver åtgärder, som kan ha omedelbar verkan. I första hand bör rådgivnings- och upplysningsverksamheten byggas ut. Vidare bör klarläggas, att en alltför hård exploatering av såväl mark i centrala stadspartier som mark i ytterområden inte bör stödjas med statlig belåning. Om exploateringsgraden ökas utöver vad som med hänsyn till olika miljökrav är rimligt, bör en låneansökan avslås. Där hög exploateringsgrad inte utgör skäl för att avslå en låneansökan, bör i princip det godtagbara markvärdet per m² våningsyta sättas lägre än eljest. Styrelsen kommer att pröva, huruvida generella regler för reducering av markvärdet vid hårt utnyttjande av mark kan fastställas.

Styrelsen har vid prövning av låneansökningar funnit, att i enstaka fall marken utnyttjas så, att rimliga miljökrav inte blir tillgodosedda. Ansökan har på denna grund avslagits. Allmänt sett bör en stadsplans ändamålsenlighet inte komma under övervägande i samband med prövning av låneansökan för byggnadsföretag på stadsplanlagd mark. I särskilda fall kan ändå stadsplanesynpunkter aktualiseras i anledning av ett låneärende. Om byggnadsföretaget enligt det lånebeviljande organet uppvisar så allvarliga brister i fråga om byggnads storlek och form, att ansökningen bör avslås, bör innan beslut meddelas samråd äga rum med byggnadsstyrelsen eller vederbörande länsarkitekt.

Enligt 4 § tertiärlånekungörelsen skall sökanden förbinda sig bl. a. att iakttaga de föreskrifter rörande byggnadsföretagets utförande, som det lånebeviljande organet må meddela. Bestämmelsen bör förtydligas på sådant sätt, att det klart framgår, att det lånebeviljande organet äger utfärda föreskrifter beträffande byggnadernas storlek och form.

Byggnadsstyrelsen instämmer i bostadsstyrelsens uttalande att, ehuru allmänt sett en stadsplans lämplighet ej bör komma under övervägande i samband med lånebehandlingen, stadsplanesynpunkter i särskilda fall kan aktualiseras i sådant sammanhang. Byggnadsstyrelsen vill hålla före, att dylika fall kan väntas bli allt vanligare, om inte den ogynnsamma utveckling som på vissa av stadsbyggandets områden nu ofta är för handen möts med lämpliga åtgärder. Styrelsen åsyftar de risker för ett olämpligt byggande och en bristfällig sanering som är förenad därmed att gällande stadsplaner för städer och samhällen i ett mycket stort antal fall är föråldrade och otillfredsställande. Efterlåtenheter i fråga om att ersätta sådana planer med en tidsenlig, lämpligare planläggning har enligt byggnadsstyrelsens mening varit en av de orsaker som mest bidragit till att sådana samhällsområdens funktionsmässighet och miljöförhållanden i åtskilliga fall har allvarligt försämrats i stället för att förbättras av genomförda nybyggnadsföretag.

Byggnadsstyrelsen förordar ett sådant samråd i låneärenden mellan det lånebeviljande organet och byggnadsstyrelsen eller vederbörande länsarkitekt, som bostadsstyrelsen föreslagit. En samverkan härvidlag finner byggnadsstyrelsen kunna innebära ett värdefullt stöd i den av styrelsen och länsorganen bedrivna upplysningsverksamheten i planfrågor.

Bostadspolitiska organisationskommittén anför, att ett genomförande av bostadsstyrelsens förslag skulle vara ägnat att skapa osäkerhet och förvir-